ՀԱՐԱՉԱԶ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

որուն անունին պէտք է ուղղել դրամական ամէն առաքում:

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire: SCHAVARCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն՝ 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57-82

ԲԱԺԱՆԵՒԻՆ	Եռամսեայ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Թրաճառ և զազութներ	16 ֆր.	35 ֆր.	65 ֆր.
Անգլիա և	» —	10 շ.	20 շ.
Ամերիկա	—	3 ա.	5 ա.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	90 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 1 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՈՒՐԲԱԹ 1 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1926

1 JANVIER 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 66 — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 40 ՍԱՆԴԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՏԱՐԻՆ ՈՐ ԱՆՑԱՒ

Անստուգութեան մէջ սկսած էր 1925 Թուականը, եւ այղպէս ալ կը վերջանայ, հակառակ շարք մը լուսաւոր կէտերու:

1918 Նոյեմբերէն ի վեր, երբ վար դրուեցան զէնքերը, «Փառք ի բարձունս» կ'երգեն յաղթականները, ժողովէ ժողով, կանգնած՝ լեռնակուտակ մագաղաթներու վրայ. բայց, ոչ կրցան ապահովել «եւ յերկիր խաղաղութիւն», ոչ ալ «ի մարդիկ հաճութիւն»: Մթնոլորտը թանձր է միշտ, եւ ստորագրուած Թուղթերը հազիւ կը դիմանան գալիք փոթորիկներուն: Մեծ Պատերազմին բերած խաղաղութիւնը շատ կը նմանի պատռուած առագաստի մը, որ քանի կը կարկտուի, կը նորոգուի, այնքան կասկածելի կը դառնայ: Իոլորն ալ կը սարսափին հիմնական փոփոխութիւններէ. բայց մինչեւոյն ատեն, գիտեն որ աւելի վտանգաւոր են միջին ճամբաները, եւ ուշ-կանուխ ճեղք մը պիտի բացուի: Խաղաղութիւնը ամրապնդելու այդ փորձերը կարկի է նմանցնել նաև յորդահոսան գետի մը Թումբերուն, որոնք միշտ ենթակայ են քշուելու:

Մէկ խօսքով, տեսակ մը զինադադար է որ կը քաշքշուի: Տարուէ տարի կատարուած փորձերը ծառայեցին սահմանափակելու կարգ մը վտանգներ, բայց, պատերազմին հետքերը այնքան խոր են, որ, Թումբերը միշտ կը քակուին, անակնկալներ իրարու կը յաջորդեն:

Վէրսայլի դաշնագրէն յետոյ, «Մեծ»երուն գլխաւոր ճիգը եղաւ ապահովել Եւրոպան՝ ինքն իր մէջ: Այդ ճամբուն վրայ, նշանակելի քայլ մըն էր Լոքարնոյի դաշինքը, որ սահմանուած է փարատելու գերմանական մղձաւանջը: Փոխադարձ օգնութեան, երաշխաւորութեան, իրաւարարութեան դաշնագիրներով, կարելի եղաւ օղակ մը կազմել Եւրոպայի սրտին վրայ, փոխվրէժի սարսափներուն դէմ, եւ միեւնոյն ատեն փրկել Գերմանիան պարտեալի փորձութիւններէն, ուրիշ խօսքով՝ խորհրդային իշխանութեան խայծերէն: Այս գործը, եւրոպայի ներքին ինքնապաշտպանութեան այս ուխտը, սակայն, պատճառ եղաւ որ Արեւելքն ալ իր գլխուն ճարը նայի, առաջնորդութեամբ Մոսկուայի: Ռուսեւթուրք նոր դաշնագրէն առաջ ալ, կազմուած էին այս երկու ճակատները. բայց այսօր աւելի որոշ է ամէն բան. կէտերը դրուած, դիրքերը շտկուած են: Եւ ճիշտ ասոր մէջ է նոր վտանգը: Այստեղ է նաեւ գաղտնիքը այն նոր տեսակցութեան որ տեղի ունեցաւ առջի օր, Ռափալլոյի մէջ, Անգլիոյ եւ Իտալիոյ արտաքին վարիչներուն միջեւ:

Արագ ակնարկ մը իւրաքանչիւր երկրի ներքին կացութեան վրայ՝ գաղափար կուտայ նաեւ անոնց արտաքին ձգտումներուն վրայ:

Ֆրանսա բաւական թեթեւցաւ գերմանական մտահոգութենէն, բայց երբեք այսքան նեղուած չէր ներքին տագնապներէ: Ելմտական դժուարութիւնները խորապէս կ'ազդեն նաեւ իր արտաքին դիրքին վրայ: Տարին վերջացաւ, բայց դեռ ելք մը չգտնուեցաւ ելմտական թնճուկին: Հարուստ է ժողովուրդը, բայց չքաւոր՝ պետութիւնը: Տարուբեր՝ երկու-երեք հոսանքի միջեւ, Ֆրանսա գրեթէ նոյնքան կը նեղուի այսօր, որքան երէկ, երբ արտաքին վտանգներ կային: Մարոքն ու Սուրիան ալ՝ յաւելուած: Անգլիա աւելի բախտաւոր եղաւ այս տարի, իր ուզած կաղապարին վերածելով Ֆրանքեւբերման յարաբերութիւնները, Լոքարնոն յաջողցնելով, եւ առով իսկ շահելով Մուսուլի մրցանակը: Իտալիա հետզհետէ աւելի կը զօրանայ իբրեւ ազգային խուրձ (ֆաշիօ): Մուսոլինի այլ եւս վերջ առաւ տարուան սկիզբը տիրող վարանումներուն, իր ամուր թաթին ենթարկելով գործունէութեան բոլոր ասպարէզները, — միութիւն, մամուլ, բեմ— եւ արդէն բարձրաձայն կը խօսի «հռոմէական կայսրութեան» առաքինութիւններուն վրայ: Ամերիկան միշտ կը շեշտէ «դիտող»ի դիրքը, եւ այս տարի տեսակ մը խստութեամբ հաշուեսեղանին առջեւ կանչեց պարտականները, իբրեւ կատարեալ սեղանաւոր: Խորհրդային Միութիւնը 1925ին ալ ի զուր համաձայնութիւններ եւ դրամ սպասեց արտասահմանէն, եւ, ճարահատ, նոր նահանջներ կատարեց, մասնաւորապէս ուշադրութիւն դարձնելով գիւղացիներուն: Եւ միաժամանակ, բուռն թափով շարունակեց փորել տալ եւրոպական աշխարհակալութեան հիմքերը, Չինաստանէն մինչեւ Մարոք: Պալքանները, իրենք իրենց մէջ ամփոփուած, միշտ վախի մէջ, եւ կասկածոտ՝ իրարու հանդէպ, ազդանշանի մը սպասելու երեւոյթն ունին, տարիներէ ի վեր: 1925ին, աւելի գունաւորուեցաւ նոր Թուրքիան, իրեւ ազգայնական պետութիւն. ամբողջովին փոխեց իր արտաքին քաղաքականութիւնը, ամբողջովին փոխեց իր արտաքին տարազը, նետեց ֆէսն ու «ճիւպպէ»ն, գլխարկով եւ «ֆրաք»ով շարունակելու համար ոչ-Թուրքերու մաքրագործումը եւ նման գործեր: Քրտական ապստամբութենէն յետոյ, ունեցաւ զուտ թրքական խլրտումներ ալ, որոնց հաշուեյարդարը կախազանով կը կատարուի, առ այժմ:

1926ը կը բացուի մոայլ հեռանկարներով:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԹՐՔԱԿԱՆ ՏԵՍԱԿԷՏ

Պոլսոյ «Յալք» թերթը խօսելով ռուսեւթուրք նոր դաշնագրին վրայ, կը գրէ.

«Արեւելքի ընկերվարական պետութեանց Միութիւնը եւ անիրաւեալ ազգութեանց ներկայացուցիչ Թուրքիա, ձեռք ձեռքի տուած են, իրենց միջեւ գոյութիւն ունեցող բարեկամութիւնը ամրապնդած են, իրարու հանդէպ անկեղծ բարեկամութիւն երաշխաւորած են, եւ դիրք բռնած են աշխարհակալութեան դէմ: Անիկա բացորոշ եւ վճռական դիրք մըն է: Եւրոպա հարուստ է, բայց բարոյապէս հիւանդ: Թուրքիա եւ Ռուսիա աղքատ են, սակայն բարոյապէս թարմ եւ առողջ: Որովհետեւ Եւրոպա աշխարհակալ է եւ յարձակող, իսկ Թուրքիա եւ Ռուսիա կը յարգեն ամէն ազգերու իրաւունքները եւ անոնց պաշտպանն են:»

Ուրիշ Թուրք թերթ մը, «Վաղդէթ», դիտել կուտայ.

«Անգլիա ամէն յետոյ աւելի բուռն թափով պիտի շարունակէ իր զրոհիչ ընթացքը: Դրամով հրոսակներ պիտի կազմէ, եւ մերթ ընդ մերթ մեր սահմանները պիտի ղրկէ: Բնականաբար Թրքական ուժերը առաջ պիտի շարժին, հրոսակները զսպելու համար: Եւ այն ատեն Անգլիոյ արտաքին նախարարութիւնը վլվլուկ պիտի փրցնէ, միւս պետութիւնները մեզի դէմ հանելու համար:»

ԻՏԱԼԵԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ?

Երէքշաբթի իրիկուն Ռափալլոյի մէջ տեսակցութիւն մը ունեցան Մուսոլինի եւ Չեմպըրլէյն, Իտալիոյ պարտքին, Միջերկրականի մէջ Իտալիոյ դիրքին, Թուրքա եւ Ռուսիա դաշնագրի եւ ուրիշ խնդիրներու մասին: Մանաւանդ ուշադրութեան առարկայ դարձաւ ռուսեւթուրք դաշնագիրը եւ Փոքր Ասիոյ մէջ պատերազմի մը հաւանականութիւնը: Կը կարծուի թէ համաձայնութիւն մը պիտի կնքուի Իտալիոյ եւ Անգլիոյ միջեւ: Մուսոլինի յայտարարած է թէ Մուսուլի մէջ պատերազմ ծագելու պարագային Իտալիա անտարբեր չի կրնար մնալ: Կը կարծուի թէ Անգլիոյ ձրագիրն է Ազգերու Դաշնակցութեան անունով Իտալիան եւ Յունաստանը, հանել Թուրքիոյ դէմ, եթէ այս վերջինը չհամակերպի Մուսուլի մասին արուած որոշումին: Ասոր փոխարէն Իտալիա Անատոլուի մէջ հող եւ Միջերկրականի մէջ քանի մը կղզի կ'ուզէ. նոյնպէս կը փափաքի բաժին ունենալ Պոլսոյ խնդրին վերջնական կարգադրութեան մէջ, այն պարագային երբ Թուրքերը Եւրոպային դուռ բշուին:

Միւս կողմէ Շիքակօ Թրիպիւն կ'ըսէ թէ Գուլկարիա դաշնակցած է Թուրքիոյ հետ եւ պիտի օգնէ անոր, պատերազմի պարագային: Սերպիա որ Սելանիկի տիրանալու կը ձգտի, հաւանաբար պիտի յարձակի Յունաստանի վրայ, երբ ան Թուրքիոյ հետ կռիւի բռնուի:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԿՈՒԻԸ ՎԵՐՄԿՄԱՒ

Դամասկոսէն կը հեռագրեն «Շիքակօ Թրիպիւն»ի, դեկտեմբեր 30 Թուականով.—

Ֆրանսացիներուն եւ Տիւրզիներուն միջեւ կնքուած բերանացի զինադադարը խզուեցաւ այսօր, հրացանաձգութեամբ: Յուսախաբ՝ մարզպանին հետ համաձայնութեան յանգելու փորձէն, Տիւրզիները խումբ մը զինուորներ ղրկեցին այս քաղաքը, ծպտուած վիճակի մէջ: Մէկը մինարէի մը գագաթը ելաւ, ուրիշներ փողոցի կառքերու մէջ խոյացան եւ սկսան կրակ ընել, գլխաւորաբար «խաքի» համազգեստ հագած ոստիկան-զինուորներու վրայ, որոնցմէ երկու հոգի սպաննուեցան եւ ուրիշներ սպաննուեցան: Այս դէպքին վրայ, շուկան փակուեցաւ սարսափահար խանութպաններուն կողմէ:

Թէեւ անգիր զինադադարը յարգուեցաւ տասը օր, եւ էմիր Արսլան Սուլթան Ալթրեշի այցելեց, բայց ապստամբապետները այսօր լսեցին թէ Ֆրանսացիները կը պահանջեն պատժել զանազան անհատներ, քաղաքային ոճիրներու, աւարառութեան եւ ջարդի համար, ինչպէս եւ աքսորել կարգ մը ապստամբապետներ: Դամասկոսի պատուիրակութիւնը դարձաւ եւ հաղորդեց թէ հաշտութեան բանակցութիւնները կը շարունակուին, բայց որոշումը կ'ուշանայ: Այս իրողութիւնը դող հանեց ապստամբութեան պետերը, որոնք հրամայեցին ահուսարսափի մատնել քաղաքը:

Հակառակ զինադադարի խզման, Ֆրանսացիները երկաթեայ օղակի մը մէջ առած են Դամասկոսը եւ հազարաւոր փախստականներ կը դառնան: Սուրիոյ ազգայնական պետերը կ'ըսեն թէ Ֆրանսացի մարզպանը կը դժկամակի նոր զիջումներ ընել, ինչ որ այն տպաւորութիւնը կը գործէ թէ Ֆրանսացիները իրենք դիրենք կարող կը զգան զինուորական խոշոր յաղթանակ մը տանելու որ եւ է առեն: Ամէն օր օգնական ուժեր կը հասնին:

∴ Հալէպէն հասած ճամբորդէ մը կ'իմանանք թէ Թուրք հրոսախումբեր պատրաստ կը սպասեն սահմանին վրայ, ի հարկին Հալէպ արշաւելու համար:

Ռուսեւթուրք դաշնագիրը եւ թրխական խաղեր

«Տէյլի Թելէկրաֆ»ի դիւանագիտական թղթակիցը կը գրէ.— Թուրք պետական մարդիկն ու պաշտօնեաները օտար Թերթերու Թղթակիցներուն յայտնած են թէ փարիզի մէջ կնքուած ռուսեւթուրք դաշնագիրը զինուորական գաղտնի յօդուածներ ունի: Այս լուրը Անգլիոյ եւ այլ դիւանագիտական շրջանակներու մէջ մեծ զարմանք առաջ բերաւ, որովհետեւ եթէ իրապէս գաղտնի կէտեր կան, ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ այս կերպով յայտարարութիւններ կ'ընեն:

Նոյնպէս զուարճալի է այն դիւանագիտական պլըֆը զոր Թուրքերը կը խաղան Պելկրատի մէջ: Ենթադրելով որ Իտալացիներն ու Յոյները կրնան Թուրքիոյ վրայ յարձակիլ եթէ Անգլիոյ հետ կռիւ ծագի, Բիւշտի պէյ իբր թէ Սերպիոյ հետ դաշինք կը կնքէ Յունաստանը եւ Իտալիան վախցնելու համար: Մինչդեռ այսպիսի պարագաներու տակ Սերպիա չէզոքութենէ ուրիշ դիրք չկրնար ունենալ:

Թուրքերը չեն ուզեր իրենց զինուորները քաշել Կովկասեան սահմանագլուխէն եւ չեն վստահիր Թուրքիոյ «խորհրդային դաշնակիցներուն», արդիլելու համար Հայերու, Վրացիներու կամ ուրիշներու յարուցանելիք խլրտումները:

Թուրք զօրավար մը ծանր կասկածներ յայտնեց Կարսի եւ Արտահանի մասին, աւելցնելով որ իմաստութիւն չէ զանոնք ռուսական արշաւանքի մը հաւանականութեան ենթարկել: Մինչդեռ ռուսեւթուրք նոր դաշնագրին գլխաւոր նպատակն էր արեւելեան նահանգներու Թուրք բանակը կրճատել, հիմնուելով Մոսկուայի հաւատարիմ բարեկամութեան վրայ:

Լենինգրատի զինուորական խորհուրդը

Զինուորական Գերագոյն Խորհուրդի բացման ժողովին մէջ խօսք առնելով, Մուսթաֆա Քէմալ ողջունեց բանակը, եւ վեր հանեց կարեւորութիւնը այն աշխատանքին որ կ'ինայ իր վրայ՝ բանակին ուժն ու արժէքը աւելցնելու համար: «Առաջնակարգ կարեւորութիւն ունի, ըսաւ, այն իրողութիւնը թէ մեր օրակարգին վրայ կը գտնուի ձեր ջանքերը զործնական եւ գիտական կերպով իրականացնելու հարցը: Կասկած չունիմ որ խորհուրդի անդամներուն պատերազմի դաշտերուն վրայ ձեռք բերած փորձառութիւնը պիտի ապահովէ այն արդիւնքը որ լաւագոյն կերպով կը համապատասխանէ երկրի

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՍԻԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԴԷՄ

ՊՈԼՇԵՒԻԿ ՌՈՒՍԻՈՅ ԵՒ ԻՍԼԱՄՈՒԹԵԱՆ ՄԻՋՈՑԱԻ

ԽՈՇՈՐ ԾՐԱԳՐԻ ՄԸ ԾԱԼՔԵՐԸ

Ռուսիոյ եւ Թուրքիոյ միջեւ կընքուած նոր դաշնագիրը, որու ոչ գաղտնի պայմանները հրատարակուեցան Թերթերու մէջ, այժմուս Թիւն կուտայ Ռուսիոյ ղեկավարութեամբ ծրագրուած Համասիական դաշնակցութեան։

Թերթերը լրջօրէն կը գբաղին այս Հարցով։

Ապտիւլ Քերիմ կրցաւ լրջօրէն զբաղեցնել Ֆրանսան եւ Սպանիան։ Շինաստանի մէջ տեղական դժգոհութեանց ցոյցեր փոխուեցան ներքին պատերազմներու. Սուրիոյ մէջ ցիւրղիներու ապստամբութիւնը Ֆրանսայի դէմ եւ մանաւանդ Թուրքիոյ յոխորտանքը բրիտանական կայսրութեան դէմ Մուսուլի խնդրին առթիւ՝ բոլորովին անկախ չէ պոլշեւիկեան միջամտութիւններէ։ Ազգի պատին աւերակներու մէջէն գտնուած գերմանական ոսմբերը ցոյց կուտան Թէ Մոսկուայի իրատները պերլինի վրայով կը հաղորդուին պէտք եղած տեղերը։

Ինչպէս եւ ինչո՞ւ կարելի է ռուսօ-ասիական այս ընկերակցութիւնը լուրջ նկատել եւ անոր հետեւանքներուն վրայ խորհիլ.— պարզապէս որովհետեւ ամբողջ ասիական ժողովուրդները կ'ատեն Արեւմուտքը եւ Ռուսիոյ համագործակցութիւնը անոնց պատհութիւն մըն է իրենց համար՝ առիթէն օգուտ քաղելու։

Երկու դարէ ի վեր Ռուսիա, իբր եւրոպական երկիր, կը տիրապետէր Ասիոյ մէջ՝ հիւսիսէն, եւ Անգլիա հարաւէն. երկուքն ալ իրենք զիրենք ջահակիր կը կոչէին արեւմտեան քաղաքակրթութեան, զոր բարձր կը հռչակէին արեւելեան եւ ծայրագոյն արեւելեան քաղաքակրթութիւններէն։

Ցուշիման եւ Մուքտէնը խորտակեցին Ռուսիոյ գօրութեան Հմայքը եւ մեծ պատերազմն ալ, որու միջոցին դաշնակից եւ գերմանացի իրենց անթիւ փրոփականտներով վարկաբեկեցին իրար ամենէն անգութ եւ զզուելի բարբարոսութիւններով, վերջին հարուածը տուաւ արեւմտեան քաղաքակրթութեան Համբաւին։

Հեղձուցիչ գազեր, պայթուցիկ ռումբեր, կիներու եւ երախաներու կոտորած եւայլն ստորնացուցին արեւմուտքի խիղճը, օրթոտոքս Հնդիկին կամ չինացիին աչքին։ Ամբողջ Արեւելքը սկսաւ արհամարհել Արեւմուտքի քաղաքակրթութիւնը. կանտի Հնդկաստանի մէջ քարոզեց դառնալ նախկին քազաքակրթութեան եւ ցոյց տուաւ Թէ նորագոյն յառաջդիմութիւնները— արհեստական Թէ գիտական— Թունաւորած են մարդկութիւնը։ Խորհուրդ տուաւ չմասնակցիլ Անգլիոյ գործառնութեանց, մինչդեռ Թաբինդրանաթ Թակոր կը պաշտպաներ աւելի բուռն ընդդիմադրութիւն։

Անգլիա, իր խազազականի գաղԹամարերու ստիպման տակ կը ստիպուի բաժնուիլ ճափոնէն եւ Ամերիկան ալ խիստ միջոցներ ձեռք կ'առնէ իր երկրի մուտքն արգիլելու Համար Դեղիներուն դէմ։ Այսպէսով, Հետզհետէ ամբողջ Ասիան կերպով մը ծառացաւ Եւրոպայի եւ Ամերիկայի «ճերմակներուն» դէմ եւ Թուրքերը որ Հպարտօրէն իրենք զիրենք մարքուր Ասիացիներ —Թուրանեան— կը կոչէին, խորտակեցին Ցոյները՝ ընդգլխոյ դրօշակիրները։ Մուսթաֆա Քէմալի յաղթանակը նոյնացան Մուքտէնի յաղթանակին Հետ։

Մէկ կողմէն Արեւմուտքը՝ Լոքառնօն եւ Ազգերու Դաշնակցութիւնը կազմող պետութիւնները եւ միւս կողմէն՝ ՍովեէԹներն եւ ամբողջ Ասիան.— Ռուսիա պաշտօն ստանձնեց կազմակերպելու, զինելու եւ օգտագործելու զայն պատերազմական առիթ՝ Արեւմուտքի դէմ։

Պոլշեւիկ պետերը գիտեն Թէ ինչպէս պէտք է վարուիլ Թշնամին զգետնելու Համար. 1917ին գարնան Ռուսիան տապալեցին գրգռելով ներքին Հակամարտութիւններն եւ ջլատելով դիմադրական ուժերը՝ գերմանական գրոհին դէմ։ Արեւմուտքը ինքզինքը այդ կարմիր աղիքին դէմ պաշտպանել կը կարծէ դաշնակից փոքր պետութեանց այն խմբաւորումով որուն Սեւ Ծովէն մինչեւ Սկանտինավիա կը ձգուին, բայց գ. ԵնԹէնտասիօնալը պիտի ձգտի ջլատել նաեւ այդ պետութեանց ներքին կազմակերպութիւնները՝ շնորհիւ կոմիջիներու եւ մանաւանդ գերմանական դժգոհ տարրերու գործօն մասնակցութեան։

Միւս կողմէն կոմինտէրնի (գ. Միջագգային) գործադիր մասնախումբը կը պատրաստէ Ասիան. Նիժնի Նովկորոտի տօնավաճառը կարեւոր վայր մըն է հիւսիսային եւ կեդրոնական Ասիոյ ժողովուրդներու տնտեսական Թեան. Նիժնի Նովկորոտի մասնաճիւղեր կը կազմուին Խարպինի, Բագուի եւ Թէհրանի մէջ՝ Պարսկաստանի եւ Թուրքիոյ Համար։ Ռուս սպաներ կը մասնակցին չինական բանակի վարժութեանց եւ մօնկոլ բանակներու կազմակերպութեանց։ Գերման եւ ռուսական Հսկայ գործարաններ կը Հաստատուին սիպերիական ածխահանքերու մօտերը՝ անհրաժեշտ ուժամիջոցները դիզելու Համար՝ հետու անգաղտնապահ աչքերէ... Եւ ահա օր մը՝ սիպերիական եւ ռուսական դաշտերէն պիտի խուժին յարձակման գունդերը դէպի Արեւելեան Եւրոպա՝ Ռումանիա, Չեխոսլովաքիա, Լեհաստան եւ պալթեան երկիրները... բայց այս ճամբան մէկն է միայն ընդհանուր ծրագրին. Թշնամին ետեւէն ալ զարնել պէտք է՝ ապահովելու Համար յաղթանակը։

Ասիա Եւրոպա արշաւած է հին ատեն՝ նաեւ Ափրիկէի վրայով. եԹէ կարծոս-Մարքս փուաթիէի մէջ չկասեցնէր արաբական գրոհը, այսօր աշխարհի կեդրոնքը բոլորովին տարբեր պիտի ըլլար անշուշտ։ Այս ճամբան այսօր իսլամի ձեռքն է. Պարսկաստան, Իրագ, Արաբիա. Եգիպտոս, Տրիպոլիս, Թունուզ եւ Մարօք։

Կարեւոր է նկատի առնել Թէ այս ժողովուրդներն իրար կապելու Համար երկու գլխաւոր ազդակներ կան, որոնց շահագործումը տիրաբար ձեռք առած են պոլշեւիկ պետերը.— կրօնական ժողեանդութիւն եւ եւրոպական շահագործումէ ազատելու յոյս։

Այս նպատակով պոլշեւիկները ծրագրած են շարք մը խլամ անկախ պետութեանց կազմութիւնը, որոնք օր մը պիտի կարողանան ենԹարկուիլ խորհրդայնացման եւ միանալ Ս. Խ. Հ. Մ.ին։

Այդ օրը, Գ. Միջազգայինը եւ անոր ասիական բանակները պիտի սպառնան Արեւմուտքին՝ մկ կողմէն արեւմտեան սահմաններէն եւ միւս կողմէն Սպանիոյ դիմացէն։ Մօտ է արդեօք այդ օրը եւ կարելի՞.. Այսօրուան շատ մը երազներ կրնան ապագայի իրականութիւններ դառնալ... Մանաւանդ երբ գողը տանը մէջ գտնուի։ Կոմունիստական շարժումները կը ծրագրուին Ընգլիոյ, Ֆրանսայի, Իտալիոյ եւ մինչեւ իսկ Յետադիմական Սպանիոյ մէջ եւ պետական շրջանակները իրապէս մտահոգ են այդ նորաստեղծ կազմակերպութիւններէն, որոնց ծաւալման առատ նիւթ կը Հայթայթեն Եւրոպայի մէջ տիրող ելմտական տագնապներն եւ կուսակցական անվերջ պայքարները։ Պիտի առարկուի Թէ խլամը դէմ է Լենինեան անաստուած աւետարանին եւ մանաւանդ սեփականաղրկութեան. Հոգ չէ. Գ. Միջազգայինի վարիչները գիտեն յարմարիլ միջավայրին. ամէն բանէ առաջ պէտք է Թշնամին զգետնել. այս նպատակով նախ եւ առաջ պէտք էր ոտքի Հաստատուն կռուան մը ստեղծել կովկասի մէջ։ Ցաղիստան, Վրաստան, Ատրպէյճան եւ Հայաստան գրաւուեցան 1921ին եւ այս տիրապետութեամբ Ռուսիան կը նայի Իրանին եւ Ընատօլուին, որոնց միջոցաւ կարելի է սպառնալ Սուրիայի եւ Սուէզի։ Եւրոպան չկրցաւ Հանիլ կովկասցիներու օգնութեան եւ Մուսթաֆա Քէմալը ինկաւ պոլշեվիկներու գիրկը։

Մեծ քայլ մը առնուած էր եւ պէտք էր ընդհանուր ծրագրի գործադրութեան ձեռնարկել.— «Նկատի ունենալով որ եկուր Հայերը կրնան գէշցնել տիրող ազգի եւ մեր յարաբերութիւնները եւլն., եւլն. ընդունիլ ամբողջովին կարգադրութիւնը (նարէտպան) որով միայն պուլկարահպատակները կրնան մասնակցիլ Թազական ընտրութիւններուն» Երբ օտարները մեր վրայ կը կասկածին, ըլլայ իսկ անտեղի, Հասկնալի է, բայց երբ պուլկարահայ Թեմականի պատմուճանը իրենց վրայ առած մարդիկ, այդպիսի խառնակիչ որոշումներ կը Հանեն դժբախտ ազգակիցներու մասին, բնական է որ կառավարութիւնը, ինչքան ալ բարեացակամ ըլլայ կասկածելի եւ անբաղձալի Համարէ զանոնք։

Դեռ աւելին։

Այդ երեք երանելիները, որոնք անձնապէս Թշնամի են Ռուսիոյ. փոխանորդ Սարգիս քահանայի, Զատիկը Ապրիլ 12ին Թէ 19ին տօնելու խնդիր մը Հանեցին, նոր տոմարը 10 ամիս գործադրութեան դրուելէն յետոյ. բնական է որ ամէն ողջամիտ Հայ պիտի Հակառակէր։ Ահա այդ Հակառակութիւնը Տասցուցին մինչեւ կառավարութեան, նամակներու պատճէններ յանձնեցին եւ իբրեւ Հակապուլկար ցոյց տուին Ռուսիոյ. փոխանորդը եւ Հայութեան խոշոր մասը։

Ատով ալ չգոհացան։

Պուլկարներու պարտութեան օրը դրօշակ պարգելու զբաղելի սուտ մը յերիւրեցին եւ աշխատեցան փոխադրելել Հ. Հ. հիւպատոսարանի վաղումը, Թունաւորելով մթնոլորտը։

Պարապ տեղը չէ որ պուլկար բարձրաստիճան անձեր եւ Հանրային գործիչներ իրենց ցաւը յայտնած են վերոյիշեալ դէպքերու մասին։

Ահա այսպիսի ճնշող եւ Թունաւորած մթնոլորտի մը մէջ, տիրող տնտեսական տագնապը եւ Հացի խնդիրը՝ պուլկար բազմաթիւ Թշնամաւոր գաղԹականներուն, լուցկիի դերը պիտի կատարէին, հրահրելու Համար Հակահայ կարգադրութիւնները։

Այդ նպատակով պոլիս, պատրիարքարան դիմեցին։ Երբ անկէ գոհացում չստացան, պալաքեան եւ պիսկոպոսին միջնորդութիւնը խնդրեցին։ Երբ դրական արդիւնք մը չտեսան, այս անգամ, Զատիկը Ապրիլ 12ին տօնելու խնդիրը իբրեւ Հակապուլկար գործ Դաւանութեանց Ցեղութեան տարին եւ ուզեցին շահագործել պուլկար դիւանագիտութիւնը, ճնշում բանեցնելու Համար պատրիարքարանի վրայ։

Ո՞ւր կանգ պիտի առնէք, պարոններ։

Ց. Գ.— Եղած դիմումներու շնորհիւ, նովո-Զակօրայի տեղահանուածները ետ դարձան, թէեւ նոր լուր կայ Թէ Սթարա-Զակօրայէն ալ վեց Հոգի ազդարարութիւն ստացած են Հինգ օրէն Հեռանալու պուլկարիայէն։

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ԻՍԼԱՄՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ԱՋԱԿՑԻՆ

Հնդկաստանի խալիֆայութեան տարեկան Համաժողովը դումարուելով նկատի առաւ Մուսուլի մասին Ազգերու Դաշնակցութեան տուած որոշումը, զոր Լոզանի դաշնագրին Հակառակ գտաւ եւ որոշեց որ Հնդկաստանի իսլամները պէտք է օգնեն Թուրքերուն, եԹէ Ընգլիա պատերազմ յայտարարէ անոնց դէմ։ Որոշուեցաւ նոյնպէս որ պատերազմի պարագային, Հնդիկները ոչ պինուոր ոչ ալ դրամ պիտի տան անգլիական կառավարութեան։ Համաժողովը կը պահանջէ որ Իրագի, Սուրիոյ եւ Պաղեստինի վրայէն վերնան ոչ իսլամ Հոգատարութիւնները եւ Ընգլիա բնաւ չմիջամտէ Հիճազի գործերուն։ Հիճազի մէջ պէտք է Հաստատուի Հանրապետութիւն մը, որուն գլուխը պիտի գտնուի սահմանադրական խալիֆա մը։ Նախագահ Հասրաթ Մօհանի յայտարարեց որ վէՀապիներու Սուլթանը, Խոջը Սուուտ սըր Պլզպերթ Քէյթըլի Հետ Համաձայնելով, ոսկեկոխ ըրաւ իսլամական շահերը, աւելի քան Շէրիֆ Հիւսէյինը։ Մէվլանա Ապտիւլ Քալամ Ազատ ընդհակառակը ուրախ է որ Խոջը Սուուտ յաղթեց եւ շերիֆի ընտանիքը չախչախուեցաւ։ Հիճազի ապագան ճշտելու Համար Հաւիլամական Համագումար մը տեղի պիտի ունենայ մօտ օրէն, նախաձեռնութեամբ Հնդկաստանի իսլամներուն։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԵՐԸ ԵՎ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

(Շարունակությունը նախորդ համարում)

Հարց 17 տեսակ.

Ինչպե՞ս է ձևավորվել Ռուսական Խորհրդային Ֆեդերատիվ Սոցիալիստական Հանրապետությունը (ՌԽՖՍՀ) և ինչպիսի՞ն է նրա պետական կառուցվածքը։

Պատասխան. Ռուսական Խորհրդային Ֆեդերատիվ Սոցիալիստական Հանրապետությունը (ՌԽՖՍՀ) ձևավորվել է 1917 թ. հոկտեմբերյան սոցիալիստական հեղափոխության հաղթանակի հետևանքով։ Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը ոչնչացրեց ռուսական ցարիզմի և բուրժուազիայի իշխանությունը, հաստատեց բանվոր դասակարգի դիկտատուրան, որի հիմնական խնդիրն էր սոցիալիստական հասարակարգի կառուցումը։

Ռուսական Խորհրդային Ֆեդերատիվ Սոցիալիստական Հանրապետությունը ստեղծվել է որպես ինքնուրույն պետություն 1917 թ. նոյեմբերին։ Նրա ստեղծումը հանդիսացավ ռուսական ազգային պետականության զարգացման նոր փուլի սկիզբը։ Ռուսական Խորհրդային Ֆեդերատիվ Սոցիալիստական Հանրապետությունը ստեղծվել է որպես ինքնուրույն պետություն 1917 թ. նոյեմբերին։ Նրա ստեղծումը հանդիսացավ ռուսական ազգային պետականության զարգացման նոր փուլի սկիզբը։ Ռուսական Խորհրդային Ֆեդերատիվ Սոցիալիստական Հանրապետությունը ստեղծվել է որպես ինքնուրույն պետություն 1917 թ. նոյեմբերին։ Նրա ստեղծումը հանդիսացավ ռուսական ազգային պետականության զարգացման նոր փուլի սկիզբը։

շահերուն։ Կատարեալ յաջողութիւն կը մաղթեմ ձեզ՝ բանակը կատարելագործելու, եւ ազգային պաշտպանութիւնը զօրացնելու ձեր ջանքին մէջ»։

Թուրքերը զինուոր կը հաւախմբեն

Պաղտատէն կը հեռագրեն թէ Թուրք նոր զօրաբաժին մը հասած է Տիարպէքիր։ Նոյնպէս Մուսուլի սահմանագլուխին վրայ Թուրք զինուորներու մեծ շարժում մը կը տեսնուի։

Քիւրտերու վերջին խռովութիւնը

Գրեցինք թէ Ղարզանի եւ Հազոյի շրջանին մէջ քիւրտերը կրկին ապստամբած են։ Թուրք զինուորները արիւնալի կռիւներէ վերջ զսպեցին այդ շարժումը, որուն մասնակցած էին Ճապաղջուրի ոստիկան-զինուորներէն մէկ մասը։ Ատոնք Խարբերդի անկախութեան դատարանին յանձնուեցան այն ամբաստանութեամբ թէ ըմբոստական շարժման պահուն իրենց պաշտօնը ձգած, իրենց պատկանած զօրախումբէն փախած եւ գործակցած են ապստամբներուն։ Դատարանը այս ոստիկան-զինուորներէն 10 հոգի տասը տարի թիապարտութեան դատապարտեց։

Սարսափի խաղախաղութիւնը

Րիզէի յետադիմական շարժման առթիւ կառավարութիւնը սկսած է զինաթափ ընել ժողովուրդը։ Մինչեւ հիմա 2000էն աւելի մավզեր եւ 8000 մեծ ատրճանակ հաւաքուած է։ Անկախութեան դատարանի կտրուկ գործողութիւնը մեծ տպաւորութիւն գործած է այդ շրջանի բնակչութեան վրայ, որ ցարդ զինուոր տուած չէ եւ զինեալ կը պտտի լեռներուն եւ գիւղերուն մէջ։

Պոլսոյ հայ դպրոցները

Էսայեան վարժարանի Տնօրէնութիւնը գրութեամբ մը կրթական Տնօրէնութեան յայտնած էր վարժարանի նիւթական անճոռնի վիճակը, ցոյց տալով թէ Թուրքերէնի յաւելեալ դասաժամերուն համար նոր ծախքեր ընելու միջոցներ չունին։ Կրթական քննիչ Խայրիյէ հանդիմ Էսայեան վարժարան երթալով պահանջած է ցանկը Թաղին կալուածներուն, հասոյթի քանակին եւ մատակարարութեան հաշիւներուն։ Պատասխանուած է թէ վարժարանը ո՛ եւ է կալուած չունի, այլ եկեղեցիի կալուածներուն հասոյթէն կ՚օգտուի. մնացեալ ծախքը կը հայթայթուի աշակերտներու թոշակէն։

Դէպի դրամատուներու թրեպտումը

Էնկիւրիի առեւտրական գործավարութիւնը խիստ ազդարարութիւն մը ուղղած է Օսմ. Դրամատան, ըսելով որ Թուրքիա գաղթավայր չէ եւ դրամատունը պէտք է լաւ գիտնայ այս պարագան։ Այս ազդարարութեան պատճառն այն է որ յիշեալ դրամատան Գասթէյժուների եւ կեսարիոյ մասնաճիւղերը դիւրութիւններ չեն տար Թուրք վաճառականներուն եւ կը նախատեն երկրագործական Դրամատունը։ Կեսարիոյ ճիւղին տնօրէնը պաշտօնանկ եղած է։

Ծորդուներ Ֆրանսայի մէջ եւ ուրիշ տեղեր

Քանի մը օրէ ի վեր, անդադար կը բարձրանան Սէնի ջուրերը, ինչ որ մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ։ Փօն Թուռնէլի կողմը ջուրին մակերեսը 3,72 մեդրէն բարձրացաւ 4ի եւ երկէ իրիկուն մինչեւ հինգ մեդր կը նախատեսուէր։ Գիշերային երթեւեկը դադրեցաւ։ Շատ մը քարափներ ողողուած են, մասնաւորապէս Ալֆորվիլ, Կոնֆլան, իսկ Փարիզի մէջ՝ Թուռնէլի, քաղաքապետարանի, Նէօյլեի, Փիւթոյի, Քուռպվուայի եւ Սէն Տընիի նաւահանգիստները։ Արուարձաններուն մէջ շատ մը նկուղներ ողողուեցան։ Իվոիի մէջ, ժիվ Քուֆան փողոց, շատ մը բնակարաններէն, իսկ Ժուանվիլի մէջ, Փօլանժէո թաղը քանի մը մատնաչափ ջուրին տակը մնաց։

Արժանթէօյլի մէջ, գետը յորդած է ողողելով գետեզերեայ բնակարաններու վարի յարկերը։

Մառն գետն ալ գգալապէս բարձրացաւ Մօի եւ շրջականերուն մէջ. կը նախատեսուի որ 4.40 մեդրի հասնի մինչեւ կիրակի (1924ին 5.25, իսկ 1910ին մինչեւ 6.10 եղած է)։ Պօվէզէի հովիտին մէջ, ողողումները ծանրակշիռ հանգամանք կ՚առնեն։ Էն գետին յորդուէն, հաղորդակցութիւնները 200 մեդրի վրայ կտրուած են Փարիզի եւ Շառվիլի մէջեւ։

Էյֆելի աշտարակին անթել հեռագրի կապմածը փոթորիկէն քշուելով վար ինկաւ։ Նորոգութիւններ կը կատարուին փութով։

Որոշուեցաւ տասը միլիոն ֆրանք յատկացնել, ողողումներու դէմ պաշտպանութեան միջոցներ հաստատելու համար։ Ութը միլիոնը պիտի հայթայթուի չորս սանթիմ յաւելուածական տուրք մը հաստատելով, իսկ երկու միլիոնը պետութիւնը պիտի տայ։

Կացութիւնը երկիւղալի է է փա տը Քալէի, մասնաւորապէս Պէթիւնի մէջ։ Տեղ տեղ Թումբերը քշուած են ջուրերէն։

Ծանր լուրեր կը հասնին, մասնաւորապէս Լուաո եւ Շէո, Սան, Տուպս գետերու մասին։

Պելժիոյ մէջ ալ ծանր է կացութիւնը եւ աւելի վախ պատճառել սկսաւ երէկուընէ ի վեր։ Երկիւղալի հանգամանք առած է Սամպռ և Մէօզ գետերուն յորդումը։ Ճամբաները կտրուած են շատ մը տեղերու մէջ եւ գործարաններ վտանգի տակ են։

Զարհուրելի փոթորիկ մը եւ հեղեղանման անձրեւներ կը տեղան Հոլանտայի մէջ, ուր աւելի մեծ վտանգ կայ։

Անգլիոյ մէջ հեռաձայնի գիծերը մեծ մասով խանգարուեցան եւ Եւրոպայի հետ հաղորդակցութիւնները գրեթէ խզուեցան առջի օր։ Մանչի մէջ ալ երթեւեկը խանգարուած է։ Երեսուն տարիէ ի վեր այսպիսի փոթորիկ չէ պատահած, կ՚ըսեն։

Վիեննայէն կը հեռագրեն թէ հաղարաւոր արտավար հողեր ողողուած են Հունգարիոյ եւ Թրանսիլվանիոյ մէջ եւ հարիւրաւոր փախստականներ Պուքրէշ կ՚ապաստանին։

Աթլանտեանի մէջ ալ բուռն փոթորիկ կը տիրէ եւ շատ մը նաւեր օգնութիւն խնդրած են։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ճ. Դ. Քրիստափոր խումբի ժողովը տեղի կ՚ունենայ 4 Յունվ. երկուշաբթի գիշեր ժամը 8·30ին Floria ճաշարանին վերնայարկը, 61 rue Mr. le Prince.

Հ. Մ. Ը. Մ.ի ԵՐԵԿՈՅԹԸ.— վաղը գիշեր (Յունվ. 2) տեղի կ՚ունենայ Հ. Մ. Ը. Մ.ի կազմակերպած պարահանդէսը Washington-Palaceի շքեղ սրահներուն մէջ։

Պ. Արփիար Քէշիշեան 6 ամսուայ «Յառաջ» կը նուիրէ նոր տարւոյ առաթիւ Հ. Կ. Մակաղաճեանի, Գահիրէ։

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ԿԱՐՏԱՆ, Ա. Բ.— Ստացանք 80 ֆրանք։

ՓԱՐԻՋ, Ի. Ա.— Ստացանք վճռամսեան։

ՄԱՐՍԷՅԼ, Ս. Ա.— Ստացանք բաժնեգինը։

ՓԱՐԻՋ, Մ. Խ.— Ստացանք դրոշմները։ Բաժնեգինները չենք ստացած։

ԻԻԺԻՆ, Վ. Գ.— Թերթը կը ղրկուի Դեկտ. 30ի թիւէն։ Բաժնեգինը կրնաք մանտափոսոով ղրկել։ Գիրք մը կը ստանաք խմբագրութենէն։

ՓԱՐԻՋ, Պ. Մ.— Ստացանք բաժնեգինը։

ՍՈՒԼԹԱՆԱՊԱՏ, Վ. Ս.— Ստացանք բաժնեգինը։ Ղրկեցինք Թիւ 1էն։

ԼԻՈՆ, Գօրծկ.— Ստացանք 135 ֆրանք։

ՍԷՆԹ-ԷԹԻԷՆ, Մ. Մ.— Ստացանք բաժնեգինը։

ԳՈՉԱՊԼԱՆԵԱՆ, Ա. Հ.— Ստացանք մանտափոսքը։ կը ղրկուի Յունուար 1էն։

ՎԻԵՆՆ Ճ. Մ.— Հեր ուղած հասցէն է Near East Relief, 15 Bld. des Italiens.

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

Արուսեակ Էրմեհան, կը փնտռէ իր հօրեղբօրորդիները Պիթլիսցի Ցակոբ եւ Միհրան Էրմեհան։ Կը կարծուի թէ Ֆրանսա կը գտնուին։ Տեղեկացնել Villa Araxe, rue Beau Séjour - Sarcelles (S. et O·)

Կը փնտռուի Սեբաստացի Ցակոբ Քէլլէճեան, որ 2—3 տարի առաջ պաֆրայէն Ֆրանսա եկած է, տեղեկացնել, Խարսեղ Աւագեանի, 26 պուլվար Վօպան Վալանս (Ցուօմ)

Էօսէվիշցի Վառվառա Աբթիւհան կը փնտռէ տղան Հաճի Աբթին Աբթիւհանը, զոր կորսնցուցած է Թիֆլիսի աղէտին եւ Ցունաստան ըլլալ կը կարծէ։ Տեղեկատուին կը խոստանայ 400 ֆրանք նուիրել։ Դրկել 5 rue Mistral Solvay Salin de Girand (B. du Rh·) France.

ՀԱՅ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ

BELLEVILLEի
H. HAROUTIOUNIAN
18 bis, rue Jouye-Rouve, 18 bis
Métro Belleville Paris (20e)

կը գտնուի միշտ փաստրմա, սուճուք, չէմէն եւ համեմներ, պոլսական լագերտա, աղի ձուկեր եւ գոնսերվաներ։

Նաեւ պուլկուր, չոր պամիա, սալեպ, գաշար եւ ձերմակ պանիրներ, ձիթապտուղ եւ ձիթաիւղ, թահինի, լոգում, հելվա եւ պէքմէզ։ Թարմ սուրճ միշտ։ փէսթիլ եւ չոր պտուղներ։

ՎԱՐԺՈՒ ՍԵՆԵԱԿ

Վարձու սենեակ մը կայ հայ ընտանիքի մը մէջ, դիւրամատչելի պայմաններով։

Պիմել 93ին. Շահպազի, 5 rue Gaylnssac Paris (5e) Luxembourg պարտէզին դիմաց.

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS
208bis, Rue Lafayette Paris(10e)

ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍ

վաղը շաբաթ գիշեր
ժամը 8,45էն մինչեւ առաւօտ
Arnouville les-Gonesses
18, Ave. de la Gare,
Casino d'Arnouvilleի սրահին մէջ
ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ
ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՀԱՅ ԼՈ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ
Ազտասանութիւն, մեներգ, խմբերգ, նուագ, եւն. կը ներկայացուի
ԱՐԻՒՆՈՏ ԵՐԱՋԸ՝
ՁՕԹԴՈՒՒԱՆԵԱՆի եւ
ՈՐԿՐԱՄՈԼ - ԾԱՌԱՆ
Մուտք 5 ֆրանք

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ, 3 ՅՈՒՆՎ· 1926
ժամը 3իշտ 2ին
ՅԵՐԵԿՈՅԹ—ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍ
Salle de la Museի մէջ
10, rue du Général Brunet (19e)
métro: Botzaris Autobus M
Jazz-band-Fatty-Պարերը կը ղեկավարէ՝ Prof. JACQUES
Մուտք 2 ֆրանք

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍ

վաղը գիշեր
9էն մինչեւ լոյս Salle Russelի մէջ
42, rue Hermel, Métro: Simplon
Nord-Sud: Jules Joffrin

Գեղարուեստական բաժնին մէջ պիտի պարեն եւ պիտի երգեն իրենց կովկասեան յատուկ տարազներով ռուս եւ հայ պարուհիներ եւ պարողներ, ինչպէս նաեւ երգչուհիներ։

ԿԸ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒԻ
ՍՐԲԱԶԱՆԻՆ Ի ՊԱՏԻՒ ՀԱՅԿԵՐՈՅԹԸ
կատակերգ. մէկ արար։ Արտասանութիւններ անակնկալներ։

Jazz-Band եւ կովկասեան նուագախումբ ղեկավարութեամբ Թահմազեանի։
Մուտք 5 ՖՐԱՆՔ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴԻ ԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած
ՓԱՐԻՋԻ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
ի պատիւ
ՓԱՐԻՋԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՈՒԹԵԱՆ
4 ցն. երկուշաբթի գիշեր ժամը 8ին
Etoileի սրահին մէջ
17, Rue Chateaubriand
Métro: Etoile կամ George V.

Գեղարուեստական բաժին։ Պար եւ պիւֆէ։ Մուտքը հրաւիրատոմսով։

ԿՈՒԶՈՒԻ

Արեւելեան Patisserieի Տմոտ վարպետ մը, մանրահատօրէն գործել «Au Gourmet», 1 ave. de Belgique, Anvers (Belgique)

ԲԱԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

123 Bld. Sébastopol, 123
(Métro: St Denis եւ Réaumur)

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
Ջերմամիզուկեան, Ֆրանկա-տի, արիւնի եւ մորթային ցաւանդուկեանց։

Քիմիական տարրալուծումները
Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—8, կիրակի՝ 9—12։

Ժողովրդական գիներ

կանանց եւ արանց
ԴԵՐՁԱԿ
ԿԱՐՕ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ
51, rue de Seine
Meiro : ODEON Tel. FLEURUS 59-57

Ձափի վրայ ամենավերջին նորաձեւութեամբ ճաշակաւոր

ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ
Ճոխ մեթերը երկու սեռի յատուկ անգլ. և ֆրանս. կերպասներու։

ԳԻՆԵՐԸ ԱՆՄՐՑԵԼԻ
Ի դիւրութիւն յաճախորդներու, բաց է ամէն օր 8էն մինչեւ գիշերուան ժամը 10։

Բաւական է մէկ անգամի այցն լութիւնը, տեւական յաճախ ըդ դառնալու համար։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

ընվերսահայ ընտանիքի մը տանտիկնոջ օգնելու համար փոքրիկ օրիորդ մը, գրել՝ A. Sirabի, 36 rue du Pélican, Anvers (Belgique)

ՍԱԿԱՐԱՆ
31 Դեկտեմբեր 1925

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.	
Սթերլին,	L. St.	129	50
Տոլար,	Dollar	26	70
Մարք (ոսկի)	Mark	6	35
Թրքական Թղթ.	L. Trq.	13	50
Թրք. ոսկի	» or	114	—
Մէճիտիէ	Médjidié	10	—
Լէվա 100 ֆատր	Léva	17	50
Տրախմի »	Drachme	31	—
Լիր » »	Lire	114	—
Պելժ. ֆրանք »	Frc. Belge	121	—
Ջուից. »	Frc. Suisse	528	—
Ջերվնեց	(10 Roubles or)	130	—

ԱՐԺԵԹՈՒՊԹԵՐ

Եգ. Քր. Ֆոնսիէ I	Cr. Foncier Eg.	2650	—
» II	»	2000	—
» III	»	1800	—
Ռումելի երկթղ.	Lots turcs	140	—

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

ՆՊԱՐԵՂԷՆԻ ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ
ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ
24, RUE MONGE, PARIS (5)

Ամէն տեսակ արեւելեան նպարեղէններ, դիւրամատչելի գիներով։ Մեծաքանակ եւ մանրաքանակ։

ՄԻԱԿ ԳՈՐԾԱՏԵՂԻ
Ընտիր թահան հէլվայի, բահաթ լոգումի, Թել գաւտայիֆի, շարոցի եւայլն, եւայլն։

Բացէ դան Կիրակի օրերը ժամը 8էն մինչեւ երեկոյեան 9.30։

ՀԱՆՐԱՐԴԱՑՈՒԹԵԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ.— Gare Montparnasseէն Autobus Z. Gare de Lyonէն Քրամվէյ 19, Gare du Nord եւ Gare de L'Estէն Թրամվէյ 47։ Ալֆորվիլէն Թրամվէյ 104։

«AU PETIT CARILLON»

50, Av. Jean Jaurès, 50
Téléph. NORD 57-60 Metro : JAURÈS

ՕՆՆԻԿ ՋՈՒԼՖԱԵԱՆ

Քառորդ ժամերը հնչող պատի ժամացոյցներ։ Ճամբորդական մատչելի։ Վճարման դիւրութիւն։

Զարթուցիչներ (Réveils) 46_20_25_30_33 Ֆր.
Գրպանի ոսկեայ ժամացոյցներ 25_35_48_65_85 Ֆր.
» ընտիր marque ELECTION 138 Ֆր.
OMEGA 165 Ֆր.

1 — 10 տարուան երաշխագիր։ ՀԱՑ ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
(ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԹԱՑ Է։) ՈՐՈՇ ԶԵՂՉ

ՅԱՌԱՋ

ԹՄԲԱԳԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

որուն անունին պէտք է ուղղել դրամական ամէն առաքում:

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire: SCHAVARCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն — 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57-82

ԲԱԺԱՆԵՈՒԹԻՒՆ	Եռամսեայ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	16 ֆր.	35 ֆր.	65 ֆր.
Անգլիա և »	—	10 շ.	20 շ.
Ամերիկա	—	3 ա.	5 ա.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	90 ֆր.

Հասցէի վոփոխութեան համար 1 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ԿԻՐԱԿԻ 3 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1926

3 JANVIER 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 67 — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 40 ՍԱՆԴԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԻՍԿ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ...

Տժգոյն էր անցնող տարին, հայկական տեսակէտէն:

*Դացուքիւնը կը մնայ անփոփոխ, — հայրենիք մը ինքն իր մէջ ամփոփուած, թաթի տակ եւ սահմանափակ, եւ գաղութներ, որոնք հետզհետէ արմատ կը բռնեն, քանի կ'ուշանայ հայկական դատին վերջնական լուծումը: Իրերը այնպէս դասաւորուած են, որ մեր դժբախտ երկիրը քառակուսի տուփի մը վերածուելէ է, եւ չի կրնար նօսրացնել արտասահմանի թափառական բազմութիւնները: Ներգաղթը կապուած է պատահականութեան, հոգի, ջուրի, եւ մանաւանդ Մոսկուայի հրամանին: Որքան տեղ բացուի, այնքան մարդ կ'առնենք, — այս է վերջին խօսքը: Բախտի գործ էր 3000 հայրենակիցներու վերադարձը Յունաստանէն Հայաստան, կարգադրուած՝ ուղղակի Մոսկուայի եւ Աթէնքի միջեւ: Նոյնքան Յոյներ նոյն ղեկաւարով իրենց երկիրը դարձան Սեւ Ծովու ափերէն: Խօսքեր կան ուրիշ հազարեակներու մասին. բայց երեւան արդէն իսկ շուարած է քանի մը հազարին առջեւ, եւ իր ծախսած դրամներուն հաշիւը կը պահանջէ արտասահմանէն: Դժբախտաբար այսպէս ալ պիտի շարունակուի, մինչեւ որ հայ պոլշեւիկները սթափին իրենց քունէն, եւ, համաշխարհային յեղափոխութենէն առաջ, մտածեն հայ ժողովուրդի տեղափոխութեան մասին: Ուրիշ խօսքով, մինչեւ որ վարժուին քաղաքականօրէն գործելու, հոգ չէ թէ կարմիր շապիկով, — գոնէ այնքան որքան կ'ընեն հարեւան Վրացիները ու Ազրիները: Զինովիեւը աւելի հաւատարիմ աշակերտներ չէր կրնար ունենալ Հայաստանի մէջ. բայց ահաւասիկ սրտէն զարնուեցաւ իր իսկ ընկերներուն կողմէ, որոնք մէկդի կը դնեն գոց եղած «ֆորմիւլ»ները, ուժ տալու համար ռուս ժողովուրդին եւ Ռուսաստանի զարգացման, եթէ ոչ փրկութեան:

1925ին աւելի շեշտուեցաւ արտասահմանի հետ կապ հաստատելու հակումը. բայց նոյն ձախող ճամբով, — լպրծուն, միականի եւ միակողմանի: Իրական նպատակը ոչ թէ հայրենիքի եւ գաղութներու կապակցութիւնն է, այլ այս վերջիններուն կազմալուծումը, կամ եթէ կ'ուզէք՝ «շերտաւորումը»: Եւ զարմանալի չէ որ «անկուսակցական» Չօկին ալ կը մոլորի այս կախարդական շրջանակին մէջ, հակառակ բոլոր բարի տրամադրութիւններուն:

Գաղութներէն Ամերիկան կը շարունակէ մնալ կենդանի աղբիւր մը ազգային մշակոյթի եւ գործունէութեան եւ եղբայրական ակնկալութեան: Պոլսոյ անկումէն յետոյ, չունինք շրջան մը ուր այնքան լայն եւ արդիւնաւոր ցանց բռնած ըլլան հանրային կազմակերպութիւնները: Ամերիկա շատ բան կը պարտի քաղաքական կուսակցութեանց, որոնք լծակներն ու ներշնչարաններն են տիրող շարժումին. հետեւաբար եւ թումբեր այլասերման վտանգին դէմ: Չեմտգհետէ ձեւ կ'առնէ նաեւ հարաւային Ամերիկան, որ քանի մը տարուան պատմութիւն ունի, մօտ 15,000 բնակչութեամբ: Եգիպտոսը, արդէն հաստ արմատներ ձգած, կ'ոգեւորուի հինի եւ նորի պայքարներով, որոնք լայն ճեղքեր բացին պէյերու եւ փաշաներու առագաստին վրայ: Սուրիա ամէնէն ոգեւորիչ միջավայրը, բայց միանգամայն ամէնէն վտանգաւոր շրջանը կը ներկայացնէ, եւ դեռ կը հեւայ անակնկալներու մղձաւանջին տակ: Յունաստան նորէն վիրաւորուեցաւ կողէն եւ թեւերէն: Տեղահանութեան ստուերին տակ, հազարաւորներ հեռացան ինքնաբերաբար, չորս հազար ալ Հայաստան դացին. եւ կը թուի թէ այսուհետեւ հանգիստ պիտի ընէ մնացած դաղթականութիւնը, որ 40,000էն վար է: Կարմիր-ճերմակ խառնութեան դրօշը պիտի տնկենք այն հողին վրայ ուր կը կախուինք» (Տօքթ. Ֆուատ):

— «Մարմինս ցոյց տուէք աշխարհին. թող ամէն մարդ գիտնայ որ ոչ թէ անձնական իրաւունքներու, այլ ազգային իրաւունքներու համար կը կռուիմ: կեցցէ՛ Փիւրտիատան» (փաստաբան Րէֆիք պէյ):

Աւելի պաշար կրնաք տանալ՝ լրջօրէն հետեւելով «Դրօշակ»ին եւ քրտական աղբիւրներու. բայց որպէսզի չհաճապաշարուիք, խորհուրդ կուտանք որ կրկին եւ կրկին սերտէք Թրքական անցուդարձերը, եւ աւելի ուշադրութեամբ կարդաք Թուրք թերթերը:

ՄԱՏՈՒԼ

ՁԱԽՈՂ ՊԱՇՏՕՆԱՐԱԿԱՆ ՄԸ

Տ. Զ. որ ամէն մնդքիս վրայ բաւական ծանօթ է Թրքական անցուդարձերուն, կը հպի ապացուցանել թէ քրտական վերջին շարժումը ազգային-ազատագրական չէր, այլ ֆեոտալական («Երեւան» թիւ 25):

Եւ այս յամառ պաշտպանողականը անոր համար, որ արդարացնէ խորհրդային իշխանութեան բռնած հակասական, ողբալի դիրքը:

Դժուար է վէմի բռնուիլ արձակներու հետ, որոնք ամբողջ գրքի մը մէկ երեսը կարդալով, վճիռներ կ'արձակեն: Մոսկուա, եւ անոր հետեւելով Երեւան, «հակահեղափոխական» հռչակեցին քրտական ապստամբութիւնը, որովհետեւ շէյխ Սայիտ մը դռնուած էր անոր գլուխը. բայց չեն քաշուիր փառաբանել եւ խրախուսել Ապտիւլ Քէրիմը կամ Սուլթան Էլ Աթրաշը, որոնք նոյն դասակարգի մարդիկ են, եւ շատ աւելի... չէրխաթճի: Չկարդացի՞ք իրենց կոչերը — «պիտիլլահ էլթրահման էր բահիմ...»

Բայց ինչո՞ւ հետեւները կ'երթանք: Տ. Զ. չհետեւեցա՞ւ քիւրտ ըմբոստներու դատավարութեան. չկարդա՞ց անկախութեան դատարանի ամբաստանագիրը. չտեսա՞ւ անոր նախագահին վերջին յայտարարութիւնը, որ կը հաստատէր թէ շարժումը յետադիմական չէր, այլ անկախ Քիւրտիստան ստեղծելու ծրագիր: Ու վերջապէս, իրեն բան մը չխօսեցա՞ւ քիւրտ դեկավարներու խօսքերը, կախաղանի կատարէն:

— «Բնաւ չեմ դղջար որ ազգիս համար կը զոհուիմ. կը բաւէ որ մեր թշնամիները ամօթով չձգեն մեզ մեր թշնամիներուն առջեւ» (Շէյխ Սայիտ):

— «Մինակ չեմ ձեր դիմացը. ահագին քիւրտ ազգ մը կայ Պարսկաստանի, Միջագետքի եւ Թուրքիոյ մէջ. այսօր մեզ կը կախէք, բայց կասկած չունինք որ մեր թոռներն ալ ձեզ պիտի բնաջնջեն» (Խնուսցի Խալիտ Ճէպրի):

— «Միշտ կը մտածէի առնաբար զոհուիլ հայրենիքիս համար: Կասկած չկայ որ անկախութեան դրօշը պիտի տնկենք այն հողին վրայ ուր կը կախուինք» (Տօքթ. Ֆուատ):

— «Մարմինս ցոյց տուէք աշխարհին. թող ամէն մարդ գիտնայ որ ոչ թէ անձնական իրաւունքներու, այլ ազգային իրաւունքներու համար կը կռուիմ: կեցցէ՛ Փիւրտիատան» (փաստաբան Րէֆիք պէյ):

Աւելի պաշար կրնաք տանալ՝ լրջօրէն հետեւելով «Դրօշակ»ին եւ քրտական աղբիւրներու. բայց որպէսզի չհամապաշարուիք, խորհուրդ կուտանք որ կրկին եւ կրկին սերտէք Թրքական անցուդարձերը, եւ աւելի ուշադրութեամբ կարդաք Թուրք թերթերը:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ ԹԷ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ

Լոնտոնէն կը հեռագրեն «Շիքակօ Թրիպիւն»ի.—

Վրդովիչ լուրեր կը հասնին Էնկլիւրիէն. կ'ըսուի թէ չափաւոր Թուրք դիւանագէտները, որոնք կը հասկնան Եւրոպայի ուժը, երկրորդական գծի վրայ կը նետուին ազգայնականներուն կողմէ: Այս վերջինները պատերազմ կը պահանջեն, Մուսուլը գրաւելու համար: Փարիզի եւ Լոնտոնի Թրքական դեսպանները կրկին եւ կրկին ազդարարած են թէ յիմարութիւն է յարձակիլ Եւրոպայի վրայ, բայց, իրրեւ պատասխան, հրահանգ ստացեր են իրենց գործերով զբաղիլ: Անցեալ շաբթու Պ. Պօլտուինի հետ ունեցած տեսակցութեան միջոցին, Թուրք դեսպանը շատ յոռետես արտայայտուած է, ըսելով թէ կը վախնայ որ Էնկլիւրի երբեք չհամակերպի Մուսուլէն զրկուելու:

Սերպիա հաւաստիք տուած է թէ ոչ մէկ պարագայի մէջ պիտի աջակցի Թուրքիոյ, եթէ պատերազմ ծագի: Միեւնոյն ատեն, Սերպիա կը պահանջէ որ անպատճառ կարգադրուի կէվկէլի —Սելանիկ գծին խնդիրը: Պելկրատ կ'ուզէ տէր դառնալ ամբողջ Սելանիկի եւ Նրբանցքին, պետութիւնները անընդունելի կը գտնեն այս պահանջը. բայց կը թելադրուի որ երկաթուղին Ազգերու Դաշնակցութեան յանձնուի, չէզոք մասնագէտներու վարչութեան տակ:

*** Էնկլիւրիէն կը հեռագրեն թէ Թեվֆիք Րիւշտիի վերադարձը մեծ ոգեւորութիւն չպատճառեց: Յունուար 1ին Ըսմէթ փաշա Մուսուլէն աւելի խօսեցաւ ռուսերէնուրք նոր դաշնագրին եւ Սերպիոյ հետ տիրող բարեկամութեան վրայ: Թեվֆիք Րիւշտի կայարանէն առաջնորդուեցաւ նախարարական ժողովի մը, որ տեղի ունեցաւ Մ. Քէմալի նախագահութեամբ եւ տեւեց մինչեւ առաւօտ: Թէեւ որոշումները գաղտնի կը պահուին, բայց կը հաւաստուի թէ Թուրք պատուիրակը բաւական պարսաւանք լսած է, իր գործը ձախող տարբ՝ ըլլալուն համար:

Կը հաւաստեն թէ Պուլկարիան ալ, Սերպիոյ օրինակին հետեւելով, մերժած է օգնել Թուրքիոյ, պատերազմի պարագային: Թուրքերը իրենց նախկին զինակիցը սիրաշահելու համար թիթեռնիկներու թանկագին հաւաքածոյ մը նուէր ղրկած էին Պորիս Թագաւորին:

Անգլիա կը պատրաստուի

Անգլիա Մուսուլի ճակատի իր պատրաստութիւնները վերջացնելու վրայ է: Ներկայիս Անգլիացի եւ Իրագի 15,000 զինուորներ կան Մուսուլի մէջ: անգլիացի Զօր. Տէյլի եւ Իրագի պատերազմական նախարար Նուրի փաշա սահմանագլուխին վրայ քննական այցելութենէ մը պաղտատ դառնալով, յայտարարած են թէ կացութիւնը զոհացուցիչ է Թրքական յարձակումի մը պարագային:

ՄՈՒՐՒՈՑ ԴԷՊՔԸ

Ֆրանսական իշխանութիւնները հրաժարեալ Սուպհի Պէրէքէթի տեղ հրաւիրած էին Թաճէտտինը, առժամեայ նոր կառավարութիւն մը կազմելու: Թաճէտտին առաջարկը ընդունած է եւ իր պայմաններն ու աշխատակիցներուն ցանկը հաղորդած է մարզպանին:

Նոր Տարւոյ առթիւ Ֆրանսական օդանաւեր Տիւրզիներուն նետեցին մարզպանին մէկ կոչը, որուն մէջ մասնաւորաբար կ'ըսուի.— «Ինչո՞ւ կը կռուիք: Ես եկայ ձեզի իրաւունք տալու համար որ դուք ձեր ձեռքով կազմէք ձեր Սահմանադրութիւնը, ընտրէք ձեր կառավարութիւնն ու վարիչները: Քանի մը օր առաջ տիւրզի երեւելիներ ձեր թշուառութիւնը տեսնելով եւ հասկնալով որ կռիւը շարունակելով ի վերջոյ պարտութեան ու սովի պիտի մատնուիք, որոնց առաջին զոհերն պիտի ըլլան ձեր կիներն ու զաւակները, Սուլթան Ալթրաշին դիմեցին կռիւը դադրեցնելու համար, սակայն անիկա մերժեց եւ ամբողջ պատասխանատուութիւնը կ'իյնայ իր վրայ: Ֆրանսան է միայն որ կրնայ ձեզի տալ ցորեն, աղբիւրներ, ճամբաներ, դպրոցներ եւ ազատութիւն: Վճռական ժամէն առաջ, որ վերջինը պիտի ըլլայ ձեր կռիւներուն, ուզեցի պարտականութիւնս կատարել, ազդարարելու համար ձեզ որ եթէ ձեր արիւնը կը շարունակէ հոսիլ, եթէ ձեր կիներն ու զաւակները անօթի են, պատասխանատուն Սուլթան Ալթրաշը եւ անոր դրամ վճարող օտարականներն են, որոնք արդէն ձեզ իրրեւ իրենց հպատակը կը նկատեն եւ ձեզ կը ստիպեն կռիւ, որուն մէջ դուք ամէն բան կը կորսնցնէք, իսկ անոնց մազի թելին անգամ բան չըլլար: Տիւրզիներ, յաղթելու միակ միջոցն է վար դնել զէնքերը: Խաղաղութիւնը, ազատութիւնն ու հացը, զորս ես կը բերեմ, ձեր հրացաններէն աւելի կ'արժեն: Յիշեցէք որ դուք բան չէք կրնար ընել Ֆրանսայի դէմ, իսկ Ֆրանսա ամէն բան կրնայ ընել ձեզի համար:»

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ
ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԲԱՆԱՀԻՒՍՈՒԹԻՒՆԸ

Վասպուրականի Հայութիւնը մեր պատմութեան եւ գրականութեան մէջ, յատկանի է իր մարտնչող եւ ազատատենչ ոգիով, իր տոկուն եւ ստեղծագործող բազմատեսակ յատկութիւններով։ Ուշագնակարգ տեղ կը գրաւէ նաեւ մեսրոպեան շրջանի հայ ժողովրդական բազմահազար հէքեաթներով, սիրային, կրօնական եւ առօրեայ կեանքի վերաբերեալ բազմաթիւ երգերով եւ բանաստեղծութիւններով։

Համաձայն կերպով կրնանք յայտարարել թէ Վասպուրականի հայ ժողովրդական բանահիւսութիւնը, լայն չափերով գրի առնուած եւ ուսումնասիրուած է, թէ վանի եւ գաւառներու գրական մշակներու գրասէրներու եւ բանահաւաքներու եւ թէ դուրսէն եկած հեղինակաւոր բանասէրներու կողմէ։ Թերեւս ցաւ կահայաստանի ոչ մէկ գաւառն ու նահանգը՝ հայ եւ օտար ուղեւորներու, տեղագիրներու, պատմաբաններու, եւ հնախոյզներու կողմէ, այնքան լիակատար ուսումնասիրուած չէ, որքան Վասպուրականը, որու մասին օտար եւ հայ գրականութենէ եւ մամուլի մէջ կան հարուստ նիւթեր եւ մեծ յուն արժէք ներկայացնող ուսումնասիրութիւններ։ Ասոնց մէջ կարեւոր տեղ կը գրաւեն նաեւ այն հատորները, որոնք հաւաքարանը կը հանդիսանան ժողովրդական երգերու եւ հէքեաթներու, մէկ խօսքով բանահիւսութեան վերաբերեալ ամէն տեսակ նիւթերու։

Վասպուրականի հայ ժողովրդական բանահիւսութիւնը նախ ուսումնասիրուած եւ հաւաքագրուած է վանեցի բանասէրներու եւ բանահաւաքներու կողմէ, որոնք են՝ գարեգին եպսկ. Սրուանձտեան, («Պանանայ» եւ «Համով-Հոտով»), Արիստ. վրդ. Տէվկանց («Պանդուխտ Վանցի»ն եւ «Հայերգ»), Գէորգ Շէրէնց («Վանայ Պագ», երկու հատոր) Տիգրան Զիլճունի, Յովհ. Թարաղամեան, Խաչիկ Լեւոնեան եւ ուրիշներ, որոնց շարքին պատուաւոր տեղ կը գրաւէ նաեւ Թիֆլիսի «Ազգագրական ընկերութեան» անդամ եւ բանասէր-ազգագրագէտ Երուանդ Լալայեանը, որ երկու անգամ (1910 եւ 1912) առիթ ունեցած է այցելելու Վասպուրական, ուսումնասիրական նպատակներով։

Վասպուրականի հայ ժողովրդական բանահիւսութեան կեդրոնը վան քաղաքն է, որուն գմայլելի բնութիւնը, կապուտագեղ ու ծփուն ծովը, ծաւազարդ այգիներն ու մշտահոս աղբիւրները, դարձեր են ներշնչման եւ ոգեւորութեան աղբիւր վանի հայութեան, որով եւ սա կրցած է ստեղծագործել այն բազմաթիւ ժողովրդական երգերն ու հէքեաթները, որոնք այսօր մէկ մէկ գոհարներ են։

Գերման նշանաւոր պատմաբան եւ ազգագրագէտ Փրօֆ. Հէրտէրն ըսած է.

«Ժողովուրդը մշտաբուխ աղբիւրն է բանաստեղծութեան»։ Եւ իսկապէս, ժողովուրդի մը մաքի եւ հոգիի արտադրութիւնը կազմող բանահիւսական ստեղծագործութիւնները մեծ մասամբ անանուն, անծանօթ՝ բայց զգայուն եւ ընդունակ, խոնարհ ու համեստ անձերու բերնէն երգուելով եւ կամ պատմուելով, սերունդէ սերունդ անցեր ու հասեր են մեզ. երկար տարիներ, եւ եթէ կ'ուզէք դարեր շարունակ այդ բանահիւսութիւնները անգիր եւ անյիշատակ են մնացեր, առանց մագաղաթի եւ թուղթի երեսը տեսնելու, բայց ականդապահ հայ ժողովուրդը կրցած է իր մտքի գոհարները հարազատութեամբ պահել եւ իբրեւ յաւերժական կտակ ու յիշատակ ձգել յաջորդ սերունդներուն։

Մեր նուիրական պարտականութիւնն է, որ մենք յարգանքով, սիրով եւ հաճոյքով ընդունինք մեր այնքան տանջուած, զարնուած, բայց միշտ աննկուն եւ ստեղծագործ նախնիքներու թողած բառն ու բանը, սիրերգն ու պարերգը, պատմուածքն ու հէքեաթը, առածն ու առակը, մէկ խօսքով մեր ժողովուրդի մտքի եւ հոգիի բոլոր գոհարներն ու գանձերը, մենք պարտաւոր ենք հաւաքել ու պահել, գուրգուրալ անոնց վրայ եւ դարձնել սեփական նուիրեան՝ ապագայ սերունդներուն, իբրեւ ազգային հարազատ պարծանք։

«Ցաւալի»ը, ամիսներ առաջ, հրահանգեց արտասահմանի հայերուն, որ գրի առնեն մեր ժողովուրդի անգիր ստեղծագործութիւնները, փոյթ չէ թէ աննշան չափերով, կիսատ։ Ամէն ինչ կորուստի մատնուած է այժմ։ Հինները կամաց կամաց կ'անհետանան, իրենց հետ տանելով ժողովրդական բանահիւսութեան վերաբերեալ շատ անգին նիւթեր։

Ես ինքս տարիներէ ի վեր, որքան կրցած եմ, թէ բնաշխարհի — Վասպուրականի — եւ թէ կովկասի ու Ատրպատականի մէջ բուն իսկ ժողովուրդի խոնարհ դասի խաւերէն, հաւաքեր եմ ժողովրդական բանահիւսութեան վերաբերեալ ամէն տեսակ նիւթեր, զորս պարբերաբար հրատարակութեան պիտի տամ «Ցաւոյ»ի մէջ։ (Էջմիածնի մէջ, 1917ին, առանձին հատորով մը — («Ծաղկաքաղ Վասպուրականի Հայ ժողովրդական բանահիւսութեան») լոյս ընծայեցի հաւաքած նիւթերուս մէկ մասը, իսկ մեծ մասը դեռ կը մնան անտիպ)։

Առաջին առթիւ կը ներկայացնեմ «Գութանի Երգը» եւ «Թութունի Երգը»։

«Գութանի Երգը» հեղինակութիւնն է՝ Վանեցի Միսաք Վարժապետ Տէվկանց Տէր Սարգսեանի(*)։

«Գութանի երգը» թէեւ անգամ մը տպուած է, բայց կիսատ եւ աղաւաղուած։

Ահա եւ հարազատը.—

ԳՈՒԹԱՆԻ ԵՐԳԸ

Բարի լիւսու աստղն էրէւաց,
Աղօթարան դռներն իբաց,
Բարով բացւէր լիւս աղօթքան,
Լծենք սարւածք 4) էրթանք գիւթան։

Գիւթնի թախըմ նըմուշ նըմուշ,
Ջրկէր 2) վաստակ քանի էն անուշ,
Գիւթան չէլնէր աշխարին ի՞նչ էր,
Աշխըրհի շէն վէր 3) գիւթնին էր։

Ջեռն եմ դրե վէր էն մաճին,
Ումուտ 4) արի էն Սուրբ խաչին,
Խաչին մեռնեմ ցիրոջն էլ խետ,
Վաստակ կուտայ օրերու խետ 5)։

Խոփքաշ 6) կերթայ խողի տակէն,
Ակօս բանայ յերկէն 7) յերկէն,
Ես քե մեռնեմ ոսկի-կատար 8),
Վարի չիման 9), շուռ տուր պալ-պալ 10)։

Ամոլ 11), սարճիլ 12), վոժտուն 13)
— խուրիկ 14),
Կանեմ խետ գլիկ 15), խալալ 16),
շիրիկ 17),
Մէկտեղ դատենք, մէկտեղ բանենք,
Ցածր-վեր ումուտ Աստուածն անենք։

Փան 18) մ'էլ վարենք խանենք
միջակ 19)
Իրիկմըտւան զարկին կոչնակ 20),
Արձկեցք գիւթան, լծենք սարւածք,
Էրթանք դեխ 21) տուն կանչենք
Աստուած։

Գալով «Գութանի Երգ»ին, ասոր է եւ շատ տարածուած նաեւ Շիրակի եւ Ալարատեան դաշտերու ժողովուրդին մէջ։

Այս երգը կովկաս բերած են Վասպուրականցի տարագիրները։ «Նոր» լսելով պէտք է հասկնալ մօտ 25 տարի ժամանակամիջոց մը։

ԹՈՒԹՈՒՆԻ ԵՐԳԸ

Վասպուրականի Արճէշ (քաջբերունիք) գաւառի Օրօրան գիւղացի վհՀանձն երիտասարդ մը, Յունան, կ'երթայ Հարսնիք։

Երբ ծխախոտի տուփը կը բանայ, կը տեսնէ, որ ծխախոտ չկայ տուփին մէջ։ Շատ կը տխրի, բայց ինքզինք չի կորցներ ուրիշէ մը ծխախոտ խնդրելու։ Ուստի գաղտուկ կը հեռանայ Հարսնիքի տունէն եւ գիւղամէջէն անցնելով, յուզուած ձայնով մը կ'երգէ.

Էլա գացի հարսնիքի տուն,
Ջը կար Թուխուն մէջ իմ կուխուն,
Սիրտըս կոտրաւ դարձայ ի տուն,
Էրւայ վաււայ ես անթուխուն։

Ցանկարծ կը տեսնէ, որ խումբ մը երիտասարդ տղաներ, ֆէսերը ծռած, հպարտ եւ ուրախ կանգնած կը ծխեն։ Իր խօսքը անոնց կ'ուղղէ.

Ջահիլ տղերք դրած են ֆաս.
Կանգնած կէնեն Թուխունի բաս,
Աստուած սիրող տայ մէկ նաֆաս,
Էրւայ վաււայ ես անթուխուն։

Իր ճամբան շարունակելով, կը հանդիպի գիւղի ռէսին (տանուտէրին) որ ձեռները ծոցին դրած, գլուխը կախ տխուր կանգներ է։ Մեր Ցունանը իւր խօսքը ռէսին կ'ուղղէ.

Թուխուն քաշող գեղի ռէսն էր,
Թուխուն չեղաւ՝ էշու պէս էր,
Մէջ մէջլիսին մարդու՝ կէս էր,
Էրւայ վաււայ ես անթուխուն։

Շարունակելով իր ճամբան, ինքնիրեն կ'երգէ.

Թուխուն քաշողի սիրտ խզա,
Թուխուն չէլաւ՝ քանդ եզ մլա,
Թուխուն քաշող չի մըզմըզա,
Էրւայ վաււայ ես անթուխուն։

Կիգայ գարուն կ'առնեմ արաղ,
Կ'էրթամ նստիմ գօլի չըրաղ,
Ցանեմ թուխուն խմեմ արաղ,
Աշնան քաղեմ դեղին թուխուն,

Բօլ-բօլ լցեմ մէջ իմ կուխուն,
Էլնեմ էրթամ ֆարսնիքի տուն,
Ֆէֆիով քաշեմ ես իմ թուխուն,
Սիրտըս ուրախ դառնամ ի տուն։

Նորէն կը հանդիպի տղաներուն, որոնց կ'ուղղէ իր վերջին խօսքը.

Ջահիլ տղերք Աստուած սիրէք,
Թուխունի ղատը խօրօտ գիտցէք,
Օրօրանցի ցունան յիշէք,
Որ թուխունի կարօտ չը քաշէք։

ՀԱՑԿ ԱՃԷՄԵԱՆ

Թաւրիզ

ՎԱՐՊԵՏ ԳՈՂԸ ՏԱՆՏԻՐԸ ԿԱԽԵԼ ԿՈՒՏԱՅ

Ինչպէս յայտնի է, Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդի վերջին նիստին դրուեցաւ դրամատուներու մէջ գտնուած հայկական աւանդներու եւ առհասարակ «լքեալ» գոյքերու խնդիրը։ Այս առթիւ Թուրք պատուիրակներէն Շիւքրի Գայա պէյ հետեւեալ յատկանշական յայտարարութիւններն ըրած է «Ճիւմհուրիյէթ»ի.

— «Հայոց խնդրին մէջ մեր պատուիրակութիւնը արդար ջղայնութիւն մը ցոյց տուաւ։ Ժողովի չգացած, գանգատեցաւ թէ այս խնդիրը օրինաւոր կերպով չէ որ օրակարգ անցած է։ Ըսաւ թէ գանգատողներն են այն հայերը որոնք այլեւս թուրքիոյ հպատակ չեն նկատուիր։ Եւ եթէ ազգերու Դաշնակցութիւնը խառնշակէ երկիրը լքած այս անձերուն պահանջումները, նորէն անհանգիստ պիտի ընէ այն փոքրամասնութիւնները, որոնք այժմ թուրքիա կը գտնուին, որոնք քանի քանի անգամներ յայտարարութիւններով ապացուցած են թէ գոհ են իրենց վիճակէն եւ կը յայտնեն թէ հրաժարած են Լոզանի դաշնագրին 42րդ յօդուածին իրաւունքներէն։ Ազգերու Դաշնակցութիւնը անհանգիստ պիտի ընէ այն մարդիկը զորս պաշտպանել կը ջանայ։ Արդէն դրամատուներու աւանդները որոնց որ կը պատկանին, կրնան ետ առնուիլ տէրերուն կողմէ։ Պատուիրակութեան այս պաշտպանողականը իր ազդեցութիւնը գործեց եւ խնդիրը յանձնուեցաւ մասնախումբի մը»։

ՆՈՐ ՄԻՒԹԻՒՆ ՄԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Մեզի կը հաղորդեն թէ Փարիզի մէջ կազմուած է Հայ սպաներու միութիւն մը, ինքնաղարգացման համար։

Միութեան անդամ են Հայաստանի մէջ ծառայած կամ արտասահմանի մէջ իրենց պետական կրթութիւնը աւարտած երիտասարդներ, որոնք դասախօսութիւններ կ'ունենան երկու շաբաթը մէկ անգամ, գլխաւորաբար պետական նիւթերու շուրջ։

Մօտերս Հանդէս մըն ալ պիտի կազմակերպեն, Հանրութեան ծանօթացնելու համար իրենց նպատակը։

ՎԵՐՋԻՆ ԻՐԻԿՈՒՆԸ

Լամբարս աիա՛ բարձրադիր
կը վառի, լո՛ւռ, սեղանիս վըրայ համեստ,
Ուղիղ՝ միջեւը կարդացուած գըրք.
քերուն
Ուր գըլուխս եմ դակեր...
Ա՛լ չեմ լսեր,
Սենեակիս մէջ, շրջագայուն հին տարւոյն
Մելամաղձոտ եւ արիւնոտ։
Ջմեռնայրն շրջագեստովն իր մեծին,
Հին տարին,
Գըլխահակ է հիմա,
Համբերատար ու խոհուն,
Տեղատորուիլ երբ կուգայ
կըրակին քովը պայծառ,
Ուր կը տաքնան ձեռքերն անոր
վառամած։

Հեզացեր է ան հիմա,
Ու չափազանց մտածկոտ.
Ունի քայլեր այնքան թեթեւ, անշուշկ,
Որ՝ խոհերուս
Մէջէն, կարծես
Մոխիրի վրայ է որ անոնք կը քալեն։
Ամառնային կողովներն ու սակառ.
Ներն աշնային
Այնտեղ են,
Պատէն կախուած...
Ոհ, ոզորին կը ճարճատի մերթ ընդ մերթ,
Ու սարոսուռով կը հպանցի հովն անգութ
Եղեգներուն Թաղարին
Ուր կը չորնան ցօղուններ ու տերեւներ...
Երբեմն ալ,
Ես կը սարսռամ, կը դողամ,
Երբ կը տեսնեմ հին տարին,
Ա՛նշա՛րժ, անխօ՛ս, անբարբա՛ռ։
Ո՞ւր մնացին անոյշ երգերն մուցուած
Ջոր ան կ'երգէր ամառուան մէջ ժպտերես,
Երբ ձեռքերովը կը հիւսէր ծիղ առ ծիղ,
Ձապուկ ոզորին եւ եղեգը դիւրագուռ
Լուռին նաեւ, անհնազանդ ու սաս.
տող,
Ջոր կողովի
կը վերածեն...
Աղմուկն ինչպէս մեղուներուն ֆեռակայ,
Իր անուակը, միայն, կը ձէյէ, կը բզզայ,
կը մտեննայ, կ'ուռի, կ'երթայ,
Եւ, միաձայն,
կարծես մուրճը կը մանէ։
Ժամահարը բարձրադիրը,
Իր տունին մէջ տօսախէ,
Փախչող ժամուն կը բարդէ
Ժամ մը նոր,
Ու ժամանակն ալ այսպէս
Ժամէ ժամ
կը սահի
Մինչեւ կէսը գիշերուան։
կէս գիշեր է...
Անխօս տարին, որ կը հանգչի կը.
րակին առջեւ մարմրուն,
—Իր մոխրագոյն ու վարդագոյն
հանդերձովը շաբունակ—
Ոտքի կ'ելլէ, եւ կը հրահրէ հուրն
աւկայծող
Ցոյսի բոց մը՝ ահագին,
կը բարձրանայ շողշողուն,
կը ցոլանայէ ամէն բան,
կը տաքցնէ անոր ձեռքերը սառած,
Եւ ես, կարծես, կը տեսնեմ,
Սեմին վրայ ժամանակին որ կուգայ
Խոկումներուս ուղղուած
Ժպիտն իր
Նորոգուած երեսին։

ԱՆՐԻ ՏԸ ՌԷՆԻԷ

Թարգ. ՎԱՀՐԱՄ ՍԱԻՈՒՆԻ

ՏԻԿԻՆ ԹՈՒՐԱԹԻ (Աննա Բուլիշօֆ), Իտալիոյ ընկերվարական կուսակցութեան հիմնադիրներէն մէկը, մեռաւ առջի օր, Միլանի մէջ։ Ծնած էր 1857ին, Ռուսիա։ Խոշոր դեր կատարած է Իտալիոյ բանուորներու եւ մանաւանդ բանուորուհիներու կազմակերպութեան համար։

ՎՃԻՌԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ ԿԱ Ազգային ժողովի պատգամավորների ընտրությունների հանձնաժողովը հայտնում է, որ ՀՀ Արարատի մարզի Մասիսի ընտրական տեղամասում ընտրությունները տեղի կունենան 1995 թ. հունվարի 29-ին:

ՀՀ ԿԱ Ազգային ժողովի պատգամավորների ընտրությունների հանձնաժողովի նիստը կկայանա հունվարի 30-ին, ժամը 14-ին, ՀՀ ԿԱ Ազգային ժողովի նիստերի դահլիճում:

Օրակարգում՝

1. Ընտրական տեղամասերի ձևավորման մասին:
2. Ընտրական հանձնաժողովների ձևավորման մասին:
3. Ընտրական հանձնաժողովների նիստերի վայրերի մասին:
4. Ընտրական հանձնաժողովների նիստերի ժամանակացույցի մասին:
5. Ընտրական հանձնաժողովների կանոնադրության մասին:
6. Ընտրական հանձնաժողովների կնիքների մասին:
7. Ընտրական հանձնաժողովների ֆինանսավորման մասին:
8. Ընտրական հանձնաժողովների աշխատանքի կազմակերպման մասին:
9. Ընտրական հանձնաժողովների ընտրական ցուցակների հետ ծանոթանալու կարգի մասին:
10. Ընտրական հանձնաժողովների ընտրական ցուցակների ստուգման կարգի մասին:
11. Ընտրական հանձնաժողովների ընտրական ցուցակների ուղղումների կարգի մասին:
12. Ընտրական հանձնաժողովների ընտրական ցուցակների հրապարակման կարգի մասին:
13. Ընտրական հանձնաժողովների ընտրական ցուցակների տրամադրման կարգի մասին:
14. Ընտրական հանձնաժողովների ընտրական ցուցակների պատճենների տրամադրման կարգի մասին:
15. Ընտրական հանձնաժողովների ընտրական ցուցակների պատճենների տրամադրման կարգի մասին:
16. Ընտրական հանձնաժողովների ընտրական ցուցակների պատճենների տրամադրման կարգի մասին:
17. Ընտրական հանձնաժողովների ընտրական ցուցակների պատճենների տրամադրման կարգի մասին:
18. Ընտրական հանձնաժողովների ընտրական ցուցակների պատճենների տրամադրման կարգի մասին:
19. Ընտրական հանձնաժողովների ընտրական ցուցակների պատճենների տրամադրման կարգի մասին:
20. Ընտրական հանձնաժողովների ընտրական ցուցակների պատճենների տրամադրման կարգի մասին:

ՀՀ ԿԱ Ազգային ժողովի նիստերի դահլիճում

ՎԻՃԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Ռուս համախոհ կուսակցութեան 14րդ համագումարի վերջին նիստին մէջ, Սօքօլնիքով խօսք առաւ ընդդիմադիրներուն անունով եւ պնդեց թէ Խորհրդային Միութեան տնտեսական դրութիւնը պետական դրամատիրութիւն է։ «Մեր դրամական դրութիւնը դրամատիրական է. մեր դրամատուները դրամատիրական հաստատութիւններ են։ Արտաքին առեւտուրի մենաշնորհը կը գործէ դրամատիրական կանոններու համաձայն եւ չկայ մէկ հատիկ գործարան ուր ընկերվարութիւնը իրականացած ըլլայ»։

Նախագահ Ռիքօֆ պատասխանելով, մեղադրեց թէ Սօքօլնիքով Տօքսի ծրագրին ենթարկուելու կը մղէ Ռուսիան։ Զինովիեվ նոր ճառի մը մէջ յայտարարեց. «Օրուան իրողութիւնն է հարուստ գիւղացիներուն յարաճուն ազդեցութիւնը տնտեսական քաղաքականութեան մէջ, ինչ որ դժգոհութիւն կը պատճառէ աղքատ բազմութիւններուն։ Հաւասարութիւն կ'երազեն ժողովրդական զանգուածները եւ անոր անունով է որ ընչազուրկները ապստամբեցան Հոկտեմբերին»։

Աւելի կը սրկեն օդակը

Իբրեւ հետեւանք վերջին պառակտումներուն, ռուս կոմկուսի կանոնադրութեան վերաքննիչ յանձնախումբը որոշեց որ այսուհետեւ գաւառական թերթերու եւ գաւառի կեդր. կոմիտէներու օրկաններու խմբագրութիւնները կեդր. կոմիտէին հաւանութեան ենթարկուին։ Տեսակ մը հանրաքուէ կատարուելով կուսակցութեան շարքերուն մէջ, հաստատուեցաւ թէ արդիւնքը նպաստաւոր է մեծամասնութեան։ Լէնինկրատի պատգամաւորները բողոքեցին այս որոշումին դէմ իբրեւ հակառամակավարական եւ ուղղուած իրենց դէմ։

Լէնինկրատի գունդը խնդրած է նոր կեդր. կոմիտէ մը ընտրել իրենց շրջանին մէջ, քանի որ արդի կոմիտէն Զինովիեվի կուսակիցներէն կը բաղկանայ։

Մամուլը կը շարունակէ յարձակումները ընդդիմադիրներուն դէմ։ «Փրավտա» իր խմբագրականին խորագիր դրած էր «Կուսակցութիւնը կոտորակելու աշխատանքը կը շարունակուի»։ Թերթը կ'ամբաստանէ Լէնինկրատի պետերը թէ կ'ըմբոստանան համագումարին կողմէ իրենց մասին եղած դատապարտութեան դէմ, եւ երկար յօդուած մը կը հրատարակէ այրի Տիկին Լէնինի դէմ։ Պ. Սթէֆանօֆ (Սկվերցօֆ) «Իզվեսթիա»յի խմբագրապետը, Լէնինկրատ մեկնեցաւ խմբագրական նոր մարմինով մը, ձեռք առնելու համար Լէնինկրատի «Փրավտա»ին խմբագրութիւնը։

Նոր դաշնագիր?

Գերմանական թերթերը կը հաւաստեն թէ խորհրդային իշխանութիւնը կը խորհի նոր դաշնագիր մը կնքել Գերմանիոյ հետ, նման անոր որ կնքուեցաւ Թուրքիոյ հետ։

Ա՛յս առթիւ մեծ կարեւորութիւն կը տրուի Զիչէրինի եւ Գերմանիոյ պատերազմական նախարարին վերջին տեսակցութեան, որ տեղի ունեցաւ շատ մտերմական շրջանակի մէջ։

Պելժիա պիտի ճանչնա՞յ

Վանտէրվէլտ, Պելժիոյ արտաքին նախարարը, փարիզ եկաւ Պ. Պռիանի հետ տեսակցելու համար։ Նախարարը լրջօրէն կը խորհի ճանչնալ Խորհրդային իշխանութիւնը. բայց կը թուի թէ երկիրը միաձայն չէ։ Պրիւսէլէն կը հեռագրեն թէ՝ վաճառականներն ու գործարանատէրերը ժողովի դրած են այս խնդիրը։ Ժողովէն յետոյ, կարգ մը պատգամաւորներ յայտարարած են.— «Գործի մարդիկը ազատ են Ռուսիոյ հետ գործ ընելու կամ ոչ. բայց մենք կը կարծենք թէ, ինչ որ ալ ըլլայ, պետութիւնը իրաւունք չունի միջամտելու»։

Հաւիտեան ազգայնացնել կ'ուզեն

Պ. Քուք, Անգլիոյ հանքագործներու միութեան ներկայացուցիչը, մօտերս ծրագիր մը պիտի ներկայացնէ դահլիճին, հանքերու ազգայնացման համար, իբրեւ միակ միջոցը տիրող անելքէն ազատելու։ Պ. Քուք այս առթիւ կը յայտարարէ թէ Աշխատաւորական Կուսակցութիւնը, Արհեստակցական Միութեանց Ընդհ. ժողովը եւ գործաւորները որոշած են անմիջական ազգայնացում պահանջել։ Միակ վիճելի խնդիրն է՝ սեփականատէրերուն ըլլալիք վճարումը։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Յարին գոհարեղէնները պիտի ծախուին յառաջիկայ շաբթու Ամերիկայի մէջ։ Ընդհանուր արժէքն է 250 միլիոն տոլար։ Ամէնէն թանկագին կտորն է ցարերու թագը, որ գարդարուած հոչակաւոր «Օրլով» ադամանդով (193 քրատ) եւ 15 միլիոն տոլար կը գնահատուի։

** Կազանդի առթիւ Ռուանի մէջ Փարիզի Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ Ռուանի Ֆրանս. ախոյեան խումբին մրցումին Հ. Մ. Ը. Մ.ը ստացաւ 4ի դէմ 2։ Ներկայ էր տասը հազար ժողովուրդ։*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. Քրիստափոր խումբի ժողովը որ տեղի պիտի ունենար 4 Յունվ. երկուշաբթի գիշեր, ուստահողական երեկոյթին պատճառաւ յետաձգուած է 8 Յունվ. ուրբաթ գիշեր ժամը 8·30ին Floria ճաշարանին վերնայարկը, 61 rue Mr. le Prince. métro Odeon.

«ՌՈՍՏՈՄ» Լսարանական միութեան վիճաբանական ժողովը՝ շաբաթ 9 Յունվար։ Մուտքը ազատ է։

"ԱՐԱԳԱԾ,,— մեզի կը հաղորդեն.Թէ մօտ օրէն Փարիզի մէջ լոյս կը տեսնէ գրական, գեղարուեստական եւ գիտական հանդէս մը, «Ըրագած», խմբագրութեամբ Պ. Յովհ. Պօղոսեանի։ Առաջին թիւը պիտի բաղկանայ 16 մեծադիր էջերէ եւ ձեռքէ պիտի ծախուի 2 ֆրանքի։ Յաջորդ թիւերուն իւրաքանչիւրը պիտի արժէ 1 ֆրանք։ Դիմել հրատարակչին, 33, rue Pixérécourt, Paris (20)։

Conservatoire Maubel
2, 4, 6, 8 rue de l'Orient
Métro: Blanche
16 ցն. 926, շբ. գիշեր, ժամը 9ին
փարիզի մէջ առաջին անգամ
ՀԻՄՄԷԹ ԱՂԱՅԻ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆԸ
Նախաձեռնութեամբ
Վ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆԻ (*Հիմմէթ աղա*)
եւ մասնակցութեամբ. Տիկիններ Ա. Տէրուանի (Նազիմէ), Պէլլայի (Գաթինկօ), Պ. Պ. Ա. Կոթիկեանի (Շասան աղա), Ս. Մաքսուտեանի (Տօքթ. Նէճմէտտին), Ա. Գրմբէթեանի (Նուրի պէյ), Հրաչի (Հիւսեյին) եւայլն։
Գիները.— 15. 10 եւ 5 Ֆր.

ԱՅՍՕՐ ԿԻՐԱԿԻ, 3 ՅՈՒՆՎ. 1926
ժամը 9ին 2ին
ՅԵՐԵԿՈՅԹ—ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍ
Salle de la Muse*ի մէջ*
10, rue du Général Brunet (19e)
métro: Botzaris Autobus M
Jazz-band-Fatty-*պարերը կըղեկավարէ* Prof. JACQUES
Մուտք 2 ֆրանք

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅՆՈՒՆԴԻ ԵՐԵԿՈՅԹ
կազմակերպուածՔ
ՓԱՐԻԶԻ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
ի պատիւ
ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՈՒԹԵԱՆ
վաղը երկուշաբթի գիշեր ժամը 8ին
Etoile*ի սրահին մէջ*
17, Rue Chateaubriand
Métro: Etoile *կամ* George V.
Գեղարուեստական բաժին։ Պար եւ պիւֆէ։ Մուտքը իրաւիրատոմսով։

ՀԱՅ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ
Restaurant Floria, 61 rue Monsieur-le-Prince, Paris (6e) Boulevard St Michel *է քանի մը քայլ հեռու, հնարաւորութիւնը ստեղծած է ունենալու սրահ մը յատկացուելու համար ժողովներու, ընտանեկան երեկոյթներու, հարանիքի եւնշանախօսութեան, հացկերոյթի եւայլն, խիստ դիւրաժատչելի պայմաններով։*

Restaurant Floria, *իր նեքքին կազմակերպութեամբ եւ շքեղութեամբ,անմեղադրելի ծառայութիւններ կատարելով հաճախորդներուն անգամ գոհացնելու ի վիճակի է։ Ցնծութիւնը ապահովեալ է որ հնարաւորութիւնը ստեղծած կ'ըլլայ հայ հասարակութեան ունենալու մեծ յուշ ժամադրավայր մը որուն պէտքը շատ զգալի էր մեր մէջ։*

Հեռաձայն Fleurus 38 - 43

ՀԱՑ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ

BELLEVILLEի
H. HAROUTIOUNIAN
18 bis, rue Jouye-Rouve, 18 bis
Métro Belleville Paris (20e)
կը գտնուի միշտ փաստրմա, սուճուք, չէմէն եւ համեմներ, պոլսական լագերտա, աղի ձուկեր եւ գոնսերվաներ։
Նաեւ պուլկուր, չոր պաստիա, սալէպ, գաշար եւ ձերմակ պանիրներ, ձիթապտուղ եւ ձիթաիւղ, թահինի, լոգում, հելվա եւ պէքմէզ։ Թարմ սուրճ միշտ։ փէսթիլ եւ չոր պտուղներ։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
123 Bld. Sébastopol, 123
(Métro: St Denis եւ Réaumur)
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
ջերմամիզութեան, ֆրանկոտի,արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց։
ֆիմիական տարրալուծումներ
Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—8, կիրակի՝ 9—12։
ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԳԻՆԵՐ

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

Կը փնտուի Սէբաստացի Յակոբ Քէլլէճեան, որ 2—3 տարի առաջ պաֆրայէն Ֆրանսա եկած է, տեղեկացնել, Բարսեղ Ալագեանի, 26 պուլվար Վօլան Վալանս (Տրոմ)

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ
ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ
ԱՆՁԱՄԲ ԿԸ ՎԱՐԷ
Հ. ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ
Գոմէտի - Ֆրանսեզի նախկին դերասան, այժմ փրոֆէսէօր
Գոնսերվաթուառ Մօպէլի
ՇՈՒՏՈՎ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԽՕՍԻԼ ԴՈՐԾՆԱԿՆ· ՄԷԹՈՏՈՎ, ՔԵՐԿՆ. ՕՐԷՆՔՆԵՐՈՎ եւ ԱՄԵՆԱԱՅՆ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԵԱՄԲ
Ներկայանալ կիրակի ժամը 2ին մէթրօ Օաէօնի դէմ ՀԸ Ռօշէի սրահը, 128, Պուլվար Մէն ժէռմէն, Փարիզ։

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS
08bis, Rue Lafayette Paris(10e)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՁԱՇԱՐԱՆ
20, Rue Rodier, Paris (9e).
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՄԵՂ, ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵԻ ՏԻՕՆԷՐ ՔԷՊԸՊ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳԱԽՕՒՄԲ
Արագ եւ մաքուր սպասարկութիւն — Ջափաւոր գին

ՅՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹՈՒԱԾԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04
Ընդունելութեան ժամեր *Ամէն օր 2·30 — 7·30*
կիրակի եւ տօն օրերը 9 — 12
ՈՒՐԻՇ ԱՏԵՆ ԺԱՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՁԱՇԱՐԱՆ
ՄԱՎՐՕՍ
92, Rue Rébeval. Métro: Belleville
Հեռաձայն՝ Combat 10-15
Շամեղ Արեւելեան կերակուրներ՝ խոհարարապետ ՀԱԱՃԻ ԳՐԻԳՈՐ
Շաբաթ և կիրակի գիշերներ Արեւելեան նուագ

Ա. ՆԱՍԹԱՍԻՈՒ
ԴԵՐՁԱԿ
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐ — ԽԻՍՏ ՃԱՇԱԿԱՒՈՐ ԿԱՐՈՒՉԵՒ
34, Avenue de l'Opéra, Paris Tél. Louvre 53-36

ՆՊԱՐԵՂԷՆԻ ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ
ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ
24, RUE MONGE, PARIS (5)
Ամէն տեսակ արեւելեան նպարեղէններ, դիւրամատելի գիներով։ Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ։
ՄԻԱԿ ԳՈՐԾԱՏԵՂԻ
ընտիր Թահան հէլվայի, բահաթ լոգումի, Թել գաւազիքի, շարոցի եւայլն, եւայլն։
Բացէ նաեւ կիրակի օրերը ժամը 8էն մինչեւ երեկոյեան 9.30։
ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ.— Gare Montparnasseէն Autobus Z. Gare de Lyonէն *քլրամվէյ 19*, Gare du Nord եւ Gare de L'Estէն *թրամվէյ 47*։ Ալֆօրվիլէն *թրամվէյ 104*։

«AU PETIT CARILLON»
50, Av. Jean Jaurès, 50
Téléph. NORD 57-60 Metro : JAURÈS
ՕՆՆԻԿ ՋՈՒԼՖԱԵԱՆ
Ֆաւորդ ժամերը ինդող պատի ժամացոյցներ։ Ամէնաոն մատչելի։ Վճարման դիւրութիւն։
Զարթուցիչներ (Réveils) 16_20_25_30_33 ֆր.
Դրպանի տուկոն ժամացոյցներ 25_35_48_65_85 ֆր.
» ընտիր marque ELECTION 138 ֆր.
OMEGA 165 ֆր.

1[1]—10 տարուան երաշխագիր։ ՀԱՅ ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
(ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԲԱՑ Է։) ՈՐՈՇ ԶԵՂՔ

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

որուն անունին պէտք է ուղղել դրամական ամէն առաքում:

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire: SCHAVARCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration (Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն) 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57-82

ԲԱԺԱՆԵՒԻՆ	Եռամսեայ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	16 ֆր.	35 ֆր.	65 ֆր.
Անգլիա և »	—	10 շ.	20 շ.
Ամերիկա	—	3 ա.	5 ա.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	90 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 1 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 6 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1926

6 JANVIER 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 68 — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԿԻՐԱԿԻ, ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԴԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱԻԵԼԻ ԼԱՅՆ, ԱԻԵԼԻ ԽՈՐ

Գրական կաղանդ մը սարքել ուզեցինք, առաւելապէս նոր գրողներու տրամադրութեան տակ դնելով այսօրուան թերթը, որպէս զի ալեաք տան իրենց յոյզերուն եւ տաղանդին:

Կ'ընդունինք որ լրիւ չէ փորձը, ոչ ալ արդիւնք յատուկ ծրագրի մը: Պատահական հանդիպում մը այս ալ, — ինչպէս քիչ մը ամէն բան այս ալեծուփ եւ համայնակուլ ոստանին մէջ, ուր չունինք, տակաւին «Հայոց պատմութիւն»: Նոր չէ Հայերու երթեւեկը դէպի այս քաղաքը: Բայց առաջին անգամ է որ այստեղ կ'էլեայ հայկական հատուած մը, ստուարաթիւ եւ այլազան, իր հետ բերելով պահանջներ որոնք երբեք չէին նախատեսուած: Եւ այնքան դիպուածական էր այս խարխափը, որ ահաւասիկ երեք տարի վերջն ալ, տակաւին ժամուն դուռը կը մնայ իբրեւ միակ ապահով ժամադրավայր...: Ե-րէկ, ուրիշ երկնքի տակ, ուր մերն էին հողն ու ջուրը, սրճարան կ'ապաստանէին անոնք որ ոչ միտք, ոչ սիրտ ունէին հանրային գործերու համար: Ա.յսօր, այս լուսացնցուղ պողոտաներուն վրայ, սրճարաններու անկիւններն են հանրային կեանքի վառարանները: Փարիզը չունի, տակաւին, իր «Ազգային Տունը»:

Ա.յսպէս եւ գրողները, անոնք որ պղտիկ անուն մը շինած են և անոնք որ նոր կը բանան իրենց թեւերը: կարուած՝ ոչ միայն հողէն, այլ եւ ներքին կապէ եւ միջավայրէ, անոնց ամէն մէկը իրեն յատուկ աշխարհ մը կազմեր է, եւ կը ծագկի կամ կը թարթափի, մինչեւ որ բուն գետինը գտնէ, կամ մինչեւ որ ձանձրանայ մրմնջելով. «Գլուխս ողջ, թուղթս մոխիր»:

Ի՛նչ թելադրիչ օրինակներու կը հանդիպինք, «Յառաջ»ի հրատարակութենէն ի վեր: Անվերջ գրութիւններ, — մեծ մասով՝ բանաստեղծութիւն: Հոգիներ են որ կը թրվռան, կը խլրտին, կը հեւան: Ամէնքն ալ տրոփիւն մը, կամ ըսելիք մը ունին, ու կը փորձեն արտայայտել իրենց հակցած եղանակով: կատարեալ բարեհաճութեամբ կը կարդանք ամէնէն թերխաշ գրուածքն ալ: Ի հարկէ ամէնքն ալ յաւակնութիւն չունին հանրութեան երեւալու. կան որ մամար զայն իր ներշնչման եւ արուեստին ամբողջ թափովը: Մանաւանդ որ այդ իրականութիւնը լայնօրէն փոուած է մեր առջեւ ոչ միայն այս օտար ափերուն վրայ, այլ եւ մեր հայրենիքին մէջ: Ահա քանի այս օտար ափերուն վրայ, այլ եւ մեր հայրենիքին մէջ: Ահա քանի տարիէ ի վեր «Նոր Երգ»ի փորձեր կը կատարուին, այնտեղ, Արարատի ստորոտը, այո՛, յաճախ համբակներու, յաւակնոտներու եւ քարոզիչներու ձեռքով, բայց միշտ լեցուն՝ անակնկալներով: Որ և է շարժում՝ միշտ բարերար է, մանաւանդ երբ կեանքէն եւ հարազատ ներշնչումէ կը բխի:

Զեմ գիտեր ուշադրութիւն գրաւա՛ծ է միւս վտանգը, որ սերտ կապ ունի ոտանաւորի ժարմայնին հետ: — Զարաչար կը տուժէ արձակը, մանաւանդ Թրքահայերէնը, որ ուրիշ ասպարէզ չունի, եթէ ոչ արտասահմանի թերթերն ու գիրքերը: կը մեռնի մեր արձակը, — այնքան ճոխ ու նկարագեղ, եւ տակաւին չհասած իր լրութեան: Առօրեայ, լրագրական սպառումները չեն որ պիտի պահեն ու զարգացնեն լեզուն: Եթէ այնքան եռանդ յատկացուէր խօսքեր շինելու, որքան կը վատնուի յանգեր ճոխացնելու, ի՛նչ տարակոյս որ տարբեր աւիշ մը պիտի հոսէր այսօրուան գունատ եւ շնչատ արձակին մէջ:

Մտերմական ասուլիս մը փորձեցինք ուղղուած ամէնուն:

Եւ դեռ ո՛րքան ըսելիքներ կան:

Շ.

Ա.յսօրուան «ՅԱՌԱՋ»ը կը բաղկանայ վեց էջէ եւ կը ծախուի հատը 50 սանտիմի:

ՄԱՄՈՒԼ

ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐՆ Ա.Լ. ԽՐԱՏ ԿՈՒՏԱՆ

«Պայքար», Ա.սերիկայի ոամկավարներուն օրկանը, խօսելով հայ կոմիտէներու գործունէութեան վրայ, դիտել կուտայ.

«Եթէ իրապէս համախնամութիւնը աշխատաւոր դասակարգին շահերու պաշտպանութիւնը առանձնած է, արտասահմանի մասի վրայ համբուելիք հայ համախնամարները իրենց արարքներով փոխանակ պաշտպանելու հայ աշխատաւոր ժողովուրդի իրաւունքները՝ կը վտանգեն անոր շահերը:

Յունաստանի մէջ ոստիկանութիւնը հակայ ցանկ մը ունի եղեր իր ձեռքին մէջ եւ ազգային հաստատութիւններու միջոցաւ կը ջանայ տեղեկութիւններ քաղել այն Հայերու մասին, որոնք արձանագրուած են իր ցանկին մէջ: Ֆրանսայի մէջ քանի մը անհետաոս եբիտասարդներու արտայայտութիւնները խոշոր դժուարութիւններու ենթարկած է ամբողջ գաղութը եւ ներքին գործակարութիւնը լուրջ միջոցներու դիմած է եւ կասկածով կը վերաբերուի հուրէն ու սուրէն ճողոպրած եւ իրենց գոյութիւնը ապրեցնելու աշխատանքին լծուած գաղթականներուն հանդէպ: Պարսկաստանը մէջ արդէն 15 հայ համախնամարներ ձերբակալուած են ոստիկանութեան կողմէ:»

Ու յիշելով այս կացութենէն յառաջ գալիք վտանգները, ամէն երկրի, մանաւանդ Պարսկաստանի մէջ, ուր «կրնայ նոր սպանդանոց մը ստեղծել», ռամկավար պաշտօնաթերթը կ'եզրակացնէ.

«Արտասահմանի հայ համախնամարները գաղափարականէ եւ սկզբունքներէ աւելի նկատի ունենալու են ամբողջ գաղթականութեան շահերը, եթէ իրապէս կը մտածեն աշխատաւոր Հայուն բարւոք վիճակ մը ստեղծելու մասին: Ակէ դուրս, արտասահմանի մէջ իրենց գործունէութիւնը վտանգ մըն է աշխատաւորութեան, նոյնիսկ Հայաստանի համար:»

ՀԱՆԴԻՍՆԵՐ ԴԱԻԱՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Լիոնէն կը գրեն մեզի.—

Հ. Յ. Դ. Լիոնի շրջանային կոմիտէին կազմակերպած ցերեկոյթը ունեցաւ մեծ յաջողութիւն: Ներկայ էր Լիոնի եւ շրջակայ հայաշատ քաղաքներու բնակչութենէն խուռն բազմութիւն մը: Պ. Սլ. Խատիսեան Փարիզէն եկած էր բանախօսելու համար: Գեղարուեստական բաժինէն վերջ, որուն իրենց մասնակցութիւնը բերին տեղական ուժեր, Պ. Խատիսեան խօսեցաւ երկու ժամ, մեծ խանդավառութիւն առաջ բերելով:

Միջնարարին հանգանակութիւն կատարուելով դայացաւ 1700 ֆր., զարդանիշերու վաճառումն ալ տուաւ 300 ֆր. որով ընդհ. հասոյթն է 2000 ֆր.:

վալանսէն կը գրեն մեզի.—

Հ. Յ. Դ. վալանսի շրջանային կոմիտէն օգտուելով Պ. Խատիսեանի Լիոն ներկայութենէն, հանդէս մը կազմակերպած էր 3 Յունուար կիրակի կէսօրէ վերջ: Ներկայ էր մեծ բազմութիւն: Հանդէսը անցաւ շատ յաջող:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԹՈՒՐՔԻԱ. ԱԻԵԼԻ ՀԱՇՏԱՐԱ՞Ր

Մուսուլի մասին Անգլիոյ ըրած առաջարկին պատասխանը Լոնտոն հաղորդուեցաւ առջի օր: Պարունակութիւնը գաղտնի կը պահուի. բայց կը հաւաստեն թէ Թուրքիա չի մերժեր բանակցիլ:

«Սուլթնի ծայրն է մեր ապագան»

Ինչպէս հրատարակած ենք Գ. էջին մէջ, Յունաստանի մէջ ալ դիկտատորութիւն հռչակուած է: Ա.յս մասին Ջօր. Փանկալոսի հանած յայտարարութիւնը կարդացուեցաւ բոլոր զօրանոցներուն մէջ: Յայտարարութիւնը կը վերջանայ հետեւեալ բառերով, «Միայն սուլթնին ծայրն է այս դիկտատորութեան ապագան»:

Ընկերվարականները եւ դանիմը

Կիրակի օր Ֆրանսայի բոլոր քաղաքներուն մէջ ընկերվարական կուսակցութեան մասնաճիւղերը ժողով գումարեցին, բանաձեւեր քուէարկելու համար, դանիմին մասնակցելու կամ չմասնակցելու խնդրին մասին:

Ինչպէս գրեցինք, Յունուար 10ին այս հարցին համար խորհրդաժողով պիտի գումարուի. բոլոր մասնաճիւղերը ընտրեցին իրենց պատգամաւորները, անոնց յանձնելով իրենց տեսակէտը պարզող բանաձեւերը: Շատ մը մասնաճիւղեր հակառակ արտայայտուած են: Փարիզ դեռ չէ ճշդած իր դիրքը: Մասնակցութեան կուսակիցները շատ քիչ են: Ոմանք ալ կարգ մը պայմաններ կը դնեն:

ԳԼԽԱՐԿԻՆ ԶՈՀԵՐԸ

Էնկլուբիի անկախութեան դատարանը սկսաւ դատել Պոլսէն ղրկուած ամբաստանեալները:

Բիզէի մէջ դատապարտուածներէն 46 հոգի «Կիւլ ձէմալ» շոգենաւով Պոլիս ղրկուած են, Պօտրումի բանտը տարուելու եւ իրենց մեղքերը հոն քաւելու համար:

Մարաշէն ալ մեծ թիւով յետադիմական նոր տարրեր էնկլուբի հասած են՝ իրենց զրօշակներով: Պոլսոյ մէջ 84 տարեկան ծերունի մը, որ մէտրէսէի մէջ կը բնակի, փաթթոց կապելուն համար մէկ շաբաթ բանտարկութեան դատապարտուեցաւ:

Ամերիկան ալ կը մասնակցի

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնը պաշտօնապէս ծանուցց թէ կառավարութիւնը պիտի մասնակցի Ազգերու Դաշնակցութեան նախնական խորհրդաժողովին՝ զէնքնկէցութեան մասին: Ժողովը տեղի պիտի ունենայ Փետր. 15ին, Ժընեւի մէջ: Նախագահ Քուլիճ 50 հազար տոլար վարկ պահանջեց Ծորհրդարանէն, պատուիրակներու ծախքերուն համար:

Ֆաշիստները կ'ամրապնդուին վաղուան համար

Կիրակի օր Հռոմի մէջ բացուեցաւ Ֆաշիստական մեծ ժողովը որ ներքին խնդիրներէ աւելի կը զբաղի արտաքին քաղաքականութեամբ և բանակի վերակազմութեամբ: Ժողովը բողոքեց որ պատերազմէն յետոյ ըլլայ Եւրոպայի մէջ, ըլլայ Եւրոպայէն դուրս, Իտալիոյ տրուած հողերը անբաւական են և հրաւիրեց կուսակցութեան անդամները, որ պատրաստ ըլլան իրենց կեանքը զոհելու սահմանին այս թէ այն կողմը: Ա.յս որոշումը մտահոգութիւն կը պատճառէ Ֆրանսայի, որովհետեւ Մուսօլինի վերջերս ճառ մը խօսելով, յայտնեց թէ անհրաժեշտ է վերականգնել Հռոմէական կայսրութիւնը. ասկէ զատ Մուսօլինիի օրկան «Փօփոլօ տ'Իթալիա չի դադրիր պահանջելէ Նիսը, Սաւոյան, Թունուզը և Քօրսիքան: Գալով զինուորական կազմակերպութեան, ինչպէս յայտնի է, վերջերս նախարարաց խորհուրդին տուած որոշումին համաձայն, երիտասարդութեան մարզական ու զինուորական կրթութիւնը պիտի յանձնուի Ֆաշիստ քաղաքապահ զինուորներուն, բոլոր երիտասարդները վեց ամիս զինուորական պարտաւորիչ ծառայութիւն պիտի ընեն: Իր բանաձեւին մէջ մեծ ժողովը կ'ըսէ, «Կուսակցութեան անդամները են և պարտին ըլլալ զինուորներ՝ պատրաստ ամէն վայրկեան՝ ահմանապահներու այս թէ այն կողմը, անհատաբար թէ զանգուածային կերպով, իրենց կուսակցական պարտքը կատարելու իրենց արիւնով, առանց վիճաբանութեան ենթարկելու վերէն եկած հրամանները: Վերջապէս, մեծ ժողովը կը նկատէ, որ Ֆաշիզմը եղած է առանցքը տիեզերական շարժումի մը, որ իր անունն ու օրինակը կ'առնէ Հռոմէն»:

Ներքին քաղաքականութեան մասին ընդունուած բանաձեւն ալ շատ խիստ է: «Ո՛չ հանգիստ, ո՛չ ներողամտութիւն, ո՛չ իրաւահաւասարութիւն, այլ բացարձակ կարգապահութիւն»:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ՍԲԲԱՋԱՆԻՆ ՀԱՄԲԻՋԸ

Պիկողոսեան Սբբազանը պատկառելի էր, պատկառանքին բոլոր երանգներովը։ Սեւ կապան կզակէն մինչեւ երկարաքիթի կօշիկներուն վրայ ինկած, կը կազապարուէր յաղթահասակ ու լեցուն մարմնին վրայ։ Թեթեւօրէն կը կորընթարդէր փորին չափաւոր կլորութիւնը եւ թիկնոսկրներու առոյգ եւ ուժեղ մեծութիւնը։

պարեգօտին սեւութեան մէջէն ճերմակ, գիրուկ ձեռքերը կը տեսնուէին միայն —ուր սովորական ժամանակ համբիւռի մը հատիկները կ'իյնային իրարու վրայ շարունակաբար— եւ մեծ արդէն, Լիլայի գոյն մագերով գլուխը, աւելի մեծցած, չափազանց, կոկուած մօրուքով մը։ Ալտին մորթը բարակ ակօսներով կը բոլորուէր սեւ աչքերուն շուրջ որոնք աւելի յաճախ ժպտուն էին քան լուրջ։

Այդ ժպիտը քիչ մը անտարբերութեամբ խառնուած, աւելի նախրողամիտ էր քան բարի։ Թեթեւ անփութութիւն մը բարձրերը կեցած եւ անհպելի տիրոջ որ կը հասկնայ մարդոց տկարութիւնները եւ որ ոչ երկվայրկեան պէս վրիժառու ու քինախնդիր է, ոչ ալ ցիտուսի չափ բարի ու բարոյական։ ժպիտ մը դէմքին վրայ որ շատ մը չբսուած խօսքերու տեղը կը բռնէ, որ ոչ կը քաջալերէ, ոչ կը կշտամբէ եւ որ կարծես, մշտապէս ու ժպտագին կը բացուի կեանքի դէպքերու ճակատագրական ելքին վրայ։

Իր խօսքերն ալ եկեղեցիի բեմէն թէ դասարաններու ամպիոնէն — որովհետեւ պիկողոսեան սբբազանը նաեւ փիլիսոփայութեան եւ դրականութեան ուսուցչապետ էր— աւելի շուտ իրարու զոդուած գիտելիքներ էին, քան քարողներ ու բարոյախօսութիւններ։

Եկեղեցիին հանապազօրեայ բարեպաշտներն ու դպրոցի աշակերտները համ հիացումներ ունէին անոր համար եւ կը զգային թէ բացառիկ անձնաւորութիւն մըն էր ան, լուրջ իր բարեացակամութեանը մէջ եւ զերծ կղերականներու բոլոր թերիներէն ու գաղտնի տկարութիւններէն։

Այդ հիացումները նուիրականացած էին եւ մեծցած, եւ պիկողոսեան սբբազանի բոլոր ըսածներն ու ըրածները բացառիկ հանգամանքներ կ'առնէին. այն տարածուած կարծիքներէն որոնց համաձայն պիկողոսեան սբբազանի տեսակէտը եթէ ոչ վերջին խօսք, առ նուազն մեծ կշիռ ունէր մեր նախնիքներու, եկեղեցիի պատմութիւններուն ու հայկական հարցերուն մէջ։ Եւ այդ հռչակը այնքան աւելի հիմնաւորուած էր որքան մտի վրայ համրանքը «ամաթէօռ»ները կային միայն որ գոնէ ակնարկ մը ձգած էին պիկողոսեան սբբազանին այդ նիւթերը շօշափող երկասիրութիւններուն վրայ։ Բայց այս չէր բոլորը։ Սբբազանը կը կազմէր նաեւ գեղարուեստական գրականութեան ամէնէն կարկառուն դէմքերէն մէկը։ Իր բանաստեղծութիւնները, խտացած ու սառառնաթեւ խորհրդածութիւններ էին, ատաղձ ունենալով աստուածաշնչական տիպերն ու առասպելները։ Այդ քերթուածներէն խտպատ արտաքսուած էին կիրքերը, նոյնիսկ զգացումներու նկարագրութիւնը։

Իր գրութիւններէն ու «Վերածում» տիտղոսը կրող բանաստեղծութիւնը իմ նախընտրած կտորներէն էր, ուր լեցուն մէկ քանի տողերով ընդգծելէ յետոյ մարդկային հրայրքներու անցողակի եւ փուճ նկարագիրը, կը նետէր անոնց վրայ բարձրասլաց անտարբերի իր արհամարհանքը։ Ես որոշ տրամադրութեան պահուն եւ երկիւղած յարգանքով միայն ձեռք կ'առնէի այդ կտորը, արտասանելով անոր բառերը մանանայատուկ շեշտով ու եղանակով մը։

Երբ սբբազանը լրացուցած իր մէկ դասաւանդութիւնը, դուրս կ'ելլէր դասարանէն, ինծի համար հաճոյք մը դարձուցած էի նրբերանց քներէն մէկուն մէջ արտորալ իրեն քով եւ երկար ժամանակ պատրաստուած ու չափչփուած հարցում մը ուղղել գրական կամ բանասիրական նիւթի մը շուրջ, ծայրայեղ հիացումի մէջ ինկած ուսումնականի շուարուն ու ամօթխած ձեւերով։ Եւ այդ բերկրալի առիթը յաճախ կ'ունենայի, քանի որ պիկողոսեան սբբազանի դասաւանդած վարժարանին մէջ, ես, մանուկներու դասարաններու դեռ դեռատի ու հասուկ Հսկողն էի. հազիւ մօտեցած՝ արդէն պիկողոսեան սբբազան կը սկսէր, աչքերը խմիններուս յառած ժպիտը Լուսնրամասնօրէն մտիկ ընելէ յետոյ, շեշտին մէջ ոչ չար հեգնանքով ու միշտ ժպտագին, դանդաղօրէն ու ախորժակով կը կրկնէր հարցումիս այն մասերը ուր խոր բաներ հարցուցած ըլլալու յաւակնութիւնները սպրդած կ'ըլլային, հակառակ իմ այնքան տքնաջան նախապատրաստական աշխատանքներուս։ Աշակերտներու ակնարկութիւններէն այնքան ազդուող Թեւրուս կառավարչի հպարտութիւնս չէր վիրաւորուեր պիկողոսեան սբբազանին միահնծան հմտութեան առջեւ եւ իր բացատրութիւններու վերջին բառերուն տակ շիկնութիւնս ու աչքերս աւելի ապշած հիացում, աւելի երկիւղած պատկառանք կ'արտայայտէին։

Երբ, յետոյ, յամրօրէն, համբիւռի չբ-չբքներուն հետ ընկերացած, կ'անցնէր պիկողոսեան սբբազանը, յաղթանդամ ու վսեմ, եւ կեղեցիին ու անոր կից վարժարանին միջեւ տարածուած բակէն, դասարանի մէկ պատուհանէն ակնարկներս գժայլած կը հետեւէին իր սեւ կապոյտ երթին։ Ու այդ գով ու գարտակ խաղաղութեան մէջ, ցրցքնուած, մարմարէ գերեզմանաքարերուն միջեւ, իր մեծ ճակատին տակ, ինծի կը թուէր թէ, այդ դասատան, այդ գմբէթին, այդ քարերուն ու իրենց տակ փոշիացող ուղեղներու խորհուրդներն են որ կ'աշխատին, իրար կը բախին, կ'ածգուտին յաւիտենապէս, ինչպէս անվերջանալի յաջորդականութիւնը, անծայր թեւերն վրայ, համբիւռի հարիւրներու չբ-չբքին։ Օ՜, այդ համբիւռն ու իր հատիկներուն չբ-չբքը...՝ Զայն անոր ձեռքերուն մէջ տեսնելէս յետոյ է որ միայն համբիւռը դարձաւ իտէալ... Ան օրերը, գալիք այն օրերը, որ ես ալ փառատենչ հսկողի իմ տառապալից մորթէս դուրս ելած, իմ կարգիս, հանդարտ ու խոհուն պիտի անցնիմ ամբոխին կամ մանուկ սերունդի հիացական ակնարկներուն ընդմէջէն եւ մատներս գերապոյն հաճոյքով մը, մեղմօրէն եւ տեւականապէս պիտի շօշափեն համբիւռը որ ո՛վ գիտէ ուր պահուած է հիմա ինծի համար... Ու անոր հատիկներն ալ, իմ մատներէս, մէկը միւսին վրայ իյնալով, չբ-չբքի պիտի ըլլեն... Ըրդեօ՞ք իմ համբիւռիս ալ ապագայ չբ-չբքները պիտի գառնան խորհրդանիշը լռին պատանիի մը համար, հմտութեան ու պատկառանքի։ Ըրդեօ՞ք բարոյալքման կամ ներքին տառապանքի մը րոպէին արձագանգը իմ չբ-չբքներուս ալ պիտի երթայ հնչել անոր ականջներուն, բանալու համար պատկառելի հմտութիւններու ու վսեմ առաքինութիւններու կապոյտ հորիզոնները...

Եւ պիկողոսեան սբբազանը պատկառելի էր։ Պատկառելի եւ ինծի համար, վարժատան համեստուկ կառավարիչ մը, եւ ժիր ու երիտասարդ, հարուստ ու աղքատ բոլոր աղգայիներուն համար, իր գերիշխող արտաքինովը, իր անառարկելի հմուտի հեղինակութեամբը եւ սեւ բիծ մը իսկ չվերցնող իր խստաբարոյ կեանքին լրջութեամբը։

Ընձուկ ու կեղտոտ փողոցներէն կը շտապեմ՝ հասնելու համար ճիշտ ժամուն վարժարանն ուր մինչեւ կէսօր երկու ժամ հսկողութիւն ունիմ կատարելիք իմ մանուկներուս վրայ։ կ'անցնիմ արագ ու գոհունակ, նոր մտքերու ու ծանօթութիւններու աշխատանքը ուղեղիս մէջ որոնց ընթերցումէն դեռ նոր բաժնուած եմ։

Վարժարանին խուլ ժխորը անհամար, փոքրիկ աղմուկներով կազմուած ու մեղմացած, կը հասնի արդէն ինծի։

Մէկ քանի քայլ մնացած բակին դրանը հասնելու, ուսուցչասենեակին, փողոցին վրայ նայող մէկ պատուհանէն նշմարեցի պիկողոսեան սբբազանին մեծդի իրանը, նոյն սեւ պարեգօտով եւ ձեռքը՝ համբիւռը, որուն հատիկները այդ օրը ջղաձգաբար իրար կը յաջորդէին։ Դէմքին վրայ նախորդ լուսաւոր ժպիտին հետքն իսկ չէր մնացած։ Մեքենաբար իմ ակնարկներս ալ գարձուցի դիմացի տան պատուհանը։

Կնոջական տգեղ մերկութիւն մը տափալից ցուցադրութիւններ կ'ընէր...։

Սբբազանին անասնացած ամբողջ էութիւնը ուսուցչանոցի պատուհանէն համարեա սենեակին հանդիպակաց պատուհանը։

Այդ դէմքը, այդ դէմքը... պիկողոսեան սբբազանին այդ դէմքը։ Ականջները կարմրած էին, իսկ աչքերը արիւնալի։ Ինչպէ՞ս էր, բայց ինչպէ՞ս էր որ քիթը, բերանը, կզակը միացած, միասին երկարած էին, կլորցած էին, նորէն երկարած, դունչ էին դարձած, դունչ։ Ոչ մէկ կիրք կրնայ այդպիսի լարուած վիճակի մէջ ձգել մարդը որքան այդ մէկը որ սպառսպուռ կը փռնտէ մեր մէջէն խոհեմ կամքն ու իմաստուն տրամաբանութիւնը։ Վախ մը ունեցայ ինչպէս երբ առդէտալի խայտառակութիւն մը պիտի պատահի։

Անմիջապէս որ պիկողոսեան սբբազանը, այդ գերապատկառ մարդը նշմարեց դիս, աչքերուն ցաւագին ու ձախաւեր շուարումով մը ուղեց չբաներ պատուհանէն որ սեւ կապոցին մէջէն դուրս ելլող այդ ճերմակ մատները տեղ տուին ու համրիչը՝ ոտքիս առջեւ, կեղտոտ փողոցին, կեղտոտ գետին մէջ ինկաւ։

Մօտեցայ ինկած համրիչին եւ սկսայ դիտել զայն որպէս մեռեալ մը։

Որոշ րոպէներու, բոլոր առարկաներն ալ որ ժամանակ մը խորհրդանիշեր եղած են մեզի համար, բաբախուն արտայայտութիւններ կ'առնեն։ Խարդախ ու կեղծիքի շունչ մը անցաւ անոնց անհոգի, փոքրիկ իրաններուն մէջէն։ Զարմացումի հետ խառնուած ուժգին զայրոյթ մը դէպի այդ անշունչ առարկան...։

Այդ նոյն համրիչն էր, նոյնը... իմ փափաքս, կորովի ու առաքինութեան իմ աղբիւրս, իմ խանգարած, մոռցած, պարտուած։ Ցետոյ մեղքցայ։ Ոտքովս հրեցի դէպի պատին տակ։ Բայց ինծի համար իր հատիկները ալ չպիտի ընկերանան պատկառելի մարդուն մտածումներու աշխատանքին։ Սարսռագին աւերած կատարեցայ հոգիիս մէջ։

Պատկառանքի այդքան ալ չարդակարծ, այդքան ալ ողբալի փլուզում...։

ՀՐԱՉ ՋԱՐԻՒԱՐԵԱՆ

ՀԱԿԱԹՈՒՐՔ ՃԱԿԱՏ?

«Ուէսթմինսթըր Կազէթ» կը գրէ.— Իտալիոյ ժողովուրդը հետզհետէ կ'աճի եւ Ամերիկա փակած է իր դուռները. անհրաժեշտ է որ Ափրիկէի յետամնաց մասերուն մէջ մէկ կամ աւելի հոգատարութիւններ տրուին Իտալիոյ։ Այս կէտը նկատի առնուած է Ռափալլոյի մէջ։ Գալով Մերձաւոր Արեւելքին, Իտալիոյ շահերը Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի շահերուն հետ նոյնն են։ Երեքն ալ կը փափաքին բարեկամաբար ապրիլ Թուրքիոյ հետ, բայց երեք կառավարութիւններն ալ վերջապէս հասկցան Թուրքիոյ հանդէպ հատարակաց քաղաքականութիւն մը հետապնդելու օգուտները։ Էնկլիւրի լաւ գիտէ ասիկա եւ Մուսոլինիի Ռափալլո այցելութիւնը աւելորդ փաստ մըն է Մուսթաֆա Քէմալի համար, թէ Իրադի վրայ Թրքական յարձակում մը պիտի նշանակէր աստպարէզ կարդալ Ազգերու Դաշնակցութեան, եւ Թուրքիոյ դէմ պիտի հանէ Անգլիան, Իտալիան եւ Յունաստանը։ Այս գործակցութիւնը չպիտի սահմանափակուի միայն Միջագետքի սահմանները պաշտպանելու։

ՖՐԱՆՔԻ ԱՆԿՈՒՄԸ 1925ին

1924 Դեկտ. 31ին սղերլինը 87.43, տոլարը 18.40 ֆրանք էր. 1925 Դեկտ. 31ին սղերլինը կը փակուէր 129.85, իսկ տոլարը 26.76ով. այսինքն մէկ տարուան ընթացքին սղերլինը 42 ֆրանք եւ տոլարը 8 ֆրանք 36 յաւելում ունեցած են։ Ինչո՞ւ այս անկումը։ Որովհետեւ 1924ին պետական դրամատունը 21,800 միլիոն կանխավճար բրած էր կառավարութեան եւ շրջաբերութեան մէջ կար 40,885 միլիոնի թղթադրամ, մինչ այսօր այս թիւերը եղած են 35,950 եւ 51,085 միլիոն. այսինքն կառավարութեան եղած կանխավճարը 14,150 միլիոն, իսկ թղթադրամը 10,200 միլիոն աւելցած են։ Պիւտճէին չէ հաւասարակշռուած դեռ, ու եթէ այսպէս շարունակէ չգիտցուիր թէ տարի մը վերջ ֆրանքը ի՞նչ վիճակ պիտի ստանայ։ Ֆրանսական թերթերը շատ մտահոգ են այս մասին։

ՉԻՆԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԻՄ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԻՒՆ

Քազաքին Արեւմտեան դրան առջեւ կը ծխծաղին երիտասարդ աղջիկներ, ծիւն ու թեթեւաշարժ, գարնան ամպերու պէս։ Բայց ես կ'արհամարհեմ անոնց հրապոյրը, քանի որ իմ բարեկամուհիս, իր սպիտակ շրջազգեստին մէջ եւ իր խիտ քօղին տակ, աւելի շնորհալի է։

Քազաքին Արեւելեան դրան առջեւ կ'երազեն երիտասարդ աղջիկներ, պապդուն եւ աղուոր, գարնան ծաղիկներու պէս։ Բայց ես կ'արհամարհեմ անոնց բոյրը, քանի որ իմ բարեկամուհիս, իր սպիտակ շրջազգեստին մէջ եւ իր խիտ քօղին տակ, աւելի աղուաթոյր է...։

ՊԱՏԳԱՄ

Բարեկամ, կը պաղատիմ քեզի, մի մօտենար ինծի։ Բնակարանիս առջեւ տնկած ուռիներս պիտի մահացնես։ Ես այլ եւս պէտք չէ քեզ սիրեմ։ Պէտք է ծնողներուս հնազանդիմ։ Ես անոնց պատմեցի թէ որչափ կը սիրեմ քեզ, թէ որչափ անհրաժեշտ ես ինծի, բայց ես անոնց բուռն յանդիմանութիւնները լսեցի։

Բարեկամ, կը պաղատիմ քեզի, մեր բակին պատը մի անցնիր։ Իմ առտու ջրած մատաղ Լանգանիս ոստերը պիտի փշրես։ Անկարելի է ինծ սիրոս նուէր տալ քեզի։ Երէց հղրօքս կամքը ամենահզօր է, եւ ան է որ արգիլեց ինծի քեզ սիրել։

Բարեկամ, կը պաղատիմ քեզի, մի կոծաններ այն փակոցը՝ ուր մենք կրթնած էինք, մեկնած իրիկունդ։ Ուժասախիլ պիտի ընես վարդենին, որուն, ասկէ վերջ, ծաղիկները պիտի չնչեմ, աղջամուղջին։

ՄԻՆԱԿ...

Ի՛ սիրածս՝ բոլոր մարտիկներէն ամենէն զօրաւոր է, ամենէն քաջը, ամենէն գեղեցիկը։ Բանակը, հիմա, կ'առաջնայ, սակայն, դէպի Արեւելք...։

Կը տարածեմ մաղերս որպէսզի Արեւելքի հովը զանոնք փայփայէ։

Ալ կը սարսափիմ արեւէն, լուսինէն, աստղերէն։ Կը սիրեմ սոսկ ձմեռնայրին մեծ անձրեւները, եւ զոր տեղը կը հայցեմ անոնցմէ պիս կլափող կրակը մարել։

Գիտեմ թէ ուր կրնամ քաղել այն ծաղիկը՝ որ ինձ պիտի տայ կատարեալ մոռացումը...։ Ան մեր պզտիկ բնակարանը կ'անուշահոտէ, բայց ես փակեցի մեր բնակարանը, անոր համար որ տառապիլ կ'ուզեմ։

Եթէ չտառապէի այնքան՝ որքան կը տառապիմ հիմա, ես շատ հեռացած պիտի ըլլայի ինքզինքս իմ սիրականէս։

Թարգ. Վ. ԱՀԱՐՈՆԻ ՍԵԻՈՒՆԻ

(Քաղուած՝ «Տաղերգութիւններ. Գիրքը»էն։ Ժ. դարէն մինչեւ Ը. դար Ք. Ա.)

ՀՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Հայաստանի հնութիւններու յանձնաժողովը երեւան ղրկած է Անիի թանգարանին այն հնութիւնները որոնք Սանահինի մէջ պահուած էին, 1918էն ի վեր, պատերազմական գործողութեանց պատճառով։

Շահաբ գիւղէն ղրկուած է սափոր մը, որուն մէջ կը գտնուին մարդու այրած կմախքի մնացորդներ։ Թաղամասերու կարծիքով, սափորը կը պատկանի միկենեան շրջանին եւ մեծ արժէք կը ներկայացնէ։

ԱՆՈՆՔ ՈՐ ԽԱԽԱՐԻՆ ՄԻՋԷՆ ԿԸ ՔԱՂԵՆ...

Անժառանգներու հրապարակին վրայ աղմուկը կը մեծնայ։ Ու կը խօսին բոլո՛րը։ Ոմանք՝ յուսահատ ու զղզոջուն, ուրիշներ՝ դժբախտ, բայց յանդուգն։

— Մահը կը հալածէ մեզ կրնկակոխ, եղբայրներ, հիւրընկալեցէք մեզ ձեր յարկերուն տակ յանուն յարգանքին զոր դուք պարտական էք ձևրութեան...

— Մենք երիտասարդ ենք ու վճռական ու կը հաւատանք մեր զօրեղ արդարութեան... հաւասարութիւն ու լոյս պիտի բերենք ձեզի...

— Ծարաւ ենք սիրոյ ու երջանկութեան ու խաղաղ յարկի մը ուր լոյսը անխարդախ ըլլայ... Մենք ծարաւ ենք մաքրութեան ու բարի խօսքերու, գարնան որ մեր դռնակէն անցաւ առանց ներս նայելու...

— Ա՛հ, առիթը խուսափեցաւ մեր ձեռքերէն, բայց մենք յանդգնիլ գիտենք, կը սպասենք վաղուան, մենք կը հաւատանք մեր աստղերուն...

— Յոգնած ենք ու անյոյս, ա՛հ, Թող առէք որ վերադառնանք մեր հին խաղաղութեան...

Ա՛հ, դո՛ւք, բա՛րեկամներ որ կը բնակիք մարմարեայ ապարանքներու մէջ, դուք որ կը կոչուիք իշխան կամ քաղաքէնի, դո՛ւք որ աշխարհի բարիքներուն առաւելագոյնը ունիք ու աղջիկներուն ամէնէն գեղեցիկը, դո՛ւք՝ խամաճիկները մեր տրտմութեան անդաստաններուն, դո՛ւք սուտ զօրաւորներ, կեղծ հարուստներ, խարդախ բանաստեղծներ, մոխիկ ըրէ՛ք աղմուկին որ կը ծաւալի քաղաքին հրապարակին վրայ ու կը հասնի մինչեւ ձեր դարպասներուն...

Կ'ըսեն անոնք...

— Մենք աղքատ բայց յանդուգն աղաքներ ենք...

Նժոյգներ չունինք որ քառամբակ արշաւենք ապագայի դաշտավէժերուն ի վար։ Ինչ փոյթ։ Հետիոտն ու առանց լապտերի՝ դուրս կուգանք առօրեայի գիշերին մէջ, կ'անցնինք խաւար դռիհներէն ու ապականութեան նկուղներէն առանց վախի ու հանդարտօրէն։ Պատերազմէ չենք վախնար ու մեր բազուկները ամուր են ու անգութ՝ բռնաւորներուն համար։ Կը զարնենք առանց երկիւղածութեան՝ սիրոյ բոլոր միջնորդներուն, երջանկութեան վաշխառուներուն, քաղաքականութեան կաւատներուն, խարդախ զօրավարներուն ու բոլո՛ր քաղքենիներուն որ կը հրամայեն իրենց գանձերուն վրայ, ա՛հ, տրտում բանաստեղծներ...

Ո՞վ կ'ըսէ թէ մենք պիտի ուժանք կէս ճամբան՝ նիհար ու խոնջ. լայն ու ուժեղ ուսեր ունինք որոնց վրայ աշխարհը կը հանգչի ու սրտեր որ խիստ են։ Կը հաւատանք մեր յաղթանակին ու առաւօտեան որ պիտի ծագի... հիմա մութ է թէեւ, բայց մենք՝ նոնաձիգներ անժառանգներու յանդուգն վաշտին, կ'երթանք դէպի լոյսը, ծանրաբեռնուած ու զուրկ, բայց հպարտ ու ազատ...

Ա՛հ, մենք աղքատ բայց անվախներ տղաքներ, լոյս ու ուրախութիւն պիտի բերենք ձեզի, յոգնած ու անժառանգ ընկերներ որ չէք հաւատար մեր յաղթանակին...

— Մենք յոգնած ու անհանգրուան ուղեւորներ ենք...

Ճամբան կրնայ վերջանալ կանուչ ու խաղաղ դաշտանկարի մը պէս, բայց մենք այլեւս չենք կրնար յառաջանալ։ Յոյսի ճամբաները խարդախ են ու խոնջ ոտքերով չենք կրնար բարձրանալ երազի լեռներն ի վեր։ Մեզի ըսին թէ դագաթէն պէտք է նայիլ, արեգակը լուսթեամբ տեսնելու համար, բայց մեր ներբաններուը արիւնեցան ապառաժները մաղլցելէ ու դեռ դագաթին չհասանք։ Ա՛հ, չէ՛, մեր շրթները դառնացած են ծարաւէ ու մեր աչքերը կը պալթին կորսուած սիրելի ձեւերու, պատկերներու և սիրոյ առարկաներու կարօտէն։ Մենք կ'ուզենք ետ դառնալ մեր տուները, նստիլ պատերուն տակ ու սպասել որ գիշերը իջնէ մեր վրան, մենք մեր արդար իրաւունքին զէշ ու դասալիք գինուորեալներ...

Մարդիկ կան որ անհունին բնազդը ունին, ձիու ու ամուր մկաններով, ու աչքերով ուր ճակատագրական հաւատք մը ճամբայ կ'ուզէ, ա՛հ, թո՛ղ անոնք փորձեն անծանօթին դէմ ճակատամարտ մղել, մենք պիտի վերադառնանք մեր խաղաղ, հանդիստ ու տոգ չէ, գերի զաշտերուն... կը բաւականանանք հաճարի մեր սեւ հացով ու զէշ խաղողներու գինիով։ Մեր ծուլութեան ու անտարբերութեան պարտէզներուն մէջ՝ մենք պիտի մաղթենք բարի ճանապարհ անոնց որ դեռ արկածախնդրութիւնը պիտի ունենան շարունակելու այս ապերախտ ճամբան... Ընկե՛րներ, մենք չենք ամչնար ըսելու որ մեղկութեան ու դուրգուրանքի ծարաւ ենք, ա՛հ, մենք խոնջ ու անհանգրուան ուղեւորներ...

— Մենք անհեռատես ու շռայլ վաճառականներ ենք...

Ընկերներ ունինք որ խոհեմ ու խորամանկ քալլերով կը յառաջանան դէպի վտանգը ու իրենց գանձատուներուն առջեւ վարձու սուինաւորներ կը պահեն ցերեկ ու գիշեր։ Ա՛հ, գայլերը, տարի մը կը ծրագրեն ու տարի մըն ալ կը պատրաստուին ամիս մը յանդգնելու համար։

Բայց մենք՝ ուզեցինք մէկ հարուածով կանգնեցնել մեր հարստութեան ու փառքին պալատները ու փոթորիկը կործանեց մեր երազներուն սպիտակ աշտարակը։ Դժնդակ է մեր ճամբան ու ո՛վ որ զինքը յաղող շարժել գիտէ, անորն է աշխարհի բարիքներուն ընդարձակ պետութիւնը...

Բայց մենք արկածի ճաշակը ունինք։ Վրիպեցանք, բայց կը սպասենք, մեր թուրերը պատեանները մէջ ու մեր ջղուտ ձեռքերը անոնց կոթերուն վրայ, պատեհութեան երկաթէ դրան առջեւ... կը հաւատանք որ պիտի գերենք բախտի ձերունի ու ամենգուկ պատգամաւորը... ա՛հ կը խոստանանք չի խնայել ու մեր եռանիրութեան ու անողոք պերճութեան պալատը բարձրացնել կործանած հարստութեանց մոխիրներուն վրայ...։

Մենք՝ անհեռատես ու մանկացած մրցորդներ կեանքի այս վայրենի ձիարշաւին...

— Մենք հիւանդ ու պանդուխտ ձերունիներ ենք...

Մեր մազերուն վրայ յոգնութեան ու յուսահատութեան եղեամը կը նստի ու մեր ծունկերը կը ծալուին դժնդակ լիշատակներու ծանրութենէն։ Գարնան՝ մենք ալ յանդգնեցանք ձեզի պէս, օ՛ արկածախնդիր տղաք, ամրան՝ դեռ հաւատք ունէինք ապագային վրայ, աշունը խիստ ու դաւադիր ձմրան մը նախազգացումը բերաւ մեզի ու ահա՝ տեսէք մեզ մեր ցնցոտիներովը, մենք որ չենք կրնար սպասել ձմրան վերջաւորութեան...

Աղքատ ենք ու երջանկութեան յոյսը չունինք ալ։ Ինչ որ կը բաղձանք ունենալ՝ խաղաղ գերեզման մըն է գեղջուկ ծառի մը շուքին տակ, տող չէ հասարակաց...

Ի՞նչպէս կը մտնենք։ Ոչ գինին, ոչ կրակը մեզ չեն կրնար տաքցնել։ Մեր երակներն են որ պաղ են։ Միայն սէրը կրնայ մեզի վերադարձնել մեր սիրաերուն անդորրութիւնը։ Բայց ըսէք, ո՛վ կը սիրէ մեզի նման հէք ու բորոտ թշուառականները։ Մեր աղջիկները կ'ուրանան մեզ, իսկ անցորդները կը վախնան իրենց նայուածքները մեր վրայ բարձրացնելէ. այնքան գարշելի ենք ու տգեղ... Ա՛հ գուրգուրացող ձեռք մը որ մեզ բռնէ տանի...

Դէթ լոյս ունենայինք... մեր աչքերը հիւանդ են՝ պղտորած բիբերով. ա՛հ, բարի մարդիկ, Թող մի տաք որ մեր չարչարուած մարմինները կեր ըլլան գիշակեր անասուններու...

— Մենք սիրահար ու առատաձեռն աղջիկներ ենք...

Մալիսի աստղածորան գիշեր մըն էր երբ մեր դռները զարկին... աստղերը հետզհետէ կը շատնային երկնքի կապոյտին խորը ու կեռնեխները կը սիրերգէին սալորիներուն վրայ... անոնք եկած էին կիլիմաններով ու մանուօլիններով ու կ'երգէին մեր պատուհաններուն տակ տրտում ու մելամաղձոտ մեղեդիներ։ Գլխաբաց էին ու ժպտուն դէմքերով։ Անոնց շրթները կը նմանէին անուշահամ ըմպելիքներով լեցուն բաժակներու շրթունքներուն... Կը խօսէին սիրոյ մասին յաւիտենական ու թրթռուն բառերով... Ի՛նչպէս կրնայինք մութին մէջ մնալ... Ա՛հ կ'արտասուէինք մեր յուզումէն ու խռովիչ ու հեզ ողջունկութիւն մը մեր կոկորդներուն կը բարձրանար...Մենք պուխները դուրս հանեցինք մեր պատուհաններէն՝ մաղլցող կանանչներուն մէջ ու անոնք մեզ քարկոծեցին բուռ բուռ վարդերով... Ա՛հ, դուք պարկեշտ ու խոհեմ քոյրեր որ տան մը խաղաղութեան մէջ սիրով լեցուած ու հարուստ սրտեր ունիք, ըսէք, կրնայի՞ք մտիկ չընել գիրենք, կրնայի՞ք չի ժըպտիլ... Ըսինք — խեղճ ու աղուոր աղաքներ, ու բացինք մեր դռները դողդոջուն սրտերով։ Ա՛հ, սի՛րոյ ժամերը, ժամեր մեղքի ու գինովութեան... Բայց անոնք առաւօտը մեկնեցան աւելի հարուստ վերադառնալու համար ու մենք այսպէս աղքատ ու ժառանգազուրկ մնացինք...։

Ա՛հ, անոնք չվերադարձան ալ. խաշոր ու ալեկոծ աչքերով սրիկաները, ու մեր պատուհաններուն առջեւ մենք ի զուր սպասեցինք առտուան զարտուն...

Հիմա՝ գինիներու ու ալքոլի բուրումէ գարշահոտ կապելանները մէջ, մենք տրտում մաղթանքներ առանց Նազովրեցիի, աղջիկներ չարչարուած կողերով՝ մեր մարմինները կը ծախենք գինով նաւաստիներու ու մրոտած հանքագործներու որ շատ կոպիտ են յանուն քանի մը մետաղի կտորներու...

Մենք կը ծախենք հիմա ու կ'արբենանք։ Մեր բերանները ապականութիւն կը հոտին ու վաղուց է մոռցած ենք սիրոյ բառերը։ Ծաղիկները չենք սիրեր ալ ու կ'արհամարհենք գարունը գոյն ցանկալով հանդերձ, որովհետեւ տակաւին կը սպասենք անոնց որ մեկնեցան եւ որ գիտենք թէ ալ չպիտի վերադառնան մեզի, չպիտի վերադառնան մեզի...

Ա՛հ, մենք՝ աժան ու տառապագոհ աղջիկներ...

Ու կ'աղաղակեն. բոլորը մէկ, անժառանգներու հրապարակին վրայ, գարձած քարէ հսկայ շէնքին ոտքն ճակատին վրայ որպէս հեղնանք քանդակուած է հաւատարութիւն, ազատութիւն ու եղբայրութիւն, սեղմուած բռունցքներով, աչքերով որ կը փայլատակին...

— Ա՞յս է ձեր արդարութիւնը, ա՞յս է ձեր հաւասարութիւնը, ա՛հ...

(Իրաւ, ա՞յս է ձեր հաւասարութիւնը, իշխանաւորներ, դուք որ կեանքի հրապարակներէն կ'անցնիք ոսկեզարդ ու կոկորդավիզ, կ'անցնի՛ք՝ ինքնագոհ ու արհամարհոտ, բազմած ձեր հարստութեան ու անարդար վաստակին պատգարակներուն վրայ, դուք՝ տխուր մարդիկ, ներքինիներ ճաղատ գանկերով, ա՞յս է ձեր արդարութիւնը...)։

ՎԱՉԳԷՆ Գ. ՇՈՒՇԱՆԵԱՆ

*
* *

Ներկայ եղայ սիրեկանիս պըսակին,
Ուրախ դէմքով, կրծքիս ծաղիկ արնավառ,
Որ ինծ տեսնէր, իրեն ուտէր զայրագին,
Թէ դըժանքն այդ՝ արժէք չունի ինծ համար.
Աչքիս նայէր, տեսնէր անյոյս իմ հոգին,
Խիղճը խայթէր, իրեն դաւի՛ճ միշտ ըզգար...

1924

—

Մի մրայօն աղջիկ տեսայ
Ռիալտոյի կամուրջին.
Յորդ վարսերը —գետ գիշերւայ,
Եւ յակինթներ ականջին:

Աչքերը՝ սե՛ւ, սե՛ւ արեւներ.
Արեւների պէս անշէջ,
Գալարում էր մէջքը երեր,
Խաղկանըկար շալի մէջ...

Աչքըս դիպաւ աչքի բոցին
Ու գըլուխըս կախեցի.
Թըպտաց թըպտով առեղծուածի
Ցաւէրժական կանացի...

Միամիտ չեմ՝ հաւատամ քեզ,
Տառապանքըս փորձ ունի.
Մի մրայօն կոյս էր քեզ պէս,
Կոտրեց սիրտըս պատանի...

Ա. ԻՄԱՀԱԿԵԱՆ

1925 վիեննական

"ՅՈՒԼԻՍ,,Էն

Անձրեւատու ամպերս բոլոր փըշրուեցան՝ ու ծուխի պէս, ձիւնի նման տարածուեր են արտիս վրան...: Տարածուեր են արտիս վրան ալեւորած վարսերու պէս. ու անոնց տակ կանանչներս, կարկաչներս կը քնանան...:

Մեղրապատուղ ծառերս ամէն ընդհատեր են ծաղին ու ծէգծէգ, ու շաղակրատ թեւաւորներս ծուարեր են... Թեւաւորներս ծուարեր են մացառներու ոտուերին մէջ, որ վազղներս, երազղներս հանգստանան...:

Հովիւ աղջիկն յոյս կտրած է այնեղ մարմանդ որոնելէ, ու փակ է հոն հօտաղներու խաղի համար... Իր ճամբաներն ես ցանկեր եմ անհոգներու խաղի համար, որ յոգնածներս ու քնածներս շուտ չարթնանան...:

Անձրեւատու ամպերս բոլոր փըշրուեցան ու ծուխի պէս, ծաղի նման տարածուեր են արտիս վրան...: Տարածուեր են արտիս վրան ամարային միջօրէի մեղկանքին պէս ու անոնց տակ կանանչներս, կարկաչներս կը հաստնանան:

*
* *

Ծուրը ու բեկուն բարուրակներ կը կարծրանան. ու ինքնամիտի տեսիլները, պատատելով թաղանթի պատեան, կոկոններէն դէպի հետու կը տարածուին... — Ամա՛, ամա՛. — ստամիները կը յատակուին, ապտօրէն կը բարձրանան...:

Պատառ-պատառ ստուերները կը միանան. ու հպանցիկ ճառագայթներ, թողած շոյանք ու գաղջութիւն, շեշտակորով հեշտանքներէ կը խանդոտին... — Ամա՛, ամա՛. — պտուղները լոյսով կ'օծուին, ու տենչագին կը քաղցրանան...

Համբերատար սպասումներ կը ձգձգրանան, ու շիւղերու մեղրէ հոգին դէպի հասկե՛ր կը մագնիսուի. Թողնելով որ կեանք մ'ամբողջ բազմի պարա՛պ ու մնամէջ յենակներու... — Ամա՛, ամա՛. — բեւնաւորած ծա՛ռ ու ոստեր մեռնելո՛ւ չափ կը ծանրանան...

ՕՀԱՆ ԿԱՐՕ

ԱՆԴԱՍՏԱՆ

Հիւսիսային կողմն աշխարհի.

Ա՛հ Թո՛ղ գաղրի՛ասաստիկ քամին, որ, Բէեղեբութի չունչին նման, ըոյսերն ու մարդիկը կը զարնէ։ Ու Թո՛ղ կարին անձրեւաբեր հողմունքը, որ Թաց կապոյի պէս կը փաթթուին կենդանիներուն։ Շինուի՛ն տուները, ծխա՛ն գիւղերը, եւ հիւսիսի զապուն հողին վրայ երագատանջ հիւսիսականները Թող դառնա՛ն իրենց միամիտ աշխատանքներուն։ Ջո՛ւր է յուսան, որ կը տեսնեն (այս կողմի) հովերու Թեւին վրայ կայծակներու ծաղկագեղ բանուածքը. լոյսը չի վառի՛ր Թրջուած խոհիներու, ու Թաց երկինքի վրայ՝ Հերի՛ք այդ յաճախանքը. ու Թո՛ղ մարդիկ նորէն իջնեն ձիւնաքաղաքներուն առջեւը, եւ եղբօր պէս խաղան սահինն։ Ու երկինքէն հրեշտակային շրթներու պէս, շափրակ, շափրակ, սպիտակ ձիւնը Թող իջնա՛յ, ու Թո՛ղ իջնայ...

Ալէլուիա՛, ալէլուիա՛, ալէլուիա՛։

*
* *

Արեւմտեան կողմն աշխարհի.

Ծնո՛ւնդ կայէնի, դիւահար երամակ, կաւաթոյր անդաստան, երիվարաեալ մարմին, կծուահամ մնունդ, բիւրեղացած մղապարտ, հրաշազուրկ նազովրեցի, դիւածին արգանդ, անքաւելի աւազակ, հայհոյութեանց նշանակ, անէծքի՛ գաս դու...

Չի՛ք ալէլու, չի՛ք ալէլու, չի՛ք ալէլու։

*
* *

Արեւելեան կողմն աշխարհի.

Ծաղկեցէ՛ք նշենիներ, ոսկեծոր աստղիկներով զարդարուեցէ՛ք, եւ Թո՛ղ առատանան ծիրանն ու խաղողը վանտոպեան աւազանին շուրջ։ Պահլաւուհինե՛ր, կը կարծէ՛ք Թէ չսիրահարեցան դեռ ձեզի երիտասարդները, տեսնելով ձեր ծոցին մէջ այն պատկերը, որ կը ներկայացնէ կարմիճի մը երկու բուռնցքները, քնքուշ մորթով եւ Թասի պէս կլոր, իւրաքանչիւրին վրայ Թանկագին քար մը Պարսից աշխարհէն, աննմա՛ն զօրութեամբ։ Ո՛վ կը Թերահաւատի դեռ, — պիտի ըլլայ անիկա իշխան, եւ մենք պիտի ծափողջունենք գինքը, ինչպէս մեր հայրերը ըրին, երբ բոցագոյն ջուրերուն վրայ, ուր հովը նշենիի տերեւներ կը բանի, անիկա կանգնի իր ցոկանաւին մէջ, աչքերը ուղիղ՝ եղէգի պէս, հասակը շիտակ՝ սուրի պէս, սրունքները ոդորկ՝ տօսախի փայտի պէս։

Կ'երդուընա՞ք ձեր աչքերուն վրայ, ո՛վ գեղեցիկ շուշաններ երկրին, ու կը համբուրեմ ձեզ, աւետելու համար Թէ պիտի գա՛յ, պիտի գա՛յ...

Ալէլուիա՛, ալէլուիա՛, ալէլուիա՛։

*
* *

Հարաւային կողմն աշխարհի.

Իմ նայուածքս, երկու մեծ գետերուն պէս, այս բարձրաւանդակէն ուղիղ դարվար կ'երթայ։ Կենդանի՛ ճանապարհ, ուր արեւին լոյսը կը պառկի յաւէտ խայտագեղ վագրի մը տաք մորթին պէս։ Ու այս ճանապարհէն պիտի անցնի դարձեալ հեթանոս մեսիան, դէպի վեր, դէպի մեզ, բերելով փառքը մեր հին ազատ օրե-

ՊՏՂԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Ա. ՄԱՐԱՇԼԵԱՆԻ

Ի ՊԱՏԻՒ ՀԱՅ ՄԱՆԿԱՒԱՐԺԱԿԱՆ ՇԱՐԺՄԱՆ

Ա. ՄԱՐԱՇԼԵԱՆ

չայ մէն ալ պիտի գտնուէր, Իսպահանէն եկած վանեցի մը, ըստ իր վկայութեան, որ իր շինած շաքարեղէնները ծախէր, ու թէ ամենահարկաւոր բանը թէ՛ մեզի եւ թէ՛ ուրիշներուն համար գաղթերէն գիտնալով։ Է՛հ, մենք տեսանք այդ խեղճ մարդը, որ առջեւը ճերմակ գոգնոց մը կապած եւ իր քաղցր ապրանքը փոքրիկ սեղանի մը վերայ շարած, գաղթիացի տիկնայքը կ՛հրաւիրէր անկէ գնել, այսպէս գոչելով. «Աշքեզ, մէտամ, աշքեզ. թոօա փուռ էօն սու», որ թարգմանի. «Գնեցէք տիկնայք, գնեցէք. եփքը մէկ «սու» (իբր տասը փարա)։ Ո՛հ՛գ մարդ, երեքը մէկ «սու»ի շաքար ծախելով ի՞նչ պիտի շահիս, եւ ի՞նչպէս պիտի ապրիս այս սուղ ու կրակ երկրին մէջ։ Բայց քեզ ո՞վ վռնտէր է քու երկրէդ, քու հօրդ տունէն, որ եկեր այս տեղերը կը թափառիս, ուր, Աստուած չնէ, աղքատութեամբ մեռնիս, ու ազնական Հայ մը չգտնուի թաղմանդ համար երեք հարիւր ֆրք. տուող, «ինքնիրենդ» պիտի թաղուիս, առանց գոնէ վերջին հոգեւոր մխիթարութիւն մը գտնելոյ։ Քանզի մեր ազգասիրութեան փորձը վերը տեսնուեցաւ։

ԼԻՒԲԼԷՆՈՒՐԿԻ ՊԱՐՏԷԶԻՆ ՄԷՋ

Մենք կը քալէինք միասին եւ դու կը պատմէիր ինծի։

Երեկոն երազային էր, անստոյգ, ծառերը ցնորական էին փարքին մէջ, եւ կային եւ չկային։

Ես քեզի հարցումներ կուտայի եւ քու ձայնը կը հնչէր հեռաւոր։

Մենք կը քալէինք միասին, մտերիմ իմ մտերուն մէջ եւ ժամերն այնպէս կը սահէին, կարծես չէին սահեր։

Ամէ իմ սիրտը դեռ կը սահի այն իրիկուայ անվերադարձ ճամբաներէն, մատերիմ իմ մտերուն մէջ եւ քու ձայնը մրմունջի պէս, ալ աշխարհի հեքեաթի պէս հեռաւոր, հեռաւոր...

ՌԱՓԱԷԼ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ

ԲՈՒԼԻՆԴՐԱՆԱՑ ՔԱՂԱՔԸՆ

Ձեմ գիտեր թէ ո՞ր հեռաւոր ժամանակներէ ի վեր դուն ընդ առաջ կուգաս ինծի՝ ու կը մօտենաս առյաւէտ։ Քու արեւդ ոչ աստղերդ չեն կրնար մշտապէս քեզ ծածկել ինձմէ։

Շատ իրիկուններ ու շատ առաւօտներ լսուեցաւ քու քայլերուդ ձայնը, եւ քու սուրհանդակդ հասաւ հոգիիս ու կանչեց զիս գաղտնաբար։

Ձեմ գիտեր թէ ինչո՞ւ կեանքս խենդեցեր է այսօր՝ ու խայտացող ուրախութիւն մը կ՛անցնի հոգիէս։

Կարծես թէ աշխատանքս աւարտելու ժամանակն եկած է այլեւս, եւ կարծես թէ օդին մէջ մեղմօրէն կը զգամ բուրումնաւէտ հետքը՝ քու գմայլելի ներկայութեանդ։

* * *

Դուն հոգիիս խորն էիր. ահա թէ ինչու երբ ան եկաւ թաթախելու, չը գտաւ քեզի այլ եւս։ Դուն անվերջ խուսափեցար իմ սէրերէս եւ իմ յոյսերէս, բայց դուն անոնց մէջն էիր շարունակ։

Իմ երիտասարդական խաղերուս ներքին ուրախութիւնն էիր դուն. բայց երբ ես շատ էի տարուած խաղերով, կ՛անտեսէի ուրախութիւնը։

Կեանքիս բոլոր յափշտակութիւններուն մէջ դուն երգեցիր ինձ համար. բայց ես մոռցայ երգել քեզի համար։

Թարգմ. ՀՐԱՆՈՑՇ ՇԱՀԳԱԶ

ԲՆԱԿԱՐԱՆ ՉԿԱՅ

Այս յօդուածը կ՛արտատպենք «Խորհրդային Հայաստան»էն (2 դեկտեմբեր)։ Հեղինակը ծանօթ գրող մըն է, որ խորհրդային «շինարարութիւն»ը կը փառաբանէ վերջերս։

Այս թռուցիկ ակնարկէն ալ կարելի է իմանալ, թէ մարդիկ ինչո՛ւ բնակարան չեն շիներ երեւանի մէջ.—

Բնակարանային հարցը շարունակում է մնալ օրուայ հարց, օրուայ չարիք։

Հարիւրաւոր մարդիկ մնացել են առանց բնակարանի, տորերը գալիս են դրսից եւ մնում են դարձեալ առանց բնակարանի։

Ակամայից խտացումը հասցուած է աներեւակայելի չափերի։

Սակայն բնակարանները չեն աւելանում, եղածն էլ վարձով է տրուում ահռելի գներով եւ ծանր պայմաններով։

Փոքրիկ սենեակը տրուում է 20-25 ռուբլիով եւ վեց, նոյնիսկ տասներկու ամսուայ վարձքն առաջուց է պահանջւում։ Ամառը շատերը քնում էին դուրսը, բացօթեայ, — վրայ է հասնում ձմեռը, ցուրտը։ Խոլորը, որոնք պատսպարւում էին երկինքի տակը, բացօթեայ, մնալու են ներս, սենեակները եւ նեղացնելու, վտարելու ներսը եղածներին։

Քաղաքացու օդը պակասելու է, առողջութիւնը վտանգուելու։

Սակայն միթէ հնար չկայ այդ ահռելի չարիքի առջեւն առնելու, գոնէ մասամբ թեթեւցնելու այդ ազէտը։

Կայ։

Երբ բոլորս, քաղաքացիներս, ըզգանք այդ հնարաւորութիւնը եւ մեր ձեռքին եղած միջոցներով գանք թեթեւացնելու այդ ազէտը, մեղմացնելու այդ տագնապը։

Պէտք է վճարենք, ով ինչքան կարող է, պէտք է տանք բնակարանային նպատակին, ով ինչքան կարող է, եւ անհրաժեշտ է։

Ամէն քս պիտի մտցնենք բնակարանային «ֆոնտ»ը մի գումար, մեծ, փոքր, մանր, անգամ կոպէկ։ Պէտք է հասկանանք, որ մեր տուած մի ռուբլով կարելի է երկու ապակի գցել տան մի երկու պատը սպիտակացնել ծակուած կտուրը ծեփել։ Պէտք է տանք որ խարխուլ տունը նորոգուի, տան պատը շինուի, թաց կտուրը ծածկուի, գուցէ եւ նոր տներ շինուին։

Շատ տեղ պատահել եմ խարխուլ տան — չունի պատուհան, դուռ, անգամ կտուր։

Շինիր եւ ապրիր, ասում է տան տէրը։ Շատերն այդպէս էլ անում են։

Սակայն տանտէրը փող չունի, վարձ չի ստանում որ ինքը շինի։

Ցանտէրերի շահերն է պաշտպանում, կ՛ասեն շատերը, դասակարգային հարց առաջ կը բերուն։

Ցանտէրը շահագործող է, կ՛ասեն։

Այդպէս է, սակայն ո՞վ պիտի շինի, նորոգի խարխուլ տունը — մեր բնակարանը։

Վարձ չեն տալիս, ինքներդ չէք ցանկանում նորոգել։

Վարձ չեն տալիս, շատերն անգամ ամսական 50 կոպէկ։

Խոլորը կարող են շատ հեշտութեամբ, առանց ծանրութեան վճարելու սակայն չեն վճարում եւ կուտակում են իրենց «պարտքը» բաւական զգալի գումարներով, որոնցմով կարելի էր մի խարխուլ տուն նորոգել, մի երկու սենեակ շինել եւ փողոցում ճաշացածների «անտուն անտեղ» թափառողների համար մի անկիւն պատրաստել։

Պէտք է վճարել ով չի վճարում, նա «կաշառք» է վերցնում մեր ամենքիս բարեկեցութեան գանձարկղից։

Ով չի վճարում, նա յանցագործ է, նրա տեղը անվճար՝ բնակարանն է... Միայն քանուժն է, ուր բնակարանավարձ չեն վճարում...

Պէտք է վճարել...

ԿԱՐԱ ԴԱՐՎԻՇ

ԲՆԱԿՉՈՒԹԵԱՆ ԱՃՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

1925 Հոկտեմբեր ամսուան ընթացքին Հայաստանի գաւառներուն մէջ արձանագրուած են հետեւեալ ծնունդները, մահերը, ամուսնութիւնները եւ ամուսնալուծումները.—

Երեւանի գաւառը.— Ծնած են 772 հոգի, որոնց 440ը մանչ, 332ը աղջիկ, մեռած են 216 հոգի, որոնց 131ը այր, 85ը կին։ Ամուսնացած են 129 եւ ամուսնալուծուած 19 զոյգ։

Էջմիածնի գաւառ.— Ծնած են 340 հոգի, որոնց 194ը մանչ, 146ը աղջիկ, մեռած են 112 հոգի, որոնց 59ը մանչ, 53ը աղջիկ, ամուսնացած են 66 եւ ամուսնալուծուած 3 զոյգ։

Լէնինականի գաւառ.— Ծնած են 767 հոգի, որոնց 404ը մանչ, 363ը աղջիկ, մեռած են 242 հոգի, որոնց 133ը այր, 109ը կին։ Ամուսնացած են 102 հոգի եւ ամուսնալուծուած 15 զոյգ։

Փամբակ-Լոռւի գաւառ.— Ծնած են 484 հոգի, որոնց 276ը մանչ, 208ը աղջիկ, մեռած են 108 հոգի, որոնց 61ը այր եւ 47ը կին, ամուսնացած են 50 եւ ամուսնալուծուած 4 զոյգ։

Դիլիջանի գաւառ.— Ծնած են 348 հոգի, որոնց 199ը մանչ, 149ը աղջիկ, մեռած են 81 հոգի, որոնց 52ը այր եւ 29ը կին, ամուսնացած են 11 եւ ամուսնալուծուած 3 զոյգ։

Նոր-Բայազիտի գաւառ.— Ծնած են 472 հոգի, որոնց 239ը մանչ, եւ 233ը աղջիկ, մեռած են 96 հոգի, որոնց 51ը այր եւ 45ը կին, ամուսնացած են 31 եւ ամուսնալուծուած 2 զոյգ։

Դարալագեազի գաւառ.—Ծնած են 136 հոգի, որոնց 71ը մանչ, 65ը աղջիկ, մեռած են 31 հոգի, որոնց 11ը այր, 20ը կին, ամուսնացած են 9 հոգի եւ ամուսնալուծուած 3 զոյգ։

Զանգեզուրի գաւառ.— Ծնած են 236 հոգի, որոնց 112ը մանչ, 124ը աղջիկ, մեռած են 83 հոգի, որոնց 38ը այր, 45ը կին, ամուսնացած են 62 հոգի եւ ամուսնալուծուած 3 զոյգ։

Մեղրիի գաւառ.— Ծնած են 37 հոգի, որոնց 19ը մանչ, 18ը աղջիկ, մեռած են 18 հոգի, որոնց 8ը այր եւ 10ը կին, եւ ամուսնացած են 19 հոգի եւ ամուսնալուծուած 19 զոյգ։ Հոկտեմբերին Մեղրիի մէջ ամուսնալուծում չկայ։

Ամբողջ Հայաստանի մէջ ծնած են 3592 հոգի որոնց 1954ը մանչ, 1638ը աղջիկ։ Մեռած են 987 հոգի, 544ը այր, 443ը կին։ Ամուսնացած են 479 հոգի, ամուսնալուծուած 49 զոյգ։

Աճումը.— Այս թիւերէն կը հետեւի որ Հոկտեմբեր ամսուն Հայաստանի բնակչութիւնն աճած է 2505 հոգի, որոնց 1410ը մանչ, իսկ 1095ը աղջիկ։

ԻՆՔՆՈՒԻՐԵԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐԸ

Փարիզի Ոստիկ. Տեսչութիւնը կը ծանուցանէ թէ ինքնուիրեան թուղթերու նորոգման պարմանաժամը երկարաձգուած է, որով Յունուարէն սկսեալ փոփոխութեան դիմումները նկատի պիտի առնուին։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ ԱԼ. ԴԻԿՏԱՏՈՐԱԿԱՆ

«ԲԱՆԻ ՄԸ ԱՐԻՒԷՆ...»

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ վարչապետ Զօր. Փանկալոս Յունուար 3ին զինուորական դիկտատորութիւն հաստկեց։ Իր առաջին գործը եղաւ անպայման ժամանակով յետաձգել ծերակուտական ընտրութիւնները որոնք տեղի պիտի ունենային Յունուար 10ին։ Ժողովուրդին ուղղուած յայտարարութեան մը մէջ, դիկտատորը կ՛ըսէ.

— «Ազինուորական յեղափոխութիւնը Յունաստանը առաջնորդեց դէպի պրուսա եւ պոլսոյ շրջակայները. 1920ի ընտրութենէն առ նկատ. 1920ի ընտրութենէն առ նկատ. 1920ի ընտրութենէն առ նկատ

ՊՈԼԿԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Նոր տարին սկսաւ Պալքաններու մէջ կարեւոր դէպքերով։ Ռումանիոյ գահաժառանգ կարօլ իշխանը իր ժառանգական իրաւունքէն հրաժարեցաւ անծանօթ պատճառներով։ Զօր. Փանկալոս դիկտատորութիւն հաստատեց Յունաստանի մէջ, իսկ Պուլկարիոյ մէջ հակառակ շարժում առաջ եկաւ։ Վարչապետ Ցանքօֆ որ Սթամպուլիսքիի սպանութենէն ի վեր երկիրը կը վարէր դիկտատորական մեթոտներով, ստիպուեցաւ հրաժարիլ, որովհետեւ Սոպրանիէին մէջ կարեւոր թիւով երեսփոխաններ ընդդիմադիրներու կողմը անցնելով սկսած էին քննադատել իր քաղաքականութիւնը։ Ցանքօֆ Պորիս թագաւորին դիմեց՝ Խորհրդարանի լուծման հրովարտակ ձեռք բերելու համար, սակայն մերժուեցաւ։ Ա.յսպէս թէ՛ Սոպրանիէին եւ թէ թագաւորին առջեւ իր հմայքը կորսնցուցած ըլլալով, Ցանքօֆ հրաժարական տուաւ։ Իրեն յաջորդեց նոյն կուսակցութենէն Լիափչեֆ, որ քանիցս նախարար եղած է։ Արտաքին նախարարն է Պ.Պուռաօֆ, զօր. Վալքօֆ կը պահէ պատերազմական նախարարի պաշտօնը։ Նոր նախարարապետը յայտարարեց թէ պիտի շարունակէ իր նախորդին ընդհ. քաղաքականութիւնը եւ մեծ կարեւորութիւն պիտի տայ երկրի խաղաղեցման։

Միջնադարեան վայրագութիւն մը

Մըլէօնի մօտակայ Պօնպօն գիւղի քահանան Տիւնուայէ առջի օր պատարագէն յետոյ յարձակում կրեց 12 հոգինոց խումբէ մը, 10 կին եւ 2 այր, որոնք վաթսուն տարեկան քահանային աչքերուն մէջ պղպեղ նետելէ յետոյ ձեռքը, ոտքն ու բերանը կապեցին եւ սալայատակին վրայ պառկեցնելով վերարկուն եւ գուլպաները հանեցին, եւ խարազանով մը մարդը գանակոծեցին մինչեւ որ ոստիկաններ հասան եւ տեսան որ ամբողջ մարմինը արիւնլուայ վիճակի մէջ էր։ Այս տարօրինակ արարքին հեղինակները ոստիկանատուն տարուելով յայտարարեցին թէ իրենք Պօրտոյէն եկած էին «քահանային մարմինէն դուրս հանելու համար չար ոգին»։ Անոնք բոլորն ալ պատուաւոր ընտանիքէ են եւ կը պատկանին Պօրտոյի Նօթր-Տամ-տէ-Փլէօր աղանդին, որուն հիմնադրուհին է Մաոի Մէսմէն։ Իրենց խօսքին նայելով, քահանան երկար աաենէ ի վեր վիճակ կը նետէ եւ կը դիւթէ եղեր, պատճառ դառնալով շատ մը մահերու իրենց ընտանիքներուն մէջ։

Չարցաքննութենէն վերջ 10 կիներն ու աղջիկները առժամապէս ազատ ձգուեցան, իսկ այրերը բանտարկուեցան։

Ծեծուած քահանան ալ նախապէս կը պատկանի եղեր նոյն աղանդին, որ շատ մը հետեւորդներ ունի Ֆրանսայի զանազան կողմերը։

Ամէն կողմ ողողում եւ գոներ

Սէնը կը շարունակէ բարձրանալ Փարիզի եւ արուարձաններուն մէջ։ Մաոն և էն գետերը սկսած էին իջնել, սակայն անձրեւին պատճառաւ դարձեալ կը բարձրանան։ Կը վախցուի որ 1910ին եղածին պէս Փարիզ ողողումի ենթարկուի։ Քոմփիէնեի մէջ Ուազ գետը 5 մ. 94ի ելաւ, այսինքն 1910էն 2 սանթիմեդր աւելի. գետեզրի բոլոր տուները ողողուած են. գինուորները փոքրիկ կամուրջներ կը շինեն երթեւեկը ապահովելու համար։ Ջուրի գործարանը ողողումի ենթարկուեցաւ, անշարժութեան մատնելով լրհաններն ու գործիքները։ Քաղաքը ըմպելի ջուրէ զրկուած է։ Նոյնպէս ողողուեցաւ կազի գործարանը։ Սամփինեի եւ փօն լ'Էվէք գիւղերը ջուրերու մէջ են. բնակիչները մերձակայ վայրեր կ'ապաստանին։

Հիւսիսային գաւառներէ հասնող ճամբորդներ կը պատմեն թէ Բրեյի եւ Նուայօնի միջեւ կառախումբը կարծես թէ ծովու մէջէն կ'անցնի, ամբողջ երկաթուղագիծը ջուրերու մէջ է. նոյն իսկ տեղ տեղ վակօններու մէջ 3 սանթիմեդր բարձրութեամբ ջուր լեցուած է։ Շրջակայ գիւղերն ու քաղաքները բոլորովին ողողուած են։ Կացութիւնը գէշ է Մառնի նահանգին եւ Լիլի շրջանին մէջ։

Պելճիքայի մէջ Մէօզը յորդելով ողողեց Լիէժ եւ Նամիւռ քաղաքները, սովի մատնելով ժողովուրդը։ Գետը քիչ մը իջած ըլլալով, հիմա կարելի է շրջագայել Լիէժի փողոցներուն մէջ։ Ամէն կողմէ պաշար կը հասնի։ Երթեւեկը դադրած է։ Շատ մը գործարաններ ողողուած ըլլալով, կը վախցուի որ 250,000է աւելի բանուորներ անգործ պիտի մնան։ Աղէտեալներուն օգնութեան հասնելու համար ամբողջ Պելճիքայի մէջ ազգային հանգանակութեան ձեռնարկուած է։ Թագաւորն ու թագուհին երկու միլիոն ֆրանք նուիրեցին։

Հոլանտայի, Գերմանիոյ, Հունգարիոյ եւ Ռումանիոյ մէջ ալ կացութիւնը շատ գէշ է։ Թրանսիլվանիոյ մէջ հունգարեւոումէն սահմանագլուխին մօտ 1000է աւելի մարդեր խեղդուած են ողողումներուն պատճառով. մանուկներ եւ աղքատներ ցուրտէն կը մեռնին հարիւրներով։

Կեղծ թղթադրամներու խնդիրը

Ֆրանսական հազար ֆրանքնոցներ կեղծելու ամբաստանութեամբ, Փէշթայի մէջ ձերբակալուեցաւ իշխան Վինտիշկրաց, որ հանգուցեալ Քարլ թագաւորին գլխաւոր մտերիմն էր։ Ձերբակալուեցան նաեւ իշխանին քարտուղարն ու ծառան։ Ա.յս ձերբակալութիւնը արդիւնքն է Ֆրանսայի գաղտնի ոստիկաններու կատարած հետազննդութիւններուն։

Հունգարական ոստիկանութիւնը նախ ընդդիմացած էր խուզարկութեանց, բայց Ֆրանսացիները պնդեցին։ Փէշթայի մէջ հրատարակուած պաշտօնական զեկոյց մը կ'ըսէ թէ ոստիկանութիւնը ծանր փաստեր գտած է իշխան Վինտիշկրացի եւ ուրիշ բարձրատիճան անձերու դէմ։ Հաստատուած է թէ ամբաստանեալները անձնական շահու համար չէին գործեր, այլ իրենց տեսակէտով հայրենասիրական նպատակի մը համար։ Ա.յս առթիւ պաշտօնանկ եղաւ Փէշթայի ոստիկանապետը։ Տպարանին հետքն ալ գտնուած է։

Կատարուած քննութիւններէն կը հասկցուի թէ ճշմարիտ դաւադրութիւն մը սարքուած էր ֆրանսական դրամին դէմ։ Շինութեան նիւթերը, որոնք բռնուած են, կը բաւէին 30 միլիառ ֆրանք կեղծելու։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

— Երէկ Հայաստանէն վերադարձաւ Փարիզի հոգեւոր հովիւ Վռամշապուհ եպս. Քիւլարեան որ էջմիածին կը մնար արկածի մը հետեւանքով։

ՕՐ. ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ՍՎԱՃԵԱՆ

ԵՒ

Պ. ՋԱՐԵՀ ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

ՆՇԱՆՈՒԱԾ

Բրէօզօ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ թաղային կոմիտէի դասախօսական ժողովը տեղի կ'ունենայ Ուրբաթ 8 Յունուար, ժամը ճիշտ 8.30ին իր սովորական հաւաքատեղին։ Կը դասախօսէ Ընկ. Շ.

«ՌՈՍՏՈՄ» Լսարանական միութեան վիճաբանական ժողովը՝ շաբաթ 9 Յունվար։ Մուտքը ազատ է։

Հ. Ց. Դ. Ա.Մէն Գարօ խումբի ժողովը տեղի կ'ունենայ շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին 121 Faubourg du Temple։ Մհթրօ Պէլվիլ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Կը փնտռուի Սեբաստացի Յակոբ Քէլլէճեան, որ 2—3 տարի առաջ Պաֆրայէն Ֆրանսա եկած է, տեղեկացնել, Խարսեղ Ա.ագեանի, 26 պուլվար Վօլտեր Վալանս (Տրօմ)

Արաբկիրցի կարապետ Թադոսեան կը փնտռէ եղբայրը Սարգիս Կղիկեան որուն փարիզ ըլլալը լսուած է. տեղեկացնել H. Tchomaklian/ Restaurant International Pont-de-Chery (Isère) France.

Ագապի Մինասեան կը փնտռէ Ակնայ Պոլուչեղ գիւղացի Մաքրուհի Երէցեանը որ 1922ին Միացեալ Նահանգները կը գտնուէր։ Տեղեկացնել տիկին Մինասեանի 15 Morant Dereinci (Seine) France.

Conservatoire Maubel
2, 4, 6, 8 rue de l'Orient
Métro: Blanche
16 ՅՆ. 926, շբ. գիշեր, ժամը 9ին
փարիզի մէջ առաջին անգամ
ՀԻՄՄԷԹ ԱՂԱՅԻ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆԸ
Նախաձեռնութեամբ
Վ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆԻ (Հիմմէթ աղա)
եւ մասնակցութեամբ. տիկիններ Ա. Տէրուանի (Նազիմէ), Պէլլայի (Գաթինկօ), Պ. Պ. Ա. Կոթիկեանի (Շասան աղա), Ս. Մաքսուտեանի (Տօքթ. Նէճմէտտին), Ա. Գըմբէթեանի (Նուրի պէյ), Հրաչի (Շիւսէյին) եւայլն։
Գիները.— 15. 10 եւ 5 ֆր.

Ա.յս գիշեր ժամը 8.30ին
ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍ
Ս. ԾՆՆԴԵԱՆ ՏՕՆԻ ԱՌԹԻՒ
Salle de la Muse/ մէջ
10, rue du Général Brunet (19e)
Métro: Botzaris Autobus M.
Jazz-band-Fatty
Կը վկավարէ՝ Prof. JACQUES
Մուտք՝ 2, կանանց 1.50 ֆրանք

ՎԱՐԶՈՒ ՍԵՆԵԱԿ ԽՈՀԱՆՈՑՈՎ
կազ, ջուր եւ ելեկտրականութիւն
2—3 անդամոց ընտանիքի համար
Դիւրամատչելի պայմաններ
Դիմել՝ ժամը 8էն 4, պ Ակլահատեանի, 67 bld. de l'Hôtel de Ville, Montreuil -s- Bois-*Մհթրօ* Վէնսէնն՝ *Թրամուէյ Թիւ 115 եւ 121, Օվէրթայէն՝ Թիւ 96, Ռէփիւպլիքէն Թիւ 98 եւ 22, Լուվռէն՝ 4 եւ 22։*

Le Gérant: H. TEURNIER

Impr. MASSIS
08bis, Rue Lafayette Paris(10e)

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
123 Bld. Sébastopol, 123
(Métro: St Denis եւ Réaumur)
ՄԱՆԱՆՑԵԱՑ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
Ջերմամիզութեան, փրանկա տի,արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց։
Քիմիական տարբալուծումներ
Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—8, կիրակի՝ 9—12։
Ժողովրդական գիներ

ՏՕՔԹ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ
48, rue Monmartre
(Բ. յարկ. աջ կողմը առաջին դուռը)
Ֆրանսացի կարող մասնագէտներու ընկերակցութեամբ կը դարմանէ
ՆԵՐՔԻՆ ԵԻ ԿԱՆԱՆՑ
ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ԵՒ ՄՈՐԹԱՑԻՆ
ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ԵՒ ԿՈԿՈՐԴԻ
ՅիւանդութիւններՆ
Téléph. CENTRAL 73-38
Métro: SENTIER կամ HALLES
Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 8ԷՕ '—10եւ. 1,30 — 8

ՃԱՇԱՐԱՆ COSTAS
ԱՐԵԻԵԼԵԱՆ ԵԻ ԵԻՐՈՊԱԿԱՆ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԳԻՏ
Խնամեալ սպասարկութիւն
Ընդարձակ սրահներ
Մասնաւոր սենեակներ
54, Rue du Pont-Neuf,
BRUXELLES
Tel. 118.44,

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
20, Rue Rodier, Paris (9e).
ԱՐԵԻԵԼԵԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵԻ ՏԻՕՆԵՐ ՔԷՊԱՊ
☛ ԱՐԵԻԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ ☚
Արագ եւ մաքուր սպասարկութիւն — Ջափաւոր գին

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԻՏ
ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵԻ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro: Gare de l'Est — Téléphone: Nord 84-04
Ընդունելութեան ժամեր — *Ամէն օր 2.30 — 7.30*
կիրակի եւ տօն օրերը 9 — 12
ՈՒՐԻՇ ԱՏԵՆ ԺԱՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՆՊԱՐԵՂԷՆԻ ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ
ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ
24, RUE MONGE, PARIS (5)
Ամէն տեսակ արեւելեան նպարեղէններ, դիւրամատչելի գիներով։ Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ։
ՄԻԱԿ ԳՈՐԾԱՏԵՂԻ
Ընտիր թահան հէլվայի, բահաթ լոգումի, թել գաւտայիֆի, շարոցի եւայլն, եւայլն։
Բացէ նաեւ կիրակի օրերը ժամը 8էն մինչեւ երեկոյեան 9.30։
ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ.— Gare Montparnasseէն Autobus Z. Gare de Lyonէն *ըլրամվէյ 19*, Gare du Nord եւ Gare de L'Estէն *Թրամվէյ 47։* Ալֆորվիլէն *Թրամվէյ 104։*

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԴԵՐԶԱԿ
ԳԱՐԱԵԱՆ
Tailleur Mignon
5, rue Mignon,— Métro Odéon եւ St. Michel
Յօսիէֆեէ Յաւետեան թատրոնին դէմ։ Ձմրան համար պատրաստած է ձոխ մոթերք մը փրանսական եւ անգլ. սիրուն կերպաներու։
Բաց է նաեւ կէս օրերուն, իրիկունները մինչեւ 8.30։ իսկ կիրակի օրերը մինչեւ 1.30։

ԼՈՅՏ ՏԵՍԱՒ
ՓՐԱՆՍԵՐԷՆ
ԶՐՈՒՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ
Ուղեցոյց առօրեայ խօսակցութեան օրինակներով եւ պիտանի բառերով
Գին 75 Սենթ
Կ'արժէ որ Ֆրանսա բնակող ամէն հայ զրպանը հատ մը ունենայ անկէ։
ԴԻՄԵԼ՝
H. Mamasian/ Massis Book Store
137 1/2 East 27th st
New-York City U. S. A.

ՅԱՌԱՋ

Թմբագիրը ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
որուն անունին պէտք է ուղղել դրամական ամէն առաքում:

"HARATCH,,
JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE
Directeur-Propriétaire: SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).
Հեռաձայն՝ Nord 57-82

ԲԱԺԱՆԵՒՆ	Եռամսեայ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Թրանսա և գաղութներ	16 ֆր.	35 ֆր.	65 ֆր.
Անգլիա և »	—	10 շ.	20 շ.
Ամերիկա	—	3 ա.	5 ա.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	90 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 1 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՈՒՐԲԱԹ
8
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
1926
8 JANVIER 1926
On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 69 — ԿԸ հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 40 ՍԱՆԴԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԳԱՀԵՐԷՆ ՅԵՏՈՑ, ԹԱԹԵՐԸ

Երկունքի մէջ է բովանդակ աշխարհը:

Պատերազմի ցնցումներէն եւ խաղաղութեան խեղկատակութիւններէն անմիջապէս յետոյ, իւրաքանչիւր երկիր ինքն իր մէջ ամփոփուելով, սկսաւ հաշուել իր չարն ու բարին: Մոլոր ճեղք մը բացած էր, արդէն, պոլշեւիկեան պոռթկումը, որ ամէնէն առաջ Ռուսիոյ եւ անոր հետ կապուած շարք մը ժողովուրդներու, առանձնապէս Հայերու գլուխը կերաւ: Երկար չտեւեց նոր հոսանքին շլացուցիչ հեռանկարը, եւ ո՛ւր որ փորձ կատարեցին զայն օրինակելու, յանգեցաւ միւս ծայրայեղութեան:

Այսպէս՝ Հունգարիան որ Թանձր խաւարի մէջ թաղուեցաւ, եւ կը գալարուի անկէ ի վեր. Իտալիան, որ սեւ շապիկ հագաւ Մուսօլինիի ձեռքով եւ բոլորովին նոր ուղի մը բացաւ: Բառին սովորական իմաստով վարդապետութիւն մը չէր ֆաշիսմը: Ժողովուրդին բոլոր կենդանի ուժերէն խուրձեր կազմենք, երիտասարդացնենք, վերակենդանացնենք պետութիւնը, զարձնենք իսկական պետութիւն, միահեծան, հզօր եւ անողոք. տիրական ուժ մը, որ վ ա ր է, ոչ թէ խաղալիք դառնայ քաղաքական գէտներու եւ ժողովներու ձեռքը: Ասոնք են, քանի մը բառով, Մուսօլինիի քարոզած միտքերը: Նախկին ընկերվարականը չափազանց ազդուած էր նորերու — կարմիրներու — արկածախնդրութիւններէն, եւ հիներու ապիկարութենէն, եւ յախուռն արշաւանք մը կազմակերպեց, ամէն բան թաթի տակ առնելու եւ մէկ խուրձի վերածելու, մէկ նպատակի մղելու համար: 1921էն ի վեր, 800,000 սեւ շապիկներ կ'իշխեն Իտալիոյ ճակատագրին վրայ, հետզհետէ աւելի ծանրացնելով իրենց թաթը, ջլատելով, ասպարէզէն քշելով բոլոր այն տարրերը որ ուժ ունէին, բայց գլուխ չէն ծռեր նոր իշխանութեան: Զկայ գործունէութեան ասպարէզ մը որ խուսափի ֆաշիսմի տիրապետութենէն: Տարիներով դիրք շինած, սերունդ պատրաստած թերթեր անգամ ինկան դիկտատորին հաւատարիմներուն ձեռքը:

Օրինակը վարակեց ուրիշները, մանաւանդ պարտուած երկիրները: Պուլկարիան, որ Սթամպուլջքիի օրով կը տատանէր երկու ծայրերու միջեւ, ինքնատիպ դիկտատորութեամբ մը, 1923ի ամառը թօթուեց հողագործականներուն լուծը, տեղը տալով ռամկավարական հոսանքի մը: Բայց, շատ չանցած, նոր իշխանութիւնը դարձաւ միահեծան, կոտրող-թափող, չքսելու համար ֆաշիստ, իրրեւ հետեւանք երկիրը կարմրցնելու փորձերուն, որոնք երկու-երեք անգամ լրջօրէն կրկնուեցան եւ ձախողեցան: Դահլիճի փոփոխութիւնը — իրապէս՝ անձերու փոփոխութիւն — որ տեղի ունեցաւ այս շաբթու, փորձ մըն է կիրքերը մեղմացնելու եւ երկիրը խաղաղեցնելու. այլապէս անխուսափելի են նոր անակնկալներ, այս անգամ՝ օրինաւոր տարրերու կողմէ: Ա.յս պարագան կը հաստատէ նոր վարչապետ Լիամփէֆի ծրագիրն ալ, որ ամէնէն առաջ ընդհ. ներումի պիտի հռչակէ 1923էն ի վեր գործուած քաղաքական յանցանքներու համար:

Ա.յս ճամբուն վրայ պէտք է յիշել քէմալական Թուրքիան, որ յատկապէս ազդուած է ֆրանսական յեղափոխութեան եւ պոլշեւիկեան դիկտատորութեան մեթոտներէն. Սպանիան, որ ետ գնաց մինչեւ միջին դարերը. Իրանը, որ իսկական պետութիւն մը դառնալու փորձեր կը կատարէ, եւ առ այժմ նախընտրեց արքայական գերդաստանը փոխել, փոխանակ վարչաձեւի: Կեդրոնացման, այս կամ այն ձեւ վերանորոգման, զօրացման վերջին ձեռնարկը կատարեց Յունաստան, դիկտատորութիւն հռչակելով Յունուար 4ին, Զօր. Փանկալոսի մականին տակ:

Մէկ խօսքով, պարտութեան հետեւանքները թօթուելու, կամ յամր մահէ մը ազատելու համար, բոլոն ճիգեր կը փորձեն զանազան երկիրները: Ոգին նոյնն է. ձեւերը կը փոխուին համաձայն իւրաքանչիւր երկրի պայմաններուն, եւ վարիչներու զարգացման: Տեղ տեղ դահերը կը տապալին (Թուրքիա, Յունաստան, Պարսկաստան). ուրիշ տեղեր կը դառնան պտրգ ատուեր (Պուլկարիա, Իտալիա). կամ կ'անցնին շարժման գլուխը (Սպանիա): Ա.յս բոլոր փոփոխութիւններուն մէջ, օրուան գոյզգոյն դիկտատորները ամէնէն աւելի առաջնորդուած են ապագայի հեռանկարներով, արտաքին քաղաքականութեամբ: Պարապ տեղը չէ որ Մուսօլինի միշտ կ'ազդարարէ թէ իր արդար բաժինը չստացաւ ընդհանուր յաղթանակէն. կամ Փանկալոս ափսոսանքով կը յիշէ զինուորական յեղափոխութեան շահերը. — «Մինչեւ Պրուսա եւ Պոլիս գացինք»: Տարբեր բացատրութեամբ, այս բոլոր վերիվայրումները պատրաստութիւններ են վաղուան համար, — ամրապնդում՝ ազգային կորովի, բանակի եւ նաւատորմի:

Եւ ինչո՞ւ զարմանալ, որ «խուրձեր» կազմելու փորձեր կը կատարուին նաեւ բուն յաղթական երկիրներուն, օրինակ Ֆրանսայի մէջ, ուր բոլոր հոսանքները շուարած են բազմազան եւ յարաճուն տագնապներու առջեւ: Գահ չունի Ֆրանսան, բայց շատ են անոնք որ թաթի մը կարօտը կը զգան:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՀԱՅԵՐԸ ԵՒ ԱՐԱԲՆԵՐԸ

Սուրիոյ ազգային շարժման վարիչները վերջերս անարդար մեղադրանքներ ուղղեցին հայ գաղթականութեան դէմ, գլխովին կիրքերը: Տօքթ. Շահպէնտէր, Դամասկոսի ժողովրդական կուսակցութեան նախագահը, որ Եգիպտոս ապաստանած էր, ամերիկեան թղթակիցներուն պատմեր է թէ Հայերը 10,000 հոգինոց բանակ մը կազմած են, Տիւրքիներուն դէմ կռուելու համար: (Անշուշտ Թիֆլիսի եւ Երեւանի թերթերը չպիտի ուշանան արտատպելու այս նշանաւոր լուրը, մահացու հարուած մը տալու համար հայ «հակայեղափոխականներուն»): Նոյն իսկ այստեղ, Փարիզի Սուրիական Կոմիտէն տեղեկագիր մը ներկայացնելով Մարդկային Իրաւունքներու Դաշնակցութեան, իրրեւ չարդարար եւ արաբական շարժման թշնամի կը ներկայացնէր Հայերը...:

Սուրիոյ հայ թերթերը բուռն բողոքներ հրատարակեցին այս ամարդի սուտերուն դէմ: Պէյրութի «Նոր Փիւնիկ»ը բաց նամակ մը ուղղելով Փարիզի Կոմիտէին, կը գրէ.

—«Հայերու վերագրուած մեղադրանքները այնքան զուրկ են ճշմարտութենէ, որ ներքնումի իսկ պէտք չունին: Ամբողջ աշխարհը գիտէ, որ հայ ցեղին թափառական բեկորները ընդունակ չեն ձեր յիշած բարբարոսութիւնները կատարելու, արաբ կիներու մատները կտրատելու, երախաներ սպաննելու եւ անոնց ինչքերը կողոպտելու: Նոյնիսկ Սուրիոյ խառն կամաւորական գունդերուն մէջ դուք չէք հանդիպիր Հայերու»

Մեր պաշտօնակիցը յիշելով թէ Հայերը եւ Արաբները սկիզբէն ի վեր բարեկամներ եղած են, եւ միասին արիւն թափած՝ պատերազմի ընթացքին, կը շարունակէ.

«Հայ ազգը չի կրնար թշնամի ըլլալ Սուրիոյ ժողովուրդներուն, որոնք այնքան ազնուօրէն հիւրասիրած են զինք ոչ միայն այժմ, այլեւ թրքական արիւնոտ վարչութեան օրերուն:

«Հայերը, նոյնպէս քաղաքական ո եւ է նպատակ չունին այս երկրին մէջ. այդ ուղղութեամբ ալ ոեւէ ազդակ չեն. այս պէտք է պարզ ըլլայ ձեզ համար:»

«Իլ Ա.հա-իւլ-Ճէմիա», Պէյրութի իսլամ ազգայնական օրկանը, արտատպելով այդ բաց նամակը, կ'ըսէ.

«Հարկ կը սեպենք աւելցնել, որ մտաւորական Հայեր կ'ուզեն օրէ օր աւելի բարեկամական յարաբերութիւն եւ վերաբերում ունենալ արաբ ժողովուրդին հետ: Ուրախ ենք որ Հայերը ուրիշներուն ձեռքը խաղալիք դառնալ չեն ուզեր մեր անկախութեան դէմ, ինչպէս հնչուած է այս բաց նամակին մէջ: Հայ ազգին կը մաղթենք խաղաղութիւն եւ երջանկութիւն:»

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՅՈՅՑԵՐ ՏԻԱՐՊԼ-ՔԻՐԻ ՆԱՀԱՆԳԻՆ ՄԻՋ

Տիարպէքիրի կուսակալին զեկոյցին համաձայն, Շէյխ Ապտիւրահման գլխարկի գործածութեան եւ թէքքէներու փակումին դէմ քարոզութիւններ կատարած է, որուն հետեւանքով կարգ մը անձեր Հաղուռնա գաւառակին վրայ յարձակած են: Խռովութիւնը զսպելու համար զէպքին վայրը ղրկուած է վաշտ մը զինուոր. ցուցարարները լեռները քաշուած են. հետապնդումները կը շարունակուին:

ԿԵՂԾ ԹՂԹԱԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

Օրը օրին հրատարակեցինք ֆրանսական կեղծ դրամներու խընդրին առթիւ կատարուած ձերբակալութիւնները: Վերջին լուրերը արդէն ցոյց կուտային թէ խնդիրը պարզ կեղծարարութիւն չէ, այլ քաղաքական նպատակներով սարքուած դաւադրական ձեռնարկ մը: Առաջին անգամ Դեկտ. 19ին Ամստէրտամի մէջ ձերբակալուեցան երեք Հունգարացիներ, որոնք մեծաքանակ կեղծ հազարնոց (ֆրանսական) կը քշէին հրապարակին վրայ. երեքն ալ մօտիկ կապեր ունէին մաճառ նախարարներուն եւ պետական վարիչներուն հետ և անդամ էին «Մաճառի զարթօնքը» անունով կազմակերպութեան մը: Յունուարի սկիզբը այս կազմակերպութեան քարտուղարը ձերբակալուեցաւ Վիէննայի մէջ, երբ կը փորձէր կեղծ չէքով մը 600 միլիոն քուռօն զանձել:

Ֆրանսական ոստիկանական կազմակերպութեան գործակալները, մեկնած են Եւրոպայի զանազան կարեւոր քաղաքները, ուր իրենց կատարած քննութեանց հետեւանքով գաղտնիքը իր բոլոր երեւոյթներով երեւան հանուեցաւ: Հաստատուեցաւ որ բուն գործը կազմակերպուած է Պուտափէշթի մէջ. 30 միլիառ ֆրանք տպելու համար թուղթերը գնուած են Գերմանիոյ մէջ. տպագրութիւնը կատարուած է Պուտափէշթի Աշխարհագրական Ընկերութեան կեդրոնին մէջ, որուն Տնօրէնը նախկին վարչապետ կոմս Թէլէքի ձերբակալուեցաւ բայց յետոյ ազատ ձգուեցաւ: Կեղծարարներէն շատեր կը խոստովանին որ իրենք աւելի հայրենասիրութենէ մղուած շարժած են քան շահամոլութենէ. այսպէս՝ շահին 100ին 40ը իրենք կը ստանային եւ 100ին 60ը «Հունգար զարթօնք»ին կը վճարէին: Ա.յս կազմակերպութեան նպատակն է միապետութիւնը վերահաստատել Հունգարիոյ մէջ եւ այդ կեղծ դրամները տպուած էին՝ որպէս զի դրամ հայթայթեն այս նպատակի իրագործման համար: Եթէ այս ձերբակալութիւնները տեղի չունենային, ամէն ինչ մանրամասնօրէն պատրաստուած էր այս օրերս պետական հարուած մը կատարելու եւ գահ բարձրացնելու համար իշխան Ալպրէխթը, որ Հունգարիոյ խնամակալ Հօրթիի եւ բոլոր վարիչներու թեկնածուն էր: Նախարարներէն ոմանք հրաժարած են, (ինչպէս ներքին նախարար Ռաքովսքի) ուրիշներ Յունաստան եւ այլ տեղեր փախած են: Նոր հրաժարումներու կը սպասուի: Պուտափէշթի Ոստիկանական Տեսուչը Պ. Նատօսի ձերբակալուեցաւ: Գերման զօրավար Լիւտենօրֆ եւ մեծ դրամատան մը տնօրէնը մեղսակից են նոյնպէս:

Պուտափէշթի ֆրանսական դեսպան Պ. Քլէնշան խիստ դիտողութիւններ ըրած է հունգար կառավարութեան այս խնդրին առթիւ: Ֆրանսական ոստիկանական գործակալներ այժմ իրենց քննութիւնները առաջ կը տանին Իտալիոյ մէջ, ուր Անտէր եւ Սէլսան անուն երկու հոգի Դեկտ. 12—18՝ 200,000 ֆրանքի ֆրանսական կեղծ դրամ մտցուցած են:

Ֆրանսայի արտաքին նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ հունգար կառավարութիւնը մատ չունի կեղծ դրամներու գործին մէջ. յանցաւոր են միայն կարգ մը պաշտօնեաներ, որոնք Ֆրանսայի թշնամի են:

Կեղծարարները ֆրանք տպած են անոր համար այդ դրամը լեհաստանի եւ Չեխոսլավաքիոյ մէջ շատ ընթացիկ է. քանի մը տարի առաջ ֆրանսական կառավարութիւնը մեծ քանակութեամբ դրամ փոխ տուած ըլլալով այդ պետութիւններուն. որով կեղծարարութիւնը աչքի չպիտի զարնէր, եթէ անոնք Հոլանտայի մէջ ալ քշելու չաշխատէին այդ դրամները:

*** Վերջին լուրերու համաձայն, իշխան Վինտիշկրաց առնուազն երեսուն կարեւոր անձեր մատնած է, իբրեւ մեղսակից: Զրոյց կայ թէ կաղապարները Գերմանիա շինուած եւ Լիւտենօրֆի կողմէ պահուած էին: 85 գաղտնի ոստիկաններ կը գործեն Փեշթայի զանազան թաղերուն մէջ եւ վայրկեանէ վայրկեան կը սպասուի բարձրաստիճան անձերու ձերբակալութեան: Բոլոր ոստիկանական ուժերը շարժման մէջ դրուած են բանտերու բոլորտիքը: Ամէն համախմբում արգիլուած է: 18 երեսփոխաններ հարցաքննութեան կանչուած են

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ՎՈՍՆԳԱՊ ՀԱՅԿԱԿԱՆՈՒԹ

ՀԱՅՈՑ ՎԱ ՀԱՅՈՒԹ

Թիֆլիս, 26 Մարտի։

ՆԱԶԱՐՎԱԾ ՅՈՎՀՎՈՒՈՑ

Ա.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ ՀԱՅՐԱՍՏԱՆԻՆ

Ընկեր ազգաբնակչություն։

Ընկեր բանվորներ։

Ընկեր գյուղացիներ։

Ընկեր կանայք։

Ընկեր աշխատավոր երիտասարդություն։

Ընկեր կարմիրգվարդիականներ։

Ընկեր հեծյալներ։

Ընկեր հետևակայիններ։

Ընկեր հրետանավորներ։

Ընկեր ռազմական ինժեներներ։

Ընկեր ռազմական բժիշկներ։

Ընկեր ռազմական հոգևորականներ։

Ընկեր ռազմական պատվիրակներ։

Ընկեր ռազմական ներկայացուցիչներ։

Ընկեր ռազմական հրամանատարներ։

Ընկեր ռազմական հրամանատարներ։

Ընկեր ռազմական հրամանատար

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՂԵՐ

Ա. ՊԱՐՈՆՅԱՆ

Պատմական Հայկական Հողերի Ընդհանուր Տեսություն։ Հատոր Առաջին։ Տարածություն, Սահմաններ, Ընդարձակություն։ Երևան, 1926 թ. տարի, 8. խորհրդային տպարան։ Տպագրված է 3320 էջ։ Գին առանց կազմի։

ՊՏՂԱՐԱՆ

ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱՐ ՊԱՀԱՆՋՎՈՂ ԳՐՔԵՐԻ ՑԱՆԿ

Վաղարշապատի հայկական գրադարանի համար պահանջվող գրքերի ցանկ 869 էջ տարբեր թղթերի վրա տպագրված, 1440 տող տպագրություն, 3193 վեց անկյունանի կնիքով։ Գրադարանի տնօրինությունը ցանկը տպագրել է տվել միայն գրքերի հեղինակների ազգանունների առաջին տառերի կարգով։ Ցանկում տեղ գտած գրքերի մեծ մասը հայերեն է, մի քանիսը՝ ռուսերեն, ֆրանսերեն, գերմաներեն, անգլերեն, իտալերեն, լատիներեն, հունարեն, արաբերեն, պարսկերեն, թուրքերեն, վրացերեն, հայկական տառերով։ Ցանկում տեղ գտած գրքերի մեծ մասը 1922 թվականից հետո է հրատարակված

ոստիկանութեան կողմէ։ Զերբակալութիւններ կատարուած են նաեւ Տալմացիոյ, Հռոմի եւ Համպուրկի մէջ։ Զաղրէպի մէջ ալ. (Սերպիա) ձերբակալութիւններ կատարուեցան, 7600 հատ 1000 մէնարնոց կեղծ թղթադրամներ բռնուած ըլլալով։

Ամբողջ կեդրոնական Եւրոպայի մէջ մեծ յուզում կը տիրէ այս գործին համար։ Փրակայի թերթերը Ազգերու Դաշնակցութեան միջամտութիւնը կը պահանջեն։

Ողողումներ ամերի վտանգաւոր դառնան

Սէնի եւ ուրիշ գետերու յորդումը վրդովիչ հանգամանք առած է երկու օրէ ի վեր։ Էնվալիտի կայարանը փակուեցաւ. կարգ մը արուարձաններու բնակիչները տեղափոխուած են արդէն։ Ծանր վիճակ կը տիրէ Շուազիի մէջ։ Ժուանվիլի մէջ ալ Ջանաք կղզին չուրերու մէջ թաղուած է եւ գործարանները չեն բանիր։

Մառնը յորդած ըլլալով, բնակիչները երկու օրէ ի վեր կը փախչին դէպի Վէնսէն։ Շատ տեղ փողոցներու մէջ երթեւեկը նաւակներով տեղի կ'ունենայ. քաղաքապետութիւնը նաւակներով ուտեստեղէն կը բաշխէ դիւղը մնացողներուն։ Նօժան չուրերու մէջ է։ Ալֆօրվիլէն, Սէն-Մօրէն եւ Փէրէօյէն շատ մը ընտանիքներ ուրիշ տեղ փոխադրուած են։ 98 վախճտականներ ապաստանած են Վէնսէնի ամրոցը։

Ամէն օր հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան մէջ մամնաւոր ժողով տեղի կ'ունենայ եւ Փարիզը իրական աղէտէ մը ազատելու ծրագիրներ կը մշակուին։ Կացութիւնը աւելի ծանր է հիւսիսային գաւառներու մէջ։ Ուազ գետը անդադրելի տեղատարափներ. բոլոր գործարանները գոցած են իրենց դուռները։ Ախտեղ ալ նաւակներով պաշար կը տարուի աղէտեալներուն։ Ուազի ճիւղերէն Թէրբէն նոյնպէս յորդած է եւ կ'ողողէ իր երկու եզերքները։ Քրէյէն մինչեւ Փոնթուազ ամբողջ շրջանը Չուրերու տակ է։ Ուազ գետը տեղ տեղ մէկ քիլոմեթր լայնութիւն ունի։

ՀՈԼԱՆԴԱՅԻ մէջ կացութիւնը աւելի վատթարացած է։ Բազմաթիւ թումբեր քանդուած են։ Կարգ մը տեղերու մէջ աղէտեալները ստիպուած են իրենց ապաստանավայրերէն ուրիշ տեղ փախչիլ, որովհետեւ հոն ալ վտանգուած է։ Առնցմէ 7 հոգի խեղդուարած են։

Արեւմտեան Հոլանտան վերածուած է հսկայ լիճի մը, որուն վրայ հիւանդներու, անկարներու եւ մանուկներու նաւակներ կը ծփան։

ՊԵԼՃԻՔԱՅԻ մէջ աղէտը աննկարագրելի է։ Կառավարութիւնը ամէն ճիղ կը թափէ աղէտեալներուն օգնելու համար։ Մեռ է զոհերու թիւը։ Լիէժ քաղաքը կղզիացած է։ Խճուղիին վրայ եւ փողոցներուն մէջ ջուրին բարձրութիւնն է 1 մեդր 60։ Անվէրս ալ ողողուած է տեղ տեղ եւ շատ մը փողոցներու մէջ կառքերը չեն բանիր։ Օթօպուսի Ընկ.ը պաշտօնեաներէն մէկ մասին ճամբայ տուած է, ինչ որ դժդոհութիւն առաջ բերած է։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ մէջ ողողումներու պատճառած կորուստը կը հաշուուի 30 միլիոն ոսկի մառքէ աւելի։ Դոպլենցի մէջ 19,000 տուներ վնասուած եւ 60,000 հոգի ապահով տեղեր ապաստանած են։

ԱՆԳԼԻՈՅ մէջ քանի մը օրէ ի վեր շարունակ կ'անձրեւէ Թէյմզի վերին հովիտին մէջ եւ գետը հետզհետէ կը բարձրանայ։ Կացութիւնը շատ լուրջ կը նկատուի։ Ուրիշ գետեր ալ կը բարձրանան։

Ցաւիերու փճացումը.— 1,200,000 րբ. վնաս

Լէնինականի գաւառը (Ալէքսանտրապօլ), որ իր վարելահողի եւ ցանքերու տարածութեամբ առաջին տեղը կը բռնէ Հայաստանի մէջ, այս տարի մեծ վնասներ կրեց բնական աղէտներէ։

Ա.յս մասին հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդեն Խորհրդային Թերթերը (Դեկտեմբեր 22).—

1924—25ին Լէնինականի ցանքերու տարածութիւնը կը կազմէր Հայաստանի ընդհանուր ցանքերու 100ին 24ը. իսկ հացահատիկներու մշակութիւնը հասած է 100ին 27ի։ Արդ, գաւառի 205 գիւղերէն 123ի ցանքերը վնասուած են։ Կարկուտէն 7662 դեսիատին, երաշտէն 2843, ուրիշ պատահարներէ 58.5. համագումար 10,563 դեսիատին։ Շատ քիչ բացառութեամբ գրեթէ բոլոր շրջաններն ալ ենթակայ եղած են աղէտներու։ Եթէ Հայաստանի այս տարուան վնասուած ցանքերու տարածութիւնը 30,000 դեսիատին է, Լէնինականի վնասը կը կազմէ մէկ երրորդը, ուրիշ խօսքով 56,253 դեսիատին ցանքէն 100ին 20ը փճացած է. իսկ մնացած մասն ալ այս տարի անյաջող բերք տուած է։ Վնասուած է նաեւ խոտի առնուազն 100ին 50ը։ Շատ մը վայրերու մէջ կերի սուր տագնապ կը տիրէ։ Լէնինականի մէջ խոտի ցանքին տարածութիւնն էր 16,850 դեսիատին, որուն 8425ը վնասուած է։

Ա.յս վնասներու դրամական գումարն է 1,246,434 րուբլի. իսկ խոտի վնասը՝ 210,625 րուբլի, համագումար 1,457,060 րուբլի։

Անասուններու ժանտախտը

«Խորհրդային Հայաստան»ի մէջ կը կարդանք (23 Դեկտ.).—

Խոշոր եղջիւրաւոր անասուններու ժանտախտը չափազանց սուր հանգամանք առած է Լէնինականի քաղաքին եւ գաւառին մէջ և կը սպառնայ ոչնչացնել անասունները։ Ժանտախտին դէմ պայքարելու համար գրեթէ շիճուկ չի ստացուիր։ Քաղաքը ապրող չքաւոր եւ միջակ հողագործներու վիճակը շատ տագնապալի է. կարանտինի պատճառաւ թոյլ չեն տար սայլեր բանեցնել, որով չեն կրնար կերակրել անասունները եւ կը հարկադրուին ծախել շատ աժան գիներով։ Ա.յս հանգամանքէն կ'օգտուին կուլակներն ու մսագործները։

Ժանտախտի սկիզբէն, Հոկտեմբերէն մինչեւ Դեկտեմբեր 10 քաղաքին մէջ վճարուած է 33 սատկած անասունի արժէք, իսկ Ա. գաւառակին մէջ 201 անասունի։ Միւս գաւառակներէն լրիւ տեղեկութիւն չկայ։

Լճեալ գոյքերու աւարը

Լքեալ գոյքերու վարչութիւնը Դեկտեմբերի ընթացքին հարիւրէ աւելի կալուածներ երեւան հանած է։ Ամէն ամիս հարիւր հազար ոսկի արժէքով «լքեալ» գոյքեր կը ծախուին։ Գուժարները կը գանձէ Տէֆթէրտարութիւնը՝ ելմտական գործավարութեան հաշուոյն.

— 1926ի ընթացքին բոլոր կալուածախուղերը պիտի նորոգուին եւ կալուածատէրերը պիտի ստանան նոր թուղթեր՝ հանրապետական գինանշանով։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. Ռուսահամ թաղային կոմիտէի դասախօսական ժողովը տեղի կ'ունենայ Ուրբաթ 8 Յունուար, ժամը ճիշտ 8.30ին իր սովորական հաւաքատեղին։

«ՈՒՈՍՏՈՄ» Լսարանական միութեան վիճաբանական ժողովը՝ շաբաթ 9 Յունվար։ Մուտքը ազատ է

Հ. Ց. Դ. Ընկեր Գարօ խումբի ժողովը տեղի կ'ունենայ շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին 121 Faubourg du Temple։ Մէթրօ Պէլվիլ։

Հ. Օ. Կ.ի «Բիւրակ» Մշտ.ի բացման հանդէսը տեղի կ'ունենայ կիրակի, 10 Յունուար ժամը 8ուկէսին, 184 bld. Saint Germain, Salle de Géographie։ Կը բանախօսեն Ս. Զօպանեան եւ Ե. Չուբար։ Գեղարուեստական բաժինն կը մասնակցին ծանօթ արուեստագէտներ։ Մուտքը ազատ է։

ՎՐԻՊԱԿ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի հանդէսին նկարագրութեան մէջ, պանագաններու կողմէ խոստացուած նուէրներու գումարը պէտք է ըլլայ 30,000, ոչ թէ 3000։

ՍԵԲԱՍՏԱՀԱՑԵՐՈՒ Հայրենակցական միութիւնը շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ կաղանդի առթիւ հետեւեալ նուիրատուութիւնները եղած են.—

Պ. Պ. Մկրտիչ Օտապաշեան 5 ֆրանք. Զէնովը Ճառաճեան, Մնացական Թէքթէքեան, Մկրտիչ Խոբիկեան, Աւետիս Տիւրկէրեան, Վահէ Մազմանեան, Հայկազուն Փամպուկեան 10ական ֆրանք. Պ. Պետրոս կէմճեան 20 ֆր., Վահան Երանոսեան 15 ֆր., ընդհ. գումար 100 ֆրանք։

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԻՓ

ԿՈՐՆԹՈՍ, Թ. Ա.— Նոր հացկէին կը ղրկուի Յունուար 1էն։

ՇԱԹՈՒ, Բ. Չ.— Մատցանք։ Ղրկուեցաւ Յունուար 1էն։

ՄԱՐԱԼՅԼ, Ա. Ա.— Մատցանք 30 ֆրանք։ Նոր հացկէն հաղորդուեցաւ «Դրօշակ»ին։

ՍԷՆ ՇԱՄՕՆ, Յ. Բ.— Մատցանք նոր բաժնեգիրը։

ՊԵԼՄՈՆ, Յ. Մ.— Մատցանք մանտափոսար։ Կը ղրկուի Յունուար 1էն։

ՊՐԻՒՍԼԼ, Վ. Ս.— Մատցանք. կը ղրկուի Յունուար 1էն։

ՓԱՐԻԶ, Մ. Ս.— Մատցանք վճռամնհան։

ՎԻՎԻԷ, Վ. Մ.— Մատցանք 64 ֆրանք։

ՎԵՐՍԱՅԼ, Ա. Պ.— Մատցանք նոր բաժնեգիրը.

ՄՕՆԹԱՐԺԻ, Մ. Բ.— Մատցած ենք դրամը։

ՍԷՆ ՇԱՄՕՆ, Չ. Փ.— Մատցանք նոր բաժնեգիրը։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Կը փնտռուի Սեբաստացի Յակոբ Քէլէճեան, որ 2—3 տարի առաջ Պաֆրայէն Ֆրանսա եկած է, տեղեկացնել, Խարսեղ Ալագեանի, 26 պուլվար Վօլան Վալանս (Տրօմ)

Ալրաբկիրցի կարապետ Թադոսեան կը փնտռէ եղբայրը Սարգիս Պիկեան որուն փարիզ ըլլալը լսուած է. տեղեկացնել H. Tchomaklian/ Restaurant International Pont-de-Chery (Isère) France.

Ագապի Մինասեան կը փնտռէ Ակնայ Պալուեզ գիւղացի Մաքրուհի Երէցեանը որ 1922ին Միացեալ Նահանգները կը գտնուէր։ Տեղեկացնել տիկին Մինասեանի 15 Morant Dereinci (Seine) France.

23 Յունուար 1926 շաբաթ գիշեր կը ներկայացուի

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՕՓԻՒԵԹ

"ԱԾՈՒՂ ՂԱՐԻՊ,,

Նախաձեռնութեամբ եւ մասնակցութեամբ Օր. ԲԱԴԱԼԻ

Conservatoire Renée Maubel/ սրահին մէջ 6-8 rue de l'Orient.

Metro Blanche

կը մասնակցին փարիզի լաւագոյն ուժերը՝ Օր. Անգինէ, Պ. Պ. Վ. Պաղտասարեան, Ա. Յարութիւնեան, Արման Եւայլն։

Նուագը կը ղեկավարէ Պ. Աբգար

Գիները 5, 10, 20

Տոմսերու համար դիմել Օր. Ե Բադալի 8 rue Rouvet եւ բոլոր հայկ. ճաշարանները։

Conservatoire Maubel

2, 4, 6, 8 rue de l'Orient

Métro: Blanche

16 ՅՆ. 926, ՇԲ. ԳԻՇԵՐ, ԺԱՄԸ 9ԻՆ

ՓԱՐԻՉԻ ՄԷՋ ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ

ՀԻՄՄԷԹ ԱՂԱՅԻ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆԸ

Նախաձեռնութեամբ

Վ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆԻ (Հիմմէթ աղա)

եւ մասնակցութեամբ. տիկիններ Ա. Տէրուանի (Նազիմէ), Պէլլայի (Գաթինկօ), Պ. Պ. Ա. Կոթիկեանի (Հասան աղա), Ս. Մաքսուտեանի (Տօքթ. Նէճմէտտին), Ա. Գրմբէթեանի (Նուրի պէյ), Հրաչի (Շիւսէյին) եւայլն։

Գիները.— 15. 10 եւ 5 ֆր.

ՎԱՐՁՈՒ ՍԵՆԵԱԿ ԽՈՀԱՆՈՑՈՎ

կազ, ջուր եւ ելեկտրականութիւն

2—3 անդամնոց ընտանիքի համար

Դիւրամատչելի պայմաններ

Դիմել՝ ժամը 8էն 4, Պ Ապլահատեանի, 67 bld. de l'Hôtel de Ville, Montreuil -s- Bois-Մէթրօ վէնսէնէն՝ Թրամվէյ Թիւ 115 եւ 121, Օփերայէն՝ Թիւ 96, Ռէփիւպլիքէն Թիւ 98 եւ 22, Լուվրէն՝ 4 եւ 22։

ՀԱՅ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ

BELLEVILLEի

H. HAROUTIOUNIAN

18 bis, rue Jouye-Rouve, 18 bis

Métro Belleville Paris (20e)

կը գտնուի միշտ փաստրմա, սուճուք, չէմէն եւ համեմներ, պոլսական լագերտա, աղի ձուկեր եւ գոնսերվաներ։

Նաեւ պուլկուր, չոր պամիա, սալեպ, գաշար եւ ձերմակ պանիրներ, ձիթապտուղ եւ ձիթահիւղ, Թահինի, լոգում, հելվա եւ պէքմէզ։ Թարմ սուրճ միշտ։ փէստիլ եւ չոր պտուղներ։

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS

08bis, Rue Lafayette Paris(10e)

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

123 Bld. Sébastopol, 123

(Métro: St Denis եւ Réaumur)

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

Ջերմամիզութեան, Ֆրանկատիւ, արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց։

Քիմիական տարրալուծումներ

Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—8, կիրակի՝ 9—12։

Ժողովրդական գիներ

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԴԵՐԶԱԿ

ԳԱՐԱԵԱՆ

Tailleur Mignon

5, rue Mignon,— Métro Odéon եւ St. Michel

Մօսիէթէ Սավանթի Թատրոնին դէմ։ Ջմրան համար պատրաստած է ձոխ մոթերք մը ֆրանսական եւ անգլ. սիրուն կերպասներու։

Բաց է նաեւ կէս օրերուն, իրիկունները մինչեւ 8.30։ իսկ կիրակի օրերը մինչեւ 1.30։

ՏՕՔԹ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

48, rue Monmartre

(Բ. յարկ. աջ կողմը առաջին դուռը)

Ֆրանսացի կարող մանագէտներու ընկերակցութեամբ կը դարմանէ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ԵՒ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ՓԻՓԻ, ԱԿԱՆՋԻ ԵՒ ԿՈԿՈՐԴԻ ՀիւանդութիՒններ

Téléph. CENTRAL 73-38

Métro : SENTIER կամ HALLES

Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 8ՏՕ՝—10եւ 1,30 — 8

ՍԱԿԱՐԱՆ

7 Յունուար 1926

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.
Սթերլին,	L. St.	126 30
Տոլար,	Dollar	26 12
Մարք (ոսկի)	Mark	6 20
Թրքական Ոսկի.	L. Trq.	14 —
Թրք. ոսկի	» or	114 20
Մէճիտիէ	Médjidié	19 —
Լէվա 100 ֆասր	Léva	18 25
Տրախմի »	Drachme	33 —
Լիր » »	Lire	115 —
Պելժ. ֆրանք »	Frc. Belge	118 —
Ջուից. »	Frc. Suisse	502 —
Ձերվոնեց	(10 Roubles or)	125 —
ԱՐԺԵԹՈՒՂԹԵՐ		
Եգ. Կր. Ֆոնսիէ I	Cr. Foncier Eg.	2500 —
» II	»	1900 —
» III	»	1800 —
Ռումելի երկաղ.	Lots turcs	130 20

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

ՆՊԱՐԵՂԷՆԻ ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

24, RUE MONGE, PARIS (5)

Ամէն տեսակ արեւելեան նպարեղէններ, դիւրամատչելի գիներով։ Թեճաքանակ եւ մանրաքանակ։

ՄԻԱԿ ԳՈՐԾԱՏԵՂԻ

Ընտիր Թահան հելվայի, բահաթ լոգումի, Թել գատայիֆի, շարոցի եւայլն, եւայլն։

Բացէ նաեւ կիրակի օրերը ժամը 8էն մինչեւ երեկոյեան 9.30։

ՀԱՆԳՐԱՑՈՒՑԻՉ ՄԻՋՈՑՆԵՐ.— Gare Montparnasseէն Autobus Z. Gare de Lyonէն քիլոմէթր 19, Gare du Nord եւ Gare de L'Estէն Թրամվէյ 47։ Ալֆօրվիլէն Թրամվէյ 104։

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԻՏ

ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր Ամէն օր 2·30 — 7·30

կիրակի եւ տօն օրերը 9 — 12

ՈՒՐԻՇ ԱՏԵՆ ԺԱՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՅԱՌԱՋ

ԹՄԲԱԳԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

որուն անունին պէտք է ուղղել դրամական ամէն առաքում:

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire : SCHAVARCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration / 208 bis, Rue Lafayette
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն / PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57-82

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ	եռամսեայ	վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	16 ֆր.	35 ֆր.	65 ֆր.
Անգլիա և »	—	10 շ.	20 շ.
Ամերիկա	—	3 ա.	5 ա.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	90 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 1 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ԿԻՐԱԿԻ 10 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1926

10 JANVIER 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 70 — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 40 ՍԱՆԴԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՍԱՅԼԻՆ ԿԱՊՈՒԱԾ ԿԸ ՔԱՇՈՒԻՆ

Պոլշեւիկ թերթերը տակաւին չեն սթափած իրենց գինովութենէն, ուր ռուսեւթուրք նոր դաշնագրին առթիւ: Հոսանքին հետեւելով, երեւանի, Թիֆլիսի եւ Բագուի հայ թերթերն ալ ցնծութեան աղաղակներ արձակեցին: «Խորհրդային Հայաստան» իր Դեկտեմբեր 25ի խմբագրականին մէջ, կը բացատրէ թէ դաշնագիրը

«Գալիս է նորից ու նորից ամրապնդելու այն յարաբերութիւնները որ գոյութիւն ունին նոր կեանքի ելած երկու հանրապետութիւնների միջեւ: Խորհրդային Միութիւնն ու հանրապետական Թուրքիան հաւասար չափով շրջապատուած են թշնամական պետութիւններով եւ ենթակայ են նրանց թշնամական դաւերին»:

Այս եւ նման բացատրութիւններու պէտք չունէինք, իմանալու համար նոր դաշնագրին հետապնդած նպատակը, — ամէն գնով պաշտպանել Թուրքիան, իբրեւ արեւմուտքի յեղափոխութեան...: Բիչ անդին կը հրատարակենք Միլիւքովի յայտնութիւնները՝ դաշնագրին գաղտնի կէտերու մասին: Ռուսիոյ նախկին արտաքին նախարարը լուրջ հիմքեր ունի պնդելու թէ՝ վաւերական են իր տեղեկութիւնները: Մենք չենք ուզեր հետաքրքրուիլ մանրամասնութիւններով. բայց շատ հեռուները երթալու պէտք չկայ, այդ գաղտնի կէտերուն գոյութիւնը ստուգելու համար: «Երեւան» ալ, փարիզի «անկուսակցական» օրկանը, Դեկտեմբեր 27ին իննդութեամբ ողջունելով նոր դաշնագիրը, դիտել կուտար թէ «էնկիւրի պէտք չպիտի ունենայ, անդորը պահելու համար իր արեւելեան ընդարձակ սահմանները, չեզոքացնել զինուորական խոշոր ուժերը եւ բոլորովին ազատ կրնայ գործել իր ձեռքերը միւս ճակատներուն վրայ»: Սահմանադիր-ռամկավար Միլիւքովէն ալ տարբեր բան չէր կրնար սպասել Մոսկուա սիոյ նոր յանձնառութեանց հանդամանքը, Թուրքիոյ խոստացուած օգնութեան ձեւերը:

Եւ քանի որ Մոսկուա յանձն առած է պաշտպանել Թուրքիոյ արեւելեան սահմանները, պարզ տրամաբանութեան հնդիր է հետեւցնել թէ՝ գաղտնի կէտերը ուղղուած են մասնաւորապէս Հայերուն դէմ: Աւելորդ է այս մասին վկայութեան կանչել «Տնի»ն կամ «Մորնինկ փոսթ»ը: Դպրոցի երախան ալ գիտէ որ, 1920ին, Թուրքիա երբեք չպիտի համարձակէր Հայաստանի վրայ յարձակիլ, եթէ չվայելէր Խորհրդային Միութեան բարոյական, նիւթական եւ զինուորական օգնութիւնը: Այսօր ալ նոյն կացութիւնն է որ կը շեշտուի, աւելի որոշ, աւելի թանձրացեալ: Այն առեն իշխանութիւն մը կար որ այսպէս կամ այնպէս կը մաքառէր երկրին անկախութեան համար: Այսօր Երեւանի մէջ ունինք հասարակ մարդպաններ, ստրկօրէն լծուած թագաւորի կամ փոխարքայի կառքին: Անոնք ոչ միայն չեն համարձակիր խանգարել տիրող ներդաշնակութիւնը — փաշաներու եւ յեղափոխականներու սիրակցո՛ւդ հաստատութիւնը — այլ եւ քայլ մըն ալ առաջ կ'երթան, եւ մոռցած իրենց գլուխը, հարսի գլուխ կը կապեն հարսնիքի տան մէջ:

Նոր փա՞ստ կ'ուզէք: Գտէք եւ կարդացէք 1925 Դեկտ. 3ի «Խորհրդային Հայաստան»ը (թիւ 275): Աշխատակից մը, երկու-երեք սիւնակ աղիւսակ շարելով, ձեռակտոր կ'ըլլայ ապացուցանելու թէ՝ Խորհրդային Հայաստանի մէջ Ռուսերն ու Թուրքերը աւելի շատ հող ունին, քան... Հայերը: Ըսել կ'ուզէ թէ փոքրամասնութիւնները լաւ պաշտպանուած են Հայաստանի մէջ. այն աստիճան որ, ամէն դիւրութիւն տուեր են, որպէսզի «իր աւերուած վաթանը վերաշարձած թուրք փոքրամասնութիւնը պահէր նոր տնտեսութիւն ստեղծելու եւ զարգացնելու հնարաւորութիւններ՝ հողի տեսակէտէն»: Եւ իրբեւ հետեւանք, օրինակ Բասարգէչարի մէջ 11,335 Թուրքերը աւելի վարելահող եւ խոտհարք ունին (20,362 տեսխադին), քան 17,332 հայ գիւղացիները (19,190 ա.): Շրջանի բոլոր գիւղերուն մէջ, Հայերուն կ'իյնայ միջին հաշուով 1.78 տեսխադին, Թուրքերուն՝ 2.67 ա.: «Դարալագեազի մէջ մանաւորապէս արօտավայրի կողմէ Թուրք գիւղերը երկու անգամ աւելի լաւ են ապահովուած քան հայ գիւղերը»: Վարեղահողի տեսակէտով, 21,787 Հայուն կ'իյնայ 15,727 տեսխադին, 6417 Թուրքերուն՝ 5,725 ա՝: Ուրիշ խառն շրջանի մը մէջ (Լօռի), Սովուխ-Բուլաղ Թուրք գիւղը, 480 բնակիչով ունի 1217 տեսխադին, (մարդ գլուխ 3.37), իսկ Շահնազար հայ գիւղը 3500 բնակիչով՝ 6530 տեսխադին (մարդ գլուխ 1.86): Ն. Միխայլովկայի 824 տեսխադին (մարդ գլուխ 2.35). ռուս գիւղացիները ունին 1484 տեսխադին հող. Ուրեմն հինգ տարիէ ի վեր կը շինեն - կը շտկեն, կը բաժնեն, կը բաշխեն և տակայն անիրաւութեան զոհը կը մնայ նորէն Հայը, իր իսկ հայրենիքին մէջ, որուն համար կ'ըսեն թէ ազգային է, ազատ և անկա՛խ:

Չեմեւեցէք դիւանագիտական խաղերուն, 1921 Մարտ 16 ի դաշնագրէն մինչեւ 1925 Դեկտ. 17 ի յաւելուածը, սերտեցէք այս տեղեկութիւնները, հայեացք մը նետեցէք հայրենիքին մէջ իսկ գրկուած գիւղացիները, հայեացք մը նետեցէք հայրենիքին մէջ իսկ գրկուած կոթիւնները, հայեացք մը նետեցէք հայրենիքին մէջ իսկ գրկուած և եօթը ծովերու վրայ տարտղնուած հարիւր հազարաւոր թափառականներու վիճակին վրայ,— և փառք մի տաք հայ պոլշեւիկներուն, որոնք սայլին կապուած, կը քաշեն ու կը քշեն...

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԿԱՐՄԻՐՆԵՐԸ ՓԱՆԻ՞ ԵՐԵՍ ՈՒՆԻՆ

Ամերիկայի «Հայրենիք»ը խմբագրականի մը մէջ դիտել կուտայ թէ պոլշեւիկները երկու տեսակ պրօպագանդ ունին, մէկը՝ ներքին, միւսը՝ արտաքին ազատման համար:

«Խորհրդային սահմանադրին ներս բոլշեւիկ կոմիսարները, օրինակ, կատաղի պայքար կը մղեն «բուրժուական» բոլոր նախապաշարումներուն դէմ եւ պրոպագանդ կ'ընեն ազգային արժէքներուն դէմ, կը ծաղրեն ազատութեան եւ անկախութեան, ազգի եւ հայրենիքի գաղափարները: Մինչդեռ խորհրդային սահմանադրին դուրս հաշուի կ'առնեն «բուրժուական նախապաշարումները», կը ջանան ազգասէր ու հայրենասէր երեւալ, կը ճառեն ազատութենէ եւ անկախութենէ, մէկ խօսքով հայրենիքի ու ազգի երդուեալ պաշտպաններու դիմակ կը հագնին:»

ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ ԿՏԱԿԸ ՁԵՒԱՓՈԽՈՒԱԾ

Տարիներով քաշքշուելէ յետոյ, Եգիպտոս գործարանատէր Մելքոնեանի կտակը վերածուեցաւ Նուէրի եւ յանձնուեցաւ Բարեգործականին: Ծխախոտի գործարանը հաստատուելով, պիտի վերածուի եգիպտական եւ անգլիական արժեթուղթերու: Այս դրամագլուխը պիտի յատկացուի հետեւեալ նպատակներուն.—

ա) Կիպրոսի Նիկոսիա քաղաքին մէջ հիմնուած Մելքոնեան պոյդ հաստատութեանց մէջ առաւելագոյն 500 երկտես որբեր պիտի պահուին:

բ) Տարեկան 1000 ոսկի պիտի տրամադրուի Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքարանին, աշակերտներ պահելու համար ժառանգաւորաց վարժարանին մէջ:

գ) Տարեկան 1000 ոսկի պիտի տրամադրուի Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքարանին, 500 ոսկիով Մելքոնեան Եղբարց անուամբ անկողիններ պահելու համար Ազգային Հիւանդանոցին մէջ եւ մնացեալն ալ կէս առ կէս յատկացնելու համար բարեգործական նպատակներու և Պատրիարքարանի պէտքերուն:

դ) Տարեկան 3000 ոսկի պիտի տրամադրուի Հայաստանի Համալսարանին (Երեւան), յատկացուելու համար հայ լեզուի, հայ գրականութեան եւ հայոց պատմութեան:

Եթէ տարեկան հասոյթը աւելնայ, պիտի գործածուի հետեւեալ կերպով.—

1.— Կիպրոսի Մելքոնեան հաստատութեանց կողքին բանալ Արեւեմուտք եւ Արեւելք վարժարան մը:

2.— Այս հաստատութեանց քով բանալ տպարան մը, հայերէն լեզուով դասագիրք եւ այլ երկեր հրատարակելու համար:

3.— Ուսանողներ պահել եւրոպական համալսարաններու մէջ:

4.— Կիպրոսի մէջ կամ այլուր դպրոցական հաստատութիւններ հիմնել եւ կամ օգնել կրթական հիմնարկութեանց:

Նախկին արքեպիսկոպոս Մուշեղ Սերոբեան, որ ցկեանս պաշտօն ունէր եւ ամսական 30 ոսկիներ կը քաշէր, պաշտօնէ արձակուած ըլլալով, դատ բացած է եւ տարեկան 2000 ոսկիէն 4 տարուան վարձք՝ 8000 ոսկիներ կը պահանջէ...

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՌՈՒՄԵԼԹՈՒՐՔ ԴԱՇՆԱԳՐԻՆ ԳԱՂՏՆԻ ԿԷՏԵՐԸ

Մոսկուա պիտի օգնէ Թուրքիոյ, Նոյնիսկ Հայերուն դէմ...

Ռուսիոյ նախկին արտաքին նախարար Միլիւքովի թերթը «Փոսլէնիյա Նովօստի», որ, սովորաբար լաւ իրազեկ է արտաքին քաղաքականութեան վերաբերող խնդիրներուն, ուշագրաւ տեղեկութիւններ կը հաղորդէ ռուսեւթուրք դաշնագրի գաղտնի կէտերու մասին: Նոյնութեամբ կուտանք այդ լուրերը.—

«Խորհրդային մամուլը, ինչպէս յայտնի է, կտրուկ կերպով հերքեց անգլիական կարգ մը թերթերու այն տեղեկութիւնը թէ Թուրք-խորհրդային դաշնագրին մէջ կան Անգլիոյ դէմ ուղղուած գաղտնի կէտեր:

Հակառակ այդ հերքումին, մեր տրամադրութեանը տակ եղած բոլորովին գաղտնի տեղեկութիւնները իրաւունք կուտան պնդելու, որ այդպիսի կէտեր գոյութիւն ունին եւ անոնց մէջ կը խօսուի այն օգնութեան մասին, զոր Մոսկուան ցոյց պիտի տայ Թուրքիոյ, եթէ այս վերջինը գինուան ընդհարում ունենայ երրորդ պետութեան մը հետ (բնական է, որ նկատի ուներն Անգլիան):

Մենք կը պնդենք, թէ պոլշեւիկները յանձն առած են, եթէ Թուրքիան թաց-քին Էնկիւրիի տրամադրութեան տակ դնել Պաթումը, որ, ինչպէս յայտնի է, խճողիով միացած է կարսի հետ՝ Ալճարիս ձիւղիի եւ Ախտհանի վրայով: Պաթումը Թուրքիոյ տրամադրութեան տակ դնելու պարագան, դաշնակիր կողմերու կարծիքով, չի կրնար նկատուիլ չեզոքութեան խախտում, որովհետեւ ըստ Մոսկուայի դաշնագրին, վճռապետական իրաւունքները Պաթումի վրայ տեսականօրէն կը պատկանին Թուրքիոյ, որ այդ իրաւունքները յաւիտեանս օգտուելու պայմանով դիջած է վրաստանի Խորհրդային Հանրապետութեան, իսկ այս վերջինիս միջոցով՝ նաեւ բոլշեւիկ Խորհրդային Միութեան:

Պաթումէն զատ, Խորհրդային իշխանութիւնը յանձն առած է տալ Թուրքիոյ որոշ քանակութեամբ ձի, զինուորական հագուստ եւ հացահատիկի մթերքներ եւ հնարաւորութիւն ընծայել Թուրքիոյ՝ կովկասեան սահմանի վրայէն վերցնելու եւ պատերազմի դաշտ ղրկելու իր բոլոր զօրքերը: Հակառակ տարածուած լուրերու՝ դաշնագրին մէջ պայման չկայ, որ կարսի շրջանը վերադարձուի Խորհրդային Հայաստանին:

Թէ Թուրքիոյ եւ Խորհրդ. Հանրապ. Միութեան միջեւ նոր դաշնագրին նախապատրաստուած է մշակուած,— Մերձաւոր Արեւելքով շահագրգռուած պետութիւնները գիտէին դաշնագիրը ստորագրուելէն առաջ: Խորհրդային իշխանութիւնն ալ գաղտնի պահելու ձգտում չէր ցոյց տար, եւ Զիչէրինը, առաջին անգամ Պերլին եղած միջոցին, Լոքարնօյի խորհրդաժողովէն առաջ, առաջարկեց գերմանական կառավարութեան, փոխանակ Ազգերու Դաշնակցութեան մէջ մտնելու՝ միանալ ռուս—թրքական համաձայնութեան, ծրագիր մը, որմէ Շեթրէմանը վճռապէս հրաժարեցաւ:

Խորհրդային—թրքական դաշնագրի հրատարակութիւնը, սակայն, որ յարմարցուած էր Ազգերու Դաշնակցութեան կողմէ Մուսուլի վէճի մասին վճիռ արձակելու վայրկեանին, առաջ չբերաւ այն ցնցող տրամադրութիւնը, զոր, ամենայն հաւանականութեամբ, կը սպասէին Մոսկուան ու Էնկիւրին եւ չտիպեց անգլիական կառավարութիւնը՝ զիջումներ ընելու Թուրքիոյ:

Այդ պարագան կը բացատրուի նաեւ անով, որ անգլիական կառավարութիւնը առեներն տեսած էր նախազգուշական բոլոր պատրաստութիւնները, որոնք հնարաւորութիւն կուտային հանգիստ սպասելու դէպքերու ընթացքին:

Այժմէն առաջ, որքան գիտենք, Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ միջեւ բրականացած է կատարեալ համաձայնութիւն Մօտաւոր Արեւելքի վերաբերող հարցերու մասին, եւ Անգլիոյ ու Թուրքիոյ միջեւ պատերազմ ծագելու պարագային Ֆրանսան պէտք է Սենեգալիոյ հանդէպ բռնէ բարեկամական չեզոքութեան դիրք եւ մերժէ Թուրքիոյ՝ նախկին պաղտատի երկաթուղագծի Սուրիոյ հողէն անցնող մասէն օգտուելու իրաւունքը, զօրք եւ ռազմամթերք փոխադրելու համար: Եթէ Թուրքիան փորձէ բռնի գրաւել երկաթուղին, Ֆրանսան ցոյց կուտայ զինուած դիմա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. Էջ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎԱՂՅԱ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎԱՂՅԱ ՕՐԱԹԵՐԹԸ

Հրատարակվում է ամեն օր, բացի տոներից հետևյալ հասցեով՝

Թիֆլիս, Վորոնցովյան փող., № 5, հեռ. № 1-50

Խմբագրության ժամերը՝ ցերեկները 2-ից 5-ը։

Ձեռագրերը չեն վերադարձվում։

Գովազդի համար վճարվում է 1 կոպեկ մի տողի համար։

Ընդունվում են նաև բաժանորդագրություններ «Հայաստանի Վաղյա» օրաթերթի համար։

Բաժանորդագրության գները՝

Տարեկան	6 ռուբլի
Կես տարեկան	3 ռուբլի
Երեք ամսով	1 ռուբլի 50 կոպեկ
Մեկ ամսով	50 կոպեկ

Արտասահմանում՝ տարեկան 10 ռուբլի։

Առանձին համարի գինը 3 կոպեկ։

Խմբագրության հասցեն փոխելու դեպքում 10 կոպեկ։

Ստացվել է խմբագրությունում՝ 1920 թ. հունվարի 29-ին։

Տպագրվել է «Վաղյա» տպարանում։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎԱՂՅԱ ՕՐԱԹԵՐԹԻ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈԼԵԿՏԻՎԸ

Գ. Ա. Ալիխանյան, Ա. Ա. Ահարոնյան, Ա. Ա. Բեկզադյան, Ա. Ա. Գալստյան, Ա. Ա. Գրիգորյան, Ա. Ա. Զաքարյան, Ա. Ա. Թամրազյան, Ա. Ա. Իսրայելյան, Ա. Ա. Լալայան, Ա. Ա. Խաչատրյան, Ա. Ա. Ղազարյան, Ա. Ա. Մելիքյան, Ա. Ա. Նազարյան, Ա. Ա. Շահնազարյան, Ա. Ա. Պետրոսյան, Ա. Ա. Ռշտունի, Ա. Ա. Սարգսյան, Ա. Ա. Տեր-Հովհաննիսյան, Ա. Ա. Ֆարամազյան, Ա. Ա. Քոչարյան, Ա. Ա. Օհանջանյան։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎԱՂՅԱ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈԼԵԿՏԻՎԸ

Ա. Ա. Ալիխանյան, Ա. Ա. Ահարոնյան, Ա. Ա. Բեկզադյան, Ա. Ա. Գալստյան, Ա. Ա. Գրիգորյան, Ա. Ա. Զաքարյան, Ա. Ա. Թամրազյան, Ա. Ա. Իսրայելյան, Ա. Ա. Լալայան, Ա. Ա. Խաչատրյան, Ա. Ա. Ղազարյան, Ա. Ա. Մելիքյան, Ա. Ա. Նազարյան, Ա. Ա. Շահնազարյան, Ա. Ա. Պետրոսյան, Ա. Ա. Ռշտունի, Ա. Ա. Սարգսյան, Ա. Ա. Տեր-Հովհաննիսյան, Ա. Ա. Ֆարամազյան, Ա. Ա. Քոչարյան, Ա. Ա. Օհանջանյան։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎԱՂՅԱ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈԼԵԿՏԻՎԻ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

Հայաստանի Վաղյա պատասխանատու խմբագրական կոլեկտիվի նիստում, որ տեղի ունեցավ 1920 թ. հունվարի 29-ին, ներկա էին 30 անդամներ։

Լսելով Ռուսաստանի Կոմունիստական Կուսակցության Կենտրոնական Կոմիտեի ներկայացուցիչ ընկ. Ա. Ա. Ա.-ի զեկուցումը Հայաստանի Վաղյա օրաթերթի խմբագրական կոլեկտիվի ներկա կազմի մասին, կոլեկտիվը որոշեց՝

1. Ընդունել ընկ. Ա. Ա. Ա.-ի զեկուցումը։

2. Հայաստանի Վաղյա օրաթերթի խմբագրական կոլեկտիվի ներկա կազմը հաստատել։

3. Կոլեկտիվի նախագահ ընտրել ընկ. Ա. Ա. Ա.-ին։

4. Կոլեկտիվի քարտուղար ընտրել ընկ. Ա. Ա. Ա.-ին։

5. Կոլեկտիվի անդամների պարտականությունները բաշխել հետևյալ կերպ՝

ա) Ընկ. Ա. Ա. Ա.-ին՝ ընդհանուր ղեկավարություն։

բ) Ընկ. Ա. Ա. Ա.-ին՝ գրական բաժին։

գ) Ընկ. Ա. Ա. Ա.-ին՝ տնտեսական բաժին։

դ) Ընկ. Ա. Ա. Ա.-ին՝ քաղաքական բաժին։

ե) Ընկ. Ա. Ա. Ա.-ին՝ տեղական բաժին։

զ) Ընկ. Ա. Ա. Ա.-ին՝ արտասահմանյան բաժին։

6. Կոլեկտիվի անդամների պարտականությունները կատարել հետևյալ կերպ՝

Ընկ. Ա. Ա. Ա.-ն՝ ամեն օր։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆԸ

Ցարդ հրատարակուած է 20 տուփ հոգ խնամքով տպուած ծխելիք։

ԾԽԵԼԻՔ

Ծխելիքի գործարանը գտնուած է Ք. Կարսի մէջ։ Ան ունի 1000 բանուորներ։ Ծխելիքի գործարանը կը գտնուի Ք. Կարսի մէջ։ Ան ունի 1000 բանուորներ։ Ծխելիքի գործարանը կը գտնուի Ք. Կարսի մէջ։ Ան ունի 1000 բանուորներ։

դրութիւն՝ նկատելով այդ, իբրեւ Սուրիոյ չեզոքութեան խախտում։

Ցետոյ — եւ ասիկա աւելի էական է — Իտալիոյ եւ Մեծն-Բրիտանիոյ միջեւ գոյացած է համաձայնութիւն, որուն տրամադրութեամբ եթէ Թուրքիան յարձակի Էրաքի վրայ եւ փորձէ Մուսուլի վիճակը լուծել զէնքով, Իտալիան ապաթէգ պիտի իջնէ Մեծն-Բրիտանիոյ կողմը եւ պատերազմ պիտի յայտարարէ Թուրքիոյ դէմ։ Ի հատուցումն իր աջակցութեան, Իտալիան պիտի ստանայ Փոքր-Ասիոյ հարաւային եզերքները, մինչ ըլլալով Մէրսինն ու Իտալիան։

Այսպէսով, անգլիական կառավարութիւնը հանգիստ սրտով կը սպասէ Թուրք կառավարութեան վճռին։ Մեծն-Բրիտանիան պատրաստ է Թուրքերուն տալ որոշ հատուցումներ, նպաստաւոր պայմաններով տրամադրելով բաւական խոշոր փոխառութիւն մը եւ Ռէվանտուզի շրջանին մէջ սրբագրելով Իրագի եւ Թուրքիոյ սահմանները։

*** Միւս կողմէ «Տնի», Քէրէնսկիի թերթը, կը հաղորդէ հետեւեալ լուրը.— «Մօրնինկ Փոսթ»ի Պերլինի թղթակցին տեղեկութիւններուն համաձայն, Խորհրդային-Թուրք դաշնագրի կէտերէն մէկը, ի միջի այլոց, պարտաւորութիւն կը դնէ խորհրդային կառավարութեան վրայ՝ ձեռք առնել յատուկ միջոցներ, որպէս զի կովկասեան սահմանէն Հայերը չյարձակին Թուրքիոյ վրայ։ Այդ լուրը կը հաստատէ նաեւ նոյն թերթին Պոլսոյ թղթակիցը։

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՍՈՒՐԻՈՑ ՄԷՋ

Պուրաքի հարաւակողմը տիւրզի համախմբումներ կը նշմարուին։ Ատոնք կը հնազանդին Սուլթան Ալթրաշի, եւ խիստ հրաման ստացած են ընդդիմանալու ֆրանս· զինուորներու յառաջխաղացումին։

Դամասկոսի Մէյտան թաղին մէջ Յունուար 7էն 8 լուսնալիք գիշերը հրացանաձգութիւններ տեղի ունեցած են։ Կարգ մը վայրերու մէջ ապստամբները հպատակութիւն յայտնած են։ Գարա եւ Նէպք տակաւին հակառակորդ են եւ բնակիչները իրարու հետ կը կռուին։ Ապստամբութեան կողմնակիցները, թէեւ թիւով փոքր, բայց զէնքով կ'արգիլեն միւսները հպատակութիւն յայտնելէ։

Դամասկոսի շրջանին մէջ պարենաւորման կարաւանները ազատօրէն կը շրջագային ովասիսի կայաններուն միջեւ։ Հոմսի հարաւակողմը ապստամբներու թիւը նուազելու վրայ է։ Բազմաթիւ հպատակութիւններ կը հասնին ձէպէլը Տրիւզէն։

Գետերը միշտ կը բարձրանան

Սէնի արագօրէն բարձրացումը մեծ մտահոգութեան մատնած է պետական շրջանակները։ Հանրօգուտ շինութեանց նախարար Պ. տը Մօնզի առջի օր գիտական մարմնի մը ընկերակցութեամբ այցելեց Սէնի զանազան կողմերը եւ աչքէ անցուց կատարուած պաշտպանողական աշխատանքները։ Նախաբաբրը նկատեց որ վտանգին հանդէպ ամէն միջոց ձեռք առնուած է։

Փարիզի մէջ ցարդ ողողուած են Հալ օ վէնը, Պէրսիի քարափը եւ Ավընիւ տը Վէրսայլը։ Օսթէրլիցի եւ Օրսէյի կայարաններուն միջեւ երկաթուղագիծը մասամբ ողողուած է. կառախումբը չի բանիր երէկուընէ իվեր։ Քէ տը Օրսէյ եւ քէ տը լա Կառ գետին երկու եզերքները կրաղիւսով պատեր կը բարձրացուին։ Ջրհաններ գետեղուած են Էնվալիտի, Ալմայի եւ Շան տը Մարսի մետրոյի կայարանները։ Քէ տ'Օթէօյլ եւ ուիւ վան Լու փոքրիկ կամուրջներ շինուած են։

Լոնտոնի մէջ կացութիւնը խիստ ծանր է եւ կը վախցուի որ 1894ին պատահածէն աւելի մեծ աղէտներ առաջ գան։

Էրզրումցի կին մը կախուած

Էրզրումի մէջ գիւղերկի դէմ ցոյց կատարող կին մը՝ շալճը Մէհմէտի աղջիկը Տէլլալ Շէօհրէթ եւս անկախութեան դատարանին կողմէ մահուան դատապարտուած եւ անցած Շորեքշաբթի օր կախուած է։

*** Էնկիւրիի անկախութեան դատարանը որոշեց Թուրքիոյ սահմաններէն դուրս հանել Թունուզցի Իպրահիմը, որ գլխարկի դէմ ցոյցեր կազմակերպած էր։

«Լիեար» գոյներու աւարը

Հոկտեմբերի սկիզբէն մինչեւ Դեկտեմբերի վերջը երեք ամսուան ընթացքին «լքեալ» գոյքերէն 655,565 ոսկիի կալուած ծախու հանուած է Պոլսոյ մէջ։ Միայն Բերայի շրջանակին մէջ ծախուած է 178,800 ոսկիի կալուած։

Ելմտական գործակարութիւնը «լքեալ» գոյքերու անօրէնութեան յայտնած է թէ աճուրդով ծախուած «լքեալ» գոյքերը գնողները եթէ ուզեն կրնան ուրիշներու փոխանցել գնանք, պայմանաւ որ օրինական պայմանները լրացնեն։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Աթէնքի Զինուորական Գերագոյն Խորհուրդը 1922ին Ասատօլուի մէջ հելլէն բանակին ենթարկուած աղէտին պատասխանատուն նկատած է Զօր. Փլաստիրասը եւ որոշած է պատերազմական առեանին յանձնել զայն։

— Պոլսոյ անգլիական դեսպան Սըր Ռիճնալտ Լինտսէյ Էնկիւրի կը մեկնի Մուսուլի խնդրին առթիւ բանակցելու համար Թուրք կառավարութեան հետ։

— Ընկերվարական կուսակցութեան Փարիզի մասնաճիւղը 1570ի դէմ 2087 ձայնով ընդունեց կառավարութեան չմասնակցելու բանաձեւը։

— Վեսուվի հրաբուխը բորբոքած է կրկին։ Արեւմտեան կողմի բերանները եռացած Լաւայի լիճերու վերածուած են, ուսկից կը բարձրանայ բոցավառ ջրվէժ մը, 300 մեդր բարձր եւ 15 մեդր լայն։ Շրջակայի բնակչութեան համար վտանգ չկայ դեռ։

— Պոլշեւիկները ձերբակալած են Մոսկուայի մետրապոլիտ եւ պատրիարքական տեղապահ Փիլէտ Քրութիցքին իբրեւ միապետական եւ դաղթականներուն հետ յարաբերութիւն մշակող։

«ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Հէրիքուըէն Պ. Մնացական Քէշիշեան վեցամսեայ «Յառաջ» կը նուիրէ Յակոբ Միքայէլեանի, նոյն քաղաքը։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ· Յ· Դ· Լիոնի կոմիտէին ընկերական ընդհ· ժողովը տեղի կ'ունենայ առաջիկայ կիրակի առաւօտ 17 Յունուար, ծանօթ Հաւաքատեղին։

ՍԵՒԱՍՏԱՀԱՑԵՐՈՒ ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ մխիթեան բոլոր անդամներն ու սեբաստիոյ նահանգին պատկանող ամբողջ հայութիւնը անխտիր ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրուին 16 Յունուար շաբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, 130 rue du Bac-ի սրճարանը· métro Sèvres։

Վարչութիւն

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ՓՐԻՕԶՕ, Ա. Վ.— 20 ֆրանք պէտք է վճարուի այդ ծանուցման համար։

ՓՐԻՕԶՕ, Խ. Մ.— Կը պարտիք 5 ֆրանք միայն։

ՎԵՆԵՏԻԿ, Խ. Թ.— Դեկտ. 1էն ի վեր ձեր թերթը միշտ ղրկուած է։

ՊՈՒՐԿ, Օ. Հ.— Մտացանք մանտափոսթը. կը ղրկուի Յունուար 8էն։

ԱՆԺԻԼ, Ա.— Մտացանք մանտափոսթը կը ղրկուի Յունուար 10ի թիւէն։

ՄԱՐՍԻԼ, Յ. Ժ.— Մտացանք բաժնեգինը, նոր բաժանորդին ղրկեցինք Յունուար 1էն.

ՇԱՍ, Պ. Ա.— Ձեր ղրկած յայտարարութեան արժէքը 15 ֆրանք է։

ՄԱՐԹԻԿ, Ե. Գ.— Տրուած հասցէին ղրկեցինք Յունուար 8ի թիւէն։

ՎԱԼԱՆՍ, Գոթ.— Ծրարը նոր հասցէին կը ղրկուի Յունուար 10ի թիւէն։

ՀԷՐՏԵՐՐՈՐ, Մ. Ֆ.— Մտացանք 35 ֆրանք։ Ղրկուեցաւ Յունուար 1էն։

ԼԸ ՄԱՆՍ, Ս. Մ.— Մտացանք եւ նորոգեցինք։ Տարեգիրքը պատրաստ չէ տակաւին։

ԱԼԷ, Ա. Պ.— Ղրկուեցաւ Յունուար 1էն։

ԼՈՆՏՈՆ, Ժ. Մ.— Նոյնպէս։

ՓԱՐԻԶ, Պ. Թ. Մտացանք 16 ֆրանք։

ԵՐԵԿՈՅԹ—ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած փարիզահայ ֆանֆառի խումբին կողմէ 16 Յունուար Շաբաթ գիշեր ժամը 8.30էն մինչեւ առաւօտ Petit Journal-ի շքեղ սրահներուն մէջ, 21 rue Cadet։ Մուտք այրերու 10, կիներու 7.50 ֆրանք։

ԾԱՆՕԹ.— Պոլսոյ զանազան նուագախումբերու անդամակցող Հայ երիտասարդներ Համախմբուելով կազմած են նուագախումբ մը «ՀԱՑ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ ՓԱՐԻԶԻ» անուան տակ, նպատակ ունենալով վառ պահելու մեր ազգային ղգացումները։ Երեկոյթին իրենց փայլուն մասնակցութիւնը պիտի բերեն Հայ եւ օտար արուեստագէտներ եւ 40 հոգիէ բաղկացեալ մեր նուագախումբը, որ պիտի նուագէ Հայ ու ֆրանսական երգեր, ղեկավարութեամբ Mr. Evrard-ի։ Տոմսերը կարելի է ստանալ.— Պ. Մանուկեանէ 149, rue Lafayette, Տօքթ. Ս. Տէր-Ներսէսեանէ 67, rue Mouffetard, Պօղոսեան դերձակատունէն 17, rue Constance, Ընի ճաշարանէ 67, rue Monsieur-le-Prince, Restaurant Baptisteէ, 15, rue Lamartine: Հաղորդակցութեան միջոցներ.— métro Cadet: Autobus B. J. AC. Tramways — 26, 28, 21a, 21b, 21c, 21d,

Le Gérant: H. TEURNIER

Impr. MASSIS

208bis, Rue Lafayette Paris(10e)

ՄԱՆՕԹ ՋՈՒԲՔԱԿԱՇԱՐ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

կը սաւանձնէ Արեւելեան եւ Արեւմտեան երաժշտութեան, ջութակի մանուածի նիր, պանծօնի, ուտի եւ քանոնի դասեր։ Սակարկել կարելի չէ։ Մի միայն Հայերու համար երեք դասը 12 ուկէս ֆրանք։ Ամէն տեսակ երաժշտական գործիք պատրաստ է։ Հայ գործաւորներու համար շաբաթ եւ կիրակի օրերը տրամադրելի է։

Հասցէ՝ 2 Cour du Commerce, St. André des Arts, Paris: Մուտք՝ 130, Bld. St. Germain: Métro Odéon.

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԼԵՋՈՒԻ ՄԱՆՈՒԱԿԱՒԱՐ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

ԱՆՁԱՄԲ ԿԸ ՎԱՐԻ

Հ. ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ

Կոմէտի - Ֆրանսէզի նախկին դերասան, այժմ փրոֆէսէօր Կոնսերվաթուար Մօսկէլի

ՇՈՒՏՈՎ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԽՕՍԻԼ ԴՈՐՆԿՆ· ՄԷԹՈՏՈՎ, ՓԵՐԿՆ· ՕՐԷՆՔՆԵՐՈՎ եւ ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԵԱՄԲ

Ներկայանալ կիրակի ժամը 2ին մէթրօ Մաէօնի դէմ ԼԸ ՌՕՇԷի սրահը, 128, Պուլվար Մէն Ժէռմէն, Փարիզ։

ՀԱՅ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

Restaurant Floria, 61 rue Monsieur-le-Prince, Paris (6e) Boulevard St Michel-ի քովի մը քայլ հեռու։ Հնարաւորութիւնը ստեղծած է ունենալու սրահ մը յատկացուելու համար ժողովներու, ընտանեկան երեկոյթներու, հարսանիքի եւ նշանախօսութեան, հացկերոյթի եւ այլն, խիստ դիւրացուցիչ պայմաններով։

Restaurant Floria, իր նեղքին կազմակերպութեամբ եւ շքեղ թեամբ, անմեղադրելի սպասարկամբ գոհացնելու ի վիճակի է։ Ցնծութիւնը այսպէսով հնարաւորութիւնը ստեղծած կ'ըլլայ հայ հասարակութեան ունենալու ինքզինք ժամադրավայր մը որուն պէտքը շատ զգալի էր մեր մէջ։

Հեռաձայն Fleurus 38 - 43

Conservatoire Maubel

2, 4, 6, 8 rue de l'Orient

Métro: Blanche

16 Յն. 926, շաբ. գիշեր, ժամը 9ին փարիզի մէջ առաջին անգամ

ՀԻՄՄԷԹ ԱՂԱՅԻ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆԸ

Նախամեծնութեամբ

Վ. ՊԱՂՃԱՍԱՐԵԱՆԻ (Հիմմէթ աղա) եւ մասնակցութեամբ տիկիններ Ա. Տէրունեան (Նազլիմէ), Պէլլայի (Գաճինկօ), Պ. Պ. Ա. Կոճիկեանի (Հասան աղա), Ս. Մաքսուտեանի (Տօքթ. Նէմէտտին), Ա. Գոնբէթեանի (Նուրի պէյ), Հրաչի (Շիւսէյին) եւայլն։

Գիները.— 15. 10 եւ 5 ֆր.

«AU PETIT CARILLON»

50, Av. Jean Jaurès, 50

Téléph. NORD 57-60 Metro: JAURÈS

ՕՆՆԻԿ ԶՈՒԼՖԱԵԱՆ

Քառորդ ժամերը հնչող պատի ժամացոյցներ։ Ամէնուն մատչելի։ Վճարման դիւրութիւն։

Զարթուցիչներ (Réveils) 16.20.25.30.33 ֆր.

Գրպանի տուկուն ժամացոյցներ 25.35.48.65.85 ֆր.

» ընտիր marque ELECTION 138 ֆր.

OMEGA 165 ֆր.

1—10 տարուան երաշխագիր։ ՀԱՑ ԲԱՆՈՒԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

(ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԲԱՑ Է) ՈՐՈՇ ԶԵՂՔ

ՆՊԱՐԵՂԷՆԻ ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

24, RUE MONGE, PARIS (5)

Ամէն տեսակ արեւելեան նպարեղէններ, դիւրամատչելի գիներով։ Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ։

ՄԻԱԿ ԳՈՐԾԱՏԵՂԻ

Ընտիր Թահան ֆէլվայի, բահաթ լօգումի, Թել գատայիֆի, շարոցի եւայլն, եւայլն։

Բացէ նաեւ Կիրակի օրերը ժամը 8էն մինչեւ երեկոյեան 9.30։

ՀԱՆՐՈՐԴԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ.— Gare Montparnasse-էն Autobus Z. Gare de Lyon-էն *թրամվէյ 19*, Gare du Nord եւ Gare de L'Est-էն *թրամվէյ 47*։ Ալֆօրվիլէն *թրամվէյ 104*։

ԱՆԱՍԹԱՍԻՈՒ

ԴԵՐՁԱԿ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐ ԽԻՍՏ ՃԱՇԱԿԱՒՈՐ ԿԱՐՈՒՉԵԻ

34, Avenue de l'Opéra, Paris Tél. Louvre 53-36

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԸՆՏԻՐ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆՆԵՐ

Թերթանուշ (փաքլաւա) անխարդախ կարագով եւ Թելիայա (քատայիֆ) հիւմ եւ եփած

Թերթանուշի համար առաջնակարգ ալիւրէ պատրաստուած թերթեր

Ապսպրանքները խղճմտօրէն կը կատարուին

ՍԻՐԱԿԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

8, Rue des Trois Portes, (Place Maubert) Paris 5e.

(Métro; St. MICHEL)

Մուտք շէնքին մէջ 8, Rue des Trois Portes էն եւ դիտնայարկը պիտի գտնէք Աշխատանոցը։

Բացէ մինչեւ գիշերուան ժամը 10, յաճախորդներու դիւրութեան համար։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

ՄԱՎՐՕՍ

92, Rue Rébeval. Métro: Belleville

Հեռաձայն՝ Combat 10-15

Համեղ Արեւելեան կերակուրներ՝ խոհարարապետ ՀԱՒԻ ԳՐԻԳՈՐ

Շաբաթ և Կիրակի գիշերներ Արեւելեան նուագ

ՅԱՌԱՋ

Թմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

որուն անունին պէտք է ուղղել դրամական ամէն առաքում:

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire: SCHAVARCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration (Խմբագրատեղին եւ վարչատեղին) 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57-82

Մէթրօ.— Louis Blanc կամ՝ Jaurès

ԲԱՖՆԵԴԻՆ	Եռամսեայ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	16 Ֆր.	35 Ֆր.	65 Ֆր.
Անգլիա և » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 տ.	5 տ.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 Ֆր.	90 Ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 1 Ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 13 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1926

13 JANVIER 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien

Ա. ՏԱՐԻ Թիւ 71 — կը հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 40 ՍԱՆԴԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՀԵՏՋՀԵՏԷ ԱԻԵԼԻ ԵՍԱԿԱՆ

Քանի կը սաստկանայ տնտեսական տագնապը, այնքան աւելի հաշուախնդիր եւ եսական կը դառնան ժողովուրդներն ու վարիչները:

Ի՛նչ խօսք որ, Մեծ Պատերազմէն ի վեր չափազանց մանրացած է մարդկութիւնը: Արիւնը հոսեցաւ գետերու պէս, բայց մարդիկ այնքան բծախնդիր չեղան այդ մասին, որքան կ'երեւան այսօր, զուտ սեղանաւորական, դրամական ծախքերու համար: Ա՛յսպէ՛ս է որ, երկուան սիրակցորդ բարեկամներն ու դաշնակիցները այսօր քթի-բերան կ'ընեն առնելիք-տալիքի համար, մանր-մանր կը հաշուեն գլխավճարն ու տոկոսը, փոխանակութեան սակն ու պայմանաժամը: Եւ, մէկը միւսը նեղելով, զօրաւորը տկարին կոկորդին փարելով, յառաջ եկած է այնպիսի կացութիւն մը, որ ուղղակի դէպի «սրբազան եսասիրութիւն» կ'առաջնորդէ: Ա՛յստեղ պէտք է փնտռել գաղտնիքը յատկապէս Ամերիկայի ներգաղթի օրէնքին, եւ բոլոր այն կարգադրութիւններուն, որոնք չափի, կանոնի կ'ենթարկեն երթեւեկը, առհասարակ ամէն երկրի մէջ: Պատերազմէն առաջ, ազատ էիր երթալու որ եւ է երկիր. այն ատեն չկար խմբական գաղթ, ոչ ալ կասկած կամ ատելութիւն՝ հարեւանէ հարեւան: Ա՛յսօր հարկադրուած ես հազար ձեւակերպութիւն կատարել, մեծ կամ պզտիկ երկիր մը երթալու համար: (Աւելի անտանելի պայմաններ կը գտնես, եթէ ուղես քու հայրենիքդ, Հայաստան երթալ...):

Եւ դեռ աւելին: Բաւական չհամարելով դուռերու փակումը, ամէն երկիր միջոցներ կը մտածէ ոչ միայն կրճատելու օտարին իրաւունքները, այլ եւ բեռ մը աւելցնելու անոր վրայ: Պատահական բան մը չէ այն պայքարը զոր ատենէ մը ի վեր կը մղեն «Մաքի» եւ ուրիշ թերթեր, բարձրաձայն շեշտելով օտարականներուն վայելած առաւելութիւնները: Ամիսներ առաջ ուրիշ թերթ մը, նկարագրելով գաղթականներու յարաճուն բազմութիւնը հարաւային գաւառներուն մէջ, դիտել կուտար թէ տեղացիները կը տուժեն, չեն կրնար դիմանալ Իտալացիներու, Լեհերու, Ռուսերու մրցակցութեան: եւ ահաւասիկ հիւանդանոցներու խնդիրը, — կ'ըսեն թէ «փարիզ աշխարհի հիւանդանոցը» դարձեր է, եւ թէ Ֆրանսացին օրական 25,000 ֆրանք կը վճարէ օտար հիւանդներու համար: Օրը օրին զանազան հարցեր յարուցանելով, բոլոր թերթերը իրար կը դիմաւորեն մէկ ճամբու վրայ, — կը թելադրեն բացառիկ միջոցներ ձեռք առնել օտարականներուն հանդէպ, որպէս զի միայն չվայելեն, այլ եւ մասնակցին տուրքերուն: Աւելի ընդհանուր բանաձեւ մըն ալ կայ, — դիւրացնել օտարականներուն ձուլումը, թէ բնակչութեան պակասը լրացնելու, եւ թէ խտրութիւնները վերցնելու համար:

Մոռց որ, բուն արհեստակցական-բանուորական շրջանակներու մէջ ալ շատ զօրաւոր է եսասիրական շեշտը: Անցեալ օր, հայրենադիտ մը զարմանքով կը պատմէր հետեւեալ իրողութիւնը,— կառավարութեան մէջ վեց Ֆրանսացի գործաւորներ նստած կը խօսակցին, բոլորն ալ «Իւմանիթէ» կարդալով: Յանկարծ, մէկը կը բացագանչէ. «Լաւ բան է որ յաւելուածական վճարում կ'ըլլայ շատ զաւակ ունեցողներուն. մենք Ֆրանսացի ենք, կ'օգտուինք. իսկ օտարականները ի՞նչ իրաւունք ունին օգտուելու»: Երեւի խեղճ գործաւորը չի գիտեր թէ օտարականներու սեւ աչքերուն համար չէ որ կ'ըլլայ պատահական այդ օգնութիւնը, ոչ ալ «արդարութեան» համար, այլ պարզապէս անոնց գաւակները Ֆրանսացնելու: Բայց այս չեր մեր ըսելիքը: Վերջերս, Երեսփ. ժողովին մէջ, համաձնաւոր երեսփոխան մը կը տրտնջար թէ Ֆրանսայի գործաւորները գործ չեն կրնար գտնել, օտարներու ներխուժման հետեւանքով: «Եւ սակայն Ֆրանսայի մէջ ենք, եւ Ֆրանսացի բանւորները պէտք է իրենց փորը կշտացնեն իրենց երկրին մէջ»:

Պատկերը աւելի մխիթարական չէ ուրիշ երկիրներու մէջ: Անգլիա, ո՛ր եւ է ազգէ գաղթականութիւն մերժելով հանդերձ, աչքը չորս բացած է այսպէս կամ այնպէս տեղաւորուած օտարականներու վրայ, եւ ոստիկանութեան միջոցաւ կը հսկէ, որպէս զի չըլլայ թէ օտարական մը Անգլիացիին հացը յափշտակէ: Փոքրիկ Պուլկարիան, հակառակ իր բարեացակամութեան, պարբերաբար անախորժութիւններ կը ստեղծէ եկեւրներուն համար. այն աստիճան որ, վերջերս հազարաւոր Հայեր որոշեցին պուլկարահպատակ արձանագրուիլ, ճարահատ: Ուրիշ հայաշատ երկիր մը, Սուրիան, յայտնապէս կ'ուզէ որ հեռանան գաղթականները, եւ երթան ուրիշ երկիրներ ծաղկեցնեն . . . :

Աւելորդ է ճառել. ժողովուրդները հետզհետէ աւելի նախանձոտ կը դառնան, եւ վարիչները կը շահագործեն այս տրամադրութիւնը, իրենց պատուանդանը ամրացնելու համար:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՀՈՂԸ ՄԵՆ Է...

Գրեցինք թէ Պէյրութի «Նոր Փիւնիկ»ը բաց նամակ մը ուղղած է Փարիզի Ազգային Կոմիտէին, հերքելով Սուրիոյ Հայերուն վերագրուած չարագործութիւններ եւ ջերմ զգացումներ յայտնելով արաբ ժողովուրդին համար: Այս առթիւ արտատպած էինք արաբ թերթի մը կարծիքը, որ բարեացակամ զգացումներ կը տածէր: Ուրիշ իսլամ թերթ մը, «Ըէյ-էլ-Ամ», հետեւեալ ուշագրաւ տողերը կը գրէ նոյն բաց նամակին առթիւ.

— «Ուրախ եղանք տեսնելով որ հայ ժողովուրդը վհհանձն զգացումներ կը յայտնէ սուրիական ազգին հանդէպ, որ իր սիրտը եւ հողը բացած եւ զանոնք հիւրասիրած է, երբ բոլոր ազգերը իրենց դռները կը փակէին անոնց երեսին: Սակայն հետ մէկտեղ մեր այս հիւրերը պէտք չէ կարծեն թէ Սուրիան կրնայ հոգածութեան եւ գոհունակութեան աչքով նայիլ երկրին մէջ հաստատուած հայ գաղթականութեան, մինչդեռ ինքն հոգածութեան կը կարօտի:

Մեր երկրին եւ տնտեսութեան վրայ ճնշող ազդեցութիւնները մեզի չեն թոյլատրեր որ տեմարութիւն նըկատուելու աստիճան առատաձեռն ըլլանք: Հայը չի կրնար Սուրիոյ մէջ իր գաւակներուն հարստութիւն մը ապահովել, ոչ ալ կրնայ զայն շահագործել քաղաքական նպատակով, որովհետեւ Սուրիա՝ շահագէտներու կոկորդին մէջ «վագում»ի պատառ մը եւ ձուկի փուշ մըն է որ չի կլլուիր:

Այս հողը չի նայեր շահագէտ մարակի, ոստումներու եւ իր ժողովուրդին վիզը չի ճկեր, ըլլայ այդ ուժով եւ կամ քաղաքականութեամբ:

Մենք գոհունակութեամբ կ'ընդունինք բարի նկատումները որ այժմ կը տեսնենք մեր հայ հիւրերուն գով եւ ուզեցինք զայն տեղեկացնել Սուրիոյ ընդհանուր կարծիքին, ի գիտութիւն: Մենք աւելի յարմար կը դատենք, իրենց ապագայ երջանկութեան համար, որ անոնք աւելի հարուստ եւ շահաւէտ երկիրներ բարգաւաճեցնեն: Որովհետեւ ինչպէս առաջ ալ ըսինք, Սուրիա չի կրնար երկար տարիներ իր գաւակներն իսկ կերակրել, իրեն վիճակուած չարիքներու եւ պատահարներու հետեւանքով: Աստուծոյ հողը մեծ է:»

Պ. ՓՐԱՆԹ-ՊՕՆԱՌ

Պատիւ ունեցանք մեր խմբագրատան մէջ ընդունելու այցելութիւնը Ջուիցերիոյ յատկի մարդասէր Բրանթ-Պօնառի:

Մեր բարեկամը կ'աշխատի Ջուիցերիոյ մէջ բանալ հայկական ապաքինարան մը՝ հայ պաշտօնէութեամբ, ուր պիտի դարմանուին հիւծախտաւոր Հայերը: Պ. Պօնառ կ'ըսէ թէ ամէն տարի Եգիպտոսէն, Եւրոպայէն եւ այլ գաղութներէ Հայեր կը դիմեն Ջուիցերիա, սանատորիումներուն մէջ դարմանուելու համար եւ ասոնց համար ահագին ծախք կ'ըլլայ. մինչդեռ հայկական ապաքինարան մը մեծապէս պիտի թեթեւցնէ այդ ծախքերը:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԽՌՈՎՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ

Պէյրութէն կը հեռագրեն յունուար 11 Թուականով.—

Երէկ Հալէպի մէջ ընտրութիւններ կը կատարուէին խաղաղութեամբ, երբ ցոյց մը տեղի ունեցաւ: Քուէարկութեան գրասենեակները փակուեցան: Ցուցարարները տիւրզի գերիներու կայանը մտան 1300 հոգիով եւ խորտակեցին դուռները: Խաղաղութիւնը վերահաստատուեցաւ: Գերի մը սպաննուեցաւ, Ֆրանսացի սպայ մը վիրաւորուեցաւ: Ցուցարարներէն 8 հոգի սպաննուեցան: Հալէպի վալին հրաժարական տուաւ: Իրեն յաջորդեց Վերաքննիչ Ատեանի նախագահը:

Ընտրութիւնները կատարեալ խաղաղութեամբ տեղի ունեցան Իսքէնտէրունի, Անտիոքի եւ Քըրքըխանի մէջ:

ԹՈՒՐՔԻԱ. ԶԻ ՀՐԱԺԱՐԻՐ ՄՈՒՍՈՒԼԻՆ

Թէվֆիք Րիւշտի պէյ, Թուրքիոյ արտաքին գործավարը, էնկլիւրիի Ազգ. Մեծ ժողովին մէջ տեղեկութիւններ տուաւ Մուսուլի բանակցութիւններու եւ վճիռի մասին, եւ շեշտեց Անգլիոյ «անհաշտ» ընթացքը, Ցոլսոյ խորհրդաժողովէն ի վեր: Վէճին ամբողջ պատմութիւնը ներկայացնելէ յետոյ, գործավարը յայտարարեց թէ տրուած վճիռը չեղեալ է իրենց համար: «Այդ որոշումը անտրամաբանական է եւ ապօրէն: Սակայն, նոր բանակցութիւններ պիտի կատարուին, իբրեւ հետեւանք Պ. Պոլտուինի եւ Լոնտոնի Թրքական դեսպանին տեսակցութեան: Շատ բան կախում ունի անգլիական առաջարկներու ձեւէն եւ բովանդակութենէն: Թրքական կառավարութեան նպատակն է յանգիլ համաձայնութեան մը որ երկու կողմերուն համար ալ գոհացուցիչ սահման կը գծէ»:

*** *Այս առթիւ Թղթակից մը կը գրէ Լոնտոնէն.— Երեւի Թուրք դիւանագիտութիւնը չէ հասկցած Պ. Պոլտուինի բարեկամական ձեռնարկին իմաստը: Անգլիոյ վարչապետը բանակցութեան հրաւիրելով Թրքական դեսպանը, պարզապէս հետեւեցաւ Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդին թելադրութեանց: Այս վերջինը խնդրած էր անգլիական կառավարութենէն՝ կարելին ընել, Թուրքիոյ ընդունելի դարձնելու համար տրուած վճիռը: Ասկէ զատ, Սըր Օսթին Չեմպըլէն ալ արդէն ժընեւի մէջ յայտարարած էր թէ իր կառավարութիւնը կը փափաքի բարեկամական յարաբերութիւններ հաստատել Թուրքիոյ հետ: Էնկլիւրիի մէջ կը կարծեն թէ բարեացակամութեան այս ցոյցերը կրնան դուռ բանալ տրուած վճիռը ամբողջովին վերաքննելու, մինչդեռ անգլիական կառավարութիւնը երբեք այդպիսի դիտումներ չունի:*

*** *«Թայմզ» կ'իմանայ թէ Թուրքիա աճապարելու պէտք չի տեսներ եւ զանազան պետութեանց տրամադրութիւնները կը շօշափէ: Կ'ըսուի թէ գերմանական կառավարութիւնը պատասխանելով այդ հարցումին, յայտնած է թէ լիովին կ'ընդունի ժընեւի մէջ տրուած որոշման արդարութիւնը: Թէվֆիք Րիւշտի պէյ Պելկրատ այցելելով, ուզեց ապահովել Սերպիոյ դիւանագիտական չեզոքութիւնը: Թուրքերը ուզեր են հասկնալ նաեւ Պուլկարիոյ տրամադրութիւնը եւ այս վերջինը բացորոշապէս յայտարարած է թէ համաձայն է տրուած վճռին:*

ԴԱՏԱՐԱՆՆԵՐԸ ՄԻՇՏ ԿԸ ԳՈՐԾԵՆ

Էնկլիւրիի անկախութեան դատարանը տակաւին կը դատէ Րիզէի, Սըվազի, Կիրասոնի, Էրզրումի եւ Մարաշի ցոյցերուն մեղսակիցները: Ձերբակալուած են ու կը դատուին նաեւ Ուշագլի ժամագործ Մուսթաֆա Սիւլէյման եւ որդին Սամի, Ուշագլի իմամներու վարժարանին տնօրէն Ա.ֆնթապցի Սալիհ եւ ընկերները, որոնք Գուլէյի մէջ գրգռութիւններ առաջ բերած են: Սալիհ հօճա յարաբերութիւն ունէր Իսկիլիպցի Աբդի հօճային հետ, որ գլխարկին դէմ ծանօթ գիրքը գրած է եւ որմէ բաւական օրինակներ ղրկած է իրեն: Աբդի հօճան այդ գիրքը առաջին անգամ հրատարակած էր այն ատեն, երբ ծովային զինուորներու համար արեւարգելով գլխանոցի դրութիւնը ընդունուեցաւ:

Անկախութեան դատարանը անցած շաբաթ դատեց նաեւ Ատանայի նախկին Միւֆթի Միւնիր էֆէնտին, որ ժողովուրդը կառավարութեան դէմ դրգռած է՝ կրօնքը պարտէզի մը եւ վաթխոցաւորներն ալ ծառերուն նմանցնելով: Միւնիր էֆէնտի իթթիլաֆական է, ֆրանսական գրաւման շրջանին Ատանայի Միւֆթին էր եւ «հայրենադաւ» արարքներու մէջ գտնուած էր: Ա՛յսպէս՝ միլլի զինուորներուն ուղղուած յայտարարութիւններ խմբագրած է եւ Հայերու եւ Յոյներու ձեռքով թրքական ճակատը նետել տուած է: Դատարանի մէկ անդամը պահանջեց մահուամբ պատժել Միւֆթին, սակայն մեծամասնութեամբ 15 տարուան դատապարտուեցաւ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԵՌԱՒՈՐ ԳԱՂՈՒԹ ՄԸ

ՀԱՅԵՐԸ ՃԱՎԱՅԻ ԵՒ ՍԻՆԿԱՓՈՒՐԻ ՄԷՋ

Ճավայի մեր հայրենակիցներէն նոր Ջուղայեցի Պ. Գառնիկ Յորդանանեան, որ ներկայիս փարիզ կը գտնուի, հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ մեզի հեռաւոր կղզիներու Հայերուն մասին.—

— *Ճավայի մէջ Հայերու գաղթը մօտ 150 տարուան պատմութիւն ունի. առաջին անգամ հոն գացած են նոր Ջուղայեցի Հայեր, առեւտրական նպատակներով եւ հետզհետէ հաստատուած՝ հոն։ Այդ գաղութը երթալով կը ստուարանայ։*

Ճավայի մայրաքաղաքին՝ Պաթավիոյ մէջ կան 100ի չափ Հայեր։ Սակայն ամենէն Հայաշատ կեդրոնն է Սուրաբայա՝ Պաթավիայէն վերջ Ճավայի ամենէն մեծ քաղաքը, ուր Հայերու թիւը կը հասնի 500ի։ Բոլորն ալ կը զբաղին առեւտրական գործերով, մանաւորաբար գաղթականքի —շաքար, սուրճ, Համպեր— արտածումով եւ զանազան ապրանքներու ներածումով. յարաբերութեան մէջ են Հնդկաստանի, Եւրոպայի եւ Ամերիկայի հետ։ կան նաեւ արհեստաւորներ. կարգ մը Հայեր պանդոկներ ունին. ուրիշներ կառատուն տէր են եւ ինքնաշարժ կառքեր բանեցնել կուտան։ Ամբողջ Ճավայի մէջ գտնուող Հայերը նոր Ջուղայեցիները են. կան միայն մէկ ռուսահայ եւ մէկ Թրքահայ։

Ազգային կազմակերպութեան տեսակէտով դժբախտաբար փայլուն չէ վիճակը։ Ունինք եկեղեցի եւ միայուն դպրոց։ Կայ վարձու եկեղեցի մը, եւ քահանայ մը, որ կրօնական գործերով կը զբաղի։ Քահանաները կուգան նոր Ջուղայէ եւ ամէն երեք տարին անգամ մը կը փոխուին. այժմու Տովիւն է Դաւիթ քահանայ Մարգարեան։ Չկայ մասնաւոր առաջնորդութիւն, եկեղեցական գործերով կապուած ենք նոր Ջուղայի հետ։ Փափաք կայ եկեղեցի եւ հայկական տուն մը ունենալու։

Գալով կրթական գործին, թէեւ դպրոց չկայ, սակայն բոլոր Հայերը կը խօսին եւ կը գրեն Հայերէն։ Պաթավիոյ մէջ մեռած Պանուկ Յորդանանեանը ունի մասնաւոր կտակ մը, որուն տոկոսով Հայերէն պէտք է ուսուցուի Ճավա ծնած Հայերուն։ Այս կտակը կը գործադրուի խղճամիտ կերպով։ Ջարեկան տոկոսն է 20—25,000 կիլդեր (ֆլորին), որ 250,000 ֆրանք կ'ընէ։ Այս գումարով Սուրաբայայի մէջ վարձուած է շէնք մը, ուր շաբաթը երկու ժամ Հայերէն դաս կը տրուի Հայ մանուկներուն, որոնք Հոլանտական վարժարան կը յաճախեն։ Այս տարի Սուրաբայայի մէջ 45 աշակերտ եւ աշակերտուհիներ Հայերէնի դասընթացքին կը հետեւին։ Հակառակ անոր որ շաբաթը երկու ժամ միայն կը զբաղին, մեր փոքրիկները վեց ամսուան մէջ լաւ Հայերէն կը սորվին։ Ունինք երկու Հայ ուսուցիչ եւ երկու ուսուցչուհի։

Յորդանանեանի կրթական փոնտէն կ'օգտուին նաեւ 18—20 ճաւային Հայեր, որոնք կալկաթայի Հայոց Ճեմարանը կը ղրկուին ուսանելու Համար։ Ներկայիս նոր Ջուղայի աղքատանոցին եկեղեցիներուն կը ղրկուի տարեկան 10—12,000 կիլդեր։ Այսպէս ուրեմն ճավայի Հայերը Հակառակ իրենց կղզիացած վիճակին, կը պահեն իրենց ազգութիւնը, Հոգ կը տանին իրենց մայրենի լեզուին եւ միտական կապ կը պահեն իրենց մայր Հայրենիքին՝ նոր Ջուղայի Հետ։

Միակ միութիւնը որ ունինք, Մարմնամարզական ակումբն է (Armenian Sporting Club), որուն կ'անդամակցին 100-120 երիտասարդներ։ Սուրաբայայինման եւրոպական կազմակերպութեանց շարքին Հայկականը ունի իր կարեւոր տեղը. կը խաղանք ֆութպոլ, կոլֆ եւ եւրոպական բոլոր մարզական խաղերը, յաճախ մրցումներ կ'ունենանք Հոլանտացիներուն Հետ։

Քանի մը Հարիւր Հայեր ալ կան ճավայի միւս քաղաքներուն մէջ՝ Սմարանկ, Բանդունկ, Մալանկ։ Նշանաւոր Հայ վաճառականական տուներ կան նաեւ Սէէրեան կղզիի մայրաքաղաք Մագասարի մէջ։

Հայեր կան նաեւ Սինկափուրի մէջ, մօտ 100 Հոգի։ Մեր Հայրենակիցները Հոն ունին եկեղեցի եւ քահանայ բայց չկայ դպրոց։ Ասանք ալ մեծ մասամբ նոր Ջուղայեցի են եւ կը զբաղին առեւտրական գործերով. շատ Հայեր պանդոկ ունին։ Սինկափուրի գաղութը եւս բաւական հին է։

Միջին Հաշուով ճավայի եւ շրջականերու ընդհանուր Հայերու թիւը կը Հաշուուի Հազար Հոգի։

Հայերէն թերթեր կը ստացուին Պարսկաստանէն, Թուրքիայէն եւ Եւրոպայէն։

Պատերազմի ատեն եւ պինադարէն վերջ ճավայի Հայերը մեծ գումարներով օժանդակեցին Հայաստանի, Լոնտոնի միջոցաւ ղրկելով իրենց Հանգանակած գումարները։ Եգիպտոսի առաջնորդ Թորգոմ եպս. քանի մը տարի առաջ այցելեց ճավայի գաղութը եւ կարեւոր գումար Հանգանակեց։ Ընկէ վերջ միջազգային քէն եկաւ Պ. Գուլումճեան, որ անգլ. իշխանութիւններէն վաւերացուած վկայագիր ալ ունէր։ Այս պարոնը ճավայէն Հաւաքեց մօտ 85,000 կիլդեր։ Հոն եկած ատենը կը յայտարարէր թէ Հանգանակած դրամները ամբողջովին պիտի յատկացուին Հայ գաղթականներուն, եւ ինք իր անձնական ծախքերուն Համար ոչ մէկ սանդիմ պիտի առնէ, քանի որ բարեկեցիկ է եւ ճամբու ծախքն ալ իր գրպանէն կը Հոգայ։ Սակայն մինչեւ այսօր չէ տուած իր առած դրամներուն Հաշիւը։ Այս պարագան շատ գէշ տպաւորութիւն առաջ բերած է ամբողջ ճավայի մէջ, մանաւանդ որ դրամ կը շրջի թէ այդ գումարին մօտ կէսը ծախսած է իր անձնականին Համար։ Ցառաջիկային եթէ նոր մարդեր գան դրամ Հաւաքելու Համար, ազգային նպատակներով, վստահ եղէք որ ոչ ոք դրամ պիտի տայ, մինչեւ որ յիշեալ Գուլումճեանը իր Հաշիւները չներկայացնէ եւ կասկածները չփարատէ։

Ոչ մէկ կապ ունինք Խորհրդային Հայաստանի Հետ։ Երբ Հայաստան անկախ էր, մեծ ոգեւորութիւն կը տիրէր։

ՀԱՅԵՐՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄ ԹԱԳՈՒՀԻ ՄԸ

(ԱՆՁՆԱԿԱՆ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ)

Հանգուցեալ Մարկէրիթա Թագուհին օրով կը սկսի Իտալիոյ միութեան արշալոյսը։ Իտալական դիւանագիտութիւնը ինչ որ ունի ազնիւ, այդ Մարկէրիթայէն ներշնչուած է։ Ամէն վարչապետ ունկնդիր անոր, շատ պարագաներու մէջ, քաղաքագիտական առագաստը գիտութեան Հովերուն պարզեր է։

Անոր զգացումներէն մենք Հայերս ալ օգտուած ենք, շնորհիւ Հանգուցեալ Պիւրեղեան արքեպիսկոպոս շնորհիւ Մարկէրիթա Թագուհիին, իտալական արքունիքին «persona grata»ն էր։ Ամէն խնդրանք անմերժելի կը մնար։ Մարկէրիթան՝ խնդրանքները ուղղակի իր ամուսնին, Ումպէրթօ Թագաւորին կը Հաղորդէր, եւ այն իր կարգին հրահանգ կուտար վարչապետին։ Եւ Իտալիան կ'ազդէր ուղղակի Համիտին վրայ, որուն շահատակութիւնները կը զըսպուէին։

Եւ երբ կը յաջորդէր ներկայ Վիքթորիօ Էմմանուէլէ Թագաւորը, դարձեալ նոյն Թագուհին միջնորդ կ'ըլլար։ Որդին իր մօրը կը լսէր յօժարութեամբ, եւ աջակցութիւն չէր ղլանար Հայկական Հարցին Համար։ Թագուհին, մինչեւ վերջը շարունակեց իր Հզօր պաշտպանութիւնը, եւ իտալացի վարչապետները մինչեւ վերջը եւ ներկայիս շարունակեցին իրենց աջակցութիւնը։ Մինիմար Սեբաստացիին յաջորդները սիրցուցին Հայուն Հոգին իտալական արքունիքին եւ կառավարութեան։

Ընորհիւ Մարկէրիթա Թագուհիին, Ս. Ղազարի վանքը կ'ազատի ամենատխուր Հարուածներէն, նախ ասկէ կէս դար առաջ, երբ Իտալիոյ կառավարութեան վարչապետը ձեռք կ'երկարէր Մուրատ-Ռափայէլեան կալուածներուն։ Վտանգը մեծ էր եւ վճռական։ Պիւրեղեան արքեպիսկոպոս տակաւին երիտասարդ, ամէն ուժ գնութեամբ կ'աշխատի, Թագուհին կը գործէ եւ պետական վճիռը ետ առնել կուտայ. եւ ասով կը փրկուին Մուրատ-Ռափայէլեանի, ինչպէս եւ վանքին պատկանող կալուածները։

Կը Հանի Համաշխարհային պատերազմը։ Կառավարութեան պաշտօնեաները բոլորն ալ օտար. Ս. Ղազար ճանչցուած էր Թրքահպատակ, եւ Թուրքը միւնոյն ատեն Իտալիոյ Թշնամի։ Թշնամի դիւուրները Հասած էին արդէն փիավէի ափունքը։ Թուրքը կ'ներգրէր կիսալուսինը պարզել Ս. Մարկոսի Հրապարակին վրայ։ Այսպիսի վտանգաւոր կացութեան մէջ, բնական էր որ Թրքահպատակները արտաքսուէին։ Ինչպէս ըսի, վարչութիւնը այլ եւս արքունական չէր, այլ պատերազմական։ Խուզարկուեցաւ Ս. Ղազարը, եւ Հայ միաբանները կասկածելի չերեւցան, այլ ընդհակառակն ամբողջ սրտով Իտալասէր։ Սակայն դարձեալ Հալածանքը յայտնի կ'ըլլար, Հարկ էր սահմանէն դուրս ելլել։ Պիւրեղեան Ընբան թէեւ ծերունի, սակայն դարձեալ ամբողջ կորովով եւ Հիւղինակութեամբը ձայնը բարձրացուց։ Մարկէրիթա Թագուհին օգնութեան Հասաւ. կառավարութիւնը Ընբահօր պաշտօնական թուղթ մը ղրկեց, որով ոչ միայն Ս. Ղազարի միաբանութիւնը արտօնութիւն կ'ունենար իրեւ Իտալացի երկրին մէջ մնալու, այլ եւ միեւնոյն ատեն Ընբահօր ստորագրութեամբ, ո եւ է Հայ կրնար արտօնութիւն ստանալ Իտալիոյ մէջ մնալու։ Ցետոյ այդ խնդրանքին վրայ, իտալական կառավարութիւնը, Հայկական ազգութիւնը ճանչցաւ պաշտօնական անցագրով, եւ զինադադարէն վերջն ալ նոյն թուղթը իրրեւ անցագիր ծառայեց։

Ցիշելով այս առանձնաշնորհները, խորապէս զգածուած պարտականութիւն մը կը զգանք սգակից ըլլալու իտալական Հայրենիքին, որ կուլայ իր մայր-Թագուհին։ Ընբատի սարէն փունջ մը ծաղիկ, եւ բանտագիտութեան ծաղիկ անոր շիրմին վրայ։

ԱՏՐՈՒԸԱՆ

ԼՐՏԵՍԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Էնկիւրիի անկախութեան դատը կարեւոր խնդրի մը քննութեամբ։ Զորս ամիս առաջ Պոլսոյ մէջ ձերբակալուած էին Նէվզէհիրցի Ռիքօլա Էչենօփուլօ անուն ուսուհպատակ Հոյն մը, որ կասկածելի անցեալ ունեցած է. դինադադարի շրջանին ալ գաշնակից պատերազմական ատեաններուն մէջ աշխատած է, հրատարակած է «Ընվիւ տ'Օրիան Գօմէրսիալ» անուն թերթ մը, որպէս զի լրագրողի Հանգամանքով աւելի դիւրութեամբ մտնէ պետական պաշտօնատուները եւ տնտեսական ու առեւտրական լուրեր Հաւաքէ։ Ռիքօլա ձերբակալուած է այն վայրկեանին, երբ կ'ուզէր վիճակագրական ցուցակ մը առնել Մաքսային ցնորքէնութենէն։

Ռիքօլա Էնկիւրի ղրկած էր Լիսանէտտին եւ քէնան անուն երկու նախկին լրագրողներ, որոնց բարձր ամսական կը վճարէր։ Ատոնց միջեւ տեղի ունեցած թղթակցութիւնը կասկածելի նկատուելով Ռիքօլայի գրասենեակը խուզարկուած է. գրաւուած են երկրին տնտեսական, քաղաքական կացութեան եւ օգանալուրու մասին կարեւոր տեղեկագիրներ, Էնվէրի եւ Թալէաթի միջեւ փոխանակուած թղթակցութիւններ եւլն։ քէնան եւ Լիսանէտտին ձերբակալուած են։

ԱՆԳԼԻԱ ԴՈՒՌՆԵՐԸ ԱՄՈՒՐ ԿԸ ՓԱԿԷ

Անգլիական կառավարութիւնը ներգաղթի եւ մաքսատանց բոլոր պաշտօնեաներուն Հրաման տուած է խստիւ Հսկել Համնող նաւերուն վրայ եւ ձերբակալել անբաղձալի օտարականները։ Անգլիա կը վախնայ պոլշեւիկեան պրոպագանդէ։ Արդէն լուր առած են որ Մոսկուայէն յայտնի գործակալներ ճամբայ ելած են եւ նաւաստիի Հագուստով Անգլիա պիտի մտնեն։ Անցած օր Արէյվճենտ Համնող բոլշեւիկ շոգենաւեր մասնաւոր պաշտօնեաներու կողմէ մանրակրկիտ խուզարկութեան ենթարկուեցան։

ԱՆՊՏՈՒՂ ԾԱՌԸ ԿԸ ԿՏՐԵՆ

Մարսէյլ, 10 Յունուար

Մօտաւորապէս 8—9 ամիսէ ի վեր Մարսիլիոյ մէջ նշանակովի չոկի մը կազմուած է, ամէն տեղ եղածին պէս միակոմանի եւ քմահաճ, մէկ խօսքով ոչ ժողովրդական։

Եթէ յարդ Մարսիլիոյ չոկի մասին խօսած չենք, պատճառը անն է որ խօսելիք կամ գրելիք ոչինչ ունեցած է։ Պարբերաբար միայն լսած ենք իր անունը. ոչ մէկ շինարար ձեռնարկ կատարած, ոչ մէկ իրական օգնութիւն Հասցուցած է երկրին, որուն անունովը երդում պատառ կ'ըլլան։ Վերջին օրերս միայն իմացայ որ Գան Օտտօ գաղթականէն Հանգանակուած շուրջ 3000 ֆրանքի գումարը կը նկատեն իրենց ձեռնարկը, ինչ որ Համապատասխան չէ իրականութեան։

Արդարեւ, այս գաղութին մէջ ուր ամենէն անշան ձեռնարկները յաջողութեամբ կը պսակուին, եւ շօշափելի արդիւնք յառաջ կը բերեն, չոկին շուրջ տասը ամսուայ կեցած լի ամբութիւնը, ամենէն խշտրացոյցն է որ այստեղ ալ չոկը հետեւի ծուռ ճամբու։ Որ չոկը կապ չունի ժողովուրդին հետ, շուքերու եւ դիրքերու կ'ապաւինի եւ աւելի շատ, մեծ ազաներու կը դարպասի, պաղեցնելով աշխատասիրութիւնը ուրուն լուման Հրաշք կրնայ գործել։

Այս պայմաններուն մէջ, հետաքրքիր էր իմանալ թէ ինչ կարգադրութիւն պիտի ընէին երեւանի պատասխանատուները, չոկը կենդանի եւ գործօն մարմին մը դարձնելու Համար։

Չոկի առաքելականները, խոհան շրջման մէջ մտան Մարսիլիոյ մասնաճիւղին Հետ, որ կազմուած էր անհատներու ցուցամատով։ կենացներ, բաժակաճառեր, թէյասեղաններ, խոստումներ։

Ցետոյ. — պատասխանատուները կուտէին որ իր դիմացը կը գտնուի դատարկ մարմին մը, թէեւ անբարի վարուց վկայականը ժամր բռնած էր ձեռքին մէջ, եւ կը վայելէր Շահվերդեանի, Փիրումեանի եւ անոնց խնկարկուներուն լիակատար վստահութիւնը։ Այդ ժամերուն մէջ ալ «Ռամկավարն ու Ընկերանը իրարու միս կ'ուտէին, պզտիկութեան ու գերակշռութեան պայքար կը մղէին իրարու դէմ, ինչպէս կը տրտնջար չոկի անդամներէն մէկը, Բժ. կամնարականին։

Բնական օրէնք է որ անպտուղ ծառը կը կտրեն.— Այդպէս ալ եղաւ Մարսիլիոյ մէջ։ Լուծեցին հինը եւ կազմեցին նոր չոկ, չորս ամսուայ լիազօրութեամբ, թէեւ նոյն միակողմանի դրութեամբ։ Նոր մարմինը մինչեւ յառաջիկայ Մայիս պիտի աշխատի ուժ տալ անդամակցութեան, ծաւալել չոկը ժողովուրդին մէջ։ Ցետոյ, երբ պատասխանատուները Ամերիկայէն դառնան, կրկին պիտի այցելեն Մարսիլիոյ եւ ընդհ. ժողովի պիտի սարքեն, որպէս զի կազմուի ընտրովի մարմին։

Եւ սակայն ժողովուրդը յուսահատ է։ Ոմն ալ հինին տարբեր մէկ արտայայտութիւնն է, կիսամիջոց մը, որուն ամրութեան շուտով պիտի համոզուին պատասխանատուները, չորս ամիս վերջը։

Շ.Ա.ՀԱՐՈՒՆԻ

ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԱՆՁԻՆՔԸ

Ե. Կ. Ա. Ա. Ա

ԿԵՂԾ ԹՂԹԱԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

Փէղթայէն կը հեռագրեն թէ իշխան Վինտիշկրաց եւ միւս ամբաստանեալները նոր յայտնութիւններ ըրած են։ Կեղծ թղթադրամներու գործը յղացողը եղած է Շուլց անուն Գերման մը, որ մինչեւ առաջին թղթադրամներու տպագրութիւնը փէղթա ճեացած է։ Զարմանալի զուգադիպութեամբ մը, էրցպէրկէրի սպանիչը եւս Շուլց կը կոչուի եւ որ վերջին տարիները շարունակ Հունգարիա բնակած է։ Պաշտօնական շրջանակները կ'աշխատին խնդրին պարզ ոճրագործական արարքի մը գոյն տալ. գրաքննութիւնը արգիլած է արտապել օտար թերթերու յայտնած կարծիքները այս խնդրի մասին։

Վերջին անգամ ձերբակալուեցաւ նաեւ Թիպօր Շվէց անուն դրամատան պաշտօնեայ մը, անդամ «Մաճառ Զարթօնք»ին։ Իշխան Վինտիշկրաց առջի օր երկու անգամ հարցաքննուեցաւ եւ մատնացոյց կարգ մը անձեր, որոնց մասին ո եւ է կասկած յայտնուած չէր։ Նոյնպէս ցոյց տուաւ կարգ մը տեղեր ուր կեղծ թղթադրամները պահուած էին։ Ոստիկանութիւնը խուզարկութիւն կատարեց այդ տեղերը, բայց բան չգտաւ։

Միւս կողմէ Լոնտոնէն, Պերլինէն, Պեռնէն, Պելկրատէն եւ Լա Հէյէն առնուած լուրեր կը յայտնեն թէ վերջին օրերս կեղծ սղերլինները, կեղծ մարքեր, կեղծ գուիցերական ֆրանքներ, կեղծ տինարներ եւ կեղծ փէզոներ շրջաբերութեան հանուած են։ Լոնտոնի ոստիկանութիւնը արդէն գտած է սղերլինի կեղծարարներուն հետքը. կեղծ մարք քշողները ձերբակալուած են Տիւսէլտօրֆի մէջ՝ ուսանող մը, դարբին մը եւ ցրուիչ մը։ Կեղծ գուիցերականները նոյնպէս Տիւսէլտօրֆի եւ հոլանտական քաղաքներու մէջ շրջաբերութեան հանուած էին։ Փօրթուկալեան փէզոները բռնուած են Լա Հէյի մէջ եւ ձերբակալուած են հոլանտացի վաճառական մը՝ Մառանկ վան Իսէլվեր եւ թուրք լրագրող մը, Լիպէ անուն, որ ազատ ձգուեցաւ։

Եուկօսլաւիոյ ապահովութեան տնօրէնը անձամբ քննութիւն կատարելով, երեւան հանած է սերպ 1000 տինարնոց կեղծ թղթադրամներու գործարան մը Գերմանիոյ Զիքէր քաղաքին մէջ։ Զերբակալուած են երկու Սերպեր եւ Ալման անուն Գերման մը։ 8500 թղթադրամ շրջաբերութեան հանուած էր արդէն։

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ԿԸ ՄԵՐԺԵՆ

Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութեան արտակարգ խորհրդաժողովը սկսաւ Կիրակի առաւօտ եւ վերջացաւ երկուշաբթի գիշեր։ Խորհրդաժողովը 1331ի դէմ 1766 ձայնով ընդունեց կուսակցութեան ընդհ. քարտուղար Փօլ Ֆօրի բանաձեւը, որուն գլխաւոր կէտերն են.— 1. Անկեղծ այն բոլոր կառավարութեանց, որոնք բարեդէն եւ վճռած են խորտակել դրամատէրերու, գործատէրերու եւ Շերակոյտին ընդդիմութիւնը։ 2. Ոչ մէկ ընկերվարական պէտք է մտնէ Արմատական դահլիճի մը մէջ։ 3. Ի հարկին կազմել զուտ ընկերվարական դահլիճ մը եւ կամ 4. կազմուելիք ընկերվարական դահլիճին մէջ առնել ձախակողմեան տարրեր, պայմանաւ որ ընկերվարականները պահեն իշխանութիւնն ու մեծամասնութիւնը։

Դրամատուներու մէջ եղած ապաւոներդ

Պոլսոյ «Ճիւմհուրիյէթ» լրագիրը (քէմալական) կը գրէ թէ վերջին հրահանգի մը համաձայն, դրամատուններու մէջ փախստականներու ձգած աւանդները չպիտի գրաւուին «լքեալ» գոյքերու վարչութեան կողմէ։

130,000 կենդինարէն 50,000ը միայն

Թուրք թերթերը կը հաղորդեն թէ Սեւ Ծովու գաւառներուն մէջ 130,000 կենդինար կաղին կայ, որուն 50,000ը միայն Մարսիլիա ղրկուած է, իսկ մնացածը կարելի չէ եղած արտածել, որովհետեւ կաղինի միջուկին քաշը 135էն 90ի իջած է։

Կիրասոնի մէջ ալ 500,000 կենդինար կաղին կայ, նոյն վիճակին մատնուած։

Պոլսոյ բնակչութիւնը

Թրքական վիճակագրութեան մը համաձայն, Պոլսոյ բնակչութեան ընդհ. թիւն է մէկ միլիոն 22495։ Այրերը կ'ներկայեն 132000 աւելի են։ Այս 1,022495 հոգիէն 577,270ը այր եւ 445,224ը կին են։ Ասոնց 397,989 իսլամ այր, 94,344 իսլամ կին, 103,153 յոյն այր, 78005 յոյն կին, 35,424 հայ այր, 34,673 հայ կին, 29486 հրեայ այր, 29,409 հրեայ կին, 21 գնչու այր եւ 21 կին։

Տղարին դէմ կռուելու համար

«Թէքվիմէ Ռուհնտշաու, Գերմանիոյ արտաքին նախարարին օրկանը, կ'առաջարկէ եւրոպական դրամ մը հաստատել, կռուելու համար տոլարին եւ սղերլինին դէմ։ Այս ծրագրին կուսակից է նաեւ Ռայխսպանքի տնօրէնը, որ վերջերս շարք մը ճառեր խօսեցաւ։ Ասոնք որ կը չատագովեն «Եւրոպայի Մ. Նահանգներու» ծրագիրը, իրենց յաղթանակը պիտի նկատեն համեւրոպական դրամին ստեղծումը։ Գերմանիոյ պաշտօնական շրջանակները լուռ են տակաւին, բայց հաւանական է որ շուտով բանակցութիւնները սկսին։ Բազմաթիւ գերման գործարանատէրեր մեծ յոյսեր դրած են այս ծրագրին վրայ, եւրոպայի արտադրութեան գիները մէկ մակարդակի վերածելու համար։

Այս միտքը թելադրուած է Տօքսի ծրագրէն, որուն հետեւանքով Գերմանիա հարկադրուած է անհաշիւ դրամ վատնել, տոլար գնելու համար։ Այս առթիւ ըսենք որ ներկայիս 1,500,000 անգործներ նպաստ կը ստանան կառավարութենէն։

Գետերը սկսան իջնել

Քանի մը օրէ ի վեր Սէն, Մառն, Իօն եւ Ուազ գետերը սկսած են իջնել, այնպէս որ նոր ողողումներու վտանգը անհետացած է վերջնապէս։ Էնվալիտի կայարանը որ փակուած էր, երէկ բացուեցաւ։

ՍԱՆԴՈՒԽՏ ԱԹԱՄԵԱՆ
Ե Ի
ՅԱԿՈԲ ՀԻՍԱԵԱՆ
ՆՇԱՆՈՒԱԾ
9 Յունուար 926 Պուա Քոլոմպ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. «Խնժուկ» խումբի բոլոր ընկերները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին յառաջիկայ շաբաթ երեկոյ (16 Յունուար) ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Ընթացիկ հարցեր եւ շարունակութիւն դասախոսութեան։

Société des Etudes Arméniennes-ի տարեկան ժողովը տեղի կ'ունենայ ուրբաթ, 15 Յունուար, կէս օրէ յետոյ ժամը 5ին, Արեւելեան կենդանի լեզուներու վարժարանին մէջ, 2 rue de Lille, Պ. Շաւլ Տիլի նախագահութեամբ։

Ռոստոմ Ալ. Միութեան վիճաբանական ժողովը տեղի կ'ունենայ շաբաթ գիշեր 16 Յունուար, ծանօթ հաւաքատեղին. կը հրաւիրուին հիմնադիր անդամները։ Մուտքը ազատ է։

ԼԻՈՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՖՈՆԴԻՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂՆԵՐՈՒ ՑԱՆԿԸ

Տեսինի Կոմիտէն 60 ֆրանք, Լանսէյի Կոմիտէն 50, Փօն տը Շէրիի Կոմիտէն 50. Վիէնի Յառաջդիմասէր միութիւնը 20, Տօքթ. Գըլըճեան 50, Մտեփան Թիրաքեան 5, Յակոբ Մկրեան 10, Ընկ. Խատիսեան 50, Թորգոմ Աբրահամեան 10, Յար. Քիւրէճեան 20, Մխրան Աբրահամեան 10, Սողոմոն Հումանեան 20, Յար. Թորոսեան 10, Տօքթ. Գըլըճեան 20, Եսայի Եայլըեան 10, Թագուոր Պիւեան 20, Յարէթ Մարգարեան 20, Յակոբ Իսկենտէրեան 10, Փօն տը Շէրիէն Պ. Խաչիկ 10, Տիկին Ճանկէօզեան 10, Պապա Զաքմագճեան 10, Գրիգոր Ճլօեան 10, Տէր եւ Տիկ. Ոսկիսարեւեան 15, Արամ Օհանեան 10, Արմենակ Սարգիսեան 10, Պօղոս Մաթիկեան 15, Վահէ Ղազարեան 10, Իւղաբեր Կարապետեան 5, Աբգար Տէր Կարապետեան 50, Կիրակոս Փափազեան, Անաւուր Մանուկեան, Սարգիս Աբրահամեան, Կար. Նբատունկեան, Մովսէս Մուրատեան, Նահապետ Մխիթարեան, Խորէն Վարդերեսեան. Սերովբէ Խաչէրեան, Ահարոն Աբրահամեան, Համբարձում Կոստանեան, Աբրահամ Զաքմագճեան, Հրանտ Յովհաննէսեան, Կար. Մուրատեան 10ական, Պօղոս եւ Օրդ. Մահակեան 20, Նահապետ Մաթէոսեան 10, Տիգրան Մարտիրոսեան 5։

(Շարունակելի)

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Պատիւ ունինք ծանուցանելու թէ Rue Bergère *թիւ 19ի դերձակատունը փոխադրուած է* Rue Bergère *թիւ 24 տիարթըմանը։ Ակն վերջ փափաքելի է որ մեր յարգելի յաճախորդները այցելեն մեր նոր դերձակատունը, ուր պիտի գտնեն իրենց ճաշակին յարմար ընդգ. եւ ֆրանսական ընտիր կերպասներ, վայելուչ ձեւ եւ յոյժ խնամեալ աշխատութիւն.*

կ'արժէ այցելել ու միշտ այցելել։

24 Rue Bergère. Téléph: Provence 05-*49* Ա. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

ՍԵՆԵԱԿ ՓՆՏՈՂՆԵՐՈՒՆ ԳԻՒՐՈՒԹԻՒՆ

Պատիւ ունինք ծանուցանելու թէ Rue Bergère *թիւ 19ի դերձակատունը փոխադրուած է* Rue Bergère *թիւ 24 տիարթըմանը։ Ակն վերջ փափաքելի է որ մեր յարգելի յաճախորդները այցելեն մեր նոր դերձակատունը, ուր պիտի գտնեն իրենց ճաշակին յարմար ընդգ. եւ ֆրանսական ընտիր կերպասներ, վայելուչ ձեւ եւ յոյժ խնամեալ աշխատութիւն.*

կ'արժէ այցելել ու միշտ այցելել։

24 Rue Bergère. Téléph: Provence 05-*49* Ա. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Կը փնտռուի Սերաստացի Յակոբ Քէլէճեան, որ 2—3 տարի առաջ պաֆրայէն ֆրանսա եկած է։ Տեղեկացնել Բարսեղ Աւագեանի, 26 պուլվար Վօպան, Վալանս (Ցօմ)

Կը փնտռուի Հաճընցի Լեւոն Գաբատաղեան որուն փարիզ կամ արուարձանները ըլլալ կը կարծուի։ Տեղեկացնել Ըբրահամ Խրիմեանի Etablissement H. Pellet, Vienne (Isère).

Կը փնտռուի Էզճինէ փափա Եաբիթա անուն կին մը որ երկու ամիս առաջ փարիզ կը գտնուէր. տեղեկացնել Մկրտիչ Մանուկեանի թիւ 4481 Hauts Fournaux de Chasse (Isère).

Իզմիտցի Թովմաս Ց. Քիւրքճեան կը փնտռէ ծնողքը Յակոբ Նունեա, Յարութիւն, Թովմաս, Մարի, Սարգիս եւ Գրիգոր Քիւրքճեանները։ Տեղեկացնել Թովմաս Քիւրքճեանի, Fabrique de cartonnerie à Etouy (Oise) France.

Կը փնտռուի բնիկ Թոքաթցի Թագուհի Հէօլլիւքճեան, աղջիկը Եպրաքսէ, տղան Կարապետ։ Տեղեկացնել Յակոբ Մոսքոֆեանի Grand Moulin N° 5 Belmont Chavanoz (Isère-France).

Մալաթիացի Վարդեր Գասպարեան կը փնտռէ տղան Յովհաննէս Գասպարեանը որ Ապրաքի կուիէն վերադարձին Հիւանդանոց փոխադրուած էր. տեղեկացնել Société d'Education de Malatia, B. P. 48, St. Chamond (Loire).

Կ'ուզէ Գուրտպէլէնցի Յակոբ Երամեան կը փնտռէ տղան Թադէոս Երամեանը։ Տեղեկացնել Յակոբ Երամեանի Grande Tuilerie de Bellevue, Ville de Frejus (Var).

Կը փնտռուի Չարսանճագի Իւմիլ գիւղէն Սարգիս Զաքարեանը (կամ Ընանեան) հօրը անունը Զաքար, մօրը՝ Ճուվար, որ պէյրութի որբանոցը կը մնար մինչեւ 1924, եւ յետոյ Ֆրանսա բերուած ըլլալ կը կարծուի, տեղեկացնել Hovhannes Deukmedjian P. O. Box 168 Alep-Syrie.

ՎԱՐՁՈՒ ՍԵՆԵԱԿ ԽՈՀԱՆՈՑՈՎ

կազ, ջուր եւ ելեկտրականութիւն 2—3 անդամոց ընտանիքի համար

Դիւրամատչելի պայմաններ

Դիմել՝ ժամը 8էն 4, Պ Ապլահատեանի, 67 bld. de l'Hôtel de Ville, Montreuil -s- Bois-ի մէջ։ Վէնէզնէն՝ Թրամուէյ Թիւ 115 եւ 121, Օփերայէն՝ Թիւ 96, Ռէփիւպլիքէն Թիւ 98 եւ 22, Լուվրէն՝ 4 եւ 22։

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS
208bis, Rue Lafayette Paris(10e)

Conservatoire Maubel
2, 4, 6, 8 rue de l'Orient
Métro: Blanche

16 ցն. 926, շր. գիշեր, ժամը 9ին փարիզի մէջ առաջին անգամ

ՀԻՄՄԷԹ ԱՂԱՅԻ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆԸ

Նախաձեռնութեամբ

Վ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆի (Հիմմէթ աղա)

Եւ մասնակցութեամբ. Տիկիններ Ա. Տէրուանի (Նազիմէ), Պելլայի (Գաթինկօ), Պ. Պ. Ա. Կոթիկեանի (Շասան աղա), Ս. Մաքսուտեանի (Տօքթ. Նէձմէտտին), Ա. Գրմբէճեանի (Նուրի պէյ), Հրաչի (Հիւսէյին) եւայլն։

Գիները.— 15. 10 եւ 5 ֆր.

ԵՐԵԿՈՅԹ—ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Փարիզահայ Ֆանֆառի խումբին կողմէ 16 Յունուար Շաբաթ գիշեր ժամը 8.30էն մինչեւ առաւօտ Petit Journal-ի շքեղ սրահներն մէջ, 21 rue Cadet։ Մուտքը երեսու 10, կիներու 7.50 ֆրանք։

ԱՆՈՆՔ ՈՐ ԿԸ ՓԱՓԱՔԻՆ

Լուսանկարուիլ իրենց տան մէջ կամ իրենց պարտէզին մէջ, խմբանկարով կամ անցագրի եւ ինքնութեան թուղթերու համար թող դիմեն Zgon S. Damadian 14 rue Carle-Hébert, Courbevoie (Seine)։

ԳԻՒՐԱՄԱՏՏԱՐԻ ԳԻՆԵՐ

ՏՕՔԹ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

48, rue Monmartre
(Բ. յարկ. այ կողմը առաջին դուռ.)

Ֆրանսացի կարող մասնագէտներու ընկերակցութեամբ կը դարմանէ

ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ
ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ եւ ՄՈՐԹԱՑԻՆ
ԲԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ եւ ԿՕԿՈՐԻՒ
ՅԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԵՐ

Téléph. CENTRAL 73-38
Métro : SENTIER կամ HALLES

Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 8ԷՕ—10են 1,30 — 8

ՍԱԿԱՐԱՆ

12 Յունուար 1926

ԴՐԱՄՆԵՐ

		Ֆր.
Սթերլին,	L. St.	126 85
Տոլար,	Dollar	26 16
Մարք (ոսկի)	Mark	6 19
Թրքական ոսկի	L. Trq.	14 25
Թրք. ոսկի	» or	118 —
Մէճիտիէ	Médjidié	11 —
Լէվա 100 հատ	Léva	18 50
Տրախմի »	Drachme	33 —
Լիր » »	Lire	103 85
Պելժ. ֆրանք »	Frc. Belge	118 75
Զուից. »	Frc. Suisse	507 —
Ձերվոնեց	(10 Roubles or)	128 —

ԱՐԺԵԹՈՒՂԹԵՐ

Եգ. Քր. Ֆոնսիէ I	Cr. Foncier Eg.	2580 —
» II	»	1800 —
» III	»	1700 —
Ռումելի երկաղ.	Lots turcs	125 —

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՁԱՇԱՐԱՆ

20, Rue Rodier, Paris (9e).

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵԻ ՏԷՕՆԵՐ ՔԻՊԱՊ

☛ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ ☚

Արագ եւ մաքուր սպասարկութիւն — Ջափաւոր գին

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est — Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր — Ամէն օր 2·30 — 7·30

Կիրակի եւ տօն օրերը 9 — 12

ՈՒՐԻՇ ԱՏԵՆ ԺԱՄԱԳՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիրը ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
որուն անունին պէտք է ուղղել դրամական ամէն առաքում:

"HARATCH,,
JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE
Directeur-Propriétaire : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն՝ 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).
Հեռաձայն՝ Nord 57-82
Մէթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵՒԻՆ	եռամսեայ	վեցամսեայ	Տարեկան
Թրանսա և գաղութներ	16 ֆր.	35 ֆր.	65 ֆր.
Անգլիա և » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 ս.	5 ս.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	90 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 1 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՈՒՐԲԱԹ
15
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
1926
15 JANVIER 1926
On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻԻ 72 — ԿԸ հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՀՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 40 ՍԱՆԴԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԱՄԻՐԱՆԵՐ

Փարիզ ենք, բայց ո՛րքան տնավարի, ամիրայական կ'երեւան բարքերը՝ ազգային-վարչական շրջանակներու մէջ:

Տաղտկալի դառնալու աստիճան ղբաղեցանք թեմական վարչութեան եւ կաթող. պատուիրակութեան գործերով, — անդոյն եւ անփառունակ: Ըսինք — եւ հարկաղրուած ենք նորէն յիշեցնել — թէ իրականին մէջ, հրապարակին վրայ կայ միայն հոգեւոր հովիւ մը, որ կը կարէ ու ձեւէ ինքն իր գլխուն, եւ պարբերաբար ժողովի կը հրաւիրէ թեմական վարչութիւնը, պարզապէս տեղեկութիւններ հաղորդելու համար: Այսպէս կամ այնպէս, կաթող. պատուիրակը գործելու եռանդ ունի. իսկ իր նշանակած վարչութիւնը այդ առաքինութենէն ալ զուրկ է: Երեւակայեցէք վարչութիւն մը — թող ըլլայ առժամեայ — որ ոչ իսկ դիւան ունի եւ որ անմիջապէս անգործութեան կը դատապարտուի, եթէ հոգեւոր նախագահը պտոյտի ելլէ: Մենք մինչեւ այսօր ալ չենք հասկցած այս ա ր ե ւ ե լ ե ա ն դիւանագիտութեան գաղտնիքը: Պատասխանատուութենէ՞ կը խուսափին, թէ պարտականութենէ: Ապահովաբար երկուքէն ալ. որովհետեւ, վերջերս, երբ կաթող. պատուիրակը ինք հարց կը տնէ թէ ի՞նչպէս պիտի ընթանան գործերը, իր բացակայութեանը, կ'առաջարկուի փոխանորդ մը նշանակել, որպէս զի ժողովի կանչէ... (Այդ փոխանորդ մը նշանակել, որպէս զի ժողովի կանչէ... նորէն ալ նշանակուած է արդէն, ինչպէս հաղորդեցին կաթող. պատուիրակութեան դիւանէն. մէկիկ-մէկիկ կուգան կը տեղաւորուին վարդապետները, միայն մեռել թաղելու ասպարէզը ձգելով տէրտէրներուն):

Այսպէս ուրեմն, յամի շնորհաց 1926ին ալ, Եւրոպայի սրտին վրայ, Լոյս-Քաղաքին մէջ, ժողովի պիտի հրաւիրուին եպիսկոպոսի մը կողմէ, ճիշտ ինչպէս 1860էն առաջ, երբ պատրիարքը կը կանչէր օրուան երեւելիները, ամիրա, պէյ կամ էֆէնտի, որպէս զի «ազգին գործերը» երեսի վրայ չմնան: Այնատեն ալ, հոգեւոր Տէրը կը վարէր ու կը տնօրինէր, պարբերաբար ժողովի կանչելով եւ հաղորդելով իր կարգադրութիւնները, «առ ի տեղեկութիւն»: Այսօր չունինք Դրան էֆէնտիներ, որ ըսէին. «Սրբազան, Սատրազամը ինծի կը սպասէ»: Բայց ունինք եւրոպականացա՛ծ հայրենակիցներ, որ հրամանի կը սպասեն իրար գալու եւ գործելու, գոնէ կարծիք յայտնելու համար. կամ ժամացոյցը ձեռքը, վայրկեաններուը կը համրեն, որպէս զի ժամ առաջ ազատին տաղտուկէ:

Դուք դատեցէք թէ ո՞ւր է տարբերութիւնը երէկուան եւ այսօրուան միջեւ, անուս, կիսակիրթ ամիրաներուն եւ անոնց ուսումնական, «սիվիլիզէ» թոռներուն միջեւ:

Այդ նոյն հոգեբանութեան հետեւանքով է որ, սատուցեալ գօտի մը դարձեր է ժամուն շրջապատն ալ — հոն ուր կը գործեն հանրային զանազան օրկաններ: Վերջերս գաղթական մը Աղքատախնամի քարտուղարին վրայ յարձակելով, վայրագ հարուած մը կ'իջեցնէ գլխուն, կը ձերբակալուի եւ տասը ամիս բանտարկութեան կը դատապարտուի: Մենք այս երկու գոհերէն ոչ մէկը կը ճանչնանք: Այս տեսակ դէպքեր ամէն տեղ ալ կը պատահին: Պոլիս հազարաւոր գաղթականներ կը խնամէ 1919էն ի վեր, եւ աւելի ծանր անախորժութիւններ տեսած է: Գիտենք որ, իրական թշուառներէն աւելի, ճարպիկները, նոյն իսկ խաչագողներ կ'օգտուին առիթէն, կ'աղմկեն ու կը սպառնան: Բայց, արդարն ու մեղաւորը զատելու համար, կամ գտած առեն, Աղքատախնամի, կարմիր Խաչի եւ ևն. վարիչները եւ պաշտօնեաները վայրկեան մը հետաքրքրուա՞ծ են թէ ինչու այդպէս կոպիտ են շատերը: Կը հասկնա՞ն այդ արմատախիլ, ցիրուցան, տասն անգամ թշուառացած բեկորներուն հոգեբանութիւնը: Անոնց պատմութիւնը՝ մէկ մասնիկն է ամբողջ հայ ժողովուրդի պատմութեան, եւ փշրանք մը նետած առեն, պէտք է զգուշանալ որ նոր վէրք մը չբացուի: Եթէ անոնք խօսք չեն հասկնար, պէտք է հասկցնել փափկութեամբ, եղբայրաբար, ոչ թէ չոր, «չինովնիկ»ի շարժուձեւերով, սառեցով, ոտիկանական սպառնալիքներ տեղալով: Անոնք ալ հոգի մը ունին: Աշխարհի բոլոր դրամեհաները չեն կրնար գլուխ ելլել թշուառութենէն կարծրացած, այլանդակուած գոհերու հետ, առանց քիչ մը սիրտ եւ լրջութիւն դնելու իրենց խօսքին ու ընթացքին մէջ:

Յետաձիգ Պոլսոյ մէջ աւելի լաւ կը հասկնային այս վիճակը: Ա՛ւ հասարակ, հո՛վ մը կայ Արեւելքէն հոս տեղափոխուած «երեւելի»ներուն վրայ: Դժբախտաբար փարիզեան չէ այդ հովը, այլ ասիական, եթէ ոչ ամիրայական:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՀԱՒԱՏԱՐԻՄՆԵՐՆ ԱԼ ԴՈՂ ՉԵՆ

«Պրոլեթար», Ամերիկայի հայ պոլշեւիկներուն շաբաթաթերթը, իր Յունուար 12ի խմբագրականին մէջ կը գանգատի թէ՝ «Ամերիկայի մէջ մօտ մէկ տարի առաջ կազմուած Հօկը իր կազմակերպչական աշխատանքները կը տանի շատ դանդաղ կերպով», թէ «հազարաւոր հայութիւն գտնուած կեդրոն քաղաքներու մէջ անգամ տակաւին չեն կազմակերպուած մասնաճիւղեր»: Այս առթիւ յիշելով շարք մը բողոքներ, կը շարունակէ.

— «Մենք ալ ըլլալով Հօկի անդամներ, մօտէն ծանօթ ենք, որ տակաւին կեդրոնը մասնաճիւղերու հետ կանոնաւոր յարաբերութիւն չէ հաստատած: Ոչ միայն այդ, շատ մը տեղերու մէջ Հօկի բարեկամները ինքնաբերաբար կազմած են մասնաճիւղեր եւ դիմած կեդրոնին, վաւերացում եւ պէտք եղած հրահանգները ստանալու համար, բայց կեդրոնը նոյն իսկ չէ բարեհաճած պատասխանել եւ այդպիսով պատճառ դարձած է Հօկով խանդավառուած տարրերը յուսախաբութեան մատնելու ու անոնց մէջ դործելու եռանդը սպանելու: Այս եւ նման ուրիշ դէպքեր մեզ կը հարկադրեն դառնալ պահանջկոտ Հօկի Կեդրոնի մասին»:

«Այս եւ նման ուրիշ դէպքեր» պէտք է ստիպէին ոչ միայն դառնալ «պահանջկոտ», այլ եւ խելացի ու պարկեշտ, հասկնալու համար Հօկի ամլութեան բոլոր պատճառները: Որքան առեն որ Հայրենիքի օգնութեան գործը կը շարունակէ մնալ կուսակցական խաչակրութեան եւ քաղաքական պայքարի ղէնք, Հօկերը կուգան ու կ'անցնին, կը ծնին ու կը մեռնին՝ բայց հոգերը կը մնան:

ՇԱՏ ԿԱՆՈՒԽ ԶԵ՞

Բագուի «Կոմունիստ» օրաթերթը խստօրէն կը քննադատէ դերասան Աբելեանը, որ ներկայացումներ կուտայ «զուտ շահադիտական նպատակով»: «Ժողովրդական» դերասանը առած է Թատրոնի ընդհ. մուտքին հարիւրին 45ը:

«Աբելեանին պէտք է իմացնել թէ խորհրդային միութիւնը Ամերիկա չէ», կ'եզրակացնէ Թերթը:

ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Գաւառներէն նոր գանգատներ կը ստանանք, ինքնութեան թուղթերու արձանագրութեան ծանօթ սխալին առթիւ: Ցոն մը Շէրիէն ալ կը հաղորդուի թէ տեղական իշխանութիւնը de Nationalité Turque կը դրէ, փոխանակ d'Origine Arménienne:

Մենք եղած հարցումներուն վրայ, կը թելադրենք տեղական իշխանութեանց յիշեցնել արտաքին նախարարութեան 1925 Յուլիս 31 թուակիր շրջաբերականը, որ միանգամ ընդմիշտ պարզած է այս խնդիրը:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՎԵՐՍԿՍԻՆ

Մօտերս Փարիզ կը դառնայ Պ. Ռաքովսքի, խորհրդային դեսպանը: Տեղական թերթերը կը հաղորդեն թէ բանակցութիւնները պիտի վերսկսին Մոսկուայի եւ Փարիզի միջեւ, այս անգամ պաշտօնապէս: Աւելորդ է յիշել թէ ռուսական պարտքերու խնդիրը գլխաւոր տեղը կը բռնէ այս բանակցութիւններուն մէջ. բայց ուրիշ խընդիրներ ալ պիտի քննուին: Մէկ խօսքով, ձեւ մը պիտի գտնուի Ֆրանքեւռուս բանակցութիւնները վերջնապէս ճշդելու: Ռուս պատուիրակութեան նախագահը պիտի ըլլայ Պ. Ռաքովսքի. իսկ Ֆրանսայի կողմէ պիտի խօսի Պ. Պէրթլօ, արտաքին նախարարութեան ընդհ. քարտուղարը: Ի հարկէ Պ. Պոիան անձամբ պիտի տայ բոլոր կարեւոր որոշումները: Զորս յանձնախումբեր պիտի կազմուին մասնագիտական խնդիրները քննելու համար:

Հակախորհրդայնի ճամբան ?

Պ. Ռաքովսքի Լէնինկրատի մէջ հրատարակուած դեկոյցով մը, դիտել կուտայ թէ. «առաջ ճամբան Լոնտոնէն Փարիզ կը տանէր. այժմ Փարիզէն Լոնտոն կ'առաջնորդէ»: Դեսպանին կարծիքով, Անգլիա կը ջանայ Գերմանիան անջատել Ռուսիայէն եւ հակախորհրդային ճակատ մը կազմել Եւրոպայի մէջ: Ցրանսա պէտք է զգուշանայ կղզիացումէ: Ատոր համար անհրաժեշտ է որ հասկացողութեան մը գայ Ռուսիոյ հետ եւ վարկ բանայ անոր:

Պ. Ռաքովսքի կը յուսայ թէ մօտերս բնականոն յարաբերութիւններ պիտի հաստատուին նաեւ Չեխօ-Սլավաքիոյ, Եուկօ-Սլավիոյ եւ Պելժիոյ հետ:

Տէրզիեւեր կը շարունակեն գործել

Դամասկոսէն կը հեռագրեն Յունուար 13 թուականով.— Երկաթուղին կտրուեցաւ էլ Համէ եւ Ա.ին Ֆիճլի միջեւ, 50 մեղր հեռաւորութեան վրայ: Վաճառաբարձ կառախումբ մը, որ Ռայաքէն կուգար, դիծէն դուրս ելաւ: Ուրիշ կառախումբ մըն ալ դիծէն ելաւ Ռայաք—Դամասկոս ճամբուն վրայ:

ԴԱՏԱՐԱՆՆԵՐԸ ԿԸ ԳՈՐԾԵՆ

Էնկիւրիի անկախութեան դատարանին առջեւ կը դատուին էյուպ Սապրի, գնդապետ Օսման եւ Իսմայիլ Հագգը: Այս վերջինը կը պատմէ թէ ի՞նչպէս Յունաստան զացած էր տանելով 15 օխա հաշիշ եւ Աթէնքի մէջ յարաբերութեան մէջ մտած էր Առաքել Առաքելեան անուն Հայու մը հետ, որ դրամ կը հաւաքէր հակաքէմալական Զերքէզ Խոհէմի եւ ընկերներուն համար:

Էյուպ Սապրի եւ Օսման պէյերը դրամ դրկած են Պաղտատ, Մէհմէտ Շիւքրիին: Իսմայիլ Հագգը յարաբերութիւն ունեցած է Րէշիտի եւ Աթէնքի թուրք դեսպանատան հետ. նոյնպէս ներկայացած է հելլէն սպայակոյտին: Հիւպատոս Զէքի պէյ հաղորդած է որ Իսմայիլ Հագգը փորձած է նաեւ 7—8000 թրքական ոսկի շորթել հիւպատոսարանէն, սակայն իր մասին կատած ծագած ըլլալով, անգամ մըն ալ ոտք չէ դրած հոն: Դատը կը շարունակուի:

**** Խարբերդի անկախութեան դատարանը վերջացուց դատավարութիւնը «Մէշուղին»ի հեղինակ ուսուցիչ Համզայի եւ Շէֆիք էլ Հիւսնիի, որոնք կ'ամբաստանուէին իբրեւ մասնակից քրտական ապստամբութեան: Համզա 15 տարուան թիւապարտութեան դատապարտուեցաւ եւ պատիժը պիտի կրէ Գասթէմունիի բանտին մէջ:*

Թուրքիոյ սարտը Ցրանսայի

Պոլիսէն Փարիզ կուգան թուրք պատուիրակներ, որոնք թուրք հանրային պարտքին մասին Ցրանսայի հետ բանակցութիւններ պիտի կատարեն:

Ժառանգութեան իրաւունքը վերահաստատուած

Գրած էինք թէ Խորհրդային իշխանութիւնը վերահաստատած է ժառանգական իրաւունքը: Մոսկուայէն կը հեռագրեն նոր օրէնքին տրամադրութիւնները, որոնց համաձայն հետեւեալ տուրքերը հաստատուած են ժառանգական իրաւունքին վրայ.— Մինչեւ 1000 րուբլի ժառանգութեան համար տուրք չկայ. 2000էն 6000ի համար՝ 20 րուբլի տուրք պիտի առնուի 2000ին եւ 100ին 5՝ յաւելուածին համար: 6000էն 10,000ի համար՝ 220 րուբլի 6000ին եւ 100ին 8՝ յաւելուածին համար: 100,000էն 200,000ի համար՝ 18,540 րուբլի 100,000ին եւ 100ին 40՝ յաւելուածին համար: 500,000էն անդին՝ 238,540 րուբլի 500,000ի համար եւ 100ին 90 յաւելուածին

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

„ՂՈՎՅՈՍ ՎԵՐՈՒ ԺՏՎԻ ՈՍՂՈՎՔ„

Ռուբեն Սիրունի

Ռուբեն Սիրունին ծնվել է 1906 թվականին Կարսում, մանկությունն անցկացրել է Ալեքսանդրապոլում, ապա՝ Երևանում։ Ավարտել է Երևանի պետական համալսարանի պատմության ֆակուլտետը։ Աշխատել է Երևանի պետական համալսարանում, Հայկական հանրագիտարանում, Գրականության և արվեստի ինստիտուտում։ Հրատարակել է «Ռուբեն Սևակ» (1966), «Ռուբեն Սիրունի» (1976), «Ռուբեն Սևակ. Կյանքի և ստեղծագործության ուղին» (1981) գրքերը։ Մահացել է 1982 թվականին։

Ռուբեն Սիրունին ծնվել է 1906 թվականին Կարսում, մանկությունն անցկացրել է Ալեքսանդրապոլում, ապա՝ Երևանում։ Ավարտել է Երևանի պետական համալսարանի պատմության ֆակուլտետը։ Աշխատել է Երևանի պետական համալսարանում, Հայկական հանրագիտարանում, Գրականության և արվեստի ինստիտուտում։ Հրատարակել է «Ռուբեն Սևակ» (1966), «Ռուբեն Սիրունի» (1976), «Ռուբեն Սևակ. Կյանքի և ստեղծագործության ուղին» (1981) գրքերը։ Մահացել է 1982 թվականին։

— Ռուբեն Սիրունի, ինչպե՞ս ծնվեց «Ռուբեն Սևակ» գրքի գաղափարը։

— Ռուբեն Սևակի մահից հետո ես ուզում էի գրել նրա մասին, բայց ինձ թվում էր, որ ժամանակ է պետք, որպեսզի կարողանամ ավելի հեռվից նայել նրան, ավելի ամբողջական պատկերացում կազմել նրա մասին։ Ես ուզում էի գրել նրա մասին, որովհետև նա իմ ընկերն էր, ես նրան ճանաչում էի, գիտեի նրա կյանքի ուղին, նրա ստեղծագործական ճանապարհը։ Ես ուզում էի գրել նրա մասին, որովհետև նա իմ ընկերն էր, ես նրան ճանաչում էի, գիտեի նրա կյանքի ուղին, նրա ստեղծագործական ճանապարհը

ԳԻՆԸ 5 ԿՈՊԵԿ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀՈՍՔ

ՇԱԲԱԹ, 23 ՄԱՅԻՍԻ 1925 Թ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀՈՍՔ

ՇԱԲԱԹ, 23 ՄԱՅԻՍԻ 1925 Թ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀՈՍՔ

ՇԱԲԱԹ, 23 ՄԱՅԻՍԻ 1925 Թ.

ԳԻՆԸ 5 ԿՈՊԵԿ

ՀՀ ԿԿ ԿԱԶՄԿՈՄԻ ԵՎ ՀՀ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ՕՐԳԱՆ

ՀՀ ԿԿ ԿԱԶՄԿՈՄԻ ԵՎ ՀՀ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ՕՐԳԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀՈՍՔ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀՈՍՔ

ՀՀ ԿԿ ԿԱԶՄԿՈՄԻ ԵՎ ՀՀ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ՕՐԳԱՆ

ՀՀ ԿԿ ԿԱԶՄԿՈՄԻ ԵՎ ՀՀ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ՕՐԳԱՆ

ՇԱԲԱԹ, 23 ՄԱՅԻՍԻ 1925 Թ.

ՇԱԲԱԹ, 23 ՄԱՅԻՍԻ 1925 Թ.

ԳԻՆԸ 5 ԿՈՊԵԿ

ԳԻՆԸ 5 ԿՈՊԵԿ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀՈՍՔ

ՀՀ ԿԿ ԿԱԶՄԿՈՄԻ ԵՎ ՀՀ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ՕՐԳԱՆ

ՀՀ ԿԿ ԿԱԶՄԿՈՄԻ ԵՎ ՀՀ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ՕՐԳԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀՈՍՔ

ՇԱԲԱԹ, 23 ՄԱՅԻՍԻ 1925 Թ.

ԳԻՆԸ 5 ԿՈՊԵԿ

ՀՀ ԿԿ ԿԱԶՄԿՈՄԻ ԵՎ ՀՀ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ՕՐԳԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀՈՍՔ

ՇԱԲԱԹ, 23 ՄԱՅԻՍԻ 1925 Թ.

ԳԻՆԸ 5 ԿՈՊԵԿ

համար: Ժառանգութիւնը կ'ընդունուի միայն ուղիղ գիծով: Ողջ մարդէ մը ուրիշ ողջ մարդու մը տրուած նուէրին տուրքն է ժառանգութեան համապատասխան գումարի տուրքին կէսը:

Ձիւն-ձմեռ Ֆրանսայի եւ Եւրոպայի մէջ

Ողողումները վտանգը հազիւ անհետացած, հիմա ալ անսովոր ցուրտ մը սկսաւ Փարիզի մէջ եւ քիչ մը ամէն կողմ: Ֆրանսայի շատ մը նահանգներուն մէջ կը ձիւնէ քանի մը օրէ ի վեր: Կարգ մը տեղեր, ինչպէս Պոհանսօն, ջերմաչափը զերոյէն 22 աստիճան վար իջաւ. Փարիզի մէջ երէկ գիշեր ցուրտը մինչեւ զերոյէն 8—10 աստիճան վար էր: Փողոցները ամբողջովին սառած են: Ֆրանսայի հարաւային գաւառներուն մէջ շատ աւելի խիստ է ցուրտը: Օրինակ, ձիւնած է Քանի (Միջերկրականի վրայ) եւ Քորսիքայի մէջ, ուր ձիւնը շատ բացառիկ երեւոյթ է: Նոյն իսկ տարիքոտ մարդիկ չեն յիշեր ձիւն տեսած ըլլալ: Նոյնպէս ձիւնած է Մօնփելիէի մէջ, ուր 1919էն ի վեր ձիւն չէր տեսնուած: Ձիւնած է նաեւ Աւինեօնի, Նիմի, Արլի, Թուլօնի, Ալպիի, Մօնթպանսիէի եւ Պօրտոյի մէջ: Թուլուզի մէջ 30 սանդիմեդր բարձրութեամբ ձիւն եկած է: Լուսաւ գետը Սէնթ Էթիէնի մօտ տեղ տեղ սառած է: Իտալական սահմանամերձ Մենթոնի վրայ Վէնթիմիլի մէջ կարկուտ յետոյ ալ ձիւն տեղացած է. ջերմաչափը զերոյէն 8 աստիճան վար ցոյց կուտայ, զարմանք պատճառելով բոլորին: Ամբողջ Միջերկրականի եզերքին վրայ՝ Մարսիլիայէն մինչեւ Նիս սառնաշունչ քամի կը փչէ, փճացնելով ծաղկեմշակութիւնը: Վնասը քանի մը միլիոնի կը հասնի: Փոթորիկ կայ նաեւ Ատլանտեանի եզերքներուն վրայ: Մարօքէն Թուլօն հիւանդ եւ վիրաւոր փոխադրող «Սիրքասի» հիւանդանոց-շոգենաւը փոթորիկի բռնուելով սպանիական ջուրերը ապաստանեցաւ:

Փարիզի շրջակայ լիճերը 4 սանդիմեդր թանձրութեամբ սառած են արդէն. երբ 8 սանդիմեդրի հասնի, քաղաքապետութիւնը պիտի թոյլատրէ չմշկումը:

Արտասահմանի ամէնէն ցուրտ շրջանն է Ռուսիա: Լէնինկրատի մէջ ջերմաչափը զերոյէն 38 աստիճան վար կը ցուցնէ: Լէնինկրատի եւ մեծ քաղաքներու միջեւ հեռագրական եւ հեռախօսական հաղորդակցութիւնները կտրուած են: Ֆինլանտիոյ, Լէթոնիոյ եւ Լիթոնիոյ մէջ զերոյէն 35 աստիճան վար ցուրտ կ'ընէ: Հոլանտա 22 աստիճան: Նոյն վիճակին մէջ է ամբողջ հեդրոնական Եւրոպան. առատ ձիւն կուգայ Իտալիոյ մէջ՝ Միլանօ, Ֆիօրէնցա, Թօրինօ, Հռոմ եւ նոյնիսկ Նափոլի: Շատ մը Իտալացիներ, որոնք բնաւ ձիւն տեսած չէին, բարձր բլուրներու վրայ կ'ելլեն՝ ձիւնի զեղեցիկ տեսարանը դիտելու համար:

Հոլանտայի ողողուած վայրերը, որոնք լիճի երեւոյթ առած էին, հիմա ամբողջութեամբ սառած են, եւ մարդիկ լողալ սորվելէ յետոյ հիմա ալ չմշկել պիտի սորվին: Ամբողջ Հոլանտայի հունձքն ու տրջառը փճանալու եւ ողողումի աղէտեալները սովամահ ըլլալու վտանգին ենթարկուած են: Անգլիոյ մէջ ալ ամէն կողմ սառած է:

Ֆինլանտիոյ ծոցը սառած է ամբողջովին, բացի Ռէվալի նաւահանգիստէն: 38 նաւեր սառոյցներու մէջ բռնուած՝ բանտարկուած կը մնան Լէնինկրատի առջեւ: Երկու սառնաբեկ նաւեր՝ «Լէնին» եւ «Սվիաթակօր» սառոյցները կը խորտակեն նաւերուն ճամբայ բանալու համար: Ռուսները, Էսթոնիացիները ու Ֆիննացիները կ'աշխատին ճամբայ մը բանալ՝ ածուխ եւ պաշար հասցնելու համար նաւերուն. զինուորական օդանաւեր ամէն օր ծրարներով ուտելիք կը նետեն նաւաստիներուն:

Մեսիան ակտր է...

Մատրասէն (Հնդկաստան) կը հեռագրեն թէ երկուշաբթի օր նոյն քաղաքին մէջ Տիկին Աննի Պըզանդ, որ աւելի քան վեց տարիէ ի վեր կը ծանուցանէր նոր Մեսիային գալուստը, յանուն միջազգային փիլիսոփայական ընկերութեան յայտարարեց թէ եկած է Քրիստոսը: Նոր Փրկիչը երիտասարդ Հնդիկ մըն է ը. Քրիշնամուրտի անունով, որ ուսած է Անգլիա եւ Ֆրանսա: Նոր Քրիստոսը պիտի ունենայ 12 առաքեալներ, որոնց եօթը ընտրուած են արդէն եւ որոնք իրեն պիտի ընկերանան երբ քարոզութեան ելլէ: Առաքեալներու գլխաւորը պիտի ըլլայ Տիկին Աննի Պըզանդ եւ Աւստրալիացի եպիսկոպոս Զարլս Լէտպիթըր:

Տիկին Աննի Պըզանդ կը յայտարարէ թէ նոր մեծ պատերազմի մը առաջքն առնելու համար է որ Փրկիչը հաճած է քանի մը տարի կանխել իր գալստեան ժամը: Աշխարհի չորս կողմէն եկած 20,000 պատուիրակներ կը մասնակցէին համագումարին, որ տեղի ունեցաւ Մատրասի մէջ վեց տարի առաջ հիմնուած Արեւի Տաճարին հրապարակը: Աւստրալիա եւ Նոր Զելանտա ղրկած էին 71 պատգամաւոր, Միացեալ Նահանգները 36, Հոլանտա 23: Եւրոպայի բոլոր մեծ պետութիւնները ներկայացուցիչներ ունէին: Մեծ թիւով հիւղակներ կառուցուեցան պատգամաւորներու բնակութեան համար:

Եղմտական կնճիռը

Երեսփ. ժողովի երէկի նիստին մէջ վիճաբանութեան դրուեցաւ եղմտական նախարար Պ. Տումէրի ներկայացուցած եղմտացոյցը: Եղմտական յանձնախումբի ժողովին մէջ ընդհ. տեղեկաբերը յայտնեց թէ այս տարուան պիւտճէին բացն է 4 միլիառ 209 միլիոն ֆր. դոց գոցելու համար որոշուեցաւ ծախքերու մէջ 800,000 ֆր.ի խնայողութիւն մը ընել եւ տուրքերու գանձումը կանոնաւորել: Եղմտական նախարարը կ'առաջարկէ որ 1926ի ընթացքին ամբողջ Ֆրանսայի մէջ տեղի ունեցած առեւտրական գործառնութեանց վրայէն հարիւրին 1.20ի բացառիկ տուրք մը գանձուի, որմէ 3,800 միլիոն հասոյթ կը յուսայ:

Պ. Տումէր այս տուրքը կը նկատէ իր ծրագրին ամէնէն հիմնական կէտը եւ կը յուսայ օրը օրին կարեւոր գումարներ ձեռք բերել: Չի կարծուիր որ խորհրդարանը ընդունի այս ծրագիրը:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. Փարիզի եւ արուարձանի բոլոր խումբերը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին յառաջիկայ երեքշաբթի 19 Յունուար գիշեր ժամը 8.30 ին, 130 Rue du Bac. métro Sèvres: Օրակարգ խիստ կարեւոր:

Հ. Յ. Դ. «ԽԱԹԱԿ» խումբի ժողովը՝ վաղը շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին:

ՌՈՍՏՈՄ ԼՍ. Մխիթարեան վիճաբանական ժողովը տեղի կ'ունենայ վաղը գիշեր 16 Յունուար, ծանօթ հաւաքատեղին. կը հրաւիրուին հետաքրքրուողները: Մուտքը ազատ է:

ՇԱՊԻՆ ԳԱՐԱ-ՀԻՍԱՐԻ եւ շրջականերու բոլոր երկաթ Հայրենակիցները ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրուին յառաջիկայ կիրակի 17 Յունուար կէս օրէ յետոյ ժամը 2 ու կէսին: 40 Rue de Belleville ճաշարանին ժողովասրահը Metro Belleville.

ՍԵՒԱՍՏԱՀԱՑԵՐՈՒ ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ Միութեան բոլոր անդամներն ու Սեբաստիոյ նահանգին պատկանող ամբողջ հայութիւնը անխտիր ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրուին վաղը շաբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, 130 rue du Bach սրճարանը. métro Sèvres:

ՀԱՑ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ երեկոյթ մը սարքած է Փարիզի բժշկական Համալսարանին անդրանիկ հանուսանող վաղամեռիկ Յարութիւն Պալեանի յիշատակին Salle des Sociétés Savantes-ի G սրահին մէջ, Յունուար 20ին ժամը 9ին, նախագահութեամբ Տօքթ. Քէմհաճեան ի:

ՍՏԱՑԱՆՔ

«Ընտագած», գրական-գեղարուեստական կիսամսեայ հանդէսի Ը. եւ Բ. միացեալ թիւը 16 էջ, գին 1՝ ֆր: Հրատ. O. Boghossian, 33 rue Pixérécourt.

Մեր մօտ նամակներ ունին պ. պ. Մխիթար Շէնիկեան, Զաւէն Համամճեան եւ կ. վաստունի:

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԲԱԴՐԱԿԱՆ

Վիէն, (Իզէր), Թատերասէր.— Յունուար 12ին սառացանք Դեկտ. 27ի թատերական ներկայացման նկարագրութիւնը...

Վ.Ա.Ա.Ն.Ս, Ա. Ա.— Կը սպասենք նորերուն:

Լ.Ի.Օ.Ն, Պ. Թ.— Շատ ուշ մնացած էր եւ արդէն հրատարակուած:

ՎԱՐՉԱԿԱՆ

ԳՐԻՕԶՕ, Դորձկ.— Սառացանք 113.50 ֆրանք:

Լ.Ի.Ո.Ն, Դորձկ.— Նոր տրուած հաշիւին դրկեցինք Յունուար 10էն. Յունուար 1ի նամակատուփով տեղեկացուցինք 135 ֆրանքը ստացուիլ:

ՇԱՄՈՆ, Ա. Ք.— Սառացանք մանուածոսը:

ՇԱԹՈՒ, Յ. Ք.— Նոյնպէս:

ՔԱԶԱՆ, Պ. Գ.— Սառացանք բաժնեգինը: Կը դրկուի Յունուար 1էն:

ՆԻՍ, Հ. Ա.— Սառացանք 77 ֆրանք. կը խնդրուի կարգադրել Մ.ի հաշիւը եւս:

ՔԱՄԹԵԼ, Դորձկ.— Սառացած հնք Հոկտ.ի մէջ 10, եւ Դեկտ.ին 26 ֆրանք: Կրնանք ձեր ըսած ձեւով դրկել:

ՄԱՐՍԷյԼ, Ս. Պ.— Կը պարտինք 4 ֆրանք միայն:

ՄՕՆԹԱՐՅԻ, Մ. Գ.— Ս. Եռամսեան սառացած հնք, եւ նամակատուփով պատասխանած հնք առկէ առաջ:

ՓԼԹԻԹ ԻՎՐԻ, Ադամեան.— Հաճեցէք ճշդել ձեր հասցէն:

ՊՕԼԷՆ, Դորձկ.— Սառացանք 102 ֆրանք:

Լ.Ը ՓՈՒԶԷՆ, Դորձկ. Սառացանք 85 ֆրանք:

ՊՕԼԷՆ, Յ. Ս.— Սառացանք 10 ֆրանք:

ՎԻՍՊԱՏԷՆ, Ա. Փ.— Սառացանք վեցամեանն:

Լ.ՈՆՏՈՆ, Ժ. Մ.— Չինդ նոր բաժանորդներուն կը դրկուի Յունուար 1էն:

Conservatoire Maubel
2, 4, 6, 8 rue de l'Orient
Métro: Blanche

16 ին. 926. շբ. գիշեր, ժամը 9ին փարիզի մէջ առաջին անգամ

ՀԻՄՄԷԹ ԱՂԱՅԻ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆԸ
նախաձեռնութեամբ

Վ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ (Հիմմէթ աղա) եւ մասնակցութեամբ. տիկիններ Ա. Տէրուանի (Նազիմէ), Պէլլայի (Գաթինկօ), Պ. Պ. Ա. Կոթիկեանի (Չասան աղա), Ս. Մաքսուտեանի (Տօքթ. Նէճմէտտին), Ա. Գրմբէեթեանի (Նուրի պէյ), Հրաչէ (Շիւսէյին) եւայլն:

Գիները.— 15. 10 եւ 5 ֆր.

23 Յունուար 1926 շաբաթ գիշեր կը ներկայացուի

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՕՓԷՐԷԹ
"ԱԾՈՒՂ ՂԱՐԻՊ,,
նախաձեռնութեամբ եւ մասնակցութեամբ ՕՐ. ԲԱԴԱԼԻ

Conservatoire Renée Maubel-ի սրահին մէջ 6-8 rue de l'Orient.
Metro Blanche

կը մասնակցին փարիզի լաւագոյն ուժերը՝ Օր. Անգլիսէ, Պ. Պ. Վ. Պաղտասարեան, Ա. Յար. Լիւլեան, Ազման եւայլն:

Նուագը կըղեկավարէ Պ. Աբգար Գիները 5, 10, 20

Տոմսերու համար դիմել Օր. Ե. Բադալի 8 rue Rouvet եւ բոլոր հայկ. ճաշարանները:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑ ՏՐԱՄԱԹԻՒԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ԹԱՏԵՐԱԽԱՂԱՐԱՇԱՆԴԵՍԸ
30 Յունուար Շաբաթ գիշեր
ժամը 8 ուկէսէն մինչեւ առաւօտ
Théâtre Renard-ի մէջ 12 rue Renard
(ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ)
Métro; Hotel de Ville

պիտի ներկայացուի Ց. ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ գլուխ. գործոցներէն

ՊԱՂՏԱՍԱՐ ԱՂԲԱՐԸ?

Մասնակցութեամբ տիկին Նշանեանի, Օր. Ա. Ավետեանի, Պ. Պ. Տրդատ Նշանեանի, Շ. Սարեանի, Արտաշէս Գմբէթեանի եւայլն:

Գիները՝ 20—10—7.50 ֆր.

կէս գիշերէն վերջ եկողներուն 20 ֆրանք (տամ-քավալիէ)

Տոմսերու համար դիմել մի միայն Տրամաթիքի ղեկավար Տ. Նշանեանի 63, rue Mr le Prince Paris(6)

Կը խնդրուի միւս կազմակերպութիւններէն նկատի ունենալ այս երեկոյթը:

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ
ՕՐ. ՄԱՐԳՐԻՏ ԲԱԲԱՅԵԱՆԻ
20 Յունուար Դշ. գիշեր ժամը 9ին
Comœdia-ի սրահին մէջ
51, rue Saint-Georges

կը մասնակցին Օր. Իրէն Այճօճ, Պ. Պ. Քանճըլուպ, Ժան Իւրէ եւ Մարիէն Քէլա:

Միջնադարեան եւ ժողովրդական Ֆրանսական երգեր:

ՄՈՒՏՔ՝ 20, 15 և 10 ՖՐԱՆՔ

ՀԱՑ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ
BELLEVILLEի
H. HAROUTIOUNIAN
18 bis, rue Jouye-Rouve, 18 bis
Métro Belleville Paris (20e)

կը գանուի միշտ փաստրմա, սուջուք, չէմէն եւ համեմներ, պոլսական լագերտա, աղի ձուկեր եւ գոնսերվաներ:

Նաեւ պուլկուր, չոր պարմա, սալեպ, գաշար եւ ձերմակ պանիրներ, ձիթապտուղ եւ ձիթաիւղ, քաֆիին, լոգում, հելվա եւ պէքմէզ թարմ սուրճ միշտ: Փէսաիլ եւ չոր պտուղներ:

ՍԵՆԵԱԿ ՓՈՏՈՐՂ ՆԵՐՈՒՆ
ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆԻՆ
ՊԱՍՊԱՅԵԱՆ եւ ԻՊՆԱՅԻ կողմը
ընտանիքի կամ առանձին անհատի համար երկու կամ մէկ սենեակներ կան վարձու նպաստաւոր գիներով:

Դիմել՝ 36, rue Damesme, Paris, Պ. Մելքոս Նշանեանի, Բ. յարկը Métro Italie.

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԴԵՐԶԱԿ
ԳԱՐԱԵԱՆ
Tailleur Mignon
5, rue Mignon,— Métro Odéon եւ St. Michel

Յօսիէֆէ Պաւանեի Թատրոնին դէմ: Ջմրան համար պատրաստած է ձոխ մոդելը մը ֆրանսական եւ անգլ. սիրուն կերպասներու:

Բաց է նաեւ կէս օրերուն, իսկ միկունները մինչեւ 8.30: Իսկ կիրակի օրերը մինչեւ 1.30:

ՏՕՔԹՕՐ
Յ. ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ ԻՆՆԵՐՈՒԻ
120, Boulevard de Grenelle
Métro La-Motte Picquet.
Tél. Invalides 31-48

Կ'ընդունի ամէն օր 4—6 երեք., Չինգ. եւ Շաբաթ 12—1 կիրակի օրերը 10—12 իսկ Բ., Չորեք. եւ Ուրբաթ 6—8
22, rue Nationale Billancourt

ՏՕՔԹ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ
48, rue Monmartre
(Բ. յարկ. աջ կողմը առաջին դուռ)

Ֆրանսացի կարող մանուկէներու ընկերակցութեամբ կը դարմանէ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ եւ ՄՕՐԹՈՒՑԻՆ ՓԻՒՐԻ, ԱԿԱՆՋԻ եւ ԿՈԿՈՐԻՒ ՅԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԵՐ

Téléph. CENTRAL 73-38
Métro: SENTIER կամ HALLES
Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 8ԷՕ'—10ես. 1,30 — 8

Le Gérant: H. TEURNIER

Impr. MASSIS
208bis, Rue Lafayette Paris(10e)

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՁԱՇԱՐԱՆ
20, Rue Rodier, Paris (9e).
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵԻ ՏԻՕՆԷՐ ՔԷՊԱՊ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳԱԽՕՒՄԲ
Արագ եւ մաքուր սպասարկութիւն — Չափաւոր գին

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹՈՒՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro: Gare de l'Est — Téléphone: Nord 84-04
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2·30 — 7·30
Կիրակի եւ տօն օրերը 9 — 12
ՈՒՐԻՇ ԱՏԵՆ ԺԱՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՒԵԱՆ
որուն անունին պէտք է ուղղել դրամական ամէն առաքում:

"HARATCH,,
JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE
Directeur-Propriétaire : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն — 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).
Հեռաձայն՝ Nord 57-82
Մէթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵՈՐԴԻՆ	Եռամսեայ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	16 ֆր.	35 ֆր.	65 ֆր.
Անգլիա և » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 ա.	5 ա.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	90 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 1 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ԿԻՐԱԿԻ 17 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1926
17 JANVIER 1926
On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 73 — Կը հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 40 ՍԱՆԴԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՓՍՈ՛Ս ՁԵՐ ԽԵԼՔԻՆ ՈՒ ԽՂՃԻՆ

«Երեւան»ը փրփրեր է նորէն, որովհետեւ իրենց երեսին տուած էինք թէ ա՛լ չափը կ՚անցընեն, անդադար ուռեցնելով, փառաբանելով ռուսեւթուրք բարեկամութեան եւ գործակցութեան բարիքները:

Թակարդի մէջ բռնուած ճնճղուկի մը պէս, ան թեւէ թեւ կը զարնուի, եւ կը թափէ իր իմաստութեան բոլոր գոհարները, որոնք ոչինչ կ՚ապացուցանեն, դժբախտաբար:

Խարելի է ճնճղուկի մը չափ անխելք ըլլալ, բայց դժուա՛ր է անոր պէս անմեղ երեւալ: Մէջտեղն է պատմութիւնը,— հինգ տարուան անցեալ, ոչ թէ «հին հին դարուց յիշատակ»:

Փողոցի անցորդն ալ գիտէ որ, քանի՛ խորհրդային իշխանութիւնը կողք կողքի կը կենայ պէյերու եւ փաշաներու, Ջարդարարներու եւ աւարառուներու բանակին հետ, այնքան կը տուժէ հայ ժողովուրդը, եւ պիտի տուժէ տակաւին, ու չարաչա՛ր: Դուք ի զուր սուտ-խենդ կը ձեւանաք. ձեր խիղճը մաքուր չէ: Եւ, այս իրողութեան համար, մենք պարզապէս կ՚արգահատինք ձեր վրայ: Իսկ ձեր քթին կը խնդան ձեր եղբայրակիցներն ու զինակիցները, Քէմալն ու ընկերները: Անոնք շատ լաւ սերտած են ձեր տուած դասերը. այն աստիճան որ, 1920ին, երբ Թրքական բանակը Հայաստանի վրայ կը քալէր, կը յայտարարէին թէ իրենց կռիւը հայ ժողովուրդին դէմ չէ, այլ «Դաշնակ»ներուն դէմ: Եւ իբր այդ, կարսի անկումէն յետոյ, Շիրակէն մինչեւ Կարին, «եղբայրաբար» կոտորեցին ութ հազար Հայեր, աշխատաւորներ եւ գիւղացիներ: Ատոր համար է որ, մինչեւ այսօր ալ, Թուրքերը ահու դողով կը հարցնեն թէ ի՛նչ պիտի ըլլայ իրենց վիճակը, եթէ Խորհրդային Միութիւնը տապալի, կամ Եւրոպայի կողմը անցնի: Այդպէս է, դարձեալ, որ Թուրք թերթերը կը գրեն, օրը ցերեկով, «Արեւելքի Ընկերվարական Պետութեանց Միութիւնը եւ անիրաւեալ ազգութեանց ներկայացուցիչ Թուրքիա ձեռք ձեռքի տուած են». կամ, «Թուրքիա եւ Ռուսիա կը յարգեն ամէն ազգերու իրաւունքները եւ անոնց պաշտպանն են»: Դուք պատի՛ւ կը սեպէք այս վիճակը. մենք ի խորոց սրտի կ՚ողբանք ձեր ցաւագար միամտութեան վրայ:

1920ի գարնան, երբ տակաւին կեղծուր տեղեկութիւններ կային ռուսեւթուրք զինակցութեան մասին, եւ Էնկիւրիի թերթերը գաղտագողի կը հաճնէին Պոլիս, «Հաքիմիյէթը Միլլիյէ» կը հրատարակէր Զիչէրինի հռչակաւոր նամակը՝ ուղղուած Մուսթաֆա Քէմալի. նամակ մը ուր յեղափոխական վարիչը ողջունելով Թուրք ազատագրակա՛ն շարժումը, կը շեշտէր թէ Մոսկուա եւ Էնկիւրի միեւնոյն քաղաքականութեան կը հետեւին, միեւնոյն ծրագիրը կը հետապնդեն: Այն ատեն, իբրեւ պատասխան հետաքրքիր հարցումներու, ձեր մտերիմները կը հերքէին ամէն բան, եւ կը յայտնէին թէ Անգլիացիները, Կոմկուսի պաշտօնաթերթին, «Փրավտա»ի կեղծ տպագրութիւնը հրատարակած են, եւ անոր մէջ տպած են այդ սուտ լուրերը... Չարկ եղաւ սպասել որ դէպքերը պարզեն իրականութիւնը, եւ հրատարակուի 1921 Մարտ 16ի դաշնագիրը: Անշուշտ 1925 Դեկտ. 17ի դաշնագրին կասկածելի մասերն ալ այդ կարգի սուտեր են, եւ նոր աղէտներ պէտք են, ճշմարտութիւնը ետեւէն հանելու համար:

Բայց, թողունք անցեալը եւ խօսինք օրուան վիճակին վրայ: Դուք եղբայրացեր էք հայ ժողովուրդի դահիճներուն հետ, եւ խօսք ըսել չէք տար անոնց հասցէին: Ամբողջ Խորհրդային Հայաստանի մամուլին մէջ, մենք ի զո՛ւր կը փնտռենք որ եւ է ակնարկ, որ եւ է հատարակ լուր՝ Թուրքիոյ մէջ կատարուած հարատահարութեանց մասին: Դուք աւելի հաւատարիմ էք Էնկիւրիի, քան մեր նահապետական պապերուն պապերը, ամիրաներն ու պատրիարքները՝ Պաղը Ալիին: Աւդ, ո՞ւր են այս թանկագին եղբայրակցութեան եւ զինակցութեան բարիքները: Սահմաններու ապահովութի՞ւնը.— բայց դուք մանաւոր արժանիք մը չունիք ատոր մէջ: Յաղթականը ա-նարգել առաւ ինչ որ կ՚ուզէր, մինչեւ իսկ Անիի աւերակները, անմիջապէս քանդելու համար: Անկէ առաջ ալ, ինչպէս անկէ յետոյ, յաղթականը կը գործէ սանձարձակ, կ՚արտաքսէ, կը յափշտակէ, կը ճնշէ, բարոյապէս եւ նիւթապէս ոչնչացնելով իր թաթին տակ ձգնացած հայութիւնը: Ո՞ր է ձեր դերը, այս չարիքները չափաւորելու, եթէ ոչ խափանելու համար: Ուրիշ առեն ալ ըսած ենք, — մեր պապերը գոնէ ժամու մը պատը շինելու հրաման կ՚առնէին, կոնակ շոյելո՛ւ: Դուք աւելին կ՚ընէք, — եղբօր հանդէպ դիկտատոր,— կը սողա՛ք դահիճներուն առջեւ: Իսկ արդիւնքը...:

Ափսո՛ս ձեր խելքին եւ խղճին:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

"ՍՈՒՏ,, ԼՈՒՐԵՐ

Բագուի «կոմունիստ» թերթը, «Որգան Ակկկ յեվ Բկ Անդրկենդգործկոմի եւ Բագխորհրդի», իր Դեկտեմբեր 27ի թիւին մէջ, տակէ տակ կը հրատարակէ հետեւեալ երկտող լուրերը, քաղուած իր թղթակիցներէն.—

Ջրաբերդի գաւառում ձմեռը սկսել է: Բոլոր անասունները արդէն մտել են դոմերը: Զգացւում է կերի պակասութիւն. եթէ կառավարութիւնը օգնութեան չի հասնի, անասունների մեծ մասը սովի զոհ կը դառնայ:

*** *Ջագիր (Նախիջեւան) գիւղի բնակչութիւնը ամբողջապէս երկրագործ է: Նրանց այդ աշխատանքներին մեծապէս վնասում է գործիքների պակասը: Ջկայ գութան, բահ, մանգաղ, գերանդի եւայլն:*

*** *Շահումեան գիւղում լոյս է ընկել մի նոր գործ — Ափիս Արդումանով: Նա գիւղացիներին շատ է նեղում: Նրա անասունները տրորում, փճացնում են գիւղացիների արտերն ու այգինները: Խօսելիս հայհոյում է ու սպառնում: Նախապահը նրա առաջն առնել չի կարողանում: Գիւղացիք չգիտեն ինչպէս ազատուին նրանից:*

*** *Փիփի գիւղում (Գանձակ) ապրում է Մինաս անունով մի շահադէտ: Նա զբաղած է եղջիւրաւոր անասուններ ու ձիեր առնելով ու վաճառելով: Շատ յաճախ ձին կամ եզը աժան գներով բերում վաճառում է գիւղացիների վրայ 100—120 րուբլիով, որոնք մի քանի շաբաթից յետոյ սատկում են: Գիւղացիք մնում են ձեռքերը ծոցին:*

*** *Մուսատ (Գանձակ) գիւղացի հալը ու որդի գնալիս են լինում հարեւան Թուրք գիւղը սերմնացու գնելու: Ճանապարհին նրանց առաջը անապատները կտրելով, սպանում են հօրն էլ, որդուն էլ եւ տանում 100 րուբլի փող:*

Եւ տակաւին կ՚ըսեն թէ արտասահմանի թերթերը «սուտ» լուրեր կը հրատարակեն խորհրդային ղրախտի մասին:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՐԿԱԾՆԵՐ

Լանսէյէն (Իզէռ) կը գրեն մեզի.

— *Յունուար 3ին տեղւոյս Փափըթըրի տը Ֆրանսի առաջին գործարանին մէջ աշխատող հայ բանուորներէն երեք հոգի արկածի մը հանդիպեցան: Մեքենայի սխալ դարձուածքի մը հետեւանքով, անունի բախում մը տեղի կ՚ունենայ: Գործաւորներէն վանեցի Նազարէթ Աճէմեան կուրծքին հարուած մը ստանալով գետին կը փռուի, եւ անմիջապէս հիւանդանոց կը փոխադրուի, ուր կուրծքը գօճի մէջ կը փաթթեն: Կը վիրաստին նաեւ խարբերդցի Լեւոն Տօնապետեան եւ պոլսեցի Վահրամ Փափազեան: Առաջինին երեք մատերուն վերի մասը կտրեցին, ձեռքը փրկելու համար, իսկ երկրորդին վէրքը վտանգաւոր չերեւար:*

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

Հայագիտական Ընկերութեան (Société des Etudes Arméniennes) տարեկան ժողովը տեղի ունեցաւ Ուրբաթ օր, 15 Յունուար, ժամը 5ին, Արեւելեան կենդանի լեզուներու վարժարանի ամփիթեատրոնին մէջ: Ընկերութեան նախագահ բիւզանդագէտ Պ. Շառլ Տիլի երկու կողմերը նստած էին հայագէտ Պ. Ա. Մէյյէ, ֆրանս. Institutի անդամը եւ Պ. Ֆրէտէրիք Մաքլեր, Արեւելեան լեզուներու վարժարանին հայերէնի ուսուցիչը:

Նախագահը իր բացման ճառին մէջ տարուան ընթացքին մեռնող անդամներուն (որոնց մէջ նաեւ աբբայ Տըլարիւ) դրուատականը ըրաւ. յետոյ ցաւ յայտնեց որ Ընկերութեան նիւթական միջոցները շատ խեղճ ըլլալուն պատճառաւ, կարելի չէ եղած իրենց օրկանի (Revue des Etudes Arméniennes) 1925ի թիւերը ժամանակին լոյս ընծայել եւ կոչ ուղղեց որ Հայերը աւելի եռանդով օգնեն այս ձեռնարկին:

Պ. Մէյյէ նոյն ցաւը վեր հանեց եւ ուրիշ կարեւոր գործեր կան հրատարակուելիք (օր. Եղնիկ Կողբացիի մասին), սակայն տպագրութեան համար դրամ չկայ: Ազգային տպարանն ալ ապառիկ գործ չընէր:

Պ. Ֆրէտէրիք Մաքլեր անցեալ ամառ Ֆրանսայի կրթական նախարարութեան կողմէ Լեհաստան ղրկուած էր՝ տեղւոյն հին Հայերուն մասին ուսումնասիրութիւն կատարելու համար: Իր այս խիստ հետաքրքրական ուսումնասիրութեան ամփոփումը կարդաց: Յետոյ տօքթ. Վ. Թորգոմեան ներկայացուց կարեւոր աշխատութիւն մը՝ Կիլիկեան Թագաւորութեան բժշկական եւ առողջապահական պատմութեան մասին:

Գանձապահ Մաթէօ խան Ներսէսեան կարդաց տարեկան հաշուեկշիռը, որմէ կ՚երեւայ որ 1924էն մնացած է 7,553 ֆրանք, 10 ս. անդամավճարներէ հասոյթ՝ 4,745,25, հրատարակիչ Պ. փ. Կէօթնէրէ ստացուած՝ 3,354,05, ֆրանսական գիտական ընկ.է՝ 3200, դրամատան տոկոս՝ 161: Ծախք՝ ազգ. տպարանին՝ 15,838 ֆրանք, շրջաբերականի եւն՝ 280,55, գրասենեակի ծախք 275,85, մնտուկը պատրաստ՝ 619: Ընդհ. գումար՝ 17,013.40:

Պաշտօնեաներու ցոյցը

Այսօր կիրակի պաշտօնեաները մեծ ցոյց մը պիտի կատարեն Երեսփ. ժողովի շէնքին դիմաց, Քօնքօրտի հրապարակին վրայ: Պաշտօնեաներու Արհեստակցական Միութիւնները հրապարակային կոչ կ՚ուղղեն իրենց անդամներուն, որպէս զի խմբովին գան մասնակցին ցոյցին: Պաշտօնեաները կ՚ըսեն թէ ապրուստը հնգապատիկ սղած է 1914ի վրայ, մինչ ամսականները երեք անգամ միայն աւելցած են: Կառավարութիւնը անցած տարի խոստացած էր աւելցնել ամսականները, սակայն Երեսփ. ժողովը չի հաւանիր, պիւտճէն հաւասարակշռելու համար: Ցոյցը ուղղուած է մասնաւորաբար Երեսփոխաններուն դէմ:

Մարսիլիոյ, Լիլի, Նանթի, Լիոնի, Պրէսթի եւ Սթրազպուրկի մէջ ալ պաշտօնեաները մեծ ցոյցեր պիտի կատարեն: Պետական պաշտօնեաներու ընդհանուր թիւն է 400,000: 55,000 ալ օգնական պաշտօնեաներ կան, պետական ճարտարարուեստներու (վառօդի, ծխախոտի, լուցկիի, զինարանի) մէջ կ՚աշխատին 100,000 բանուորներ, երկաթուղիներու մէջ 450,000 հոգի:

Փարիզի Ոստիկանական Տեսչութիւնը նկատելով որ պաշտօնեաներու ցոյցին պիտի մասնակցին նաեւ օտար տարրեր եւ հաւանաբար խռովութիւններ պիտի ծագին, որոշեց արգիլել ցոյցը:

Մնաց որ, երեսփոխանները նոյն վերաբերումը ցոյց չեն տար իրենց ամսականներուն համար: Ներկայիս իւրաքանչիւր երեսփոխան տարեկան 27,000 ֆրանք կը ստանայ: Ապրուստի սղութիւնը մէջ բերելով, Երեսփ. ժողովի հաշուառկալութեան յանձնաժողովը իր առջի օրուան նիստին մէջ որոշեց այդ գումարը 40,000 ֆրանքի բարձրացնել: Նոյն թոշակը կը ստանան նաեւ Պետական Խորհուրդի անդամները:

Իրագի ուեց նոր դաշնագիր

Պաղտատի մէջ համաձայնագիր մը կնքուեցաւ անգլիացի մարգպանին փոխանորդ Պ. Պուտիլընի եւ Իրագի վարչապետ Ապտիւլ Մուհսին էլ Սաատունի միջեւ, 25 տարի պայմանաժամով: Նոր համաձայնագիրը պիտի վաւերացուի Միջազգաթաքի Խորհրդարանին կողմէ եւ պիտի հրատարակուի մօտ օրէն: Ի հարկին այս համաձայնագիրը պիտի նորոգուի ամէն չորս տարին անգամ մը:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԵՐ ԳՐԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒԻՆ ՎԻՃԱԿՆ ՈՒ ՃԱԿԱՏԱԳԻՐԸ

I

Մեր ժողովուրդի կեանքին այս ճակատագրական անկիւնադարձին վրայ, երբ մեր ապագան անզգալաբար ձեւ ու որոշ կերպարանք կը ստանայ, կ'արժէ որ երկրէն ներս թէ դուրս ապրող հայ լեզուագէտները, գրագէտներն ու արուեստագէտները հետաքրքրուին հայ գրական լեզուի ապագայով։

— Ի՞նչ է մեր գրական լեզուին արդի վիճակը՝ բաղդատած նախապատերազմեանին հետ։ Բաբգաւա՞ճ է է թէ աղքատացած։ — Ի՞նչ պիտի ըլլայ իր ապագան։

Հայ լեզուն մեր հաւաքական գիտակցութեան ու մեր մշակոյթին գլխաւոր ազդակը եղած է անցեալին մէջ ու կը մնայ որպէս լաւագոյն նուաճումը հայ ստեղծագործ ուժին։ Իր գերը հետզհետէ աւելի պիտի մեծնայ, նկատի ունենալով որ հայ պետութիւն մը իր կազմութեան շրջանին մէջ է։ Նոր քաղաքական ու ընկերային վիճակ մը ի հարկէ նոր ստորագիծ հիներ պիտի կեղ հայ կեանքին։ Լեզուն չի կրնար խուսափիլ շրջապատի իրագործութենանց ազդեցութենէն։

Ու յետոյ, կայ գլխաւոր հարցը որ շատ լուրջ հանգամանք կը ստանայ հետզհետէ։ Մտածեցէ՛ք։ Երկու-քէն երեք միլիոնոց ժողովուրդի մը համար ունինք երկու գրական լեզու, եթէ կ'ուզէք, երկու գրականութիւն, որոնք փոխանակ հետզհետէ իրար մօտենալու ձիգ մը փորձելու, ընդհակառակն թէ ձեւով եւ թէ խորքով կը հեռանան իրարմէ։ Բնու է ու պերճանք երկու գրական լեզու պահել այսքան ճգճիմ ուժերով։

Բայց երեւանցիները իրենց կառքը կը քշեն, հետզհետէ նոր շեշտեր դարնելով մեր լեզուին ու հիները կամ «դուրսեցիները» կը յամառին իրենց կայքերուն մէջ։ Մինչդեռ լեզուն բոլորովին ինքնիրեն զարգացող երեւոյթ մը չէ։ Մեր արեւմտահայերէնը երկար ու յամառ ճիգի մը պտուղն է։ Նոյնը կարելի է ըսել նաեւ նախապատերազմեան կամ արդի արտասահման ապաստանած արեւելահայերէնին համար։

Արդ։ Հարց։ Ցո՞ւմար է որ լեզուական այս անիշխանութիւնը շարունակուի։ Կարելի չէ՞ արդեօք ոեւէ սիստէմ ու կարգաւորութիւն մտցնել մեր երկու գրական լեզուներուն այս ապակնդրոն ու անկարգ յառաջդացումին մէջ։ Ցանկալի չէ՞ որ թէ արեւելահայերէնի եւ թէ արեւմտահայերէնի գարգացումին այն տեսակ ուղղութիւն մը տրուի որ մօտիկ ապագային հնարաւոր ըլլայ հայ գրականութիւնը ապահով այս երկուութենէն։ Հնարաւո՞ր է այս ուղղութեամբ արդիւնաւոր աշխատանք տանիլ։

Բայց նախ ճշդենք երկու լեզուներուն դիրքն ու վիճակը։

*
* *

Արեւելահայերէնը որ նախ քան պատերազմը բնականոն ու լուրջ զարգացման մը հունին վրայ էր, այսօր անմխիթար վիճակ մը կը պարզէ։ պատերազմը կասեցուց գրական կեանքը։ 1918էն 1922 երկարող շրջանը, ինչ որ ալ ըսուի, «մեռած եղանակ» մը կը մնայ հայ գրականութեան համար։ «Նոր շրջան»ը, եթէ կարելի է այսպէս կոչել, կը սկսի խորհրդային կարգերու գալուստով։ Ան անց որակը նկատի առնելու, քանակով արդէն պատկառելի գրականութիւն մը կայ Հայաստանի մէջ։ Արեւելահայ արձակագիրներու մօտ, լեզուն որ մինչեւ պատերազմը որոշ կատարելութեան հասած էր, հետզհետէ կորնցնելով իր նախնական հանգամանքը, արդէն ոստումի մը կ'ընէ դէպի ետ։ Մինչդեռ միջին եւ վերջին սերունդի ներկայացուցիչներէն շատերուն մօտ (Ս. Մահարեան, Ցէրեան, Ի. Սահակեան, Ստեփան Զօրեան) հետզհետէ կը թեքքեր, զգալի ըլլալու աստիճան, դէպի արեւմտահայերէնը, աստիճանաբար ճկունցնելով, տաշուելով, փոխ առնելով արտայայտութիւններ, բայց մանաւանդ հարստանալով արեւմտահայ բառամթերքէն։ Ո՛չ միայն լեզուն, հապա նաեւ արեւելահայ գրականութիւնը ինքը անզգալաբար կը մերձենար արեւմտահայ գրականութեան, պահելով անշուշտ իր հարազատ ու աւելի հայկեղ հանգամանքը, իր իւրայատուկ դրոշմը։

Խորհրդային Հայաստանի արժէքաւոր գրողներէն ոչ-պոլշեւիկ, տաղանդաւոր ու հանդարտ նորավիպագիր՝ Ստեփան-Զօրեանի պարագան կ'ապացուցանէ այս իրողութիւնը։ Նոյնը կարելի է ըսել նաեւ Հօկի պատուիրակ կարէն-Մի.քայէլեանի համար, որ իր «Ձմրան երեկոյ» պատմուածքներու հաւաքածոյով ինքզինքը կը գտաւորէր աւելի շատ արեւմտահայ գրողներու շարքին մէջ։ Ցիշենք նաեւ վահան Ցէրեանը, որուն լեզուն շատ մը տարրեր կը հաշուէ իր մէջ մեր լեզուէն։

Այս գուցէ անգիտակից ու անկազմակերպ շարժումը դէպի արեւելահայերէնի կատարելութիւնը՝ ընագդաբար արեւելահայ գրողները կը մղէր օգտուելու արեւմտահայերէնէն որ համեմատաբար շատ աւելի ճկուն, հարուստ ու գարգացած է բառամթերքի ու արտայայտութեան ձեւերու տեսակէտէն։ Ասիկա բարերար շարժում մը կարելի էր համարել։

Այս տակաւին անկերպարան շարժումը անտարակոյս որ իր լաւագոյն փուլը ապրեցաւ 1915էն 1921 երբ Թրքահայ գաղթականութիւնը խուժեց կովկաս։ Կը բաւէ թղթատել այդ ժամանակուայ «Հորիզոն»ը, Գ. Լեւոնեանի «Գեղարուեստ»ը, նոյնիսկ «Մշակ»ը եւ ուրիշ ժամանակակից Թերթեր, համոզուելու համար երկու գրական լեզուներու այդ բարուրք յարաբերութեան։ Մնաց որ այդ շրջանէն մեզի կուգան կարգ մը վաննցի երիտասարդ գրողներ որոնց լեզուին վրայ առյաւէտ դրոշմուած է արեւելահայերէնի կնիքը։ (Ռէն, Գ. Սահարի, Ազատ Վշտունի, Օննիկ Մխիթարեան եւայլն)։ Այս փոխադարձ վաճառականութիւնը՝ անշուշտ աւելի նուազ չափով՝ իր ազդեցութիւնը ունեցած է նաեւ արեւելահայերէնի վրայ։

Ընկէ յետոյ կուգայ Հանգիստի շրջան մը մինչեւ 1922ը։ Այդ թուականը արեւելահայերէնին համար կը բանայ տխուր շրջան մը։ Երիտասարդ կուսակցական գրողներ, հետեւելով հմայիչ մաւզալի վարակիչ օրինակին, կը պղծեն հայ լեզուն, որ հիմա անճանաչելի է արդէն։ Ի հարկէ ես չեմ որ պիտի ուրանամ թէ գրական ամէն նոր հոսանք ստիպուած է փնտռել իր արտայայտութեան նոր եղանակները։ Դասական Հ. Թագրատունիի, վիպապաշտ Պէշիկթաշլեանի, իրապաշտ Զօհրապի ու Շիրվանզադէի ու ձեւապաշտ Ց. Օշականի կամ չափով մը խորհրդապաշտ Վ. Ցէրեանի մօտ լեզուները իրարմէ կը տարբերին անհունապէս։ Կ'ընդունիմ որ հայ ընչազուրկներու գրականութիւնը, երբ որ միջավայր ունենայ զարգանալու, պարտաւոր է ստեղծել իր լեզուն։ Բայց արուեստը մարդկային գործունէութեան այն մարզերէն է ուր տգիտութիւնը բացարձակապէս ամուլ է ու բացասական։ Մինչդեռ հայ խորհրդային նոր գրողները կը զատուին նախորդ սերունդներէն բացառապէս ու գլխաւորաբար իրենց տգիտութեամբ։ Ո՛չ մէկ սերունդ մեր գրականութեան մէջ այնքան բռպիկ ու աղքատ է եղած, որքան հայ Համայնավար գրողները։ Ասիկա կը խոստովանին նոյնիսկ Համայնավար գրագատ Սուրմաճեանը ու Ստրատշէս Կարինեանը։

Արդ, տաղանդը երբեւիցէ տգէտներու քով չապաստանիր, իսկ հանճարը՝ բացառապէս։ Մեր հրաշալի Սայեաթ-Նովան, որ հայ ամենէն տգէտ արուեստագէտն է գուցէ՝ հասարակ դիւրութեամբ գրած է հայերէնով, վրացերէնով ու թուրքերէնով։ Հաւանաբար ճանչցած է նաեւ պարսկերէնը ու սիրած է Աստուածաշունչի երբայական գրականութիւնը։

Հայաստանի նորերէն շատերը օտար լեզու մը չեն գիտեր, իսկ հայերէնը շատ ապերախտ է։

ՎԱԶԳԻՆ ՇՈՒՇԱՆԵԱՆ

ՀՆԴԿԱԿԱՆ ՀԷՔԵԱԹՆԵՐ

ԵՐԿԻՆՔ ՈՒ ԵՐԿԻՐ

Ի սկզբանէ երկինք ու երկիր բաժնուած չէին, եւ երկինքը այնքան ցած կախուած էր, որ ամպերը ծառերուն կը դպչէին։ Այն ատեն, գիշերը ի՞նչ է, չէին գիտեր մարդիկ, վասն զի աստղերն ու լուսինը այնքան ցած էին, որ երկիրը շարունակ լուսաւորուած կ'ըլլար։ Այդ օրէն ի վեր «Մէրալա» Թուչունը արտառուց ձեւով մը իր հաւկիթները վրայ Թուխս կը նստի. տունիկները երկինք բարձրացուցած, որպէս զի երկինքը չփլի իր հաւկիթներուն վրայ, կռնակովը կը տաքցնէ զանոնք։

Կին մը միայն այնքան բարձրահասակ կ'ըլլայ, որ վողոցը քալած պահուն կը տիպուի գլուխը ծռելու, ամպերուն չքսուելու համար։ Սակայն օր մը, երբ կոկոյինիէ աւելովը իր ձարտեզը կ'աւլէր, այնքան կը նեղուի կուզիկ կենաւլէն, որ աւելը կը բարձրացնէ եւ ամպերուն կը զարնէ.

— փալա՛, փալա՛, կը պոռայ. ինչ որ կը Թարգմանուի, «հեռացէ՛ք, հեռացէ՛ք»։ Եւ ամպերը կը վերնան, երկինք կը բարձրանայ եւ այնքա՜ն հեռու, այնքա՜ն բարձր, որ աստղերը հազիւ կրնան լոյս ղրկել երկրին։

Ու կ'ըլլայ Գիշեր ու ցորեկ։

ԿՈՎԸ

Արքայութեան մէջ, օր մը, Աստուած մտածեցաւ կովին եւ ըսաւ.

— Գնա երկիր, եւ ծառայէ մարդուն։ Ադրը պիտի աշխատիս, կաթ պիտի տաս, ի հարկին՝ պիտի մորթուիս, որպէս զի միսովդ ալ մնանին մարդիկ։

Կովը արքայութեան սահմանները բաժնուեցաւ եւ ուղղակի աշխարհ իջաւ, վասն զի կ'երկնչէր Աստուծմէ եւ անոր աչքեղ բարկութենէն, թէեւ, շարունակ, «պա՛ա՛» կը պոռար ճամբան։

Եւ այն օրէն ի վեր, տաժանելի աշխատանքներու լծուած, խեղճ կովը կը պոռայ.

— Պա՛ա՛, — ինչ որ Սեմերկալերէն կը Թարգմանուի «կարող չե՛մ»։

Թարգմ. Շ. Ն.

ԳՈՐԾԵԼ ՍԿՍԱ՞Ն

Մարսիլիա, 15 Յունուար

Ուէլի քան շաբաթէ մը ի վեր Հոս կը գտնուի Փարիզի կրթական կեդրոնական Խորհուրդի տեղեկատու պ. Դաւիթ Բէկ, որ անցեալ Դեկտեմբեր 25ին քննական պտոյտի մը ելած էր դէպի կեդրոնական ու Հարաւային Ֆրանսա։

Պ. Դաւիթ Բէկ ամիսէ տեղեկութիւն մը տուաւ իր պտտած վայրերու ազգային, կրթական կեանքի մասին, եւ ձեռք բերած արդիւնքի տեսակէտէն նոյնիսկ Համարձակեցաւ «յաղթական թուռնէ» մը անուանել իր շրջագայութիւնը։ Պաղթենք որ այսպէս ըլլայ։ Պ. Դաւիթ Բէկ Հաղորդեց թէ 5—6 մանկապարտէզ—նախակրթարաններ պիտի բացուին Լիոնի շրջանին մէջ։

Ակնկալեց նաեւ Մարսիլիոյ Ազգ. վարժարանը, երկարօրէն տեսակցեցաւ ուսուցչական խումբին եւ ուսումնական Խորհուրդին Հետ։

Գոհունակութիւն յայտնեց տարուած աշխատանքներու մասին, եւ ըսաւ որ կրթական Խորհուրդը ամսեկան 1200 ֆրանք պիտի վճարէ Մարսիլիոյ ազգային վարժարանին։

Ընթացք Հոկտեմբեր 15էն ի վեր վերաբացուած է դպրոցը, եւ արդիւնաւորապէս կը շարունակուի։ Ունինք 4 դասարան Պ., Պ., Ե. եւ Զ.։ Վարի պզտիկ երկու կարգերուն (Ա. եւ Բ.) չգոյութիւնը՝ ծանրապէս զգալի է, Համապատասխան դասարաններ չըլլալուն պատճառաւ։ Ներկայիս ունինք 130ի մօտ երկսեռ աշակերտներ։ Բազմաթիւ մերժուածներ կան, այնպէս որ եթէ նախնական երկու դասարաններ ունեցած ըլլայինք, հիմակ աւելի քան 200 աշակերտներ պիտի ունենայինք։

Յուսա՞նք որ նորակազմ Հոգաբարձութիւնը կանգ կ'առնէ այդ ստիպողական պահանջին առջեւ եւ Հարկ եղածը կը կարգադրէ, գէթ դասարան մը աւելցնելու Համար։ Մատուռը ամէն յարմարութիւն կը ներկայացնէ լուր օրերուն մտքի, լոյսի եւ պիրակի օրերուն ալ Հոգեւոր խորան դառնալու Մարսիլիոյ ազգ. վարժարանին։

Պ. Դաւիթ Բէկ այցելած է նաեւ Սէն Լու եւ Սէն Թրիէնէն։ Երկու տեղերն ալ գալոցներ պիտի բացուին. Եւ արդէն ամիսներէ ի վեր ձեռնարկներ կ'ըլլան։ Սէն Թրիէնի մէջ մէկ տարուայ Համար չունինք մը վարձուած է արդէն, մտատուի եւ ծաղկոցի մը Համար. սակայն, չես գիտեր ինչու կը դանդաղին։ Անհրաժեշտ է հրահրել ու մղում տալ։

Նահարունի

ՀԱՅ ՊԱՏԻՆ ԿՐՕՆԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆԸ

Պոլսոյ Թուրք Թերթերը կը գրեն Թէ ծխախոտի վարչութեան տնօրէնները Մխէրան Մարկոսեան պէյ ընտանիքով կրօնափոխ ըլլալու դիմում կատարած է։ Պոլսոյ կառավարութիւնը այս դիմումը Հաղորդած է ներքին գործոց նախարարութեան, որ Հրահանգած է առ այժմ չընդունիլ կրօնափոխութեան դիմումները։

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ ԹԵՐԹԵՐՈՒ ՔԱՆԻՈՎ Կ'ԵԼԼԷ

Ատենէ մը ի վեր Փարիզի Հայ մշակներն ու Ֆաշիստները իրարու դէմ պայքար կը մղեն։ Հայ մշակներու Թերթը «Համանէթէ» կասկած կը յայտնէ Ֆաշիստներու օրկան «Նուվօ Սիէքլի» աղբիւրներուն վրայ։ Այս վերջինը կը պնդէ որ Թերթին ամբողջ դրամագլուխն է 525,000 ֆրանք, Հայ Թալթուած բաժնետիրական Հիման վրայ։ «Համանիթէ» կը փաստէ Թէ 525,000 ֆրանք Թղթադրամով Հաղիւ կարելի է երկու էջնոց Թերթուկ մը Հանել այն ալ օրքան ժամանակ։ Մինչդեռ «Նուվօ Սիէքլը» կը Հրատարակուի վեց, երբեմն ալ ութը էջ։ Իւրաքանչիւր Թիւի Համար օրական ծախք կ'ըլլայ 30 Հազար ֆրանք։ Գալով Հաստիքին, ամենէն շատ տասը Հազար ֆրանք սեպենք. որով օրական 20 Հազար ֆրանքի բաց կայ. այսինքն 20—25 օրուան մէջ «Նուվօ Սիէքլը» իր ամբողջ դրամագլուխը պիտի սպառէր։ Սակայն այդ Թերթը տակաւին կ'ապրի, Հետեւաբար ո՞ւսկից կը ստանայ իր Հաստիքները։ Պէշեւիկներու օրկանը կը Թուէ կարգ մը դրամատէրերու եւ մեծ ընկերութիւններու անուններ, որոնք դրամ կը յատկացնեն ֆաշիստական պրոպագանդի Համար։

ՄԷԿ ԱՂՋԻԿԸ ՀԻՆԳ ՏՈԼԱՐԻ

Սուրիայէն Լոնտոն գարձած է վերապատուելի Ճէնկլի Քօքէթ, որ յայտարարած է Թէ միսիոնարները կը շարունակեն Թրքական Հարկաններու սարսափներէն ազատել Քրիստոնեայ աղջիկները, իւրաքանչիւրին Համար Հինգ տոլար վճարելով իբր փրկագին։ Միսիոնարին Հաշիւով, տակաւին 35.000 քրիստոնեայ աղջիկներ գերի կը մնան Թուրք Հարէմներուն մէջ։ Աղջիկներու երեսին վրայ նշան գարկեր են, այնպէս որ եթէ փախչին, կը ճանչցուին եւ բռնուելով ետ կը տարուին։ Ինքը Հայ աղջիկ մը ազատեր է, գայն ներկայացնելով իբրեւ իր Հարազատ աղջիկը։

ՈՎ Է ՆՈՐ ՄԵՍԻԱՆ

Թերթերը կը գրազին Հնդկաստանի մէջ երեւան եկած նոր մեսիա Քրիշնամուրթիի կեանքով։ Ցիշեալը Օքսֆորտի Համալսարանը յաճախելէ յետոյ եկած էր փարիզ եւ Սորպոնի դասերուն կը Հետեւէր։ 1920ին անդամակցած է Ֆրանսայի Աստուածնմաստական ընկերանան։ Իր ուսանողական շրջանին մասին շատ բան չի գիտցուիր. միայն կ'ըսուի Թէ շատ կը յաճախէր փարիզի բարձր Թատրոններու։ Գրած է «Ցիրուզուրկ տակի» անուն գիրք մը, որ քանի մը լեզուներու Թարգմանուած է։ Ընթացք Հոկտեմբերին փարիզ էր եւ կը կարծուի Թէ մօտ օրէն կրկին պիտի գայ։

Հ. Յ. Դ. ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՈՒՍԱՆՈՂ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ 20 ԱՄԵԱԿ

Հ. Յ. Դ. Պէյրութի Ուսանողական Միութեան քսանամեակը տօնած է Կիր. 27ին Պէյրութի «Ժողովրդային Ցան» սրահին մէջ, գեղարուեստական երեկոյթով մը։ Խօսած են ընկերներ Ռուբակ Զոհրաբեան, Ս. Սիլվա եւ Ռուբ. Սահակեան։ Նկարագրած է Պէյրութի ընթացքին։

«ՆՈՐ» ՀԻՒԱՆԴՆԵՐ

«Վերջին» հիւանդ մը։

Միջահասակ, շքեղօրէն հագուած եւ մարմնեղ տիկին մը կը յաձախէ դէպի բժիշկին սեղանը, հետը՝ ծիւրած օրիորդ մը, որ իր աղջիկն է։

Բժիշկը, իր ձերմակ շապիկին մէջ, ձիւնամարդ մը ըլլար կարծես, որուն աչքերը ըլլային սակայն, կապոյտ ուղուքներէ։ Գդակին տակէն, որ կ'ինայ յօնքերուն վրայ, անշարժ դէմքին գունատ արտայայտութիւնը շեշտելով, կը բացուին աչքերը, քաղցր ու համապարփակ, եւ պիտի ըսես, կ'ուզեն ընդգրկել նիւթը, թափանցելով այս խարխլիկ աղջկան գաղտնիքին։

Օր. Ա. նիհարակազմ է։ Փայլուն աչքերը որ յոգնած կենդանութիւն մը կը ցոլացնեն երեսներուն վրայ, կը նմանին անձրեւին վճիտ ջուրին՝ մարմարեայ դամբարանի մը փոսիկներուն մէջ։ Ա յտոսկրները, արեւազուրկ վարդաթերթերու պէս դալուկ ու կլոր, կ'որոշուին այտերուն գոգաւորութենէն։ Շրթերն ու սրունքները եղջերուի մը ոտքերուն պէս։ Հասակէն ու լայնքէն կը մնայ դեռ այն՝ ինչ որ մարդուն մահէն տարիներ վերջը միայն կ'անհետանայ։ Նորահաս աղջկան կուրծքի առաձգական շնորհներուն բացակայութիւնը դէմ՝ կը գուշակուին ուսոսկրները եւ կռնքի շրջագիծը։

Օր. Ա. վեց ամիսէ ի վեր կը տառապի ախորժաթափութենէ։ Շատ հեղ կը մերժէ ճաշել. հազիւ կը տնանի։ Ա յս պատճառով իսկ չափազանց նիհարցած է եւ մարսողութիւնը խանգարուած։ Շորս ամիսէ ի վեր շրջան չունի։

Խարեկեգիկ ընտանիքի զաւակ, մօրը հնամքովը մեծցած եւ զգայուն։ Հայրը՝ ալքօլիկ։

Շորս տարիէ ի վեր կը յաձախէ գիշերօթիկ վարժարան։ Սիրուն, եռանդուն եւ գիրուկ աղջնակ մըն է, եւ սիրելի իր դպրոցական շրջանակին։

Երբուընէն ետքը, այս դեռատոյս հոգիին եւ իր մօտաւոր միջավայրին գործունեութենէն եւ դրսդրոգական զբաղումներէն դուրս, բնականօրէն կը ստեղծուին նոր հորիզոններ։ Ան, իր այս անմեղ տարիքէն սկսած կը սիրէր իր սիրոյը յանձնել սիրային օրօրումներու, երեւակայելով պզտիկ սիրահարներ, եւ ասպետական հովուերգութիւններ։ Որոնումներու ընթացքին կը հանդիպէր սիրուած նայուածքներու, որոնց լոյսէն կը շլանար, կը խաղտար իր հոգին, պզտիկ սարսուռ մը պատցնելով իր մարմնին վրայ։

Ա յսպէս կ'անցնին դպրոցական երկք առաջին տարիները, որու ընթացքին կը շինէ Օր. Ա. համեստ, խոնոտ, երբեմն մռնասէր եւ դասերուն յաջող աղջկան մը անձնաւորութիւնը։

Ա օթը ամիս առաջ կարմրուկէ կը վարակուի։ Հիւանդութիւնն ու ապաքինումի շրջանը, որ կը տեւեն մէկուկէս ամիս, կ'անցընէ իր ծնողքին մօտ։

Երբ, Օր. Ա. երբ վարժարան կը դառնայ, խանդավառութիւնը մեծ կ'ըլլայ բնակարանին մէջ։ Իր ամէնէն մօտիկ բարեկամուհիները, անոնք՝ որոնց հետ սովորութիւն ունէր մտնելու իր երազներուն մտերմիկ ծաղկաստանէն ներս, կը շնորհաւորեն դիմքը, բաւական նիհարցած եւ նըրբացած ըլլալուն համար։ Օր. Ա. շատ դժուարութիւն չի կրեր մեկնելու այս շնորհաւորութիւններուն իմաստը...։ Եւ այսպէս, իր հոգիին վրայ կը պատուաստուի նոր մտահոգութիւն մը, չար մտասեւեռում մը... Ա յսուհետեւ, յաճախ, եւ իրիկունները մանաւանդ, «Հայր մեր»ին հետ պիտի վերյիշէ իր մտերմուհիներուն խորհուրդները— «Պզտիկ սիրահարները, կը նախընտրեն նիհար աղջիկներ»։ Ու օր. Ա. կը տարուի երազելու փետուրի պէս աղջիկ մը, սիկառի ծուխին պէս ոլորուն ու թեթեւ ասպետի մը համար...։

Ընկերուհիներուն ամէն յանձնարարութիւններուն կը հետեւի։ Նիհարնալու համար կ'ընէ յոգնեցուցիչ զբօսանքներ, վազք, պար, մարմնամարզ... Բայց անօգուտ։

Նիհարնալու բուռն փափաքին վրայ կ'աւելնայ ֆիզիքական նոր վիճակ մը, ախորժաթափութիւն, անմարսողութիւն, եւ յոգնութիւն մը որ հետզհետէ կը տարածուի իր գոյութիւնը վրայ, մութ քօղի մը պէս։

Օրուան մեծագոյն մասը կ'անցընէ առանձնացած ննջասենեակին մէջ, շրջունակելով իր մօտը մնալիքսով թիւնը,— «պէտք է նիհարնալ տակաւին. պիտի սպասեմ ծոմապահութեանս հրաշքներուն»։

Վարժարանի տնօրէնութիւնը, մտահոգ այս աղջկան առողջական վիճակէն, կը յանձնէ զայն ծնողքին։

... Օր. Ա. իր տասնեւվեց գարունները թարմութիւնը խոպան կորնցուցած է, եւ հիւծախտը թերեւս սկսած է օգտուիլ թօքերուն անարիւնութենէն։

Օր. Ա.ի հիւանդութիւնը մէկ յառաջացած աստիճանն է այն հոգեկան տկարութիւններուն որոնցմէ վարակուած են մեր կիներն ու աղջիկները։ Բարդ ու խոր են այս երեւոյթին պատճառները։

Բժ. Հ. ԵԱՋՄՈՒՃԵԱՆ

ՏԵՂԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

կաթողիկոսական պատուիրակութեան դիւանէն մեզի կը հաղորդեն հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

ՊԵԼՃԻՔԱՅԻ մէջ կաթողիկոսական պատուիրակութեան հաստատութենէն ֆօնտին նուիրած են պ. պ. Վահան Խորասանճեան 20,000 ֆրք., Ըրմէն Մըսըրեան 7,500 ֆր.ք., Կերսէս Զամքէրճեան 5000 ֆրք., Միքայէլ Մըսըրեան 3000 ֆր.ք.։ Ուրիշ ծանօթ հայրենակիցներ ալ խոստացած են մասնակցիլ Հանգանակութեան, որ պիտի շարունակուի։

ԳԱՐԱԿԻՕԶԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑԻՆ վարչութենէն եղած հրաւէրի մը վրայ, կաթողիկոսական պատուիրակը Յունուար 9ին ընկերակցութեամբ որբանոցին տուներէն Խոյեան քահանային գնաց որբանոց, ուր երկու օր մնաց ու պատարագեց։ Աշակերտներու թիւն է 92։ Արհեստաւոր աշակերտներու թիւը՝ 19, իսկ ֆրանսացի վարպետներու քով դործի դրուած են 14 չափահաս օրբեր։ կաթողիկոսական պատուիրակը շատ գոհ մնացած է օրբերուն (4-17 տարեկան) տրուած ընդհանուր խնամքէն, շնորհաւորելով վարիչները։

ԼԻՈՆԻ Ազգ. Միութեան դիմումին վրայ, 3000 ֆրանք ղրկուեցաւ, դպրոցի բացման անմիջական ծախքերուն համար։

ԹՈՒԼՈՆԻ դպրոցին համար 1000 ֆրանք ղրկուեցաւ Մարսէյլ։ Մօտերս պիտի բացուի նախակրթարանը։

ԷՋՄԻԱԾՆԻ նիւթական անձկութիւնը պարզելով, կաթող. պատուիրակը պաշտօնագրով մը խնդրեց պ. Կ. Մելքոնեանէ, երուսաղէմի եւ Ազգ. Պատրիարքարանի կարգին, տարեկան գումար մը բաժին հանելնաեւ Մայր Աթոռին, եւ նոր բացուելիք ձեմարանին անհրաժեշտ պէտքերուն համար։

ԾՆՈՒՆԴի առթիւ քահանայ մը ղրկուեցաւ, փարիզի հիւանդանոցներուն մէջ դարմանուող հայրենակից հիւանդները մխիթարելու։ Ա յս առթիւ 1000 ֆրանք նպաստ բաշխուեցաւ։ Ա յս նպատակով բանտն ալ քահանայ մը ղրկուեցաւ ու նպաստ տրուեցաւ կարօտ հայ բանտարկեալներուն։

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌՆԵՐԷՆ

Հայրենակցական միութիւնները.— Պատանեկան միութիւնը Հ. Ց. Դաշնակցութեան կը յարի.— Նորէն կասկածելի երեւոյթներ.— Դպրոց կը շինեն։

Մարսիլիայէն կը գրեն մեզի.—

Կարգ մը Հայրենակցական Միութիւններ, մանաւանդ խորքերը՝ դիմը՝ ջանքեր կը թափեն Համագործակցութիւն ստեղծելու եւ կենսունակութիւն մոյնելու դանազան Հայրենակցական Միութիւններու միջեւ, ծնունդ տալով Հայրենակցական Միութեանց կեդրոնական վարչութեան մը։

Երանի թէ յաջողէին, քանի որ Հայրենակցական Միութեանց միաձոյլ գործունէութիւնը ստիպողական պահանջ դարձեր է։ Խնդիրներ կան որոնք լուծում կրնան կրնան գտնել միայն Հաւաքական, կազմակերպուած ձիգերով։

*** Մարսիլիոյ պատանեկան Միութիւնը, որ կազմուած էր 15 Յունիս 1924ին, եւ անկէ ի վեր յարատեւ աշխատանքով ուշագրաւ դարձած էր, իր վերջին ընդհ. ժողովին մէջ, պաշտօնապէս մտաւ Հ. Ց. Դաշնակցութեան դրօշին տակ, ամբողջ կազմով ու յուզիչ որոշումով մը։

Այս քայլը ջերմ հետաքրքրութիւն յառաջ բերաւ նոր սերունդի շրջանակներուն մէջ։

Կը լսենք թէ Միութիւնը մօտերս Հանդիսաւորապէս պիտի տօնէ իր նոր շրջանին բացումը։

*** Այսօր քանի մը տարբեր աղբիւրներէ միաժամանակ իմացայ թէ 5—6 Հայեր կանչուած են ոստիկանատուն եւ Հարցաքննուած, կոմբիներու գործունէութեան մասին։

Նոյնպէս կ'իմանամ թէ Հայրենակցի մը ութ օր պայմանաժամ տրուած է, հեռանալու երկրի սահմանէն...։

*** Սէն Լուի մէջ Հոդամաս մը վարձուած է, որուն վրայ պիտի կառուցուի դպրոցի շէնք մը։ Աշխատանքները կը սկսին քանի մը օրէն։

*** Վարդանանց Տօնին առթիւ, Մարսիլիոյ Ազգ. վարժարանի աշակերտութիւնը կը պատրաստէ դպրոցական-թատերական Հանդէս մը։ Հայ կարմիր խաչը, որ նոյն օրը ինք պիտի տար ներկայացում մը, գիջած է զայն դպրոցին, եւ իրրեւ իր ձեռնարկը լայնօրէն պիտի օժանդակէ վարժարանին։

ԱՓ ՄԸ ՀԱՑԵՐ ՊԵԼՃԻՒՈՑ ՍԱՀՄԱՆԻՆ ՎՐԱՑ

Ֆրանսայի Հիւսիսային նահանգին մէջ, պելճիքայի սահմանին վրայ, գեղեցիկ գիւղաքաղաք մըն է, Ֆուամի, մօտ 15 հազար բնակչութեամբ։ Հայերս կ'աշխատինք շիշի գործարանի մը մէջ։ Օրականները բաւական գոհացուցիչ են։ Գործատէրն սկսելով բոլորին համակրանքը կը վայելենք։ Ամէնը 14 հոգի ենք, մեծ մասով ամուրիներ։ Միայն մէկ ընտանիք կայ, Թոգատցի։

Ամէնքս ալ գոհ ենք մեր վիճակէն, բայց դժբախտաբար ոչ մէկ կազմակերպութիւն կայ, ոչ ալ փափաք այդ ուղղութեամբ։ Ամէն մարդ իր գլխուն։ Ունինք տասնըմէկ տարեկան աղջիկ մը որ Ֆրանսական դպրոց կը յաձախէ։

Երկու նշանաւած երիտասարդներ, մէկը ես, չորս ամիսէ ի վեր ամառնական ձեւակերպութիւններով կը պբաղինք։ Առաջին անգամ երբ քաղաքապետութեան դիմեցինք, մեր Ծնունդի թուղթերը ուզեցին։ Ցառնդի տարիքը երկրորդական դատարանի մը առջեւ։ Այս տեւեց մէկ ամիս։ Այս թուղթերը մէկ ամիս յետոյ ղրկեցին Բարձրագոյն Դատարանին, վաւերացուելու համար. մօտ մէկուկէս ամիս է որ լուր չկայ։ Այս բոլոր գործողութեանց համար մօտ վեց հարիւր ֆրանք ծախսած ենք։ Հիմայ շուարած մնացած ենք. պիտի կրնա՞նք ամուսնանալ թէ ոչ։ Հաւատա՞նք թէ փարիզի ազգային վարիչները կը հետաքրքրուին այսպէսի խնդիրներով։

Գ. Պոտուրեան

ԿԵՆՔԸ ՍԿՍԻ ՇԱՄՕՆԻ ՄԷՋ

Սկսի Շամօնի մէջ Հայուհիներու Միութիւն մը ունինք, որ կը ջանայ աջակցիլ Հանրօգուտ գործերու։ Միութիւնը անցեալ գարնան իր բացման Հանդէսը տուաւ, իսկ Յունուար 10ին դարձեալ ներկայացում մը սարքեց, նիւթական կացութիւնը քիչ մը բարւոքելու Համար։ Դժբախտաբար անյայտ անցաւ Հանդէսը։ Կարգապահութիւնը լաւ չէր, բազմութիւնը՝ սովորականին քաղորդը։

*** Երեկոյթի մը առթիւ՝ որ 725 ֆրանք Հասոյթ արտադրեց, Մալաթիոյ Կրթասիրացի մասնաճիւղի անդամները շատ մը նուէրներ ըրին, գրադարանին ճոխացման Համար։ Պ. Մ. Մուրատեան նուիրեց 10 կտոր գիրք, Պ. Խ. Ընտրիկեան մէկ տարուայ «Յառաջ» եւլն.։

Սկսի Շամօնի Կ. Մ.

Կը խնդրուի յօդուածագիրներէն թուղթին մէկ երեսը միայն գրել.

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Հ. Մ. Ը. Մ. (Ա.) ՁԵԽԱԿԱՆ (Ա.)

Այսօր, կիրակի 17 Յունուար Stade Pershingի մեծ մարզավայրին մէջ Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ Փարիզի Զեխերու Առաջին խումբերը պիտի մրցին ժամը 2.30ին։

Զեխերու արժէքը ամենուս ծանօթ է։ Երկու խումբերը նախորդ տարի Հաւասար մնացին 1—1ով։ Բայց անցեալ տարի Զատկի շրջանին Հ. Մ. Ը. Մ.ը շահեցաւ բաժակը, եւ Զեխերը մնացին չորրորդ։ Այսօրուայ մրցումը խիստ հետաքրքրական պիտի ըլլայ, որովհետեւ երկու խումբերն ալ միեւնոյն մեթոտով կը խաղան։

Հ. Մ. Ը. Մ.ի խումբի բոլոր խաղացողները կը հրաւիրուին Porte Vincennes ժամը 1ին։

Stade Pershingը փորձէն 500 մեդր հեռու է, եւ գոց ամպիոններ ունի, ցուրտէն եւ անձրեւէն պատսպարելու Համար 40 Հազար Հոգի։

*** Պահեստի խումբն ալ կարեւոր մրցում մը ունի այսօր, S. A. Colombesի Ա.ին դէմ։ Հաւաքավայր Gare St. Lazare, ճիշտ ժամը 1ին։

Բ. խումբը կը մրցի Houilles A. C.ի պահեստին դէմ։ Հաւաքավայր Porte Champerret, ճիշտ 1ին։

***

ՃՇՏՈՒԻՄ ՄԸ

Շորեքշաբթի օրուան «Յառաջ»ի մէջ Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ Շուապիի մրցումին նկարագրութեան մէջ, գարմանքով կարդացի ձեր աշխատակցին ակնարկը ինծի դէմ։

Միջանկեալ ըսեմ որ մարզիկի մը կրծքէ արգիլուած չէ իր նախկին խումբին դէմ խաղալ։

Մրցումին օրը, մեր տղաքն էին որ սկսան կոպիտ խաղալ եւ մրցումը ֆութպոլէ աւելի կռիւի փոխուեցաւ, ինչ որ Շուազիի խաղացողները գրգռեց, ու անոնք ալ իրենց կարգին փոխադարձեցին։ Խաղը վերջանալու մօտ էր, երբ Հայ ալ վերջապահը, Գրիգոր Կարապետեան, Հակառակորդին Հետ վէճի բռնուելուցաւ եւ կռիւը սաստկացաւ։ Ժողովուրդը, Հայ եւ Ֆրանսացի, դաշտ խուժեցին։ Այդ միջոցին, պ. Պօղոս Գրէնկեան իր արբանեակներով Հասաւ եւ իմ վրայ յարձակեցան, բայց պիս ապատեցին։ Ցետոյ նոյն անձերէն մէկը քրոջս վրայ յարձակեցաւ ու Հովանոցին ակնոցը կոտրեց։ Շուազիի ժողովուրդը այս տեսնելով, բարկացաւ եւ սկսաւ փոխադրիլել։ Զմոռնամ յիշել որ նոյն օրը ոչ թէ 1000, այլ ընդամէնը 250 կար, որոնց մէկ չորրորդը Հայեր էին։

Այսչափը բաւ կը Համարեմ եւ ձեացածը՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Վարչութեան կը յանձնեմ։

Կ. Կարապետեան

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՊԱՐՈՒՈՒՄԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Թուրքերը անցած շաբաթ Ատանայի մէջ Հանդիսաւորապէս տօնեցին Ֆրանսացիներու կողմէ Կիլիկիոյ պարպումը։ Մուսթաֆա Քէմալ մօտ օրէն քննական պտոյտի պիտի. ելլէ դէպի Կիլիկիա, եւ Ատանա ու Սկլէֆքէ պիտի այցելէ։

կեղծ թղթադրամներու խնդիրը

Նոր յայտնութիւններու համաձայն, ծանօթ դրամանենգութեան գլխաւոր մեղսակիցները մէկն է եպիսկոպոս մը՝ Սթէֆան Զատրավեց, որ աշխարհագրական ընկերութեան պաշտօնեաներուն երդում ընել տուած էր յայտարարութիւններ չընել կեղծարարութեան մասին։ Կ'ամբաստանուի նոյն ինքն վարչապետ Պէթլէն, որ ամէն օր կը տեսնէր Փեշթայի Ոստիկ. Տեսուչը Նատոսին, իշխան Վինտիշկրացի մտերիմը։ Վինտիշկրաց, որ ինքզինքին «սեւ իշխան» անունը կուտայ, ամէն օր նոր մանրամասնութիւններ կ'ընէ։ Իր ցուցմունքներուն վրայ խուզարկուեցաւ Հունգարիոյ խնամակալ Հօրթիի դիւանապետ Ռիշարտ Պարթայի տունը, հարցաքննուեցան Հօրթիի թիկնապահը Մակաշացի, փեսան Զօլթան Հէյ եւ ուրիշ մարդեր, որոնք մտերիմ կապեր ունէին խնամակալին եւ վարչապետին հետ։

Ֆրանսացի գաղտնի ոստիկանները իրենց քննութիւնները վերջացուցած ըլլալով, տեղեկագիր պատրաստած են եւ շուտով Փարիզ պիտի դառնան Փէշթայէն։

Զերբակալուածներու հարցաքննութիւնը պիտի սկսի վեց շաբթէն։ Դատավարութիւնը դռնփակ պիտի ըլլայ։ Պանք տը Ֆռանսը հատուցում պիտի պահանջէ իշխան Վինտիշկրացէն։

Ռումանիոյ Արքայական ժողովը որոշած է կրկին արծարծել Հունգարիոյ մէջ պատրաստուած կեղծ լէյերու խնդիրը եւ հատուցում պահանջել։

Կիրակի օր Սթիրիա դղեակի մը մէջ անձնասպան եղաւ երիտասարդ իշխան Ալեքսանդր Լիխթէնշթայն, որ կը կարծուի թէ մեղսակից էր կեղծ թղթադրամներու գործին։ Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ ընկերվարական թերթերը «Ցօրվէրց», «Արպայթըր Ցայթունկ», «Տէր Ապէնտ» թերթերուն մուտքը արգիլուած է Հունգարիա. նոյնպէս «Քօթիտիէն»ը կը գրաւեն սահմանապուխին վրայ։

Կեղծ դրամներու տպագրութեան համար ծախք եղած է մէկուկէս միլիառ հունգարական քուռօն։

*** Նիւ Եորքի «Իմերիքըն ձէներըլ Պէնք» դրամատունը հեռագրած է Փեշթայի ոստիկանութեան թէ մեծ քանակութեամբ կեղծ տոլարներ շրջաբերութեան դրուած են Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ։ Ամերիկեան ոստիկանութիւնը կը կարծէ թէ այս կեղծարարութեան կեդրոնն ալ Հունգարիան է։ Միւս կողմէ, Լիհ կառավարութիւնը երեւան հանած է կեղծ գլոթիներ, որոնք նմանապէս Փեշթայի մէջ շինուած են։

Ռամոլմի եւ Ալգաս Լօրէն

Փարիզի խորհրդային դեսպան Ռաքովսքի Մոսկուայի մէջ ճառ մը խօսելով, հետեւեալ ակնարկութիւնը րրած է Ալգաս Լօրէնի մասին.— «Գերմանիա արեւելեան սահմանին վրայ գործելու որոշ ազատութիւն ձեռք բերելու եւ Հռենոսի ձախ ափին վրայ գրաւումի անհաւանական մեղմացումի մը խոստումին փոխարէն հրաժարեցաւ իր իրաւունքներէն արեւմտեան սահմանապուխի այն հողամասերուն վրայ, որոնք իրմէ խլուած էին Վէրսայլի դաշնագրով։ Լոքառնոյի դաշինքը ուղղուած է սովիեդներու դէմ։ Անոր համար բոլոր պետութիւններուն կ'առաջարկենք մեզի հետ կնքել ոչ-յարձակողական դաշնագիրներ, թուրքեւռուս դաշնագրին նման։ Այս է մեր պատասխանը Լոքառնոյի։

Ֆրանսական թերթերը զարմանք կը յայտնեն փարիզի դեսպանին այս հակաֆրանսական յայտարարութիւններուն համար։

Ջիւն-ձմեռը

Ցուրտը խստութեամբ շարունակուեցաւ վերջին երկու օրերը, թէեւ թեթեւացում կը նախատեսուի։ Առջի օր առատ ձիւն եկաւ Փարիզի մէջ։ Նոյնպէս ձիւնեց Մարսիլիոյ մէջ։ Փոթորիկ կայ ծովերու եւ ովկէանոսին վրայ։ Մարսիլիոյ մէջ բոլոր շոգենաւերը մեծ յապաղումով նաւահանգիստ հասան։ Ջրօդանաւ մը ծովեզերքէն 50 մղոն հեռուն ձիւնի փոթորիկի բռնուելով ստիպուեցաւ վար իջնել։ Ֆրանսայի շատ մը տեղերը ձմրան հունձքերը փճացան։

Վենետիկի մէջ չորս նաւեր սառոյցներու մէջ բռնուած են։ Վենետիկի ծոցին մէջ շոգենաւերը ստիպուած են ուղղութիւն փոխել սառոյցէն խուսափելու համար։ Փարիզի մէջ 5—6 հոգի ցուրտէն մեռան։ Մահացու դէպքեր տեղի ունեցած են նաեւ Ֆրանսայի գաւառներուն մէջ։

Պուլօնեի նաւահանգիստը սառած է։

Ընտրութիւններ յետաձգուած

Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ խորհուրդներու ընտրութիւնները յետաձգուած են գիւղերու մէջ՝ մինչեւ քանի մը ամիս, իսկ քաղաքներու մէջ՝ մինչեւ աշուն։

Այս որոշումը սերտ կապ ունի վերջին համագումարին հետ, ուր ուժգնօրէն ընդհարեցան կուսակցութեան երկու թեւերը, Սթալին—Կամէնեֆ (պաշտօնական) եւ Զինովիեվ (ընդդիմադիր)։ Միտքերը տակաւին հանդարտած չըլլալով, երեւի Մոսկուա յարմար չի դատեր անմիջապէս նոր ընտրութեան ձեռնարկել։

Միայն 35 սանթիմեթր

Յունուար 15ին Յունաստանի մէջ սկսան գործադրել այն օրէնքը որ ամուսնացած կիներուն ու 14 տարեկանէն վեր աղջիկներուն կ'արգիլէ կարճ շրջազգեստներ հագնիլ։ Քղանցքը գետնէն առնուազն 35 սանթիմեթր ըլլալու է։ Սթէնքի ոստիկանութիւնը կիներ վարձած է, այս օրէնքին գործադրութեան հսկելու համար։ Անոնք տուգանքները պատարան պիտի քաշուին։ Հայրերը պատասխանատու են իրենց աղջիկներուն, իսկ այրերը՝ իրենց կիներուն համար։

Եկեղեցի մը պատը կը փլցնեն

Պոլսոյ մէջ Սկիւտարէն Պէյքօզ խճուղի մը պիտի շինուի։ Այս առթիւ ճամբաները 15 մեթր կը լայնցուին։ Խճուղին կ'անցնի Գուզկունճուգի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին քովէն։ Հակառակ Թաղ. Խորհուրդի դիմումներուն, Քաղաքապետութեան հրամանով 20 գործաւորներ անմիջապէս փլցուցած եկեղեցիին շրջապատը՝ մինչեւ տաճարին դրան առջեւի մասը։ Զեն թոյլատրած նոյն իսկ որ առժամեայ փայտորմ մը կառուցուի եւ արտաքին դուռ մը բացուի։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. փարիզի եւ արուարձանի բոլոր խումբերը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին յառաջիկայ Երեքշաբթի 19 Յունուար գիշեր ժամը 8.30 ին, 130 Rue du Bac. métro Sèvres: Օրակարգ խիստ կարեւոր: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՇԱՊԻՆ ԳԱՐԱՔԱՀԻՍԱՐԻ եւ շրջականերու բոլոր երկաթ հայրենակիցները ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրուին այսօր կիրակի 17 Յունուար կէս օրէ յետոյ ժամը 2 ու կէսին: 40 Rue de Belleville ճաշարանին ժողովասրահը Metro Belleville.

ՀԱՑ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ երեկոյթ մը սարքած է փարիզի բժշկական Համալսարանին անդրանիկ հռուսահոգ վաղամեռիկ Ցարութիւն Պալեանի յիշատակին Salle des Sociétés Savantes-ի G սրահին մէջ, Յունուար 20ին ժամը 9ին, նախագահութեամբ Տօքթ. Քէմհաճեան ի:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑ ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ մասին կարեւոր դասախօսութիւն մը տեղի կ'ունենայ Հինգշաբթի Յունուար 21ին ժամը 8.45ին Սօսիէթէ Սավանթի սրահը 28 rue Serpente, նախաձեռնութեամբ ընկերային գիտութեանց դասախօս՝ պ. փօլ Տէքան:

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ ՕՐ. ՄԱՐԳՐԻՏ ԲԱԲԱՅԵԱՆԻ

20 Յունուար Դշ. գիշեր ժամը 9ին Comœdia-ի սրահին մէջ

51, rue Saint-Georges

կը մասնակցին Օր. Իրէն Ալթօֆ, պ. պ. Քանթըլուպ, Ժան Իւբէ եւ Մարթէն Քէլա:

Միջնադարեան եւ ժողովրդական Ֆրանսական երգեր:

ՄՈՒՏՔ՝ 20, 15 և 10 ՖՐԱՆՔ

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Կը փնտռուի Սեբաստացի Յակոբ Քէլլէճեան, որ 2—3 տարի առաջ պաֆրայէն Ֆրանսա եկած է: Տեղեկացնել Բարսեղ Աւագեանի, 26 պուլվար Վօլան, Վալանս (Ցռօմ)

Կը փնտռուի Հաճընցի Լիւտն Գաբրատպչեան որուն փարիզ կամ արուարձաններէն ըլլալ կը կարծուի: Տեղեկացնել Աբրահամ Խրիմեանի Etablissement H. Pellet, Vienne (Isère).

Խմիտցի Թովմաս Յ. Քիւրքճեան կը փնտռէ ծնողքը Յակոբ Նունեա, Յարութիւն, Թովմաս, Մարի, Սարգիս եւ Գրիգոր Քիւրքճեաններէն: Տեղեկացնել Թովմաս Քիւրքճեանի, Fabrique de cartonnerie à Etouy (Oise) France.

Կը փնտռուի բնիկ Թոքաթցի Թագուհի Հէօղլիւքճեան, աղջիկը Եպրաքսէ, տան կարապետ: Տեղեկացնել Յակոբ Մօսքոֆեանի Grand Moulin N° 5 Belmont Chavanoz (Isère-France).

Մալաթիացի վարդեր Գասպարեան կը փնտռէ տան Յովհաննէս Գասպարեանը որ Ամերայի կռիւէն վիրաւորուելէ ետք հիւանդանոց փոխադրուած էր. տեղեկացնել Société d'Education de Malatia, B. P. 48, St. Chamond (Loire).

Կէյվէյ Գուրտպէլէնցի Յակոբ Երամեան կը փնտռէ տան Թադէոս Երամեանը: Տեղեկացնել Յակոբ Երամեանի Grande Tuilerie de Bellevue, Ville de Frejus (Var).

Կը փնտռուի Չարսանճագի Խաչիկ գիւղէն Սարգիս Զաքարեանը (կամ Ըվենեան) Հօրը անունը Զաքար, մօրը՝ Ճուվար, որ պէյրութ որանոցը կը մնար մինչեւ 1924, եւ յետոյ Ֆրանսա բերուած ըլլալ կը կարծուի, տեղեկացնել Hovhannes Deukmedjian P. O. Box 168 Alep-Syrie.

ԾԱՆՕԹ ՋՈՒԹԱԿԱՀԱՐ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

կը ստանձնէ Արեւելեան Արեւմտեան երաժշտութեան, ջութակի, մանտոլինի, պանճոյնի, ուտի եւ քանոնի դասեր: Սակարկել կարելի է: Մի միայն Հայերու համար երեք դասը 12 ոսկէ ֆրանք: Ամէն տեսակ երաժշտական գործիք պատրաստ է: Հայ գործատուներու համար շաբաթ եւ կիրակի օրերը տրամադրելի է:

Հասցէ՝ 2 Cour du Commerce, St. André des Arts, Paris: Մուտք՝ 130, Bld. St. Germain: Métro Odéon.

ՃԱՇԱՐԱՆ **COSTAS**

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԳԻՏ

Խնամեալ սպասարկութիւն
Ընդարձակ սրահներ
Մատնաւոր սենեակներ

54, Rue du Pont-Neuf,
BRUXELLES
Tel. 118.44,

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS
208bis, Rue Lafayette Paris(10e)

ՀԱՑ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ

BELLEVILLEի

H. HAROUTIOUNIAN

18 bis, rue Jouye-Rouve, 18 bis

Métro Belleville Paris (20e)

կը գտնուի միշտ փաստրմա, սուջուխ, էմմէն եւ հատիճներ, պոլոնկան լագերտա, աղի ձուկեր եւ գոնսերվաներ:

Նաեւ պուլկուր, էոր պամբա, սալէպ, գաշար եւ ճերմակ պանիրներ, ձիթապտուղ եւ ձիթաիւղ, ձիթի, լոգում, հել վա եւ պէքմէզ թարմ սուրճ միշտ: փէստիլ եւ էոր պտուղներ:

ՍԵՆԵԱԿ ՓՆՏՈՒՈՂՆԵՐՈՒՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՍՊՈՐՏԻ եւ ԻԹԱԼԻԱ կողմը ընտանիքի կամ առանձին անհատի համար երկու կամ մէկ սենեակներ կան վարձու նպաստաւոր գիներով:

Դիմել՝ 36, rue Damesme, Paris, պ. Մկրտիչ Նշանեանի, բ. յարկը Métro Italie.

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԴԵՐԶԱԿ

ԳԱՐԱԵԱՆ

Tailleur Mignon

5, rue Mignon,— Métro Odéon եւ St. Michel

Սօսիէթէ Սավանթի թատրոնին դէմ: Ձմրան համար պատրաստած է ձոխ մոդելը մը ֆրանսական եւ անգլ. սիրուն կերպասներու:

Բաց է նաեւ կէս օրերուն, իրիկունները մինչեւ 8.30: իսկ կիրակի օրերը մինչեւ 1.30:

ՏՕՔԹ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

48, rue Monmartre

(Բ. յարկ. աջ կողմը առաջին դուռ)

Ֆրանսացի կարող մասնագէտներու ընկերակցութեամբ կը դարմանէ ՆԵՐԲԻՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ եւ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ՓԻՓԻ, ԱԿԱՆՋԻ եւ ԿՈՂՈՐԻ ճիւանդութիւններ

Téléph. CENTRAL 73-38
Métro: SENTIER կամ HALLES
Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 8Ը՝—10ես 1,30 — 8

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

20, Rue Rodier, Paris (9e).

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵԻ ՏԻՕՆԷՐ ՔԷՊԱՊ

☛ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳԱԹՈՒՄԲ ☚

Արագ եւ մաքուր սպասարկութիւն — Չափաւոր գին

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

ՄԱՎՐՕՍ

92, Rue Rébeval. Métro: Belleville

Հեռաձայն՝ Combat 10-15

Շամեղ Արեւելեան կերակուրներ՝ խոհարարապետ ՀԱՃԻ ԳՐԻԳՈՐ

Շաբաթ և կիրակի պիչերներ Արեւելեան նուագ

ԱՆԱՍԹԱՍԻՈՒ

ԴԵՐՁԱԿ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԿԵՐՊԱՐԱՆՆԵՐ — ԽԻՍՏ ՃԱՇԱԿԱՒՈՐ ԿԱՐՈՒՉՔԻ

34, Avenue de l'Opéra, Paris — Tél. Louvre 53-36

«AU PETIT CARILLON»

50, Av. Jean Jaurès, 50

Téléph. NORD 57-60 — Metro: JAURÈS

ՕՆՆԻԿ ՋՈՒԼՖԱԵԱՆ

Քառատրդ ժամերը ճիշտ պատի ժամացոյցներ: Ամէնուն մատչելի: Վճարման դիւրութիւն:

Զարթուցիչներ (Réveils) 16_20_25_30_33 ֆր.

Գրպանի տոկոն ժամացոյցներ 25_35_48_65_85 ֆր.

" ընտիր marque ELECTION 138 ֆր.

OMEGA 165 ֆր.

1 — 10 տարուան երաշխագիր: (ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐՔ ԲԱՑ Է:)

ՀԱՑ ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՈՐՈՇ ԶԵՂՔ

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՒԵԱՆ
որուն անունին պէտք է ուղղել դրամական ամէն առաքում:

"HARATCH,,
JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE
Directeur-Propriétaire: SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն — 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).
Հեռաձայն՝ Nord 57-82
Մէթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵՒԻՆ	Եռամսեայ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Յունաստան և գաղութներ 16 ֆր.		35 ֆր.	65 ֆր.
Անգլիա և » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 ս.	5 ս.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	90 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 1 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
20
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
1926

20 JANVIER 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 74 — Կը հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 40 ՍԱՆԴԻՄ

ԵՐԿԱՒ ԽՕՍՔ

ԽԱՐԽԱՓՈՒՄՆԵՐ

Ծանր վտանգ մը անցուց ռուսական Կոմկուսը, վերջին համագումարին առեն:

Բառին իրական իմաստով պառակտում չկայ, գոնէ առ այժմ, բայց շատ խոր են բացուած ճեղքերը: Կուսակցութեան երկու զօրաւոր թեւերը կը շարունակեն մաքառիլ իրենց տեսակէտներուն եւ դիրքերուն համար: Բնականաբար կացութեան տէր կը մնան անոնք որ յաջողեցան մեծամասնութեան քուէարկել տալ կեդր. կոմիտէին տեսակէտը. բայց ընդդիմադիրներն ալ զիջանելէ չեն եղած, եւ յարմար առիթներու կը սպասեն, վէճը արծարծելու համար: Պարապ տեղը չէ որ, վիճաբանութեանց ընթացքին, Ռիկօֆ, վարչապետը, արտասանեց հետեւեալ խօսքերը. «Ինչ որ պատահեցաւ ներկայ համագումարին մէջ, հազար անգամ աւելի վտանգաւոր է, քան այն վիճաբանութիւնները որ տեղի ունեցան վերջին տարիներս»: Եւ այս՝ իբրեւ պատասխան Զինովիեվի, որ կը մռմռար. «Դուք կը կարծէք թէ մենք պիտի լռե՞նք մեռելներու պէս»: Նոյն Զինովիեվը կը շեշտէր թէ «խուլ պայքարն ու վէճը կը շարունակուին մէկուկէս տարիէ ի վեր»: Իսկ միւս ընդդիմադիր հռետորը, Կամենեւ, դիտել կուտար թէ կուսակցութեան մեծամասնութիւնը «կեղծաւոր» քաղաքականութեան մը կը հետեւի:

Ինչպէս գիտենք, մեծամասնութիւնը բարոյապէս պատժեց նոր պայքարին պարագլուխները, երեք խոշոր դէմքեր, — Զինովիեվը, որ Գ. Միջազգայինը կը վարէ, անդադար հրահրելով համաշխարհային յեղափոխութեան խարոյկը. Սոկոլնիքոֆը, որուն ձեռքն էր Սորհրդային Միութեան եկեմուտքը, եւ Կամենեւը, որ մաս կը կազմէր Լենինի յաջորդող եռապետութեան: Վերջին երկուքը երկրորդական պաշտօններու կոչուեցան, իսկ առաջինը թէեւ կը պահէ կոմինտէրնին նախագահութիւնը, բայց լրջօրէն փետրաթափ եղած է, քանի որ իր ձեռքէն առին մամուլը: Իրականին մէջ երկու քաղաքներ են որ կը մղեն պայքարը, — Լէնինկրատը (Փեթրոկրատ), ձախ, կը մաքառի Մոսկուայի դէմ (չափաւոր): Հակառակ զանազան կարգադրութեանց, յաղթական վարիչները հանդիստ չեն տակաւին, եւ արթուն կը հսկեն: Ատո՛ր համար է որ Յունուար 5ին յետաձգեցին երեսուն նահանգներու խորհուրդներուն (սովետ) ընտրութիւնը, մինչ ամէն բան վերջացած է ուրիշ քսան շրջաններու մէջ: Յետաձգուած շարքին մէջ են, մասնաւորապէս, Մոսկուան եւ Լէնինկրատը: Այս որոշման հետեւանքով, խորհուրդներու համագումարը, որ տեղի պիտի ունենար Մայիսին, կը մնայ ձմրան:

Պայքարին հիմնական աղբիւրը — գիւղն է, մանաւանդ ռուսական գիւղը, որ կը մնայ նոյն խաւարակուռ Ափրիկէն, անճառ եւ անթափանցելի: Վերջին երկու տարուան ընթացքին, պոլշեւիկները խոշոր զիջումներ ըրին այդ հսկայական զանգուածին, որ իր համրութեամբն իսկ երկիւղի մատնած է խորհրդային իշխանութիւնը: Հակառակ թափուած աշխատանքին, գիւղացին անմատչելի կը մնայ, եւ ողորմելի համեմատութիւն մը կը ներկայացնէ իբրեւ կուսակցական: Համագումարի պաշտօնական զեկուցման մէջ, հաստատուեցաւ թէ 1925 Նոյեմբեր 1ին ռուսական Կոմկուսը ունէր 1,025,000 անդամ, որոնց 100ին 57ը բանուոր, 100ին 25ը գիւղացի: 100ին 17ը պաշտօնեայ: (Ըմոռնանք որ Ռուսիոյ բնակչութեան 100ին 95ը գիւղացի է): Զիջումներու կարգին, որոշուեցաւ չեղեալ նկատել այն բոլոր ընտրութիւնները որոնց մասնակցողներու թիւը 100ին 30էն պակաս է: Յետոյ, ընտրութեան իրաւունք տրուեցաւ այն գիւղացիներուն որոնք վճարովի բանուորներ կը գործածեն, մանր սեփականատէրերուն եւ արհեստաւորներուն, կրօնական ծիսակատարութեանց երկրորդական պաշտօնեաներուն, եւ խորհրդային պարտաթուղթեր ունեցողներուն:

Այս նահանջը որոշ ոգեւորութիւն առաջ բերաւ գիւղացիներուն մէջ. բայց գոհ չէ կեդրոնը, կոմկուսը: Կը վախնայ որ գիւղացին, մանաւանդ քիչ-շատ ունեւորը թեւերը բաւական ազատ զգալով, մանաւանդ քիչ-շատ ունեւորը թեւերը բաւական ազատ զգալով, արթննալով, կրնայ բոլորովին անհաճոյ կացութիւն մը ստեղծել: Սանձը ձեռքը պահելու փորձ մըն է ընտրութեանց յետաձգումը, ճիշտ այն միջոցին, երբ մթնոլորտը թանձրացած է համագումարին վէճերէն:

Ընդհանուր առումով, տնտեսական կնճիռն է որ աչ ու ձախ թարթափիլ կուտայ պոլշեւիկ վարիչներուն: Վիճաբանութեանց ատեն, Սոքօլնիքօֆ կը պնդէր թէ Սորհրդային Միութեան տնտեսական վարչաձեւը զրամապետական է, թէ «չկայ մէկ հատիկ գործարան ուր իրականացած ըլլայ ընկերվարութիւնը»: Մեծամասնութիւնը հերքելով հանդերձ, ներքնապէս կը խոստովանի այս իրողութիւնը. բայց ուրիշ ելք չունի, որովհետեւ, «փող է հարկաւոր»: Չափաւոր տարրը երեւոյթները փրկելով, կ'ուզէ վերջին փորձ մը կատարել, արտասահմանէն վարկ ստանալու համար: Եւ ահաւասիկ առաջին մեծարանքները կ'ըլլան Ֆրանսայի, որ ամէն բանէ առաջ իր փոխ տուած միլիարներուն տոկոսը կը պահանջէ:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԵՐՋԱՆԻԿ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ

Անցեալ տարի ծանր միջադէպ մը ծագեցաւ Ռամկավարներու Քալիֆորնիոյ օրկանին, «Նոր Օր»ի խմբագրատան մէջ: Խմբագիր եւ վարիչ իրար ծեծեցին, թերթին գոյքերը գրաւի տակ առնուեցան, եւ հիմա գործը կը քննուի դատարանի առջեւ: Բայց, վէճը չէ հարթուած կուսակցութեան մարմիններուն միջեւ ալ, որոնք երկուքի բաժնուած են: «Նոր Օր» իր վերջին թիւով կը հրատարակէ Քալիֆորնիոյ շրջանի Ռամկավարներուն հետեւեալ ազդմաշունչ յայտարարութիւնը.

«Քալիֆորնիոյ Ռամկ. Ազատական կուսակցութեան Ակումբներս քանիցս դրեցինք Նիւ Եորքի Կեդր. վարչութեան, անապատ կերպով եւ ձշգրտօրէն պարզելով այն միջադէպին պատմութիւնը, որ տեղի ունեցաւ «Նոր Օր»ի վարչութեան եւ խմբագրին միջեւ:

Հակառակ մեր պաշտօնական տեղեկագրութեանց, Կեդրոնը կամայական եւ միակողմանի ընթացք բռնեց, քաջալերելով «հարուստ» յանցաւորները: Ակռէ զատ Կեդրոնը առանց նկատի առնելու տեղիս իրաւունքները, դադրած յայտարարեց «Նոր Օր»ը, առանց մեր ձայնը լսելու:

Բռնապետական այս ընթացքին համար, կուզանք յայտարարել թէ ազատօրէն եւ ռամկավարական ոգիով մտածող ակումբներս չենք ճանչնար եւ անլսելի կը թողունք որ եւ է հեղինակութիւն եւ իրաման, որ Ռամկ. Ազատական կուսակցութեան Ամերիկայի Կեդր. վարչութիւնը կը տեղայ Քալիֆորնիոյ գլխին՝ քմահաճօրէն:»

Մ ԻՒ Ց Ե Ա Լ Ա Կ Ո Ի Մ Բ Ն Ե Ր

Երջանի՛կ կազմակերպութիւն...

ՖՐԱՆՔԸ ՓՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Հիւսիսային գաւառներէն առաջարկ եղած է որ իւրաքանչիւր համայնք 50,000 ֆրանք հաւաքէ, ելմտացոյցին բացը գոցելու համար: Իսկ Մարսէյլի մէջ գումարուած ժողովի մը առաջարկեց որ ընդհանուր հանգանակութիւն կատարուի ամբողջ Ֆրանսայի մէջ, եւ գոյացած արդիւնքով գնուին կարճ պայմանաժամով մուրհակները եւ հրապարակաւ այրուին:

Թղթատարական վարչութիւնն ալ, իր կարգին կ'առաջարկէ աւելցնել նամակի, հեռագրի եւ հեռաձայնի սակերը: Այսպէս, նամակը 30 սանթիմէն բարձրացնել 40ի (յանձնարարեալ՝ 1 ֆր. փոխանակ 75 սանթիմի), բացնամակները (քարդ) 20էն 30ի, եւայլն:

ՇՈՒՏՈՎ ԿԸ ԼՐԱՆԱՅ

«ՅԱՌԱՋ»ի Ե. Վեցամսեան կը լրանայ յառաջիկայ Փետրուարին:

Ընդունք որ առկախ հաշիւներ ունինն, թող հաճին փակել:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՓՈԽ-ՎԻՃԱԿԸ

Էնկիւրի որոշած է ութսպատիկ մաքսատուրք գանձել այն բոլոր երկիրներէն, որոնք մինչեւ հիմա առեւտրական դաշնագիր չեն կնքած Թուրքիոյ հետ: Այս որոշումէն կը ցնաստուին Ամերիկա, Սպանիա, Չեխոսլավաքիա եւլն., որոնց Պոլսոյ ներկայացուցիչները բողոքած են արտաքին գործավարութեան: Թուրքերը այս որոշումը տուած են մասնաւորաբար աղդելու համար Ամերիկայի վրայ, որ դեռ չէ վաւերացուցած Լօզանի դաշնագիրը: Պոլսոյ Մաքսային տեսչութիւնը սկսած է 100ին 60 տուրք գանձել ամերիկեան ապրանքներէն. ամերիկացի վաճառականները մեծ մտահոգութեան մատնուած են. հարիւր հազարաւոր ապրանքներ կը մնան մթերանոցներուն մէջ: Անգլիացի, ֆրանսացի եւ գերման վաճառականները այս նոր օրէնքին շնորհիւ, ամերիկեան ապրանքներուն կէս գինովը կը ծախեն իրենց ապրանքները:

«Շիքակօ Թրիպիւն»ի թղթակիցը կ'ըսէ թէ Մոսուլի խնդրին համար եթէ պատերազմ ծագի, Թուրքերը պիտի հրաւիրեն Պոլսոյ ամերիկեան հպատակները 48 ժամուան ընթացքին հեռանալ երկրէն:

13 Քարեր եւս կախուած

Խարբերդի անկախութեան դատարանը անցած շաբաթ մահուան դատապարտեց Ճապաղլուրցի Շիւքրին, Սէյիտը, Ֆայիքը, Իպրահիմը, Սելիմը, Ահմէտը, Ուլաշը, Էմինը, Ապտիւլ Քէրիմը, Ալին, Մօլլա Եուսուֆը, Ֆէյզին եւ Օսմանը, իբրեւ մեղսակից քրտական ըմբոստութեան: Չինզշաբթի օր բոլորն ալ կախաղան հանուեցան Խարբերդի մէջ:

Անպարտ արձակուեցան նախկին գնդապետ Սելիմ եւ իր 70 ընկերները: Շէյխ Գասըմ եւ Մէհմէտ Սայիտ 10ական տարի բանտարկութեան դատապարտուեցան:

Ուրիշ կախաղաններ

Էնկիւրիի անկախութեան դատարանն ալ երկար դատավարութենէ մը յետոյ, իր վճիռը տուաւ Պրուսայի մէջ երեւան հանուած խռովարարական մարմնին անդամներուն դէմ, որոնք իբրեւ թէ Զերքէզ Էհէմի գործակցելով, պիտի տապալէին կառավարութիւնը եւ եղեռնափորձ պիտի կատարէին Էնկիւրիի վարիչներուն դէմ: Ամբաստանեալներէն մահուան դատապարտուեցան գնդապետ Օսման պէյ, քաղաքապահ գինուորներու նախորդ հրամանատար Իսմայիլ Հագգը, Գըրշէհիրի նախորդ երեսփոխան Բիդա եւ Բիֆաթ գափտան: Չորսն ալ կախաղան հանուեցան: Անպարտ արձակուեցան Էյուպ Սապրի, Բիւսթէմ եւ Պրուսայի նախկին քաղաքապետ Սամի պէյերը: Հիմա դատուելու վրայ է Ատանայի «Թօք Սէօղ» թերթի արտօնատէր Ապտիւլ Գատէր Քէմալի պէյ:

Ընդդիմադիրներն կը գործեն Սկիւտարի մէջ

Թուրք թերթերը կը գրեն թէ Բարեկարգիչ ազանդի փախստական անդամները այս օրերս կը համախմբուին Սկիւտարի մէջ, ուր մասնաճիւղ մը բացած են: Հոն հասած են արդէն Հօճա Սապրի, Իթթիլաֆի հիմնադիր գնդապետ Սաղըզ, Սկիւտարցի Հաֆըզ Էմին, Անգլիասէրներու Ընկերութենէն Մէհմետ, Կիւմիւլճինալը Իսմայիլի գործակից Հօճա Ալթա: Մասնաճիւղին կ'անդամակցին, բազմաթիւ կրօնականներ, որոնք Էնկիւրիի բարենորոգումներուն դէմ քարոզութիւններ կ'ընեն, Պոլսոյ թերթերուն մէջ հրատարակուած պետական վարիչներու եւ Թրքուհիներու լուսանկարները, գլխարկի գործածութիւնը եւլն. Իսլամական օրէնքին դէմ կը գտնեն, սպառնալով որ «Թուրքիոյ ի նպաստ խօսողներու «նիքեահ»ը կը լուծուի եւ այդպիսիներուն վրայ մեռելական աղօթք չկարդացուիր»:

Հօճա Ալթա «Մէտտահ» անուն մէտրէսէ մը բացած է, որ դաւադիրներու հաւաքատեղին է: Թուրքիայէն փախչող բոլոր քաղաքական յանցաւորները այս մարդուն քով կ'ապաստանին: 150 հոգինոց սեւ ցանկէն Հաֆըզ Էմին եւ Մէհմետ ասոնց կարգէն են: Ընկերութիւնը յաճախ գործակալներ կը ղրկէ Թուրքիա՝ հակաքէմալական քարոզութիւններ ընելու համար:

Նահապետական միջոցներ Իզմիրի համար

Թուրք կառավարութիւնը արգիլած է շոգենաւերու մուտքը Իզմիրի նաւահանգիստը՝ մայրամուտէն յետոյ: Եթէ, հակառակ այս արգելքին ո եւ է շոգենաւ ներս մտնել փորձէ, բերդէն թնդանօթի հարուած մը պիտի արձակուի զայն կեցնելու համար եւ ռումբին փոխարէնը՝ 68 ոսկի, պիտի գանձուի նաւապետէն. նոյնպէս իբր պատիժ, այդպիսի շոգենաւերու արձանագրութիւնները 24 ժամ յետոյ պիտի կատարուին:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՀԱՅ ԳՐՈՂ ԵՎ ՄԱՐՏԻՆԵՍ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

(ՈՒՂԱՐԿՈՒՄ ԵՆՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐ ՀԱՅՈՑՔԻ)

Ամերիկահայ գրականության մեջ ամենից ավելի ուշադրության արժանացած հեղինակներից մեկը Մարտին Պետրոսեանն է։ Նրա գրչին են պատկանում «Ժողովրդական հանդիսություն», «Ամերիկահայ գրականության պատմություն», «Ամերիկահայ գրականության ուրվագիծ» և «Ամերիկահայ գրականության ներկայացուցիչներ» աշխատությունները։ Նա հրատարակել է նաև «Ամերիկահայ գրականության ընտրանի» երկհատորյակը։ Ամերիկահայ գրականության պատմության մասին նրա գրած ուսումնասիրությունները տպագրվել են նաև Ամերիկայի հայկական պարբերականներում։

Մարտին Պետրոսեանը ծնվել է 1876 թվականին Կարինում։ Ավարտել է Կարինի ռուսական գիմնազիան։ Ուսումը շարունակել է Պետերբուրգի համալսարանի պատմա-բանասիրական ֆակուլտետում։ Ուսանելու տարիներին նա ակտիվ մասնակցություն է ունեցել հայ ուսանողական կյանքին։ Ուսումնական տարիներին նա հրատարակել է մի շարք գրքեր։ Ուսումը ավարտելուց հետո նա մեկնել է Ամերիկա։ Այստեղ նա ստիպված է եղել զբաղվել տարբեր աշխատանքներով։ Ամերիկայում նա ապրել է Նյու Յորքում, Ֆրեզնոյում, Ֆրեսնոյում, Ֆրեսնոյում, Ֆրես

ԹՈՒՐՔԵՐՆ ՈՒ ՌՈՒՍԵՐԸ ԱՒԵԼԻ ՇԱՏ ՀՈՂ ՈՒՆԻՆ

Ինչպէս դիտել տուած էինք, Հայաստանի շատ մը մասերուն մէջ թուրք եւ ռուս գիւղացիները աւելի շատ հող ունին, քան Հայերը:

Վերջերս այս մասին՝ շարք մը ուսումնասիրութիւններ հրատարակեց «Պրօշակ»ը, քաղելով խորհրդային վիճակագրութիւններէ: Բայց ահա տասկ «Խորհրդային Հայաստան»ը (3 Դեկտ. 1925) կը հրատարակէ մանրամասն ցուցակ մը, զոր կ'արտատպենք ստորեւ: Այս վիճակագրութեան կցուած խորհրդածութիւններուն մէջ, հեղինակը դիտել կուտայ.—

Միշտ շեշտուած է այն բանը, թէ մասնաւորապէս Հայաստանի մէջ հողաշինարարութիւնը այնպէս պիտի կատարուի, որ անցեալին ճնշուած, հալածուած Հայ աշխատաւորութեան պետական սահմաններուն մէջ ազգային փոքրամասնութիւնները իրենք գիրենք հարստահարուած չզգան:

1.— Մենք հողաշինարարութիւն պիտի կատարէինք այնպիսի շրջաններու մէջ, ուր ցարականութիւնը ստեղծած էր հողի օգտագործութեան անարդար, աննպատակայարմար եւ աչք ծակող անհարթութիւններ: Օրինակ, նախ քան մեր հողաշինարարութիւնը, վարանցովկա ռուսական գիւղին մէջ մարդ գլուխ միջին հաշուով կ'ինար 3 տեսիադինէն աւելի, իսկ հարեւան Շահնազար գիւղին մէջ՝ երեք քառորդէն ալ պակաս: Այս բոլոր գիւղերը ոչ միայն հողային, կլիմայական եւ տեղագրական միեւնոյն պայմաններն ունին, այլ եւ վարանցովկան ու Միխայլովկան բնական շատ մը յարմարութիւններով բարձր են Ղարաքիլիսէն եւ Շահնազարէն: Պէտք էր վերջնել այդ աղաղակող անհարթութիւնները, առանց հարուած հասցնելու ազգային փոքրամասնութեան գիւղական տնտեսութեան զարգացման:

2.— Որոշ շրջաններու, մանաւանդ նուաճողական եւ ազգայնական կռիւներու հետեւանքով, հողային շատ սուր յարաբերութիւններ ժառանգութիւն մնացեր էին մեզի: Քանի մը վայրերու մէջ (Դարալագեազ, Բասար Գեչար, Զանգեզուր եւն.) ազգային ընդհարումները ստացեր էին հողային հարցը լուծելու համանք, որու հետեւանքով 1921ին գիւղերը եւ անոնց սահմանները հիմնովին փոխեր էին մօտիկ անցեալի պատկերը:

Պէտք էր մեծ զգուշութեամբ այնպիսի պատկեր տալ գիւղերուն եւ անոնց սահմաններուն, որ մէկ կողմէ վերնային սակաւահող հայ բազմութիւնները հարեւանի դէմ գրգռող հողային պայմանները, իսկ միւս կողմէ՝ «իր աւերուած վաթանը վերադարձած թուրք փոքրամասնութիւնը պահէր նոր տնտեսութիւն ստեղծելու եւ զարգացնելու հնարաւորութիւններ»:

3.— Վերջապէս, մենք հողաշինարարութիւն պիտի կատարէինք այնպիսի երկրի մը մէջ, ուր հարիւր հազարէ աւելի հողազուրկ գաղթականութիւն կար:

* * *

Ցօդուածագիրը կը յայտարարէ թէ առաջին երկու հարցերը լուծուած են արդէն, եւ, իրրեւ ապացոյց, կը ներկայացնէ հետեւեալ աղիւսակը. (տեղի անձկութեան պատճառով, զեղչած ենք միայն արօտավայրի մասը: Ընդհ. գումարին մէջ, առ հարիւր համեմատութիւնը կը ներկայացնէ թէ վարելահող, խոտհարք եւ թէ արօտավայր եւլն հաղք եւ թէ արօտավայր եւլն Խմբ.):

ՀՈՂԷՆ ՕԳՏՈՒԵԼՈՒ ԻՐԱՒՈՒՆՔԸ

ՍՏԵՓԱՆԱՒԱՆԻ ԽԱՒՈՒՆ ԲՆԱԿՉՈՒԹԵԱՄԲ ՇՐՋԱՆՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ,

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԲԱՇԽՈՒՄԷՆ ՑԵՏՈՑ

Գիւղերը		Բնակ. Թիւը	Տեսիադին	Մարդ գլուխ	Մ. գլուխ
ՀԻՄՍԱՅԻՆ ՎԱՐԱՆՑՈՎԿԱ					
Սովուխ-Բուլախ	Թուրք	480	1217	2,53	3,37
Ջուջաքենդ	»	483	1386	2,87	3,17
Շահնազար	Հայ	3500	5369	1,53	1,86
ՍՐԵԻՄՏԵԱՆ ՎԱՐԱՆՑՈՎԿԱ					
Իլմազլու	Թուրք	480	1385	2,87	3,08
Ն. եւ վ. կարակալա	»	229	561	2,45	2,92
Կարա-Իսա	Ռուս	100	192	1,92	3,37
Ն. Պակլովկա	»	736	1397	1,90	2,88
Կոմուր-Բուլաղ	Հայ	1098	1348	1,22	2,35
ԱՐԵԻԵԼԵԱՆ ՎԱՐԱՆՑՈՎԿԱ					
Ն. Միխայլովկա	Ռուս	824	1484	1,80	2,35
Վարանցովկա	»	3535	7958	2,22	2,66
Նորաշէն	Հայ	650	859	1,32	1,82
Սարչապետ	»	1300	1397	1,07	1,57
Ղարաքիլիսա	»	1280	1060	0,82	1,15
ՀԻՄՍԻՄՍԱՅԻՆ ՍՏԵՓԱՆԱՒԱՆ					
Արմանիս	Հայ	322	354	1,09	1,54
Շերիեր	Ռուս	850	1027	1,20	2,06
Շերիեր	Հայ	1859	1508	0,81	1,06
ԱՐԵԻԵԼԵՆ ՍՏԵՓԱՆԱՒԱՆ					
Պրիվոլնոյէ	Ռուս	2000	2429	1,21	1,97
Հայդարբէկ	Հայ	1386	1932	1,39	1,93
ԿԱՄԵՆԿԱ ԴԵՏԻ ՉԱՒ ԱՓ					
Ուուուս	Հայ	1252	1715	1,36	1,73
Ալեքսանդրովկա	Ռուս	414	499	1,20	2,38
Լեջան	Հայ	1381	998	0,75	1,14
ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ՍՏԵՓԱՆԱՒԱՆ					
Նիկոլայեվկա	Ռուս	734	585	0,75	1,26
Կուրթան	Հայ	1854	1041	0,56	0.88
Փիւլ-Ագարակ	Հայ	1973	1244	0,63	0.72

Այս ցուցակը բացորոշապէս կ'ապացուցանէ, — եւ յօդուածագիրն ալ կը խոստովանի, — թէ «յեղափոխական» հողաշինարարութենէն յետոյ ալ, թուրք եւ հայ գիւղացիները հայ գիւղացիներէն շատ աւելի նպաստաւոր պայմաններու մէջ կը գտնուին: Այսպէս, «Ստեփանաւանի (Ջալալօղլու) գաւառակի բոլոր գիւղերուն մէջ, փոքրամասնութիւններս հողային բոլոր տեսակիներով աւելի լաւ են ապահովուած, քան իրենց հարեւան գիւղերը»:

Ընդհանուր ուրիշ ցուցակ մը որ նոյն իրողութիւնները կը հաստատէ.—

ՀՈՂԱՅԻՆ ԲԱՇԽՈՒՄԸ

ԴԱՐԱԼԱԳԵԱԶԻ ԵՒ ԲԱՍԱՐ ԳԵՂԱՐԻ ՇՐՋԱՆԻՆ ՄԷՋ

Շրջանի անունը		Բնակչ. Թիւը	արտ	Բոլոր հողերը	Մ. գլուխ
Դարալագեազ	Հայ	21,787	15,727	81,196	3,72
»	Թուրք	6,417	5,725	39,175	6,10
Բասարգեչար	Հայ	17,332	19,190	31,029	1,78
»	Թուրք	11,335	20,362	30,546	2,67

Ինչպէս կը տեսնուի, երկու գաւառներուն մէջ ալ թուրք բնակչութեան տրամադրութեան տակ հողուած է աւելի շատ հող, քան ունին Հայ գիւղացիները: Բասար Գեչարի մէջ 11,336 թուրք բնակչութիւնը աւելի վարելահող եւ խոտհարք ունի (20,362 տեսիադին) քան 17,332 գիւղացիութիւնը (19,190 տեսիադին): Ամբողջ շրջանին մէջ բոլոր հողերու միջին համեմատութիւնն է Հայ գիւղերու համար՝ 2.67 տեսիադին: Դարալագեազի թրքական գիւղերը մանաւանդ արօտավայրի կողմէ երկու անգամ աւելի լաւ ապահովուած, քան հայկական գիւղերը: Յօդուածագիրը այս պարագան կ'արդարացնէ հետեւեալ տրամաբանութեամբ. «Այլ կերպ լինել չէր կարող. քանի որ այդ վայրերը նոր վերադարձած թուրք բնակութիւնը միանգամայն ընչազուրկ լինելով, տնտեսութիւն ստեղծելու եւ զարգացնելու համար պէտք ունէր հողային նպաստաւոր պայմանների»:

Ահա թէ ինչո՞ւ Հայ ընչազուրկ գաղթականին համար տեղ չկայ Հայաստանի մէջ...:

Պ. Գ. ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆԻ ՎԷՃԸ ՓԱՐԻԶԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏ

Լենտոնի Թերթերը մեծ հետաքրքրութեամբ կը սպասեն գալուստ Փիլպէնկեանի եւ Ռօյըլ Ցըչ քարիւղի ընկերութեան միջեւ ծագած վէճին, որու մասին տեղեկութիւններ տուած ենք ասկէ առաջ: «Տէյլի Էքսփրէս»ի կարծիքով, վէճը այնքան լուրջ է որ, կրնայ «քարիւղի Հայ Թագաւորը» հեռացնել այն ընկերութիւններէն որոնց վարչութեան մէջ ներկայացուցիչն է Ռօյըլ Ցըչի: Ուրդարեւ, Պ. Փիլպէնկեան տնօրէնն է հետեւեալ ընկերութիւններուն եւ Ռօյըլ Ցըչէն բոլորովին անկախ դիրք ունի անոնց մէկ մասին մէջ.— թըրքիշ Փեթրօլեըմ քըմփէնի, Մէքսիքըն Իկլ Օյլ քըմփէնի, Ուրալ-Քասփիըն Օյլ քորփորէյշըն, V. O. C. Հօլտինկ քըմփէնի, Վէնեցուէլըն Օյլ քըմփէնի, Թամփիկօ-Փանուկօ, Քոնսոլիտէյթըտ Հօլանտ Փեթ. քըմփէնի:

Խոշոր շահեր կապուած են այս վէճին: Շէյխ Թրանսփորթ քըմփէնի, որու վարիչներուն մէջ կան անգլիացի երեսփոխաններ ալ, 43,000,000 տոլըրին դրամագլուխ ունի, 26 միլիոնը վճարուած:

Ընդլ. Թերթը այս առթիւ հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ Պ. Փիլպէնկեանի մասին.

— «Պ. Գալուստ Սարգիս Փիլպէնկեան ահագին հարստութեան տէր Հայ մըն է, որ տարիներէ ի վեր գօրաւոր ազդակ մը եղած է մօտաւոր Արեւելքի եւ կեդր. Ամերիկայի քարիւղի բանակցութեանց մէջ: Գլխաւորաբար իր ճարտար դիւանագիտութեան շնորհիւ է որ թըրքիշ Փեթրօլեըմ քըմփէնի կրցաւ թրքական կառավարութենէն մինչեւ որոշ տասնամեայ արտօնութիւններ ստանալ, որոնց գլխաւոր շահառուները կ'ըսուին ըլլալ Ընկլօ-Փըրսըն ընկերութիւնը եւ Ռօյըլ Ցըչ խմբակը: Այս ընկերութեան բաժնեթուղթերուն հարիւրին 5ը այժմ՝ իր անձնական սեփականութիւնն են: Պ. Փիլպէնկեան համբաւ հանած է երկու կիսագունդերու սակարանական հրապարակին վրայ, իր կատարած գործողութեանց ընդարձակութեամբ եւ յանդգնութեամբ: Խորհրդաւոր մարդ մըն է հանրութեան համար, որ բան չի գիտեր, կամ քիչ բան գիտէ իր անձնաւորութեան մասին: Երկար տարիներ եղած է մեծ անքննելի դէմք մը, որ միշտ ետեւը կը կենայ եւ ահագին ապրեցութիւն կը գործէ աշխարհի քարիւղի հրապարակին վրայ: Երբ Մէքսիքըն Իկլի կամ Ռօյըլ Ցըչի թուղթերը կը բարձրանան կամ կ'իյնան, սակարանները կը հարցնեն. «Ի՞նչ կ'ընէ Փիլպէնկեանը»:

Պ. Փիլպէնկեանի բուն բնակավայրը փարիզ է, բայց այժմ Լոնտոն կը գտնուի, ուր իր սիրական ժամադրավայրերէն մէկն է Քլըպը (դեսպանական՝ շքեղ ակումբ):

ՉԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌՆԵՐԷՆ

ՅՈՒԶԻՉ ՀԱՆԴԷՍ ՄԸ

Վերջերս երեք հարանիք եւ երկու միւրուելիւն կատարուեցաւ մեր քաղաքին մէջ: Այս առթիւ այցելութեան եկած էին Լիմնի հոգեւոր հովիւ Ընանիա վարդապետ եւ Գէորգ քահանայ: Կրօնական արարողութենէն յետոյ հիւրերը ճաշի հրաւիրուեցան Սէօլէօգցիներու կողմէ, ընդարձակ սրահի մը մէջ, քառասունի մօտ անձերով ու վառվռուն երիտասարդներով: Հարսնեւտան մէջ ալ մեծ էր ոգեւորութիւնը: Արեւելք Հայրենակցական միութիւնը եւ Թոգատի պոլիս գիւղի Հայրենակցական միութիւնը ներկայացուցիչներ ղրկած էին, որոնցմէ ձեր թղթակիցը երեք հարսերու բերնէն լսելով պատմեց անոնց տառապանքը աքսորի ճամբուն վրայ: «Թուրքը կը բռնադատէր որպէս զի «պիսմիլլահ»-ըսեն, անոնք կը պատասխանէին «տիլիմ տէօնմէյօր» (լեզուս չի դառնար), եւ այսօր հպարտ ու ճակատաբաց կ'ըսեն բոլորիս». քաջալերուեցէք, որովհետեւ մենք յաղթեցինք»:

Հանդէսը շարունակուեցաւ «Մեր Հայրենիք»ով եւ ուրիշ հայկական երգերով: Առիթէն օգտուելով խարճ բեղցի Պ. Յակոբ Օհանեանի նախաձեռնութեամբ երկու որբերու նշանախօսութիւնը կատարեցինք, ինչ որ կրկնապատկեց ոգեւորութիւնը: Այս բոլորը տեղի ունեցան գովելի կարգապահութեամբ:

Այս առթիւ վերընտրուեցաւ եօթը հոգինոց ազգային միութեան մը, որ իսկոյն գործի ձեռնարկեց, վաւերացում խնդրելով Լիմնէն:

* * Օհանիկ Քիթակոզեան անուն 21 տարեկան թոգատցի երիտասարդ մը ոստիկանութենէն ազդարարութիւն ստացաւ սահմանէն դուրս ելլելու: Ցիշեալը մօտ երկու ամիսէ իվեր իր 16 տարեկան քրոջը հետ կ'աշխատէր մետաքսի գործարանի մը մէջ: Կ'ըսուի թէ աղջկան մը համար խնդիր ուղեցած է փրիվաչի մէջ, ուր քանի մը կիներ ծեծուած են:

փոն տ'Օպնա Ա. Մ.

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՓՈՓՈԼ

Կիրակի օրուայ բոլոր մրցումները փարիզի Լիկայէն կողմէ ջնջուած ըլլալով ձիւնին պատճառաւ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի երեք խումբերն ալ չկրցան կատարել ծանուցուած մրցումները:

* *

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Պ. Կարապետեան սուտ կը խօսի, յայտարարելով թէ Պ. Ֆրէնկեան յարձակած էր Հ. Մ. Ը. Մ.— Choisyի մրցումին առեն: Ցարձակումի սկսան իր եղբայրն ու քոյրը, պաշտպանուած հինգ հարիւրի մօտ Ֆրանսացիներէ: Գալով Հովանոցին, այո՛ Պ. Մէրճանօֆ կոտրից զայն... երբ արդէն զարնուած էր Պ. Պ. Ցէյիրմէնճեանի, Կ. Չաճեանի, եւ Պօյաճեանի գլուխներուն: Դէպքին ներկայ էին հարիւրի մօտ Հայեր որոնք կրնան վկայել ձեր դէմ:

Իսկ խաղի վայրագութեան մասին ալ սուտ է իր վերագրումը: Երէնցմէ ոչ ոք վիրաւորուեցաւ, իսկ Հ. Մ. Ը. Մ.ի խաղացողներէն չորսը առաջին կիսախաղին եւ հինգերորդ մըն ալ երկրորդ կիսախաղին վիրաւորուեցան:

Ծողովուրդի թիւի մասին կը տեսնեմ որ շատ քիչ գաղափար ունին: Ես կը կրկնեմ — հազարի մօտ էր բազմութիւնը:

Թերեւս աւելորդ չըլլայ յիշեցնել որ Հ. Մ. Ը. Մ.ը մշտապէս կապակցած է զայն, եւ փարիզի Լիկան մօտ օրէն նոյն քայլը պիտի առնէ:

Հայկ Թօփաքեան

ՅԱՒԱՋ.— Այս վէճը փակուած է մեզի համար:

ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ Ո՞ՐՔԱՆ ԿԱԼՈՒԱԾ ՈՒՆԻՆ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

Վիճակագրութիւն մը հետեւեալ կերպով կը ներկայացնէ օտարականներու Ֆրանսայի զանազան նահանգներու մէջ ունեցած կալուածները.—

Հիւս. Նահանգ՝ 2872 տուն, Մօզէլ՝ 2283, Ռօն՝ 2118, Հէռօ՝ 1900, Սէն-է-Ուազ՝ 1836, Վար՝ 1793, Ըլի Մարիթիմ՝ 1523, Հօթ-Սավուա՝ 1385: Իզէրի նահանգին մէջ օտարականները ունին 47,039 հեքտար տարածութեամբ կալուածներ, Ուազի մէջ՝ 14,800, Ժէռ՝ 12,000, Լօթ-է-Կառօն՝ 8317, Էն՝ 6210, Քօթ տ'Օր՝ 5411, Էնտր-է-Լուառ՝ 4300: Գումար՝ 35,000 տուն եւ 240,000 հեքտար հող: Այս հաշիւին մէջ չեն փարիզը եւ Սէնի նահանգը:

Մոակուա չուզեր վճարել հին պարտքերը

Թրօցքի առջի օրուան «Փրա֊տա»ի մէջ երկար յօդուած մը հրատարակեց ցարական պարտքերու մասին։ Նախկին պատերազմական գործավարը կ'ըսէ թէ խորհրդային միութիւնը չընդած է ցարական պարտքերը եւ այսօր աւելի քան երբեք հաստատ կը մնայ այդ տեսակէտին վրայ։ Պարտքերու հարցին մէջ երկու կէտ պէտք է միացնել. 1. Հոկտեմբերեան յեղափոխութեան հետեւանքով Ֆրանսացի դրամատէրներու —մեծ մասով մանր քաղքենի— կրած վնասները 2.— Մեր քաղաքային կոխիւն միջամտելու եւ Քէմանսոյի, Միլռանի եւ այլ Ֆրանս. վարիչներու ղեկավարութեամբ պաշարումի ենթարկուելու պատճառաւ, խորհրդային միութեան կրած վնասները։ Ասոր վրայ իրաւունք ունինք աւելցնելու նաեւ պատերազմի հաշիւը։ Եթէ 1914ին ցարական Ռուսիան Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի յայտարարած ըլլար որ երեք տարի զինուորական աջակցութիւն տալով իրենց միլիոնաւոր մարդիկ պիտի կորսնցնէ եւ իր տնտեսական կացութիւնը պիտի քայքայէ դաշնակիցներու շահերուն համար, առանց բաժին առնելու աւարէն, այն ատեն Ֆրանսա եւ Անգլիա պիտի հրաժարէին ո՛չ միայն իրենց բոլոր առնելիքներէն, այլ անմիջապէս եւմտական նոր յանձնառութիւններ պիտի ստանձնէին՝ անսահման չափերով։ Խորհրդային կառավարութեան միակ փափաքն է տնտեսական այնպիսի յարաբերութիւններ մշակել, որ երկու կողմին համար ալ մեծ շահեր ապահովէ։ Եթէ Ֆրանս. գործարաններու շինած մեքենաները իրենց որակով եւ գինով կը համապատասխանեն մեր տնտեսութեան շահերուն, այն ատեն մենք Ֆրանս. մեքենաներ պիտի գնենք։

Սովեդական տնտեսութեան հսկայաքայլ զարգացումը այն արդիւնքը առած է 1.— որ Խորհրդային միութիւնը վարկերու պէտք ունի. 2.— որ իրաւունք ունի այդ վարկերը ձեռք բերելու։ Ծանր մեքենաներու ապսպրանքին համար երկար պայմանաժամով վարկեր անհրաժեշտ են։ Այդ վարկերուն համար պատրաստ ենք մեծ տոկոսներ վճարելու։ Եթէ մեղի 300 միլիոն ռուբլիի (Յուկէս միլիառ Ֆրանք) ղրամ եւ ապրանք տրուի, 100ին 7 տոկոս կը վճարենք. բայց Ֆրանսա 100ին 11 կը պահանջէ, որպէս զի հարիւրին 4ը՝ այսինքն 12 միլիոն ռուբլի վճարէ ռուսական արժեթուղթեր ունեցողներուն։ Ռուսիա չի կրնար ընդունիլ այսպիսի պայման մը։ Բանակցութիւններու յաջողութեան համար անհրաժեշտ է բարեացակամութիւն եւ տնտեսական լայն հորիզոն մը ունենալ աչքի առջեւ։

Երկու Հայեր բանտարկուած

ԱՀՆ շամոնէն կը գրեն մեզ.—

Յունուար 15ին դիշերուան ժամը 9ին երկու հայ երիտասարդներ՝ Պ. Մուրատ Պալապանեան եւ քեռորդին փողոցէ մը կ'երթային, իրարմէ բաւական հեռաւորութեամբ։ Նոյն պահուն Ֆրանսացի այր եւ կին մըն ալ կ'անցնէին այդ փողոցէն։ Պ. Պալապանեան քանի մը խօսք կ'ուղղէ իր ազգականին։ Ֆրանսացին, որ գինով էր, կարծելով թէ իրենց մասին կը խօսէին, կատղած կը յարձակի հայ երիտասարդին վրայ, բռունցքի հարուածներ տեղացնելով։ Քեռորդին որ օգնութեան հասած էր, նոյնպէս կ'ենթարկուի յարձակումի եւ երկու երիտասարդները արիւնլուայ վիճակի մէջ տուն կը դառնան։ Յաջորդ առաւօտ Ֆրանսացիին կինը Բաղաքապետարան դիմելով կը յայտնէ թէ ինք յղի է եւ վնասուած՝ դիշերուան տեսարանէն։ Քաղաքապետը անմիջապէս ձերբակալել կուտայ երկու երիտասարդները եւ կը դրկէ Սէնթ Էթիէնի բանտը։

Տեղական թերթերը այս լուրը հաղորդեցին՝ յանցանքը բեռցնելով հայ երիտասարդներուն վրայ։

Անդրկովկասի Գործ. Կոմիտէին ժողովը

Անդրկովկասի կեդր. Գործադիր Կոմիտէին (Խորհրդարան) երկրորդ նստաշրջանը տեղի պիտի ունենայ Յունուար 25ին, Երեւանի մէջ։ Առաջինը գումարուած էր Թիֆլիս, որ միեւնոյն ատեն Անդրկովկասի մայրաքաղաքն է։ Յաջորդ անգամ կարգը Բագուին է։

Ժանտախտի համաճարակը

Թիֆլիսի թերթերը կը գրեն թէ ժանտախտի համաճարակը չէ վերջացած տակաւին։ Ախալքալաքի մէջ 17 գիւղերու 15,761 անասուններէն պատուաստուած են 15,200 գլուխ։ Պատուաստուածներէն առաջ սատկած են 261 անասուններ, ինչ որ իրականէն պակաս է, որովհետեւ գիւղացիները ամէն բան չեն յայտներ։

Զէֆ համակերպիր — դուրս նետէ

Իտալիոյ ընդդիմադիր երեսփոխանները տեսնելով որ անօգուտ է իրենց պայքարը, որոշեցին վերադառնալ Խորհրդարան։ Ա.յս առթիւ Ֆարինաչչի, ֆաշիստ կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, հետեւեալ չորս պայմանները դրած է, «անառակ»ները Խորհրդարանէն ներս առնելու համար.— 1. Պէտք է ընդունին թէ Մուսօլինի դիւցազնական անձնաւորութիւն մըն է որուն հանդէպ յարգանքով խօսելու է. 2. Պէտք է ճանչնան ֆաշիստ յեղափոխութիւնը իբրեւ կատարուած իրողութիւն. 3. Պէտք է խոստովանին թէ բարոյական խնդիր չկայ եւ ընդդիմադիրները չարաչար պարտուեցան այդպիսի հարց յարուցանելով. 4. Պէտք է ամէն կապ կտրեն բոլոր անոնց հետ որոնք արտասահմանի մէջ պայքար կը մղեն ֆաշիսմի դէմ։

Մուսօլինի համաձայն չէ առաջին կէտին, բայց կը պնդէ միւս երեք պայմաններուն վրայ, առանց որոնց ընդդիմադիրները չպիտի կրնան Խորհրդարան մտնել։

250 հայ աւազործներ Պերլինի մէջ

Ճամբորդէ մը կը տեղեկանանք թէ 250 հայ երիտասարդներ անգործ եւ թշուառ կը պտտին Պերլինի մէջ, ի զուր ելք մը փնտռելով։ Մեծ մասը կ'ուզէ Ֆրանսա անցնիլ, բայց արտօնութիւն չկայ։

։ Պերլինի մէջ անգործներու թիւը անցած շաբաթ հասած է 189,000ի, որովհետեւ բազմաթիւ գործարաններ փակած են իրենց դուռները. ուրիշներ ալ պակասեցուցած են աշխատանքի ժամերը։ Ներկայիս Պերլինի մէջ 20 հոգիէն մէկը անգործ է։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. Ընկեր Գարօ խումբի դասախօսական ժողովը տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ կիրակի 24 Յունուար կէս օրէ վերջ ժամը 2·30ին rue Mazarine 66։ Մէթրօ Օտէօն։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ մասին կարեւոր դասախօսութիւն մը տեղի կ'ունենայ վաղը, Յունուար 21ին ժամը 8·45ին Սօսիէթէ Սավանթի սրահը, 28 rue Serpente, նախաձեռնութեամբ ընկեր. գիտուն Թեանոյ ընկ.եան։ Դասախօս՝ պ. փօլ Ֆէքան։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ միութեան ժողովը տեղի կ'ունենայ վաղը հինգշ. ժամը 8·30ին Musée Pédagogiqueի սրահին մէջ, 41 Rue Gay Lussac.

Հ. Յ. Դ. ԳԷՈՐԳ—ԶԱՎԻՒՇ. խումբին բոլոր ընկերները տեղեկացուած ժողովի կը հրաւիրուին կիրակի 24 Յունուար կէսօրէ յետոյ ժամը 2 ու կէսին «Ռոսմոմ»ի սրահը։

«ՌՈՍՄՈՄ» լսարանական միութիւնը կազմակերպած ըլլալով Ֆրանսերէնի դասընթացք մը, զոր կը վարէ պ. Թ. Թէլլալեան, կը հրաւիրուին բոլոր արձանագրուածները ամէն երկուշաբթի ու հինգշաբթի երեկոները ժամը 8—10։ Նոր արձանագրութիւնները ամէն երեկոյ ժամը 8—10 «Ռոսմոմ»ի սրահը։

ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՑԱԽՆԱՄԻ տարեկան պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ Յունուար 30ի գիշերը, ժամը 10ին, Մաժէսթիքի սրահներուն մէջ (19 Av. Kléber)· պիտի մասնակցին Փարիզի գլխաւոր արուեստագէտները։ Մուտք՝ 75 ֆրանք, պիւֆէի իրաւունքով։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Կը փնտռուի սերբաստացի Ցակոբ Քէլլէճեան, որ 2—3 տարի առաջ պաֆրայէն Ֆրանսա եկած է։ Ցեղեկացնել Խարսէղ Ըշագեանի, 26 պուլվար Վօլան, Վալանս (Ցօմ)

Մալաթիացի վարդեր գասպարեան կը փնտռէ տղան Յովհաննէս Գասպարեանը որ Ամբարայի կռիւէն վիրաւորի հիւանդանոց փոխադրուած էր. տեղեկացնել Société d'Education de Malatia, B. P. 48, St. Chamond (Loire).

ԱՆՈՆՔ ՈՐ ԿԸ ՓԱՓԱՓԻՆ

Լսասանկարուիլ իրենց տան մէջ կամ իրենց պարտէզին մէջ, խմբանկարով կամ անցագրի եւ ինքնութեան թուղթերու համար թող դիմեն Zgon S. Damadian 14 rue Carle-Hébert, Courbevoie (Seine)։

— ԴԻՒՐԱՄԱՑՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Մեր յարգելի յաճախորդները կեղծերէն զգուշացնելու համար, կ'ուզենք յայտարարել որ եթէ կուզեն

ՄԸՔՈՒՐ ՄԻՍԻ

եւ լաւ համեմներով պատրաստուած

ԳԱՅՍԷրիի ՓԱՍՏՐՄԱՆ ԵՒ ՍՈՒՃՈՒՔԸ

ճաշակել՝ ուղղակի թող դիմեն մեզ՝ կեսարացի մանուգէանեանս՝ H. Khanzadian & Alagueuzian, Chemin de Cauvell par Allauch, Marseille. (B. du Rh.)

ՀՄԱՅԵԱԿ ԽՈՍՐՈՎԵԱՆ

երբեմն փրօֆէսէօր կ. Պոլսոյ Իրաւաբանական Համալսարանի

Վերջնապէս փարիզ հաստատուած ըլլալով, կը ստանձնէ փոխանորդութիւնը ցամաքային եւ ծովային ամէն տեսակ առեւտրական դատերու, զորս անձամբ կը վարէ Փարիզի Առեւտրական Դատարանին առջեւ։

Դիմել անձամբ կամ թղթակցութեամբ, իր բնակարանը, ամէն օր ժամը 9—1.

Rue Louis Philippe 15
Neuilly s/Seine (Métro-Maillot
Tél. Wagram 96-05:

ՕԳՏՈՒԵՑԵՔ ԱՌԻԹԷՆ

ՎԱՐԶՈՒ ԱՓԱՐԹՄԱՆ

փարիզի մէջ, 13րդ թաղամաս,

Մէթրօ Daumesnilի մօտ երկու սենեակ, խոհանոց, եւ բաղնիք

ելեկտրականութիւն կազ, ջուր, վերելակ (ասանսէօր)։

Դիւրամատչելի պայմաններ

Դիմել խմբագրատուն, մինչեւ վաղը

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ ՖՐԱՆՍԷրԷՆ ԶՐՈՒՅՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

Ուղեցոյց առօրեայ խօսակցութեան օրինակներով եւ պիտանի բառերով

ԳԻՆ 75 ՍԵՆԹ

Կ'արժէ որ Ֆրանսա բնակող ամէն հայ զրպանը հատ մը ունենայ անկէ։

ԴԻՄԵԼ՝

H. Mamasian/ Massis Book Store
137 1/2 East 27th st
New-York City U. S. A.

ՏՈՓԹՈՐ

Յ. ՏԷՐ֊ԴԱՒԹԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԱՋՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹ. ԻՆՆԵՐՈՒ

120, Boulevard de Grenelle
Métro La-Motte Picquet.
Tél. Invalides 31-48

Կ'ընդունի ամէն օր 4—6
երեք., շինգ. եւ շաբաթ 12—1
կիրակի օրերը 10—12
իսկ Բ., չորեք. եւ ուրբաթ 6—8
22, rue Nationale Billancourt

ՍԱԿԱՐԱՆ

19 Յունուար 1926

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.	
Սթերլին,	L. St.	129	50
Տոլար,	Dollar	26	60
Մարք (ոսկի)	Mark	6	30
Թրքական Թղթ.	L. Trq.	13	90
Թրք. ոսկի	» or	122	50
Մէճիտիէ	Médjidié	12	70
Լէվա 100 հատ	Léva	18	50
Տրախմի »	Drachme	31	75
Լիր » »	Lire	107	90
Պելճ. Ֆրանք »	Frc. Belge	120	75
Ցուից. »	Frc. Suisse	513	—
Չերվոնեց	(10 Roubles or)	127	—

ԱՐԺԵԹՈՒՂԹԵՐ			
Եգ. Կր. Ֆոնսիէ I	Cr. Foncier Eg.	2500	—
» II	»	1900	—
» III	»	1700	—
Ռումելի երկաթ.	Lots turcs	125	—

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS
208bis, Rue Lafayette Paris(10e)

ԲԱՑՈՒԱԾ Է՝ ՄՕՆՄԱՐԲՐԻ ՄԷՋ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՇՔԵՂ ՔԱՊԱՌԷ ՄԸ

«ՄԻՔԱՑՈ»Ի ՆԵՐՔՆԱ ՅԱՐԿԸ

55, Bld: Rochechouart, Métro: Anvers

ԱՄԷՆ ԳԻՇԵՐ ԺԱՄԸ 9ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՑՍ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԻՆՃԷ ՍԱՋ, ՊԱՐ, ԵՐԳ ԵՒ ԽՈՂԵՐ

Ղեկավարութեամբ՝ Պոլսոյ պարուհիներու աստղին

ՐԷՃԻՆԱ (ՄԱՃԻՏԱ) ՄԻԼՈՎԻՉԻ

Այցելուները պիտի գտնեն իսկական արեւելեան միջավայր մը, իր բոլոր հրապոյրներով եւ գեղեցկութեամբ։

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ՆԵՐՔԻՆ ՄԱՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est — Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր — Ամէն օր 2·30 — 7·30

Կիրակի եւ տօն օրերը 9 — 12

ՈՒՐԻՇ ԱՏԵՆ ԺԱՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՖՕԹՕ ՖԷՊԻԻՍ

ՑԱԿՈԲ ՍԷՄԷՐՃԵԱՆ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԱՆԹԵՐԻ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐ

Դիւրամատչելի գիներով

ԱՆՅԱՊԱՐԻ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐ ԿԷՍ ԺԱՄԷՆ ՅԱՆՁՆԵԼԻ

Իրիկուան ժամը 7ԷՆ վերջ ժամադրութեամբ

1, Boulevard Poissonnière, Paris. Մուտք՝ 37, rue Poissonnière.

(«Պաթէ»ի չէնքին ճիշդ դիմացը)

ԳԻՐՔԵՐ

ՎԻՊԵՐ.— Խաչափողի Յիշատակար. 21 ֆր., Մանչ Ազիկը 18, Ֆօմա Կորմիէվ 8, Կինը 4, Դարձ 7, Վերջին Բաժակը 6, Թուղթի Փառք 3, Թիւրքմէններու Կռիւը 4, Բարիզէմ 5, Հօմա Նասրէտտին 14, Աքլոր Ազգայր 5, Աչուդ Դարիպ, Հայերէնը 6, Թրք.ը 4, Պղնձէ քաղաք 2, Բէօր օղու 1.50, Կիւլիվէրի ճամբորդ. 2, եւայլն։

ԹՈՒՏԵՐԳ.— Ճամբուն վրայ 4, Պատուի համար 5, Զար ոգի 8, Նաժուս 6, Մէկի կինը 7, Աբշին Մալ ալան 3, Ուշ Լիւի 2, Նա Զլիճի 2, Զարտաչ 4, Լէպլէպիճի Հօրհօր 3։

ՉԱԻԵՇՏՆԵՐ.— Զարշըլը Աբթին 4, Երկու Խուլեր 2, Փարոսի Պահապանները 1, Պաշտօնս Խոմբալ է 1, Ճեպընթաց Նորածին 1, Զորս Զաւեշտներ 3, Զավալլին 1, Կառքի արկած մը 1, եւլն.։

ՉԱՆ.— Երգարան 7, Երազահան 4, Ֆրանս. Զրուցատրութիւն 4, Երգեր ու Տաղեր Դուրսէնի 1, Անձկութեան Ժամեր 1, Ի՞նչ կ'ըսէն ձեռքի գիծերը 5, Թօփալ Օսման 2, եւլն։

Ապառիկ ապսպրանքները նկատի չեն առնուիր։ Ստանալու համար դիմել՝ L. Mozian, 5 ave. Quihou, St. Mandé (Seine).

ՅԱՌԱՋ

ԹՄԲԱԳԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

որուն անունին պէտք է ուղղել դրամական ամէն առաքում:

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire : SCHAVARCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն — 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57 - 82

Մէթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵՒԻՆ	եռամսեայ	վեցամսեայ	Տարեկան
Յունաստան և գաղութներ	16 ֆր.	35 ֆր.	65 ֆր.
Անգլիա և » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 ս.	5 ս.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	90 ֆր.

Հնացեալ փոփոխութեան համար 1 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՈՒՐԲԱԹ
22
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
1926

22 JANVIER 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 75 — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 40 ՄԱՆԴԻՄ

ԲՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԻՆՉ ԿԸՍԵՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐԸ

Էնկիւրի կը շարունակէ դատել ու կախել, արմատէն ոչնչացնելու համար դիմադրութեան ամէն փորձ:

Ո՛ր եւ է կասկածելի ձեռնարկ, հին կամ նոր մեղք կ՛առաջնորդէ ուղղակի բանտ: Ո՛չ մէկը գիտէ կալանաւորներուն թիւը. բայց գոնէ ծանօթ են կախաղանները: Միայն Յունուարի առաջին տասնեակին կախուեցան 17 հոգի, — 13ը՝ իբրեւ մեղսակից քրտական ապստամբութեան, չորսը՝ — բուն Թուրքեր — իբրեւ հիմնադիր դաւադրականաբնակչական կազմակերպութեան մը: Այս վերջինները բանտարկուած էին վեց ամիսէ ի վեր, շատ մը ԻԹԹիհատականներու հետ: Մէկը՝ Իսմայիլ Հագգը, երբեմն հրամանատարն էր միլլի քաղաքապահ զօրքին. միւսը՝ գնդ. Օսման, նոյնքան ազդեցիկ մարդ Պրուսայի մէջ, ուրկէ Յունաստան գացած, չէրքէզ Էհէմի եւ ուրիշ փախստականներու հետ խորհրդակցած եւ ծրագիրներ մշակած է, եթէ հաւատանք իր անունով եղած խոստովանութիւններուն: Ամբաստանագիրը կ՛ըսէր թէ՝ գնդ. Օսման յանձն առած էր քառասուն «ֆէտայի»ներ պատրաստել, Մուսթաֆա Քէմալն ու անոր գործակիցները սպաննելու համար եւ թէ 50,000 ոսկի պահանջուած էր այս նպատակով:

Դժուար է ստուգել այս պատմութիւնները: Զարմեր նոյն իսկ զգուշութեամբ: Իրականութիւնը այն է որ, Թուրքիան անդադար կ՛եփի ու կ՛ալեկոծի, եւ վախճանը շատ մութ, եւ հեռու է տակաւին:

Առանց կանխակալ կարծիքներու, պէտք է ընդունիլ որ վերջին կարգադրութիւնները, վարչական, օրէնքի, տարագի փոփոխութիւնները անհնարին երեւոյթներ չեն: Այսպէս կամ այնպէս, խոշոր անջրպետ մը բացուած է երէկուան եւ այսօրուան Թուրքիոյ միջեւ: Ո՛րքան ալ երեւութական ըլլան այդ փոփոխութիւնները եւ ամուլ, անոնք հետքեր, ճեղքեր կը ձգեն: Ուստի եւ, լինքնաբերաբար կը ծագի հինի եւ նորի խնդիր: Սերունդները են որ իրարու կ՛ընդհարին, իրար կը հրմշտկեն համիտեան շրջանէն ի վեր — ժէօն Թիւրք, ԻԹԹիհատական, ԻԹիլաֆական, քէմալական: Ճիշդ է, հոգեբանութեան, ընկերային դաւանանքի, պետական իմաստութեան տեսակէտով մեծ տարբերութիւններ չկան եկող-գացող սերունդներուն միջեւ: Անոնք բոլորն ալ, աւելի կամ նուազ ուժգնութեամբ կը պահեն պապենի աւանդութիւնները, մասնաւորապէս ոչ-Թուրքերու հանդէպ: Նորահասները շատ աւելի թթու են եւ անսանձ: Բայց, երբ չարդելու եւ աւերելու խնդիր չկայ, անոնք աւելի քան կ՛ատեն իրար:

Արդ, օրուան այս ժամուն չափազանց շատ են ատելութեան շարժառիթները: Դժգոհութեան գլխաւոր ազդակն է նոյնինքն քէմալական դիկտատորութիւնը, որ իր կարգ ու սարքով, իր բռնութիւններով եւ լրտեսական ցանցով կը յիշեցնէ համիտեան միապետութիւնը: Թուրք ժողովուրդը միշտ կարօտ քաշած է զօրաւոր, անողոք թաթի մը, եւ, որքան զարկած են իր գլխուն, այնքան փառք տուած է Ալլահին: Բայց, այս մէկը անհանդուրժելի կը թուի, որովհետեւ ոչ միայն կը շարունակէ զարնել գլխուն, քակելով անոր փաթոցն ու ֆէսը, այլեւ շեշտակի կ՛իջնէ սրտին, վիրաւորելով անոր ամէնէն զգայուն թելերը: Այս հարուածը այնքան ծանր եկաւ որ, դժգոհներն ու ընդդիմադիրները չվարանեցան գիտակցաբար ուժ տալ քրտական ապստամբութեան, եւ «շէրիաթ»ի շունչով ներշնչել Շէյխ Սահիտ: Բոլորին ալ նպատակը քէմալական իշխանութեան տապալումն է. հետեւաբար, շատ բարակը չեն նայիր, միջոցներու ընտրութեան համար: Յաղթելէ յետոյ, կրնային համաձայնիլ կամ ժամուիլ Քիւրտերուն հետ: Ի հարկէ այս պարագան երբեք չի կրնար ժխտել Շէյխ Սահիտի շարժման էութիւնը, որ իսկապէս ազատագրութեան պայքար էր: Էնկիւրիի վարիչներն իսկ չուրացան իրողութիւնը: Սիւրէյա պէյ, Արեւելեան անկախութեան դատարանին ընդհ. դատախազը, յայտնապէս կը շեշտէր. «քրտական ըմբոստութիւնը թերթերու զսպճին պէս ոգիտութեան եւ ապստամբութեան շարժում մը չէր, այլ անկախութեան կռիւ մը: Շարժումին պետերը ոգէտ մարդիկ չէին, այլ իրենց գործին տէր գիտակից անձեր»:

Ուրեմն, այս գծին վրայ շարուած բոլոր գործօն տարրերը վտանգաւոր են Էնկիւրիի համար: Հետեւաբար,— մտրակ, բանտ, եւ ի հարկին կախաղան: Մ. Քէմալ մահապատիժը անհրաժեշտ կը գտնէ նաեւ անոր համար որ, դիրքի կորուստը, անտեսական տագնապը, հացի կռիւը անդադար ջուր կուտան դժգոհներու աղօրիքին: Առանց ահ ու սարսափի, առանց հաւանական ապստամբութեան մը գլուխ ելլելու, առանց ներն ու ձեռքերը կտրելու՝ դժուար թէ անսասան մնայ «հանրապետական» գահը:

Եւ քանի որ սկսան, հարկադրուած են մինչեւ ծայրը երթալ: Ալլապէս, կախաղանները կը մնան, բայց դատաւորները կրնան փոխուիլ, առաջ մը:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԷՆԿԻՒՐԻ ԿԸ ՊՆԴԷ

Թուրք մամուլը կը շարունակէ շանթեր տեղալ, Մուսուլի վճիռին առթիւ, թէեւ վերջերս աւելի չափաւոր լեզու կը գործածէ: Պոլսոյ անգլ. դեսպանը Էնկիւրի գնաց: Այս առթիւ «Ճաքիմիյէթը Միլլիյէ», պաշտօնական օրկանը, դիտել կուտայ.

— «Այն օրը ուր միայն բռնի ուժը պիտի մնայ իբրեւ վերջին միջոց մեր իրաւունքը արժեցնելու, վերջին խօսքը ազգին պիտի պատկանի: Մեր կարծիքով, այդ վայրկեանը չէ եկած տակաւին: Կը կարծենք թէ լուծման միջոց մը կայ տակաւին: Միայն թէ, մեր հակառակորդները պէտք է գտնեն զայն: Եթէ, ինչպէս կ՛ըսեն, Անգլիոյ վարիչները իրապէս կ՛ուզեն համաձայնիլ Թուրքիոյ հետ, թո՛ղ պատրաստեն նոր բանակցութեան մը ճամբան: Ամէն դուրս՝ փրկութիւն չկայ»:

ԱՅՍՏԵՂ Ա.Լ. ՆՈՅՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

1924ին եւ 1925ին շատ մը կարմիր վարիչներ արտաքսուեցան Կոմկուսի Ֆրանսական հատուածէն: Առանց պլուխը կը գտնուէր Պորիս Սուվարին, խմբագիր «Իւմանիթէ»ի եւ «Պիւլլթէն Կոմունիստ»ի: Սուվարին վերջերս վերսկսաւ իր պատասխանատուութեամբ հրատարակել վերջին շաբաթաթերթը, շարունակելով իր պայքարը կեղրոնին բռնակալութեան դէմ: Իրեն միացան ուրիշ ծանօթ համայնավարներ ալ: Կեղր. Կոմիտէն պատասխանատուութեան հրաւիրած ըլլալով «անառակ» ընկերները, այս վերջինները նամակ մը ուղղած են եւ որ լոյս տեսաւ իրենց թերթին մէջ (15 Յունուար): Կը քաղենք քանի մը կէտեր.

— «Մէկուկէս տարիէն աւելի է որ վիտակցարար ոտքի տակ առնուած, ջնջուած են կուսակցութեան կանոնադիրն ու որոշումները՝ վարիչ մարմիներ կողմէ: Այլեւս կանոնադիր չունինք մենք: Աւելի քան 18 ամիսէ ի վեր, այլեւս կանոնաւոր ընդհ. ժողով չկայ որ կարենայ խօսիլ կուսակցութեան անունով: Անհանդուրժելի կամայականութիւն մը օրէնքի տեղ կը բռնէ: Ազգային համագումարներուն տեղ անցած են պաշտօնեաներու խորհրդաժողովներ, որոնք ո՛ր եւ է փոխանորդադիր չունին: Կեղր. Կոմիտէն պարզ խարկանք է: Ափ մը մարդիկ զոր կուսակցութիւնը չէ ընտրած, իրենք իրենց իշխանութեան տուած են ամէն բան վարել իրենց ուզած եղանակով: Բերանացի կամ գրաւոր արտայայտութեան իրաւունքը իրապէս մենաշնորհն է այդ վարիչներուն եւ անոնց հրամանին տակ գտնուած պաշտօնեաներու կողմէ: Ընդդիմադրողները, քննադատները, ամէնէն պարզ հակաճառողները ամօթալի վարկաբեկման մը ենթարկուած են եւ իրենք զիրենք պաշտպանելու անկարողութեան մատնուած: Մէկ խօսքով՝ ապօրինութիւնը կը տիրապետէ կուսակցութեան մէջ»:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

Սուրիոյ մարզպան Պ. տը Ժուվընէլ նամակի մը մէջ հետեւեալ կերպով կը պատմէ Ֆրանսայի քաղաքականութիւնը Սուրիոյ հանդէպ. —

Հոմսի եւ Համայի երեւելիները մերժելով սահմանադրական վարչաձեւի մը հաստատումը, կը ստիպեն որ իրենց քաղաքն ալ, Դամասկոսի պէս, պատերազմական վիճակի ենթարկուի այնքան ատեն որ այդ քաղաքները ընտրութիւն չեն կատարեր: Վճռած եմ Սուրիոյ տալ այնպիսի վարչաձեւ մը, որ երկար ատեն քաղաքացիական, կրօնական կամ օտար կռիւներ տեղի չունենան հոն: Մեծապէս կ՛արգահատիմ բոլոր անոնց վրայ, որոնք կ՛երեւակայեն թէ Սուրիացիները կամ Տիւրզիները, ուժով կամ խորամանկութեամբ, պիտի կրնան յաղթել Ֆրանսայի, որ Հանրապետութիւն դառնալէն ի վեր ամէն տեղ յաղթական է: Դուք պիտի աշխատիք այդ տգէտներու ցնորքները անհետացնել ու քանդել այն թիւրիմացութիւնը զոր կարգ մը փառասէրներ փորձեցին ստեղծել Ֆրանսայի եւ Սուրիոյ միջեւ. մէկ ամսուան մէջ երեք անգամ անոնք գլուխ վերցուցին Սահմանադրութեան եւ խաղաղութեան դէմ՝ 1.— Դահիրէի մէջ, իրենց անմիտ պահանջներով, 2.— Ճէպէլը Տրիւզի մէջ՝ հայրենասէրներու դիմումները մերժելով, 3.— Պէյրութի մէջ՝ ձախողեցնելով շէյխ Թաճէտինի փորձերը՝ կառավարութիւն մը կազմելու մասին: Ծայրայեղները չկատեցին սահմանադրական վարչաձեւ մը հաստատելու մեր փորձերը, կռիւները երկարելով աշխատեցան բաժնել Սուրիան եւ անկարելի դարձուցին ընդհ. ներումը: Երբ խաղաղութիւն հաստատուի, պիտի պահանջեմ որ բնակիչները իրարու հետ համաձայնին: Միայն չպիտի ընդունիմ որ իրենց կամքը ուժով պարտադրել յաւակնին: Ֆրանսայի աչքին տակարներու եւ զօրաւորներու իրաւունքները հաւասար են: Հոգատար հողամասերու զանազան մասերը իրար ձգող վէճերը իրաւախոհութեամբ պիտի կարգադրենք: Գալով ներքին սահմաններուն, ներկայիս այդ խնդիրը դնելը չիմարութիւն է: Սուրիան ընդարձակելու մասին խորհելէ առաջ, Սուրիացիները պէտք է ձգտին զայն կազմակերպելու:

Կռիւներ Սուրիոյ եւ Քիւրտիստանի մէջ

Դամասկոսէն կը հեռագրեն թէ առջի օր ժամը 3ին 60 ապստամբներ յարձակեցան Գարագոլ Շէյխի վրայ եւ ուղղուեցան դէպի Պատիլա եւ Ռաշայա: 300 ուրիշ ապստամբներ Համարա գիւղին վրայ յարձակեցան:

Քիւրտ ապստամբական շարժման մը լուրերը կը հասնին պարսիկ սահմանագլուխէն՝ Շերք Պաթիսէ: Կ՛ըսուի թէ ապստամբներուն գլուխն անցած է Սմկօ:

Դէպի ո՞ւր կ՛երթայ Թուրքիա

Պոլսոյ «Խալք»ը, որմէ հատուած մը քաղած ենք այսօր Պրուսայի մասին, իր վերջին թուով կը գրէ.— Առենէ մը ի վեր Պոլսոյ մէջ մնանկութիւնները իրարու կը յաջորդեն: Հակառակ ձեռք առնուած միջոցներուն, մօտալուտ են ուրիշ մնանկութիւններ ալ. սակայն անոնց կացութիւնը աւելի եւս չդժուարացնելու համար, չենք ուզեր այս մասին տեղեկութիւններ տալ: Մնանկացողներուն մէջ կան Թուրք եւ ոչ-Թուրք վաճառականներ: Խիստ ուշագրաւ է այն պարագան որ մնանկացողներուն մէջ կը գտնուին շատեր, որոնք հրապարակին վրայ երկար տարիներէ ի վեր դիրք շինած, մասնագիտութիւն ձեռք բերած եւ դրամագլխի ու վարկի տէր եղած են: Ասիկա ցոյց կուտայ թէ Պոլսոյ առեւտուրին մէջ իսկապէս դժուարութիւն կայ: Վաճառականներուն ամէնէն աւելի վարկ բացող կարդ մը դրամատուներ նոր մնանկութիւններու տեղի չտալու համար, ամէն դիւրութիւն կ՛ընծայեն:

Ռուսիա եւ Չինաստան դէմ դիմաց

Փէքինէն կը հեռագրեն թէ վէճը կը սաստկանայ Չինաստանի և Խորհրդային Միութեան միջեւ, Մանչուրիոյ արեւելեան երկաթուղիներու մասին: Չինացիները կ՛ուզէին զօրք փոխադրել այդ գծով: Ռուս վարիչը վճռապէս մերժեց: Ասոր վրայ, Չինացիները փոխ-վրէժի դիմեցին, խանգարելով երթեւեկը: Անոյշ օր քանի մը ժամ ուշացաւ Անդրսիպերիական կառախումբին մեկնումը, չինացի ժողովուրդի սպառնալից ղիրքին պատճառաւ: Խարպինի հիւպատոսական մարմինը ազդարարեց չինական իշխանութեան, թէ պատասխանատու պիտի ճնան մարդկային եւ նիւթական կորուստներուն:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ՀՈԳԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ

ԻՆՉՈ՞Ւ ՄՏԱՀՈԳ ԵՆ

Օտարականներու ներգաղթի խընդիրը հրատապ հանգամանք կը ստանայ Ֆրանսայի համար, իր հետեւանքներով՝ որոնց ամենէն ուշագրաւը, դեմ ներկայիս, հիւանդանոցներու խճողումն է օտար հիւանդներով։

Այս իրողութիւնը նիւթական ծանր բեռ մը կ'առնէ, ինամատարութեան (Assistance Publique) պիւճէին վրայ։ Քաղաքական մամուլը դեռ նոր սկսաւ զբաղիլ այս հարցով եւ «Մաթէն» երկու շաբաթէ ի վեր աղմուկ կը բարձրացնէ առնչութեամբ որոշ կարեւոր արտատպումներ ըրաւ «Ցառաջ»։

Իրականին մէջ, 1923էն ի վեր է որ Ֆրանսացի ականաւոր բժիշկներ կը մատնանշեն այս վիճակը եւ պետական շրջանակներու ուշադրութիւնը կը հրաւիրեն ներգաղթի հարցին վրայ, մասնաւորաբար բժշկա-առողջապահական տեսակէտէն, շեշտելով անոր վտանգաւոր հետեւանքները։ Այդ թուականին էր որ սկսան ծայր տալ եւ անկէ ի վեր պարբերաբար երեւան գալ փոքր համաճարակներ այնպիսի հիւանդութիւններու, ինչպէս «Թրախօմա», «տիզանթէի ամիպիէն» եւայլն, որոնք գրեթէ անծանօթ են այս երկրին բնիկներուն։ Միւս կողմէ օտարականներու թիւը հետզհետէ աւելցաւ հիւանդանոցներու մէջ. այնպէս որ ասոնք սկսան անբաւական դառնալ, նոյնիսկ Փարիզի պէս մեծ կեդրոնի մը մէջ ուր սակայն շուրջ 18000 անկողին կայ, առանց հաշուելու անկիւնանոցները, ծերանոցները, սանաթորիումները, եւն. (մօտ 12000 անկողին)։ Միայն 1925ի շրջանին, օտար հիւանդները՝ 422000 օր անկողին գրաւած են Փարիզի հիւանդանոցներուն մէջ։ Եթէ իւրաքանչիւր հիւանդ միջին հաշուով 20 օր մնացած ըլլայ, կը հետեւի թէ մօտ 20000 օտարականներ հիւանդանոց ընդունուած են, առանց հաշուելու այն բազմաթիւ օտարականները որոնք ձրի խնամք ստացած են, բայց անկողին չեն բռնած։

Տարօրինակ թող թուի եթէ ըսենք թէ հիւանդանոց ընդունուող Ֆրանսացիներու մեծամասնութիւնը կը վճարէ որոշեալ օրավարձը (20—25 ֆրանք), իսկ օտարներէն ընդհանրապէս սանթիմ չեն պահանջուիր։ Այս պարագան միայն Փարիզի քաղաքապետութեան պիւճէին մէջ յառաջ կը բերէ տարեկան շուրջ 10 միլիոն ֆրանքի բաց մը, որ այս տարի պիտի գոցուի յաւելուածական (վեց սանթիմ) տուրքով մը։ Ձենք հաշուեր յիմարանոցներու մէջ գտնուող հազար օտար յիմարները եւ զանազան մտային հիւանդները որոնց համար օրական կը ծախսուի 20000 ֆր.։

Թէ ինչո՞ւ օտարականներէն դրամ չի պահանջուիր,— այդ մասին կան կարգ մը օրինական տրամաղրութիւններ։ 1851 Օգոստ. 7ի օրէնքին առաջին յօդուածը կը տրամադրէ որ հիւանդանոց մտնող բոլոր օտարականները ձրի խնամք ստանան։ Ձեռագային ուրիշ օրէնքներ պարտադրեցին որ օտար հիւանդի մը համար եղած ծախքերը հնար եղած պարագային գանձուին անոր պատկանած պետութենէն եւ կամ համայնքէն։ Գործնականին մէջ քիչ անգամ տեղի կ'ունենայ անոնց գանձումը։ Պատճառին առաջ Ֆրանսայի պէս հարուստ եւ հիւրասէրի համբաւ հանած երկրի մը համար կարեւորութիւն չունէր այս պարագան, մանաւանդ որ խնամքի կարօտ օտարականներու թիւը համեմատաբար շատ քիչ էր։

Սակայն պատերազմէն վերջ կացութիւնը փոխուեցաւ։ Անագին թուով օտարականներ, մեծ մասով աշխատաւորներ, տարագիրներուն. այս երկիրը խուժեցին կամ բերուեցան, պայմանագրութեամբ կամ առանց պայմանագրութեան։ Ֆրանսա «փոխադարձ օգնութեան» համաձայնութիւններ կնքեց կարգ մը երկիրներու հետ (Լեհաստան, Պելճիքա, Չեխո-Սլովաքիա, Իտալիա, Լիւքսէնպուրկ), յանձն առնելով բժշկական ձրի խնամք տալ այն տեղերէն պայմանագրութեամբ բերուած բանուորներուն։ Փոխադարձաբար վերոյիշեալ պետութիւններն ալ յանձն առած են նոյնը ընել իրենց երկրին մէջ գտնուող Ֆրանսացի բանուորներուն համար... Իրականին մէջ Ֆրանսան է միայն տուժողը։ Միւս կողմէ կան ահագին թուով բանուորներ, որոնք եկած են առանց պայմանագրութեան եւ ոեւէ կերպով հաստատուած չէ (ինչպէս Հայերը, Ռուսերը) եւ կամ այնպիսիներ որոնց պատկանած երկրին փոխադարձ օգնութեան համար համաձայնութիւն չէ կնքած։ Այսպիսիներուն ալ ձրի բժշկական խնամք կը տրուի, եղած ծախքերը յետագային գանձելու որոշումով կամ յոյսով...

Ահա այս տարօրինակ վիճակին դէմ է որ կը բողոքէ Ֆրանսական մամուլը։

Քանի մը միլիոնի ծախքը կամ հիւանդանոցներու խճողումը ինքնին այնքան կարեւորութիւն չպիտի ունենային, եթէ միայն այդ ըլլար անպատճառ հետեւանքը ներգաղթին։ Ինչպէս դիտել կուտայ Բրօֆ. Լէօն Պէրնար, անդամ Ֆրանսական առողջապահական բարձրագոյն խորհուրդին, «...խնդիրը պէտք է քննել եւ հիւանդանոցի ծախքերէն աւելի հեռուն պէտք է տեսնել»։ Եւ իրօք ներգաղթը Ֆրանսայի համար կենսական հարց մըն է եւ անոր առողջապահական, տնտեսական, քաղաքական կողմերը շատ աւելի լուրջ քննութեան եւ օրէնսդրութեան կը կարօտին, քան ինչ որ եղած է մինչեւ հիմա։

Ներկայիս Ֆրանսա կը գտնուի ծանր երկընտրանքի մը առջեւ. կամ անտեսական անկում իր բոլոր հետեւանքներով եւ կամ օտարականներու ներգաղթի։ Ուրիշ ոեւէ երկրէ աւելի Ֆրանսա հրամայական պահանջ կը զգայ օտար աշխատաւոր բազմութիւնները, թէ ճարտարարուեստական եւ թէ մանաւանդ երկրագործական աշխատանքներու համար։ Հետեւաբար պարտաւորուած է ոչ միայն ներգաղթը արտօնելու, այլ եւ զայն դիւրացնելու եւ կազմակերպելու, մէկ կողմէ օգտուելու համար օտարներու մնայուն, նիւթական եւ փիզիքական ուժերէն եւ միւս կողմէ հետզհետէ նուազող բնակչութեան տեղը լեցնելու համար ձուլումով։

Արդ, եկուր օտարականը նիւթական, փիզիքական եւ բարոյական հարստութեան մը տարրերուն հետ միասին, կը բերէ իր հետ գեղային անյեղլի նկարագիրներ, բարոյական, փիզիքական եւ ժառանգական պակասութիւններ, կամ ախտաւոր ծանր ժառանգութիւն մը, երբեմն ալ քաղաքական որոշ համոզումներ կամ ձգտումներ, որով հիւրընկալ երկիրը ոչ միայն չօգտուիր օտարականներէն, այլ կընայ այլասերման, առողջական, տնտեսական եւ քաղաքական տարրալուծման վտանգին ենթարկուիլ։ Ֆրանսա այժմ կը գըտնուի երկրորդ երկընտրանքի մը առջեւ, որ կրնայ ծանր հետեւանքներ ունենալ, եթէ ներգաղթը այս ուժգնութեամբ շարունակուի կամ հետզհետէ պիտի տարրալուծուի դանադան տեսակէտներով եւ կամ որոշ օրէնսդրութեան պիտի ենթարկէ ներգաղթը,— առողջապահական հակակշիռ, որակի եւ քանակի որոշ սահմանափակումներ, որոշ տեղեր որոշ ազգային համախմբումներու ցրուումի եւ վերջապէս աստիճանական ձուլում, ինչպէս ըրած է Ամերիկան։

Յաջորդով կը պարզենք թէ ինչ ըրած է Ֆրանսա այս ուղղութեամբ եւ ինչ կը մտադրուի ընել դեկավար շրջանակները։

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՊՈԼՍԷՆ ՅԵՏՈՅ, ՊՐՈՒՍԱՆ

Պրուսացին կը գրէ Պոլսոյ «Խալք» Թերթին.—

Այս օրերս դրամի մեծ անձկութիւն կը տիրէ։ Աւելի ճիշդը Պրուսան հետզհետէ փտող քաղաքի մը երեւոյթը կ'առնէ։ Խաները, օթէլները, քարվանսէրաները լեցնող Անատոլուի ճամբորդները Հայտար փաշայի երկաթուղին շինուելէն ի վեր այլեւս հոս չեն հանգիստիր։ Յոսի մրցումներու հետեւանքով իր խաւլուները այլեւս երկրին ներսերը չեն դրկուիր. եթէ դրկուին իսկ, փոխադրութեան ծախքերով չեն կրնար մրցիլ օտար արտադրութիւններու հետ։

Արհեստագործութիւնը ինկած, ծխախտի մշակութիւնը միջնորդներու ձեռք խաղալիք եղած է, երկրագործութիւնն ալ պրուսան հագիւ ինք ամիս կընայ կերակրել։ Պրուսան հիմ լցուած է արտադրող ըլլալու աշխատող գաղթականներով եւ աչքը կառավարական մնտուկին տնկելով 3—5 դրչ. սպասող հաղարաւոր այրերով եւ որբերով։

Քաղաքը կը նմանի կայուն լիճի մը։ Աւելորդական անշարժ վիճակը եւ հանգստեան կոչուածներու ու անկարողներու խաւժումը խոր ազգութիւն յառաջ կը բերէ ժողովուրդին հաւաքական կեանքին մէջ։

Կուսակալութեան հատկութիւնները՝ տարուան 6 ամիսը պաշտօնեաներու ամսականները կրնան ապահովել։ Մնացեալ 6 ամսուան համար կեդրոնէն օժանդակութեան պէտք կայ։ Որբերու, այրիներու եւ հանգստեան կոչուածներու ամսականը 2,200,000 դրչ. է եւ 4 ամիսէ ի վեր թոշակ չէ տրուած։ Եթէ քէօթահիա-թավշանլը գիծը պալըքէսէրի միանայ, Պրուսա աւելի նեղ վիճակի պիտի մատնուի։ Նոր գիծը Պուսայի շնչառութեան վերջին կէտն ալ պիտի փակէ։ Հիմա կ'ուզեն Պրուսան առեւտրական կեդրոն մը եւ լոգարաններու վայր մը ընել։ Ամէն պարագայի մէջ ան պէտք ունի կեանքի նոր պայմաններու։ Պէտք է փրկել երիտասարդութիւնը որ կորսնցուցած է այլեւս իր ոգեւորութիւնը եւ եռանդը։ Պէտք է լծել գանոնք այլեւս աշխատութեան։ Այս անշարժութիւնը, ագբատութիւնը եւ թշուառութիւնը խոր տպաւորութիւն կ'ընեն հոգիներու վրայ։ Ասիկա մանրամասն քննութեան կը կարօտի։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՖԱՆՖԱՌՈՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Փարիզի հայ ֆանֆառը իր առաջին ընծայումը ըրաւ մեզի, շաբաթ երեկոյ, «Փրեմի Ժուրնալ»ի տնտեսական սրահին մէջ։

«Ցառաջ», միշտ բարեկամ երիտասարդ աշխատանքներու, սիրտովը հետը հայ ծիլին ու ծաղկին մշակներուն, երբ պիս կը դրկէր այդ «ընծայումի» երեկոյթին, «ազգային լուր» մը խմբագրելու համար չէր, ինչպէս ընել արհեստ է մեր թերթերուն մէջ։ Երեւոյթը գեղեցիկ է, եւ «Ցառաջ» իր ոգւոյնի խօսքը ունի։ Կը թուէմ, միտքով, Փարիզի մեր սիրելի միաւորները, կորիզները։

Մարզական կորիզ մը ունինք. փրկուա՞ծ է մեր կամ՝ ախտաւորութիւնը. վատ ալ դնդերներու եւ ոսկորներու խազերը պիտի փրկեն, պիտի գեղեցկացնեն, պիտի ներդաշնակեն յատկանիշերը մեր ցեղային կենդանակերպին։ Վատ ալ հիղգութիւնը պիտի գատապարտէր մեզ՝ բոշա-կեանքի մը։ Յիշե՛ք որ մենք մեր ցեղն ենք, ամենէ՞ն խանգավառը նաւասարդեան տօներուն։ Մարզական կորիզը, որուն անհրաժեշտ է մաղթել քիչիկ մը համերաշխութիւն, փրկե՛ց մաս մը մեր երիտասարդներէն՝ կապկաներէն ու սրճարաններէն։

Թատերական կորիզ մը ունինք. հիանդ ու անոգնայար, եւ սակայն բարի է իր անկողինը, եւ սակայն վատ է իր երազը. նորայայտ տաղանդներ շողումներ ունին, հոն, յաւակնութիւններու գեղին խոտերուն մէջ, ինկած՝ երկինքէն, մեր երկինքէն։ Կ'ուզենք որ անիկա կուշը շտկէ, կ'ուզենք որ անիկա իր երեսին դնէ դիմակը՝ ամենէն ողջ եւ էրոզ զգացումներու անուշութեամբը օծուն, կ'ուզենք որ, ինչպէս երէկ մեր աւանդութիւններն ու պրոյեները, (որովհետեւ անոնք ալ թատրոններ են իմացական), նոյնիսկ թագաւորագիր թատերգութիւնները ապրեցոցին մեր հոգատէր ցեղը, այնպէս ալ այսօր, ունենա՞նք մեր հոգերուն տէքօրը, մեր գիւղերուն ծուխը, մեր աղբիւրի սէրերը, մեր պապերուն անկողինները, քնանալները, աշխատանքները, խօսուըտուքները, բարկութիւնները։ Շատ՞նց է, մոռցեր ենք ծափ պարերու մեր սովորութիւնն ալ։ Վատ դի այս կորիզը պիտի փրկէ՞ր մեր ժողովուրդին մեծ մասը։

Երգիչներու կորիզ մը, որ, պիտի փրկէր մեր աղջիկներն ու երիտասարդները, ինչպէս մեր երգին սէրը, եթէ ուժ տրուի անոր։

Ուրիշ կորիզներ, դեռ սաղմնային, բայց շա՜տ ուշացաւ։ Ձկայ գրական միաւորը, չկայ լսարանականը, չկայ սրահ, չկա՛յ, չկա՛յ....

Ահա, սակայն, հայ նուագախումբի կորիզը։ Դարձեալ նո՛ր ցնդին է, որ ճախճախուտքներու մէջէն, ուղտափուշի դաշտերէն, լեռներէն ի վեր, դառնի ի վար, ծառերուն պարնուէլէն, այծեամներուն եռեւէն, վայրի կենդանիներու առջեւէն, շուներու հաչիւններուն մէջէն, (գժուարութեանց եւ իրականութեանց մէջէն) այդ մեր ցեղը կ'երգէ։

«Մենք փող հարուածք եւ թմբկի հարկանէ՛ք»։ Ոաքի՛, ոտքի՛, Հայկան քայլերգը կը նուագեն։

* * *

Հանդէսը բացուած է։

Յայտագիրը գեղեցիկ էր. երեք Հայեր, պարան մը եւ երկու օրիորդ, կը մասնակցէին նրգով։ Ըսենք թէ երգիչը կը շինէ իր երգչական «արշիթէքթիւր»ովը, — որուն անծանօթ եմ — աղբիւր մը, որ Հոգւոյն ձայնական պզտութեանց աւազանին մէջ պիտի լեցնէ չափազանց անուշ «լիքէօր» մը, (ինչպէս կ'ըսեն տատասխղնները,) իսկ ես ու լսողներս գիտենք, պէտք է գիտնանք համը այդ «լիքէօր»ին։ Ընդնել իրրեւ այդ՝ իմ տպաւորութիւններս։ Եւ, պարոնին ձայնը խիստ փախստեայ էր, իսկ օրիորդը, որուն թատերական կանչին անկեղծ հաւատացողներէն եմ, գիտցած ըլլալով, քանի մը անգամ, տաղանդաւոր ինքնատպութիւն մը իր մէջ, — ցամաք ձայն մը ունէր, այսինքն զուրկ խաղի դիւրեկանութենէ, ոստոստելու, ճկելու կարողութենէ, լայնութեան եւ երկարութեան չափերէն։ Միւս օրիորդը ոլորուն, սլացիկ, անվախ ձայն մը ունէր, քրտական նմանութիւններ։

Երկու օտար արուեստագէտներ, որ հաճելի, պէտք է ըսել անակնկալ ջերմութիւն մը բերէր էին, շողի պէս զուարթացուցին մեզ։

Սակայն կենցաղագիտութիւնը բացակայ էր, առ հասարակ, սրահին մէջ։ Ուժէն պզտիկը, միեւնոյնը։ Մանաւանդ, սա մեր երիտասարդներուն չտեսութիւնը, մոլեգին անհամբերութիւնը։ Դեռ յայտագիրը չէ աւարտած, գեղեցիկ երաժշտութիւն մը կը նուագեն, անդին տիկին մը իր քովինին պատմեց խոհանոցի կեանքը, պատչաները, անդին մանչ ու աղջիկ, ձեռքով ու շարժումներով, խօսակցութեան մըն էին բռնուած։ Եւ ահա անհանդարտ շարժում մը, կը հարցնեն, — չլմնցա՞ւ, պարի ժամանակ չմնաց։ Եւ անմիջապէս կը խորհիս որ սրահը լեցուած այս մեծ բազմութիւնը, որ երբեմն լուռ կը հետեւի, ոչ երբեք թափանցիկ է ձայներու ասղնտող, ուժգնցնող ալիքներուն համար։ Ոչ ինչպէս խորհի որ կարգ մը մարդիկ կը պարծենան զուր տեղը մարդոց այն «ծանրաբեռ բազմութիւնովը», որ կուգայ պարզապէս պարի համար։ Եւ ահա ժամը 12էն վերջ նոր բազմութիւն մը կուգար, անշուշտ պարի համար։ Ես դիտած եմ այս տղոց պարն ալ, սակայն գարգացումը պայման է ինչպէս ամէն բանի, նոյնպէս պարի համար։ Անհրաժեշտ է խօսիլ այս ցաւին համար, մեր տղոց զարգացումի այս պակասին համար, Փարիզի մէջ, երբ այնքան գիշերային դասախօսութիւններ կան, ուր ոչ ոք արձանագրուած է մեզմէ։ Ահա անոնց անճոռնի պարը. տաշտի պէս ծագին անդին կ'իյնան, կը գլորին։ Անոնց երեսը ժժգոյն է, պրկում մը կայ դնդերի եւ ջիղերու, երակները կարծես կը պայթին, ճակատին քրտինքը, փոշին սեւցած, կուպրի պէս կը հոսի կուրծքին վրայ, աղջկան վրայ։ Կոշտութիւն շարժումի, կոշտութիւն հրաւէրի, կոշտութիւն դիտելու, կոշտութիւն ոտքի վրայ կենալու, ձեռքը կռնակին, նստողներու առջեւ։ Ու մենք կը փնտռենք պարը, արուեստի շնորհ-

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ՀԱՄԱՐ ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՀԱՄԱՐ ՄԵՂԱՎՈՐ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾ

Ընկեր Ստալինի պատասխանը ամերիկացի թղթակցին

Ընկեր Ստալին, ինչպե՞ս կարող է ապրել խաղաղ գոյակցությունը կապիտալիստական և սոցիալիստական պետությունների միջև, եթե ամերիկյան կողմից կան հայտարարություններ, որ Միացյալ Նահանգները պատրաստվում են պատերազմ սկսել Խորհրդային Միության դեմ։

Ես կարծում եմ, որ խաղաղ գոյակցությունը հնարավոր է։ Մենք չենք ցանկանում պատերազմ։ Մենք ոչ միայն ցանկանում ենք, այլև կարող ենք խաղաղ գոյակցել կապիտալիստական պետությունների հետ, եթե նրանք պատրաստ լինեն մեզ հետ խաղաղ գոյակցության։ Մենք պատրաստ ենք մեր տնտեսական հարաբերությունները կառուցել հիմնված հավասարության և փոխշահավետության սկզբունքների վրա։ Եթե նրանք պատրաստ լինեն այդ հարաբերությունները կառուցել այդ հիմունքների վրա, ապա մենք պատրաստ ենք խաղաղ գոյակցության։

Ինչ վերաբերում է Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների կառավարության ներկայացուցիչների հայտարարություններին, որ Միացյալ Նահանգները պատրաստվում են պատերազմ սկսել Խորհրդային Միության դեմ, ապա ես կարծում եմ, որ դրանք ոչ թե հայտարարություններ են, այլ ավելի շուտ ֆանտազիաներ, որոնք ծնվել են որոշ ամերիկացի գործիչների գլխում։ Ես կարծում եմ, որ Միացյալ Նահանգների կառավարությունը չի ցանկանում պատերազմ սկսել Խորհրդային Միության դեմ։

Ընկեր Ստալին, ինչպե՞ս կարող է ապրել խաղաղ գոյակցությունը կապիտալիստական և սոցիալիստական պետությունների միջև, եթե ամերիկյան կողմից կան հայտարարություններ, որ Միացյալ Նահանգները պատրաստվում են պատերազմ սկսել Խորհրդային Միության դեմ։

Ես կարծում եմ, որ խաղաղ գոյակցությունը հնարավոր է։ Մենք չենք ցանկանում պատերազմ։ Մենք ոչ միայն ցանկանում ենք, այլև կարող ենք խաղաղ գոյակցել կապիտալիստական պետությունների հետ, եթե նրանք պատրաստ լինեն մեզ հետ խաղաղ գոյակցության։ Մենք պատրաստ ենք մեր տնտեսական հարաբերությունները կառուցել հիմնված հավասարության և փոխշահավետության սկզբունքների վրա։ Եթե նրանք պատրաստ լինեն այդ հարաբերությունները կառուցել այդ հիմունքների վրա, ապա մենք պատրաստ ենք խաղաղ գոյակցության։

Ինչ վերաբերում է Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների կառավարության ներկայացուցիչների հայտարարություններին, որ Միացյալ Նահանգները պատրաստվում են պատերազմ սկսել Խորհրդային Միության դեմ, ապա ես կարծում եմ, որ դրանք ոչ թե հայտարարություններ են, այլ ավելի շուտ ֆանտազիաներ, որոնք ծնվել են որոշ ամերիկացի գործիչների գլխում։ Ես կարծում եմ, որ Միացյալ Նահանգների կառավարությունը չի ցանկանում պատերազմ սկսել Խորհրդային Միության դեմ։

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ՀԱՄԱՐ ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՀԱՄԱՐ ՄԵՂԱՎՈՐ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾ

Ընկեր Ստալին, ինչպե՞ս կարող է ապրել խաղաղ գոյակցությունը կապիտալիստական և սոցիալիստական պետությունների միջև, եթե ամերիկյան կողմից կան հայտարարություններ, որ Միացյալ Նահանգները պատրաստվում են պատերազմ սկսել Խորհրդային Միության դեմ։

Ես կարծում եմ, որ խաղաղ գոյակցությունը հնարավոր է։ Մենք չենք ցանկանում պատերազմ։ Մենք ոչ միայն ցանկանում ենք, այլև կարող ենք խաղաղ գոյակցել կապիտալիստական պետությունների հետ, եթե նրանք պատրաստ լինեն մեզ հետ խաղաղ գոյակցության։ Մենք պատրաստ ենք մեր տնտեսական հարաբերությունները կառուցել հիմնված հավասարության և փոխշահավետության սկզբունքների վրա։ Եթե նրանք պատրաստ լինեն այդ հարաբերությունները կառուցել այդ հիմունքների վրա, ապա մենք պատրաստ ենք խաղաղ գոյակցության։

Ինչ վերաբերում է Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների կառավարության ներկայացուցիչների հայտարարություններին, որ Միացյալ Նահանգները պատրաստվում են պատերազմ սկսել Խորհրդային Միության դեմ, ապա ես կարծում եմ, որ դրանք ոչ թե հայտարարություններ են, այլ ավելի շուտ ֆանտազիաներ, որոնք ծնվել են որոշ ամերիկացի գործիչների գլխում։ Ես կարծում եմ, որ Միացյալ Նահանգների կառավարությունը չի ցանկանում պատերազմ սկսել Խորհրդային Միության դեմ։

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ՀԱՄԱՐ ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՀԱՄԱՐ ՄԵՂԱՎՈՐ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾ

Ընկեր Ստալին, ինչպե՞ս կարող է ապրել խաղաղ գոյակցությունը կապիտալիստական և սոցիալիստական պետությունների միջև, եթե ամերիկյան կողմից կան հայտարարություններ, որ Միացյալ Նահանգները պատրաստվում են պատերազմ սկսել Խորհրդային Միության դեմ։

Ես կարծում եմ, որ խաղաղ գոյակցությունը հնարավոր է։ Մենք չենք ցանկանում պատերազմ։ Մենք ոչ միայն ցանկանում ենք, այլև կարող ենք խաղաղ գոյակցել կապիտալիստական պետությունների հետ, եթե նրանք պատրաստ լինեն մեզ հետ խաղաղ գոյակցության։ Մենք պատրաստ ենք մեր տնտեսական հարաբերությունները կառուցել հիմնված հավասարության և փոխշահավետության սկզբունքների վրա։ Եթե նրանք պատրաստ լինեն այդ հարաբերությունները կառուցել այդ հիմունքների վրա, ապա մենք պատրաստ ենք խաղաղ գոյակցության։

Ինչ վերաբերում է Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների կառավարության ներկայացուցիչների հայտարարություններին, որ Միացյալ Նահանգները պատրաստվում են պատերազմ սկսել Խորհրդային Միության դեմ, ապա ես կարծում եմ, որ դրանք ոչ թե հայտարարություններ են, այլ ավելի շուտ ֆանտազիաներ, որոնք ծնվել են որոշ ամերիկացի գործիչների գլխում։ Ես կարծում եմ, որ Միացյալ Նահանգների կառավարությունը չի ցանկանում պատերազմ սկսել Խորհրդային Միության դեմ։

Մուսօլինի առաջը՝ ընդդիմադիրներուն

Ինչպէս գրած էինք, Իտալիոյ ընդդիմադիր երեսփոխանները որոշեցին վերջ տալ ձեռնպահութեան եւ Ժորհրդարան դառնալ։ Վերադարձը տեղի ունեցաւ կիրակի օր։ Այս առթիւ Մուսօլինի ճառ մը արտասանեց որ աննախընթաց է իր սաստկութեամբ։ Ժօսքը ուղղելով ընդդիմադիր երեսփոխաններուն, ըսաւ. «Ինչ որ տեղի ունեցաւ երէկ, այս շէնքին մէջ, իսկապէս անլուր է եւ լիովին կ'արդարացնէ իմ արհամարհանքս ձեզի հանդէպ։ Օգտուելով Իտալիոյ առաջին թագուհիին նուիրուած ազահանդէսէն, թագուհի մը որ սիրեց ֆաշիսմը եւ ոգեւորուեցաւ անով, խումբ մը ընդդիմադիրներ զաղտագողի սողոսկած են այս ժողովին մէջ, յուսալով անպատիժ մնալ եւ շահագործել մեր յուզումը։ Այս կողմնակի փորձին առջեւ, ես կը կրկնեմ մեր վերջնագիրը եւ անոր անողոք պայմանները։ Ընդդիմադիրներէն ո՛վ որ կ'ուզէ, պարզապէս թոյլատրուելով, դառնալ Ժորհրդարան, պէտք է 1.— Հրապարակաւ ընդունի ֆաշիստ յեղափոխութիւնը իբրեւ կատարուած իրողութիւն, 2.— Նոյնքան հրապարակաւ եւ հանդիսաւորապէս ընդունի թէ ընդդիմադիրներուն ուղած պայքարը ձախողած է ողորմելի կերպով, 3.— Հանդիսաւորապէս ընդունի իր պատասխանատուութեան բաժինը այն մարդոց հետ, որոնք կը շարունակեն հակաֆաշիստ խլրտուձեր յարուցանել սահմանէն անդին։ Անոնք որ կը մերժեն ընդունիլ այս պայմանները, երբեք չպիտի մտնեն ժողովէն ներս, ոչ այսօր, ոչ ալ վաղը, որքան ատեն որ հոս եմ ես, եւ կը խոստանամ միայն»։

*** *Մուսօլինի ծրագիր մը պատրաստած է, որուն համաձայն հիմնական փոփոխութիւններ պիտի կատարուին դեսպաններուն մէջ, որոնք պէտք է ըլլան ոչ միայն Իտալիոյ ներկայացուցիչները, այլ եւ առաջնորդուին ֆաշիստական իտէալներով։*

Հրաման տրուեցաւ գուա իտալականի վերածել հարաւային Թիրոլի բոլոր անձնական, ընտանեկան եւ աշխարհագրական այն անուանները որոնք օտար ծագում ունէին։

Սեւ շապիկաւորը անդադար կը գործեն

Հռոմէն կը հեռագրեն թէ յաջորդաբար կը գործադրուին ֆաշիստ օրէնքները։ Ընդդիմադիր թերթերու խափանումը կամ անոնց ֆաշիստական օրկաններու վերածումը գլուխ հանուեցաւ ուշագրաւ արագութեամբ։ Տուգանքի դատապարտուեցան անբաղձալի մնօրէնները ու վարիչները, բաժնեթուղթերը գնուեցան վստահելի մարդոց կողմէ։ Մամուլի օրէնքը հազիւ հրատարակուած, նահանգապետները հրաման ստացան անմիջապէս եւ ամբողջապէս գործադրելու զայն։ Նոր օրէնքով, թերթի մը պատասխանատու մնօրէնը պէտք է ըլլայ մնօրէնը ինք, ուրիշ խնդիր եթէ երեսփոխան է։ Այդ պարագային, խմբագիր մը պէտք է առաջարկել եւ ընդհ. դատախազին հաւանութիւնը ստանալ։ Պատասխանատու մնօրէն չեն կրնար ըլլար անոնք որ երկու անգամ դատապարտուած են մամուլի յանցանքներու համար։ Ազգարարութիւնը պիտի ըլլայ նահանգապետին կողմէ։ Տարուան ընթացքին տրուած ազդարարութենէն յետոյ, նահանգապետը կրնայ պաշտօնանկ ընել պատասխանատու մնօրէնը։ Արգիլուած է փոխել թերթերուն անուանները։

Միւս կողմէ, մասնաւոր հարցարաններ ուղղուած են բանակին եւ նաւատորմին, որպէս զի երեւան հանուին գաղտնի ընկերութեանց անդամները։

*** *Մուսօլինի ծրագիր մը պատրաստած է, որուն համաձայն 2500 նոր օդանաւ պիտի շինուի երկու տարուան ընթացքին։*

Կեղծ թուղթեր կը շինեին

Ոստիկանութիւնը վաղանսիէնի մէջ ձերբակալեց երկու լեհեր, որոնք կեղծ ինքնութեան թուղթեր եւ ուրիշ վկայականներ կը շինէին, օտարականները Ֆրանսա մտցնելու համար։ Խուզարկութեան ատեն լեհերուն բնակարանին մէջ գտնուեցաւ պզտիկ տպարան մը եւ կարգ մը կնիքներ որոնք նմանցուած էին կատարեալ յաջողութեամբ։ Գտնուեցան նաեւ բազմաթիւ լուսանկարներ, որոնք ճարուած էին փարիզէն, Ռիվոլի փողոցի մէկ լուսանկարչատունէն։ Կեղծարարները, որոնք երկու ճիւղեր ունէին փարիզի մէջ, մօտերս պիտի փոխադրուին։

Ջինովիեւը՝ հակոդուբեան տակ

Ռիկայէն կը հեռագրեն «Թայմզ»ի.— Մոսկուայէն հասած լուրերէն կը հետեւի թէ Ջինովիեւի անկումը աւելի կատարեալ է քան կ'երեւար վերջին համագումարին յաջորդ օրը։ Թէեւ պաշտօնական պետն է Լենինկրատի վարչութեան, բայց բոլի Մոսկուա կը պահուի, մինչ իր հակառակորդները, Վորոշիլոֆ եւ Կալինին եւ ուրիշներ առաւելին զբաղած են մաքրագործելով Լենինկրատի կառավարական գանգան ճիւղերը։ Կ'ըսուի թէ Քաղաքական Բիւրօն Ջինովիեւի արգիլած է Լենինկրատ դառնալ եւ Թրոցքի զայն կ'ամբաստանէ ոչ միայն իբրեւ քաղաքական հերձուածող, այլ եւ իբրեւ հեղինակ պղտոր գործառնութեանց զորս կատարած է եղեր բազմաթիւ ազգականներու հետ։ Լուրի մը համաձայն, Ջինովիեւ կարեւոր պաշտօններ տուած էր այս մարդոց, որոնք այժմ հաւաքաբար ձամբուած են կեղր. կոմիտէին կողմէ։

Տասը բարեր Յունաստանի մէջ

Յունահայ թերթերը առենէ մը ի վեր յաճախ կ'արձանագրեն տխուր դէպքեր, որոնք կը խանգարեն այդ գաղութին հանգիստը։ Վերջին թղթաբերով առնուած «Նոր Օր» կը գրէ թէ Յունուար 11ին կէս գիշերէն վերջ ժամը 1ին ռամկավար-հնչակ պլօքին կողմէ Պրուսացի մը ձեռքը դաշոյնով կը մտնէ Պ. Յակոբ Ծաղիկեանի տունը։ Տնեցիները կ'արթննան աղմուկէն։ Ծաղիկեանի կնքամայրը զինաթափ կ'ընէ ահաբեկիչը այն պահուն, երբ կ'ուղղուէր դէպի Յակոբի անկողինը։ Ոստիկանները հասնելով կը ձերբակալեն մարդը, որ հարցաքննութեան առեն կը յայտարարէ թէ զինքը մասնաւորապէս ղրկած էին Ծաղիկեանը սպաննելու համար։

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ

Նախաձեռնութեամբ՝ Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ

24 Յունուար կիրակի առաւօտ ժամը 9ին

«ՍԻՆԷՄԱ ԷՏԷՆ»ի սրահը, 39, Rue de l'Arbre, Մարսիլիա

կը խօսի՝ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

"ՅԱՌԱՋ,, ԿԸ ՆՈՒԻՐԻՆ

Պ. Կարապետ Սարգիսեան նոր տարւոյ առթիւ վեց ամսուան «Յառաջ» կը նուիրէ Պ. Ազատ Կարօնեանի, Տէտէ Աղաճ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. Ըրմէն Գարօ խումբի դահլեսական ժողովը տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ կիրակի 24 Յունուար կէս օրէ վերջ ժամը 2·30ին rue Mazarine *66։ Մէթրօ Օտէօն։*

Հ. Յ. Դ. ԳԻՈՐԳ—ԶԱՎԱՒԻՉ խումբին բոլոր ընկերները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին կիրակի 24 Յունուար կէսօրէ յետոյ ժամը 2 ու կէսին «ՌՈՍՏՈՄ»ի սրահը։

Հ. Յ. Դ. «ԽԱՉԱԿ» Թաղային խումբի բոլոր ընկերները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին յառաջիկայ Գ. կիրակուն 26 Յունվ. ժամը 8·30ին.

Հ. Յ. Դ. ՋԱՒԱՐԵԱՆ խումբի ժողովը տեղի կ'ունենայ այս գիշեր ժամը 8ին, ծանօթ հաւաքատեղին։

ՄԱՐՍԻԼԻԱ Հ. Յ. Դ. «ՌՈՍՏՈՄ» *խումբի ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ երկուշաբթի 26 Յունուար գիշեր ժամը 8ին պար գանալի սրահը։*

«ՌՈՍՏՈՄ» լսարանական միութիւնը կազմակերպած ըլլալով ֆրանսերէնի դասընթացք մը, զոր կը վարէ պ. Գ. Թէլլալեան, կը հրաւիրուին բոլոր արձանագրուածները ամէն երկուշաբթի ու հինգշաբթի երեկոները ժամը 8—10։ Նոր արձանագրութիւնները ամէն երեկոյ ժամը 8—10 «ՌՈՍՏՈՄ»ի սրահը։

ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ *տարեկան պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ Յունուար 30ի գիշերը, ժամը 10ին, Մաժէսթիքի սրահներուն մէջ (19 Av. Kléber)։ պիտի մասնակցին փարիզի գլխաւոր արուեստագէտները։ Մուտք՝ 75 ֆրանք, պիւֆէի իրաւունքով։*

ՏԱՐՕՆ-ՏՈՒՐՈՒՐԵՐԱՆ *Հայրենակցական միութիւնը՝ իր վերջին ընդհ. ժողովին մէջ ընտրեց վարչութիւնը, հետեւեալներէ.— պ. պ. Պողոսվարդանեան առենապետ, պ. վարդանեան քարտուղար, Տիգրան Տէրօեան գանձապահ, Տիկին Ա. Զաւարեան եւ պ. Յամսեն Ալիքսանեան խորհրդական։ Դամակ եւայլն գրել հետեւեալ հասցէին.— Bedros Vartanian, 2 rue Godefroy Paris (13e).*

ՖՈՒԹՊՕԼԻ *Միջպատային երեք խիստ կարեւոր մրցումներ, կազմակերպուած փարիզի Հայ Մարզական Միութեան կողմէ, կիրակի 24 Յուն. ժամը 1էն սկսեալ մինչեւ 5։ Փարիզի Հայկական խումբը պիտի մրցի առաւօտեան Սէվէքսիօն խումբին դէմ, Սթատ Ֆրանսէթի մէջ (փօրթ տ'Օռլէան)։ Տոմսերու գիները են՝ 10, 5 եւ 3 ֆրանք։*

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS
208bis, Rue Lafayette Paris(10e)

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ԱՌԼԸ, Դ. Ա.— Մաղցանք վճարեանս.

ՄԱՐՍԷՅԼ, Մ. Լ.— Մաղցանք մանատափոստը։

ՎԱՀԱՊԸ, Վ. Շ.— 200ը դանձուած եւ վճարուած է։ Երէկ մաղցանք 700ն ալ։

ՄԱՐՍԷՅԼ Պ. Թ.— Ամբողջին համար 180 ֆրանք պէտք է վճարուի։

ՄԱՐՍԷՅԼ, Ե. Ս.— Մաղցած ենք։

ՓԱՐԻԶ, Մ. Դ.— Մաղցանք նոր եռամսեան։

ՊԵԼՃՕՐ, Յ. Վ. Ս.— Մաղցանք մանատափոստը։ Կը ղրկուի առաջուան պէս։

ՄԱՐՍԷՅԼ, Ն. Ն.— Կը ղրկենք «ներփակ» դումար չկար։

վաղը 23 Յունուար շաբաթ գիշեր կը ներկայացուի

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՕՓԷՐԷԹ

"ԱՃՈՒՂ ՂԱՐԻՊ,,

Նախաձեռնութեամբ եւ մասնակցութեամբ ՕՐ. ԲԱԴԱԼԻ

Conservatoire Renée Maubel սրահին մէջ 6-8 rue de l'Orient.

Metro Blanche

կը մասնակցին փարիզի լաւագոյն ուժերը՝ Օր. Անգինէ, Պ. Պ. Ա. Յարութիւնեան, Ալբան եւայլն։

Նուագը կը ղեկավարէ Պ. Աբգար

Գիները 5, 10, 20

Տոմսերու համար դիմել Օր. Ե. Բադալի 8 rue Rouvet եւ բոլոր հայկական խանութները։

ԾԱՆՕԹ.— Դերասան Պաղտասարեան կը յայտարարէ թէ ինչ ինչ պատճառներով չպիտի կրնայ մասնակցիլ, Օր. Բադալի կազմակերպած «Աշուղ-Ղարիպ»ին։

ՏՕԿԹ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

48, rue Monmartre

(Բ. յարկ. աջ կողմը առաջին դուռը)

Ֆրանսացի կարող մասնագէտներու ընկերակցութեամբ կը դարմանէ

ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ եւ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ եւ ԿՈՂՈՎԻ ՅԻՒԱՆդուԹիւններ

Téléph. CENTRAL 73-38

Métro : SENTIER կամ HALLES

Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 8Ը՝—10ԻՒ. 1,30 — 8

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԴԵՐԶԱԿ

ԳԱՐԱԵԱՆ

Tailleur Mignon

5, rue Mignon,— Métro Odéon եւ St. Michel

Պօսիէթէ յաւանեթի Թատրոնին դէմ։ Զմրան համար պատրաստած է ճոխ մթերք մը ֆրանսական եւ անգլ. սիրուն կերպասներու։

Բաց է նաեւ կէս օրերուն, իրիկունները մինչեւ 8.30։ Իսկ կիրակի օրերը մինչեւ 1.30։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

20, Rue Rodier, Paris (9e).

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՄԵՂ, ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵԻ ՏԷՕՆԵՐ ՔԷՊԱ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳԱԽՕՒՄԲ

Արագ եւ մաքուր սպասարկութիւն — Ջափաւոր գին

ԲԱՑՈՒԱԾ Է ՄՕՆՄԱՐԹՐԻ ՄԷՋ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՇՔԵՂ ՔԱՊԱՌԷ ՄԸ

«ՄՈՔԱՏՕ»Ի Նոր քնաչարկը

55, Bld. Rochechouart, Métro: Anvers

ԱՄԷՆ ԴԻՇԵՐ ԺԱՄԸ 9ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՑՍ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԻՆԱՁԷ ՍԱՂ, ՊԱՐ, ԵՐԳ ԵՒ ԽԱՂԵՐ

Ղեկավարութեամբ՝ Պոլսոյ պարուհիներու սատղին

ՐԷՃԻՆԱ (ՄԱՃԻՏԱ) ՄԻԼՈՎԻՉԻ

Այցելուները պիտի գտնեն իսկական արեւելեան միջավայր մը, իր բոլոր հրապոյրներով եւ գեղեցկութեամբ։

ՏՕԿԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est — Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ — Ամէն օր 2·30 — 7·30

Կիրակի եւ տօն օրերը 9 — 12

ՈՒՐԻՇ ԱՏԵՆ ԺԱՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Լոյս տեսած է Մանչեսթրի Շոգեւոր Հովիւ Գերապատիւ Տ. Ղեւոնդ եպսկ. Դուրեանի

ՊԱՐԶ ՔԱՐՈԶՆԵՐՈՒ

Բ. հատորը (352 էջ), որ կը պարունակէ ընտիր քարոզներու շարք մը, պատրաստուած աշխարհիսիոյ քարոզիչներու հետեւողութեամբ։

Հանրութեան հոգեւոր զարգացումին նպաստող այս գործը փափաքելի է ամէն ընթերցասէրներու։

Գինն է 10 ֆրանք, 60 սենթ. 2.6 շիլին, 75 ղրուշ։

Դիմել՝ Պ. ՊԱՒԼԵՆՑ 8, rue Papillon, Paris (9)։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Մեր յարգելի յաճախորդները կեղծերէն զգուշացնելու համար, կ'ազդարարենք յայտարարելու որ ԵՒԹԷ կուգան

ՄԱՔՈՒՐ ՄԻՍԻ

եւ լաւ համեմներով պատրաստուած

ԳԱՅԱԼԻԻ ՓԱՍՏՐՄԱՆ ԵՒ ՍՈՒՃՈՒՂԸ

ճաշակել՝ ուղղակի Թող դիմեն մեզ՝ կեսարացի Մանուգէանեանս՝ H. Khanzadian & Alagueuzian, Chemin de Cauvell par Allauch, Marseille. (B. du Rh.)

ՀԱՐԱՉԱՋ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
որուն անունին պէտք է ուղղել գրամական ամէն առաքում:

"HARATCH,,
JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE
Directeur-Propriétaire : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն) 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).
Հեռաձայն՝ Nord 57-82
Մէթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵԴԻՆ	Եռամսեայ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	16 ֆր.	35 ֆր.	65 ֆր.
Անգլիա և » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 ս.	5 ս.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	90 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 1 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ԿԻՐԱԿԻ
24
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
1926

24 JANVIER 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 76 — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 40 ՍԱՆԴԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԽՈՒԺԱՆԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս քացախէն դարձած գինին, — յայտնապէս անհանդուրժելի են անոնք որ մէկ օրէն միւսը փարախ կը փոխեն: Կարելի է համակրիլ ծագումով, համոզումով պոլշեւիկի մը, ինչպէս ո՛ր եւ է մաքուր հաւատացեալի: Բայց, բնազդաբար կ'արգահատինք միւսներուն, շապիկ փոխած կամկարներուն, որոնք իրենց մորթէն դուրս կ'ելլեն, ձախող դատեր պաշտպանելու համար:

Այս կարգէն է նախկին մենշեւիկ մը, որ ամէն բանէ առաջ տեղը ծանր նստելու պաշտօն ունի. բայց յաճախ թոյլ կուտայ ինքն իրեն՝ կրկէս իջեւել, եւ մենամարտի հրաւիրել աս ու ան, ասպետակա՛ն մոլեռանդութեամբ...:

Ի՞նչ է պատահեր: — «Դաշնակ»ները անկախ Հայաստան կը պահանջեն: Ապա ուրեմն, պէտք է Հայաստանէն հեռանան «ռուսական կոնկարմիր զօրամասերը որոնք հայկական կարմիր բանակի հետ միասին ահա հինգ տարի է պահպանում են երիտասարդ հանրապետութեան սահմանները»: Այս հետեւութիւնը կը հանեն նաեւ բանձեւէ մը, որ քուէարկուեր է Մարդու եւ Քաղաքացիի Պաշտպանութեան Ընկերութեան վերջին ժողովին մէջ եւ ուր կ'ըսուի թէ Վրաստանն ու Հայաստանը ենթարկուած են ռուս զօրքերու ներխուժման եղեր.:

Անցեալ շաբթու ալ, ուրիշ երկրպագու մը ճղակտոր կ'ըլլար, ապացուցանելու համար թէ՝ «Դաշնակ»ները կ'ուզեն որ Մուսուլը Անգլիոյ մնայ, որպէս զի անոր շնորհիւ դաւեր լարեն Անդրկովկասի դէմ, եւ տիրանան իրենց կորուսած իշխանութեան:

Ինչո՞ւ այս խելակորոյս խաչակրութիւնը, շողիքը բերնին, աչքերը դարձած: — Որպէս զի մահացու հարուած մը տան Հ. Յ. Դաշնակցութեան, մերկացնելով անոր «դաւերը՝» հայ ժողովուրդին դէմ: «Տեսէք, Վրացիներուն կամ Անգլիոյ հետ միացած, կը պատրաստուին կործանել խորհրդային Հայաստանը»:

Բայց շա՛տ երկար տեւեց այս անարժան խեղկատակութիւնը, այս տխմար եւ անկիրթ քսութիւնը, պարոննե՛ր: Դուք բան մը չէք շահիր այս աճպարարութիւններով, իսկ ժողովուրդը յայտնապէս կը տուժէ, որովհետեւ, խորացնելով պառակտումը զանազան հոսանքներու միջեւ, դուք պարզապէս արգելու ծառայութիւն կը մատուցանէք: Չինգ տարի է որ կը վարէք երկիրը. գոնէ սորված ըլլայիք հինգ վայրկեան լռութիւն պահել, եւ ուրիշներն ալ մտիկ ընել:

1.— Չկայ մէկ հատիկ Դաշնակցական, որ ուզէ բռնի ուժով տապալել խորհրդային (ձեր) իշխանութիւնը: Բոլորովին ուրիշ բան է Փետրուար 18ի պռոթկումը, եւ դուք ի զուր կը շահագործէք զայն, տմարդօրէն: Ձեր շատ մը իրաւասու ընկերները, ողջ թէ մեռած, լաւ գիտեն անոր պատմութիւնը, անոր իսկական շարժառիթը:

2.— Չկայ մէկ հատիկ դաշնակցական բանաձեւ, որ պահանջէ, ներկայ պարագաներուն մէջ, հեռացնել ռուսական զօրքը, որուն կոնակ տուած էք դուք, ո՛չ թէ իրաւունք մը աւելի շահելու, թիզ մը հող աւելցնելու, այլ ընդդիմադիրները ոչնչացնելու համար: Ո՛չ Ա. Յատիսեան, ոչ ալ ուրիշ ո՛ր եւ է մէկը կրնան այդպիսի պահանջ դնել: Եթէ մոլորին իսկ, իրենց դէմ պիտի զանեն ամբողջ Դաշնակցութիւնը: Տարբական պարկեշտութիւնը կը պահանջէր թողնել գոնէ Ընկերվ. Աշխատաւորական համագումարներուն բանաձեւերը, ուր, շեշտելով հանդերձ թէ Հայաստան գրաւուած է ռուս եւ թուրք բանակներուն կողմէ, Դաշնակցութիւնը կ'անջատուի մենշեւիկներէն, այդ կէտին մէջ:

3.— Բացարձակ սուտ է թէ «Դեռ նախանցեալ տարի բաւականաչափ նշաններ կային որ Դաշնակները համակրուած են եւ ըստ կարեաց իւրում.՝ օժանդակում են վրաց իշխանների Օգոստոսեան ապստամբութեան»: Այնքան մոռ սուտ, որ այդ շարժման առեն, երբ իշխանութեան ձեռք անցաւ Հ. Յ. Դ. Թիֆլիսի կեդր. կոմիտէին մերժողական պատասխանը (մասնակցելու համար), ձեր ընկերները փութացին շնորհաւորել «Դաշնակ»ները: Եւ չեղաւ մէկ հատիկ դաշնակցական թերթ, որ խրախուսէր այդ անխորհուրդ ձեռնարկը. ընդհակառակն:

Այս քանի մը ճշմարտութիւնները կրկնելէ յետոյ, կը մնայ բացատրել թէ՝ հապա ի՞նչպէս պիտի կազմուի անկախ եւ միացեալ Հայաստանը, եթէ ռուս (եւ թուրք) զօրքերը չհեռանան մեր երկրէն

Աւոր յստակ պատասխանը կրնաք փնտռել խորհրդային դիւանները մէջ, Թիֆլիսի, Երեւանի, Ռիկայի եւ Ռէվալի խորհրդակցութիւններուն եւ համաձայնագրերուն մէջ, որոնց խափանման պատիւը ձեզի կը վերաբերի, պարոնայք «կովկասցի»ներ եւ ընկերներ :

Վերջ տուէք խուժանավարութեան: Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՊԱՌԱԿՏՈՒՄ ՖՐԱՆՆ. ԿՈՄԿՈՒՍԻՆ ՄԷՋ

Երրորդ Միջազգայինը ծանր տագնապ մը կ'անցընէ այս միջոցին:

Մոսկուայի պալքարը տակաւին չդադրած, ահաւասիկ Փարիզի մէջ ալ պառակտումը կը խորանայ: Անցեալ օր տպած էինք բողոքի նամակ մը: Այժմ դժգոհները 250 ստորագրութեամբ ուշագրաւ նամակ մը ուղղած Մոսկուայի կեդրոնին, որուն տակ ստորագրած են 11 բեւեռախոհներ (26ի վրայ), արհեստակցական միութեանց վարիչներ, թաղապետական խորհրդականներ: Այդ նամակին մէջ կ'ըսուի.—

«Ջելի կ'ըսեն թէ կուսակցութիւնը մեծ ազդեցութիւն ունի բազմութիւններուն վրայ: Սխալ է: Շակառակ նպաստաւոր պայմաններուն, կուսակցութիւնը դէպի ետ կ'երթայ եւ մեծ ձախողութիւններ կրեց: Ջգուշացէք որ կոմկուսը ընդհանուր հաշուեյարդարի չենթարկուի: Այն օրէն ի վեր որ կոմբյիջի դրութիւնը կիրարկուեցաւ, կուսակցութեան անդամները հալեցան իւղի պէս. հիմա անկենդան բջիջներ եւ կմախացած շարքեր միայն մնացած են ամէն կողմ: Ջանազան պաշտօններու կոչուած են անոնք որ վարիչները շոյած եւ անոնց քծնած են. կարողութիւնները նպատի չեն առնուած:»

Նամակագիրները յետոյ փաստերով ցոյց կուտան որ 1924 Մայիս 11էն ի վեր համայնավարները ձայներու 100ին 30 կորուստ մը ունեցած են: Մէկ խօսքով, կուսակցութեան քաղաքականութիւնը անսանկացած է:

ԺԱՆՏԱԽՏԻ ԱՒԵՐԸ

Ինչպէս գրած ենք օրը օրին, անասուններու ժանտախտը մեծ աւեր կը գործէ Հայաստանի եւ Վրաստանի մէջ: Մեծ պահանջ կայ բժիշկի եւ դեղի: «Խորհրդային Ղարաբաղ» խօսելով իրենց շրջանի մասին, կը գրէ.—

«Անասուններուն հիւանդութիւնները, մանաւանդ ժանտախտը եւ սիբիրախտն ահագին գոհեր են տանում եւ մեծ վնաս հասցնում գիւղացիութեանը: Անցեալ 1924—25 տարուայ ընթացքում հազար եզ ու կով է սատկել ժանտախտից. դրանից տասացած վնասը վաթսուն հազար մանէթ կ'անի, եթէ հաշուի չառնենք այն, որ շատ գիւղացիների վարերը կիսատ են մնացել եղ չունենալուց: Բացի դրանից, քոչէորները սար բարձրանալուց կամ սարից իջնելուց զանազան տեսակ հիւանդութիւններ են բերում իրենց հօտերով եւ վարակում տեղական անասուններին:

Պարզ է, որ անասուններին բժշկելը շատ կարեւոր գործ է: Եթէ ժանտախտի դէմ դեղ փչած չլինէին, աւելի շատ մնաս կը կրէր ժողովուրդը: Անցեալ աշնանից մինչեւ այս աշուն Հոկտեմբերի 1ը ժանտախտի դէմ դեղ են սրսկած տասնեօթը հազար եօթը հարիւր գլուխ տաւարի, իսկ ուրիշ տասնեւվեց տեսակի հիւանդութիւններով անասուններ են բժշկել հազար եւ իննսուն գլուխ:»

"ՅԱՌԱՋ,, ՄԵԾ ԾԱԻԱԼՈՎ

փետրուար 2ին կը լրանայ «ՅԱՌԱՋ»ի առաջին վեցամսեան: Քաջալերուած մեր գտած հաճակրութենէն, եւ ուզելով աւելի ճոխացնել թերթին քովանդակութիւնը, որոշեցինք փետրուար 3էն սկսեալ՝

«ՅԱՌԱՋ» Ը ՀՐԱՏԱՐԱԿԵԼ ԱՒԵԼԻ ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԾԱԻԱԼՈՎ

Ֆրանքի անկման, թուղթի, տպագրութեան եւ ընդհանուր սղութեան հետեւանքով, ստիպուած ենք, հակառակ մեր կամքին, փոքր յաւելում մը կատարել մեր գիներն վրայ — 50 սանթիմ, փոխանակ 40ի, ինչպէս ըրինք մեզմէ շատ առաջ մեր միւս օտար պաշտօնակիցները, 25էն 35ի եւ 40էն 50ի բարձրացնելով հատավաճառը:

Հետեւաբար կը փոխուին նաեւ բաժնեգիները — եռամսեայ՝ 20, փոխանակ 16ի, վեցամսեայ՝ 38, տարեկան՝ 75 Ֆրանք: Արտասահման (որոշ երկիրներ) վեցամսեայ՝ 50, տարեկան՝ 100 Ֆրանք:

Այդքի առջեւ ունինք նոր կարգադրութիւններ, օրուան բոլոր պահանջները գոհացնելու համար:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՈՒՇԱԳՐԱԻ ԴԷՊՔԵՐ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Պաղտատէն կը գրեն մեզի.—

Տիգրանակերտէն հասած ճամբորդէ մը կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.— Թուրք գինուորը բոլորովին մերկ է եւ անօթի. օրը երկու անգամ կէս փոր ուտելիք կը ստանայ: Այդ պատճառով կան շատ փախստականներ, որոնցմէ ոմանք Սուրիա կ'անցնեն: Կրօնի եւ գլխարկի պատճառով միշտ գրգռութիւն կը տիրէ Թուրքերուն մէջ: Վերջերս Թուրքերէ եւ Քիւրտերէ բաղկացած հինգ հոգինոց պատուիրակութիւն մը հասած է Մուսուլ, խնդրելով որ գան զիրենք փրկեն: Սոսկալի խստութիւններ կը գործադրուին Քիւրտերուն դէմ, որոնք նորէն գրգռուած են: Կ'ըսուի թէ նոր ապստամբութիւն մը պիտի ծագի գարնան: Տիգրանակերտի բոլոր բանտարկեալները փոխադրուած են Խարբերդ: Լուր չկայ անոնց վիճակի մասին: Ջերբակալուած են 75 Ասորիներ, իբրեւ մեղսակից քրտական ապստամբութեան: Պոլսէն 5000 գինուոր Տրապիզոնի վրայով հասած են Մուսուլի ճակատը: Մարտինի մէջ կայ 800, իսկ Պշերիկ՝ 3000ի չափ գինուոր: Քիւրտերէն շատ կը վախնայ կառավարութիւնը: Զօրակոչի ենթարկուած են 18—40 տարեկանները, բայց ժողովուրդը տաք չէ: Սասունի շրջանին մէջ Թուրքերը այրած են 60 գիւղ: Ժողովուրդը լեռ բարձրացած եւ յետոյ իջած է աւերակներու վրայ:

ԹՈՒՐՔԻԱ ԿԸ ՎԱԽՆԱՅ ՔԻՒՐՏԵՐԷՆ

«Ֆան»ի Պոլսոյ Թղթակից Պ. Ժանթիզօն Թուրքեւուրս վերջին դաշնագրին մասին խօսելով, կը գրէ.—

Արդարեւ այստեղ կը վախցուի որ Անգլիա կամաց կամաց պիտի յաջողի Թուրքիոյ դէմ գործադրել Սեւրի դաշնագրի իր հին գաղափարը, ինքնավար Քիւրտիստանի մը ստեղծումը, որ երիտասարդ հանրապետութեան դէմ մտահոգութեանց, սպառնալիքներու աղբիւր մը պիտի ըլլայ: Մէկ խօսքով, կը վախցուի որ Անգլիա պիտի յաջողի ամէն միջոցներով Քիւրտերուն մէջ անջատողական ձգտում մը առաջ բերել, ինչ որ խնդրոյ առարկայ պիտի դարձնէ Թուրքիոյ բոլոր դիրքերը իր հարաւային եւ արեւելեան սահմաններուն վրայ, պիտի տկարացնէ անոր կենսունակ ուժերը, զայն Պարսկաստանէն պիտի բաժնէ եւ վերջնապէս պիտի դատապարտէ պղտիկնալու: Դեռ վերջերս Թուրք գինուորներու դումարտակ մը Քիւրտերուն կողմէ պաշարուեցաւ Տիարպէքիրի եւ Սղերդի մէջտեղ: Այստեղ ամէն մարդ օտարի մատը տեսաւ առոր մէջ: Հետեւաբար երբ Էնկիւրիի վարիչները կ'ըսեն թէ Մուսուլի խնդիրը Թուրքիոյ համար կենսական հարց է, անվիճելի ճշմարտութիւն մը յայտնած կ'ըլլան: Այդ պատճառով ալ Ժընեւի վճիռը իրենց կը թուի իրրեւ ազգային սպառնալիք մը:

ՄՈՒՍՈՒԼԻ ԽՆԴԻՐԸ

Պոլսոյ անգլիական դեսպան Սըր Լիւնտսէյ Էնկիւրի գնաց Թուրք կառավարութեան հետ բանակցելու համար Մուսուլի խնդրին մասին: Խորհրդային դեսպան Սուրից ալ հապճեպով Էնկիւրի մեկնեցաւ, մօտէն հետեւելու համար բանակցութեանց եւ թոյլ չտալու համար որ Թուրքիա եւ Անգլիա հակառուս դաշնագիր մը կնքեն:

Էնկիւրիէն հասած անթել մը կ'ըսէ թէ պահեստի սպայից ընկերակցութիւններ հեռագիր ղրկած են Մուսթաֆա Քէմալի՝ պատրաստակամութիւն յայտնելով իրենց կեանքը գոհելու, Մուսուլը ձեռքով գրաւելու համար:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԵՒ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Ֆրանսայի ընկերվարութեան առաջնորդ Լէոն-Պլումի եւ գերման ընկերվարական պետ Ռիւտոլֆ-Հիլֆըրտինկի ազդու ճառերէն յետոյ, ահաւասիկ համաշխարհային ընկերվարութեան գլխաւոր ղեկավարներէն Վանտէրվէլտն ալ իր տիրական խօսքը կ'արտասանէ պատերազմի եւ խաղաղութեան մասին։ Իր ճառը մանաւանդ արժէք կը ստանայ անով որ Վանտէրվէլտը՝ ինչպէս ինք կ'ըսէ՝ ոչ միայն ընկերվարութեան Հաւատարիմ պինուորեալ մըն է եղած, է, եւ պիտի ըլլայ, հապա նաեւ վարիչն է արդիւնաբերական պելճիքայի արտաքին քաղաքականութեան, երկիր մը ուր հետզհետէ ընկերվարական ժտածողութիւնը կը ծաւալի, հարկադրելով ինքզինքը դրամատիրական դրութեան։

Համաշխարհային խաղաղութեան եւ պատերազմի մասին արտասանուած այս երէք մեծ ճառերը կը բերեն երէք մեծ նշանախօսքեր, երէքն ալ հաւասարապէս առաջնակարգ, արժանի՝ խոշոր տառերով հիւսուելու միջազգային ընկերվարութեան դրօշակին վրայ։

Հիլֆըրտինկ Պարսէյլի մէջ կ'ըսէր՝ չի բաւեր միայն զէնքնկից ընել պատերազմը, հապա պէտք է «խաղաղութիւնը կազմակերպել»։ Այսինքն տալ անոր բանակ մը, կազմուած խաղաղութեան պինուորներէ ու կազմակերպական մեքենայ՝ ինչպէս պատերազմը ունի իրենը։

Իսկ Պլում կ'ըսէր, իրեն յատուկ անկեղծ ու յուզիչ շեշտով, Թէ այն խաղաղութիւնը որ աշխարհ կ'ուզէ եւ որ Հիլֆըրտինկ կ'առաջադրէ կազմակերպել՝ քաղքենիներու խաղաղութիւնը չէ եւ ոչ ալ Տաւոյնավարներունը, որ կոպիտ ուժի վրայ կը կրթնի։ Ո՛չ դրամատիրական, ոչ ալ ալ Տամոյնավարական խաղաղութիւն՝ այլ իսկական խաղաղութիւն որ խօսիս նեղէ աշխատաւոր զանգուածներու համերաշխութեան ու հաւասարութեան վրայ։

Վանտէրվէլտ կ'անցնի առաջ ու այդ խաղաղութեան ճամբան գոյց կուտայ, աշխատաւոր բազմութեան հասակին վրայէն, երկաթէ մատով մը։ Կ'ըսէ. «ոչինչ կարելի է ընել զինաթափութեան համաժողովներու մէջ իսկական զինաթափութեան համար, որքան ատեն որ ժողովրդական զանգուածներու մէջ չիրագործուի բարոյական զինաթափութիւնը։ Պատերազմի ոգին պէտք է մեռցնել— Տիրելու ծարաւը, ռազմապաշտութիւնը ինչ դիմակի տակ ալ ըլլայ։

Լսեցէք, ինչ կ'ըսէ ընկերվարութեան այս հսկայ զինուորեալը.—

*
* *

Ի՞ՆՉ ԱՐԺԵՔ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ...

Երեսուն միլիոն մարդիկ իրարու մէջ կոտորեցան։ Եօթը միլիոն մահ, ու եօթը միլիոն հաշմանդամներ՝ յաճախ լեցուն դառնութեամբ ու ոխով։ Պելճական ընդհանուր եւ ուղղակի կորուստը կը հաշուուի 186 հազարամիլիոն տոլար, իսկ անուղղակի վնասը 151 հազարամիլիոն։ Գումարը կ'ընէ եօթը հազար հազարամիլիոն ֆրանք։ Եւ այս թիւերը տալով տնտեսագէտները կուտան միայն ուղղակի կամ անուղղակի ծախքերը։ Հա՞պա պատերազմին յաջորդող այս ճգնաժամային տարիներու ընթացքին եղած անհաշուելի կորուստները, գործազրկութիւնը, թշուառութիւնը։ Հա՞պա անոնք որ մեռան սովէ եւ հիւանդութենէ։ Քանդարաւ, Պէրիկլէս կ'ըսէր, Պէլոպոնէսի կռիւի ընթացքին սպանուած երիտասարդ պատերազմիկներու շիրիմներուն վրայ. «Զունաստան կորսնցուց իր գարունը»։ Այսօր ո՛րեւէ յաղթական կամ պարտեալ երկրի մը մէջ, ուեւէ պատերազմի մահարձանի առջեւ կարելի է կրկնել որ «ոչ միայն Եւրոպան, հապա ամբողջ աշխարհը կորսնցուց իր գարունը»։

Եւ իրօք մարգուլիթիւնը այնքան զարհուրելիօրէն զարնուած է պատերազմէն որ, բոլոր երկիրներու մէջ յաղթական Թէ պարտեալ, ժողովրդական բոլոր խաւերէն՝ անսահման, խորունկ, խանդավառ ու անտեղիտալի ներշնչում մը կը բարձրանայ դէպի խաղաղութիւնը։ Ու եթէ Լօքարնօի մէջ պետական մարդիկ ստիպուեցան հաւաքուիլ խաղաղութեան ի նպաստ աշխատելու համար, պատճառը այն է որ աշխարհը չուզեր վերսկսիլ այն զարհուրելի սպանդը որ կը կոչուի պատերազմ, որովհետեւ աշխատաւոր զանգուածները խաղաղութիւն կը պահանջեն առանց ընկրկելու։

ԲԱՑԱ ԵՒՐՈՊԱՆ ՀՐԱԲՈՒԽԻ
ՎՐԱՑ Է ԴԵՒ...

Ջուր է յուսալ որ Լօքարնօն պիտի բերէ խաղաղութիւնը ապահովելու համար։ Պատերազմի հրաբուխը քանի մը բերաններ ունի Եւրոպայի մէջ եւ ո՛չ Թէ մէկ հատ։ Կը բաւէ յիշել Պալքանները եւ Արեւելեան Եւրոպան։ Իրաւ է որ Գերմանիա, Ֆրանսա, Անգլիա ու Պելճիքա յանձն կ'առնեն չպատերազմիլ Եւրոպայի արեւմտեան աւազանին մէջ, բայց նոյն Գերմանիան նոյն յանձնառութիւնները չստորագրեր իր արեւելեան սահմաններուն համար, ուր երկար ու տաժանելի գերութենէ մը յետոյ, այսօր կը կանգնի երիտասարդ Լեհաստանը՝ յարձակողական Ռուսիոյ ու դառնացած Գերմանիոյ միջեւ։

Խնդիրը երբ Պուլկարիոյ եւ Յունաստանի նման փոքրիկ ժողովուրդներու մասին է՝ Ազգերու Դաշնակցութիւնը ուր 56 ազգեր կուշտ կուշտի կը նստին՝ բաւական զօրաւոր է խաղաղութիւն հրամայելու համար, բայց պարագան նոյնը չէ հոս ու Լեհաստանը իրաւունք ունի անհանդիստ ըլլալու։

Ու հոս է որ կը ցցուի ընկերվարական ու ռամկավար Եւրոպայի մեծ երազը, «Եւրոպայի Միացեալ Նահանգներ»։

Ու հոս է որ, շեշտելով Հանդերձ իրերու այս վիճակը՝ պէտք չէ մոռնալ որ այս ինքն իր մէջ ու ինքզինքին դէմ բաժնուած Եւրոպայի մէջ, ուր մեծ պատերազմին հետքերը կը յամենան իրենց ամբողջ զօրութեամբ, ուր ազգային հակամարտութիւնները կը սպառնան ամէն վայրկեան սանձարձակ ըլլալ՝ կը դգացուի Հաշտութեան խորունկ ցանկութիւն մը, հաշտութեան ու խաղաղութեան մեծ դգացում մը։ Ահա այս դգացումն է որ թոյլ կուտայ յուսալ Թէ Եւրոպան ընկերվարութեան յարաճուն աղդեցութեան տակ պիտի ընթանայ դէպի այդ լուսաւոր նպատակը, Թէեւ դանդաղօրէն, տաժանելիօրէն, յաճախ ընկրկումներով։

ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐՈՒ
ԶԱՐԹՈՒՄԸ...

Բայց այս հրաշալի նպատակը, որուն այնքան դժուար պիտի ըլլայ հասնիլ, ինքնին շատ մեծ բան մը չպիտի արժէ համաշխարհային խաղաղութեան տեսակէտէն՝ եթէ աշխարհի մեծագոյն մասին մէջ պատերազմի պատճառները տեւեն։ Սպիտակ ցեղը, որ կը տիրէ աշխարհի ինը տասնորդին, Թուականապէս յարաբերական ուժ մըն է միայն։ Գերմանական 500 միլիոն դեղինները, 450 միլիոն Թուրքեր (Հնդիկներ ու Արաբներ) ու 190 միլիոն կարմիրներ ու սեւեր։

Արդ՝ երբ կ'ըսենք որ սպիտակ ցեղը կը տիրէ աշխարհի ինը տասնորդին, պէտք է հասկնալ Թէ դրամատիրութիւնն է որ կը տիրէ։ Դրամատիրութիւնը (որուն դէմ կը կռուինք մենք՝ ընկերվարականներս) պինակցած ռազմապաշտութեան հետ։ Ա՛հա իրերու այս անարդար վիճակին դէմ է որ գունաւոր մարդիկն ու ժողովուրդները՝ որոնք նոյնքան իրաւունք ունին հաւասարութեան եւ խաղաղութեան որքան մենք՝ իրարու եռեւէ կը ցցուին։ Ահա այդ վիճակը ներկայացնող Եւրոպայի դէմ է որ կը բարձրանայ ամենուրեք դժգոհութեան ու բարկութեան ալիք մը։

Նախկին գերիները կը ցցուին իրենց տէրերուն դէմ։ Ու եթէ նկատի առնենք որ գարերով այդ բազմութիւնները ենթարկուած ըլլալով ամենէն անարդար ու ամենէն զզուելի բռնակալութեան՝ դուրկ են այսօր քաղաքական տարրական դաստիարակութենէ, մշակոյթէ, տգէտ են ու քաղաքակրթութեան շատ յետամնաց սանդուխի մը վրայ՝ ապա ուրեմն կասկած չի մնար որ իրենց յաղթանակը պիտի ըլլայ կոպիտ ուժի, անգթութեան ու աւազակութեան յաղթանակ մը։

Բարձրացէք Հիւսիս ու ահա Մահմետականները որ կը կռուին իրենց տէրերուն դէմ։ Անգլիան եւ Ֆրանսան պատերազմի ընթացքին ստրկացուցին կռուիլ այդ ժողովուրդներուն, գերմանական ճակատին վրայ եւ այլուր ու հիմա անոնք որ վերադարձած են Ափրիկէ եւ որ կռուիլ գիտեն՝ կը Հարցնեն իրենք իրենց Թէ ինչու Ափրիկէն սեւ ըլլայ, ինչպէս Եւրոպան սպիտակ է ու Ասիան դեղին։ Ու տակաւին կան Թուրքերը ու դեղիները։

Արդ, ամբողջ Հնդկաստանի մէջ, ամբողջ Չինաստանի, ամբողջ արաբական Հոդամասերու մէջ մենք կը տեսնենք որ դարերով Եւրոպական դրամատիրութեան տակ հեծող ժողովուրդներ գլուխ կը ցցեն ու կը նային իրենցմէ անոնց որ առաջին գծին վրայ են, կը պինուին, կը պատրաստուին, կռուելու Համար սպիտակ տիրակալութեան ու սպիտակ կեղեքողներու դէմ։ Ամենուրեք կիրք ու ոխ, ամենուրեք պոլշեւիկեան ազիտաբեր քարոզը որ կը տոզոկի, կը ծաւալի ու կ'օգտագործէ ամէն դժգոհութիւն ու ամէն կիրք յօդուտ իր ցնորքներուն։

ԲԱՑԱ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐ ԿԱՆ ՈՐ
ԴԵՌ ՉԵՆ ԿՐՆԱՐ ՄԻՆԱԿ
ՈՏՔԻ ԿԵՆԱԼ...

Կովկասեան Ափրիկէի մէջ ու այլուր բացարձակ անկախութիւնը ու Եւրոպական ուժերու անմիջական հեռացումը մեծ վտանգ մըն է ոչ միայն ընդհներուն, այլեւ մարդկութեան համար, բայց հոն՝ ուր ժողովուրդ մը արդէն այն հասատքը ունի Թէ իր քաղաքակրթութիւնը մերինը կ'արժէ, այդտեղ յաջորդական պինուրդներով պէտք է պատրաստել այդ ժողովուրդը քաղաքական լրիւ անկախութեան։

ԲԱՐՈՑԱԿԱՆ ԶԻՆԱԹԱՓՈՒԹԻՒՆ...

Այս բոլորը մտաւոգիտական ու քաղաքական խնդիրներ են, որոնց լրիւ ըմբռնումը կը խուսափի ժողովրդական լայն զանգուածներու ուշադրութենէն։ Բայց ինչ որ կը վերաբերի բոլոր ժողովուրդներուն, ինչ որ անհնար է իրագործել կառավարական պաշտօնական համաժողովներու մէջ, ինչ որ միակ երաշխիքն է իսկական նիւթական զինաթափութեան, խաղաղութեան ու համերաշխութեան՝ բարոյական զինաթափութիւնն է։ Հո՛ս է ահա որ կը վերջանայ կառավարութիւններու դերը եւ կը սկսի ժողովուրդինը։

Վ. Գ. ՇՈՒՇԱՆԵԱՆ

ԳՐԱԿ ՃՐԱԳ

Պատմութիւնը ցոյց է տուած որ ցեղ մը կը չնջուի, երբ անձնասպան կ'ըլլայ։ Անաթոլ Ֆրանս, ամբողջ խեղկատակ քաղաքականացած աշխարհի վարչապետներուն առջեւ մեր փաստաբանը կ'ըլլար, երբ կ'ըսէր, Թէ. «Հայաստանը Հոգեվարքի մէջ է, բայց պիտի վերածնի։ Այն քիչ մը արիւնը որ ան դեռ ունի, անգին արիւն մըն է, որմէ պիտի ծլի հերոսական սերունդ մը։ Ծողովուրդ մը որ չուզեր մեռնիլ չի մեռնիր»։ Քսան տարի առաջ, Պոստոնի Armenia անգլերէն ամսագրին մէջ Ալիս Ադծ պէչքուէլ Հայ ժողովուրդի ազնուական յատկութիւններուն վրայ գրելով, վկայութիւն կը բերէր ամբողջ ամերիկեան, եւրոպական Հռչակաւոր գրագէտներու Հզօր խօսքերը, որոնք ապացուցած են Հայ ցեղին սրտի ու մտքի կորովի եւ ազնուական յատկութիւնները։

Ամէնէն աւելի Ամերիկան է որ Հասկցած է մեր ցեղին գերազանց առաքինութիւնները, եւ կը զարմանամ որ պահ մը կը տատամսի մեր վրայ, եւ որով Հարկ կ'ըլլայ մեծ դատարանի մը չատագովութեան դիմելու, փաստացի վիճաբանութեամբ Համոզելու Թէ Հայը անբաղձալի տարր մը չէ Ամերիկեան քաղաքացիութեան Համար։

Եւ ահա այս առիթս այս պաշտօնական առնագրութիւնը առանձին մեծակակ Հատորով մը կը Հրատարակուի։ Ծանօթ է այն, «Հայ քաղաքացիական փոխադարձ» վերնագրով. պոր թարգմանած է պ. Տիրատուր Ա. Տիքիճեան։ կարգացի այդ Հատորը ծայրէ ծայր. կը կարծէի պատմական ոչ մէկ նորութիւն մը գտնել։ Սակայն սխալած էի։ Ես գտայ այդ Հատորին մէջ ներկայ գիտական մարդաբան փրոֆէսորներու, եւ Հայաստանը խուզարկող քննադատ տաղանդաւոր Հեղինակներու փաստաբանութիւնները, որոնք Հոգիս Հրճուանքով լեցուցին, դի բոլորովին կը Համոզուէի որ Էնվէրի ու Թալէաթի մարգարէութիւնը ի զուր էր, Հայ ժողովուրդը բոշա չէր դառնար, Հայը գաղթելով դեռ աւելի կ'արնուանար։

*
* *

Շարք մը գրքեր կը ստանամ, բայց ոչ վիպական կամ բանաստեղծական։ Մէկ քանի կաղանդի թերթեր ալ նշմարեցի, տարեցոյցներ ալ Հրատարակուած են, զոր տեսած չեմ, սակայն հոն գրողներու ցանկը նկատի առնելով, կը գուշակեմ որ գրական նորութիւն մը չկայ։ Պատերազմի մեծ ահազանգէն վերջը, ամէնէն աւելի տուժողը գրականութիւնն է, եւ չկայ նոյն իսկ պարբերական թերթ մը, որ հիւրընկալէր քիչ շատ ծանօթ եւ ամէնէն ծանօթ հին ու նոր գրողները։ Ընկումը սոսկալի է. պատճառը պարզ է. Հացի խնդիրը մէջտեղն է։ Արփիարեանի «Ոսկի ապրջանը» կարգացողը, գթացած է գրաշարին վրայ, որ կեանքին վրայ տրանջալով, կ'ըսէր. «Ես էյէր մէյմըն ալ աշխարհը գալու ըլլամ նէ, Աստուծու պիտի աղաչեմ որ, եթէ հոս նորէն ասանկ բանուոր պիտի ըլլամ նէ, թող ասանգամ վրաս գթա եւ պիս էշ ստեղծէ։» Ներկայիս գրագէտը կը նայի գրաշարին վրայ, զի բանուորը կ'աշխատի եւ իր օրականը կ'առնէ, աշխատութիւնը կը վարձատրուի. գրաշարը գրագէտին գրութիւնը կը շարէ, բայց գրագէտը անոր Հետ տպարանապետին դուռը չի գարներ, իր տաժանակիր մտքի վաստակին փոխարէն սանթիմ չառնելու։ Եւ եթէ գրագէտը թղթակից մըն է, նամակագրոշմի գրամն ալ վրայ կ'ևրթայ։

Եւ ի՞նչպէս կ'ուզէք որ քաջալերուի Հայ գրագէտը. ես ահա ոյշ կը տեսնեմ մեր գրականութեան տնտեսութիւնը, հիները կը քաշուին աստղարէզէն, նորերը ի՞նչպէս կրնան քաջալերուիլ ասպարէզ գալու, երբ կացութիւնը բոլորովին յուսահատական է։ Կացութիւնը ամէն տեղ նոյնն է. գրականութիւնը կը տուժէ ամէն տեղ։ Հռոմի մէջ նշանաւոր պանդոկին մէկ գիստապահը, միջին Հաշուով, օրը Հազար ֆրանք կը վաստկի, որ ըսել է երեսուն Հազար ֆրանք ամիսը. բնական է որ ամէն տուրքէ ազատ է ան. իսկ Ֆրանսայի մէջ աւելի նախանձելին կայ. l'Opinion կը պատմէ Թէ, Փարիզի կիներու վարսավիրայի մը աշկերտ մանչուկը, միայն բարի ձեռք (պախշիշ) տարեկան կը ստանայ Հարիւր Հազար ֆրանք...։ կարծեմ Ա. Արփիարի գրաշարը եթէ անգամ մըն ալ աշխարհը գալու ըլլար, ոչ էշ եւ ոչ ալ Հայ գրագէտ, այլ վարսավիրայի աշկերտ մը պիտի ուզէր ըլլալ։

*
* *

Ազգը քնարերգու օրօրներու պէտք չունի։ Այսպէս ըսողներ, այսպէս մտածողներ ալ կան, որով գրագէտը պէտք է փոխէ իր կոչումը, պէտք է դրժէ արուեստի աստուածը եւ արդէն այս խակ է պատճառը, որ օրուան պարբերական թերթերը միջազգային քաղաքական յօդուածներով կը լեցուին։ Եւ այս ընթացքով շուտով կարելի է վերջ տալ գրականութեան, որ տակաւին Հազիւ կէս դարէ ի վեր գոյութիւն ունի։ Վարպետները Հեռացան, մարեցան, աշակերտներն ոչ ծեացին, անձրկած եւ յուսահատ, նպաստաւոր օրերու կը սպասեն։

ԱՏՐՈՒՇԱՆ

ՊԱՏՈՒԻՈՅ ԼԷԳԼՈՆԻ ասպետութեան աստիճան ստացած է Տքթ. Վ. Թորգոմեան։

ՕՏԱՐ ԵՐԿՐԻ ՄԷՋ

«Quand reverrai-je, hélas!
De mon pauvre village
Fumer la cheminée»...

Օտա՛ր, օտա՛ր, օտա՛ր են, ինծի համար այս վայրեր.
Գուբակը սա դալարուն, ուր Թռչնիկները կ'երգեն,
Ու անոր գիրկն սպիտակ տընակըս այս մենասէր,
Ջո՛ն հրճուեցներ իմ հոգիս, որ կ'արտասուէ տարօրէն:

Ո՞րքա՛ն կ'ուզէ՛ք ժպտեցէ՛ք, ո՛վ աղջիկներ քաղցրասուն,
Ո՞րքա՛ն կ'ուզես դուն՝ երկինք, եւ դուն արե՛ւ տարփաւոր,
Եղէ՛ք պայծառ ու ժպտուն, եղէ՛ք անջինջ ու ցընծուն,
Նորէ՛ն, նորէ՛ն ես կ'ուզեմ՝ տեսնել իմ գիւղս հեռա՛ւոր:

Ջունիմ ես ոչ մի նախանձ ձեր լոյսերուն ու փառքին.
Ջե՛մ մուսանաը բարիքը՝ որ դուք երբեմն ինձ կ'ընէք.
Դիտեր եմ միշտ ձեր մարմնին ձեւն ու կեցուածքը ուժգին,
Լոյսր ձեր այդ ստեղծող՝ կ'երգէ՛ քնաբս իմ այս հէ՛ք:

Բայց ո՞ւր տանիմ ձանձրոյթն այս՝ որ զիս կ'ընէ խենդ գինով,
Ո՞ւր խեղդել եմ հայրենի յիշատակները անհուն,
Ինչպէ՞ս մոռնամ աղբիւրն այն՝ ուրկէ փոքրիկ սափորով,
Ջո՛ւր կը կըրեր քոյրըս իմ՝ ամէն առտու ու իրկուն...

Անսէ՛ր, անսէ՛ր, անսէ՛ր են, ինծի համար այս վայրեր.
Ո՞րքան կ'ուզես դուն փարիզ, եւ դուն՝ Աւուե՛ստ գեղածոր,
Օտար այս խորթ ափերուն, եղէք ինծ մայր սիրաջեր,
Նորէ՛ն, նորէ՛ն հիւանդն եմ, հայրենիքի՛ս հեռաւո՛ր...

ԱՐՍԷՆ ԱՆԷՄԵԱՆ

ՕՏԱՐՆԵՐԸ ԿՐՆԱ՞Ն ԴՊՐՈՑ ԲԱՆԱԼ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

ԿԹԴ. ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆԸ

Հայ գաղթականներու Ֆրանսայի մէջ շատնալէն ի վեր օրուան հնդիր դարձած է հայ մանուկնե-րու դաստիարակութեան հարցը: Ֆրանս. կրթական օրէնքը (30 Հոկտ. 1886) կարգ մը սեռմուծներ դրած է օտարականներու Ֆրանսայի մէջ ան-փական դպրոցներ ունենալուն մա-սին: Կաթոլ. պատուիրակին ձեռնարկ-ներն ալ մինչեւ հիմա շօշափելի ար-դիւնք չեն տուած:

Կրթական նախարարը 1925 դեկտ. 12ին Ֆրանսայի բոլոր կրթական քննիչներուն ուղղուած շրջաբերականի մը մէջ կ'ըսէ.—

«Օտար հիւպատոս մը կրթական քննիչի մը դիմելով հնդրած է՝

1.— Ո՞ր կամ իր ազգակիցներուն համար թոյլ տրուի բանալ մասնաւոր դպրոցներ, որոնց մէջ դասաւանդու-թիւնը կատարուի իրենց ազգային լեզուով եւ իրենց ուսուցիչներով.

2.— Եւ կամ արտօնեն որ հան-րային դպրոցներու օտար աշակերտ-ներուն իրենց մայրենի լեզուով դասեր տրուին դպրոցական սովորական ժամե-րուն, օտար ուսուցիչներու կողմէ, ո-րոնց թոշակը պիտի վճարուի իրենց պատկանած կառավարութեան կողմէ:

Ա՛յսպիսի պահանջ մը ընդու-նելի չէ:

Կը յիշեցնեմ ձեզ որ այս հար-ցին մէջ խօսիլ պէտք է հետեւիլ իմ նախորդ շրջաբերականներուս, զորս դրի առած ենք արտաքին նախարա-րին հետ համաձայնութեամբ:

ՀԱՆՐԱՑԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ օտար լեզուի մը դասաւանդու-թիւնը կարելի է ընել, դասերու կա-նոնաւոր ժամերէն յետոյ, օտար ու-սուցիչի մը կողմէ, պայմանաւ որ պաշտօնապէս արտօնութիւն ձեռք բերուի — ինչ որ այդ արտօնու-թիւնը առժամեայ կերպով կը տրուի:

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ նոյնպէս օտար ուսուցիչներ պիտի կրնան դասաւանդել Ֆրանսացի ուսուցիչներու հրամանին տակ, սա-կայն օտար լեզուով եղած դասաւան-դութեանց պիտի յատկացուի ժամա-նակին կէսը միայն. այս առաւելա-գոյն սահմանը ոչ մէկ պարագայի մէջ կարելի է անցնիլ:

Վերոյիշեալ կանոններուն հակա-ռակ չըլլար, եթէ մանկավարժա-կան նպատակներով օտար աշակերտ-ներէ մասնաւոր նախապատրաստական դասարաններ կազմուին քանի մը շաբթուան համար: Ասոր նպատակը պիտի ըլլայ օտար մանուկներուն սորվեցնել մեր լեզուի գործածական բառերը, անոնց աւելի շուտ Ֆրանս. դասարանները մտնելը յաջողցնելու համար:

Հիւպատոսը քննիչին ուղղած իր նամակին մէջ կ'ըսէ թէ Ֆրանսայի կարգ մը շրջաններուն մէջ գիւղեր կան որոնց բնակիչները բացառապէս օտարներ են եւ թէ այդ գիւղերուն մէջ մասնաւոր դպրոցներ բացուած են օտար պաշտօնէութեամբ:

Կը խնդրեմ, անմիջապէս ինծի տեղեկացուցէք թէ ձեր նահանգին մէջ այդ կարգի դպրոցներ կա՞ն: Ստոյգ մատնանիշ պէտք է ընէք նահանգա-պետին, փակելու համար, բայց ինծի յայտնելէ վերջ:

ՀԱՅԿ. ԵԿԵՂԵՑԻ ՄԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄՕՏ

Փարիզի Հայկազեան արուարձան-ներէն Ընիէրի եւ Պուա-Գօլօմպի Հա-յութիւնը ձեռնարկած է եկեղեցի մը եւ դպրոց մը կառուցանելու: Այ-սօր Փարիզի Հոգաբարձութենէն Պ. Ա. Ճէվահիրճեան եւ Պրէտ. Խորհուր-դէն Պ. Դաւիթ Բէկ Պուա-Գօլօմպ պիտի երթան, հանգանակիչ յանձ-նախումբ մը կազմելու համար:

ՎԱՌՆԱՅԻ ԴՊՐՈՑԸ ԲԱՑ Է

Կարգ մը սմսեղուկներ, ցնծու-թեամբ աւետեցին թէ Վառնայի Հայկական դպրոցը փակուած է «Դաշնակ» Հոգաբարձութեան շնոր-հիւ, որ ոչ պուլկարահպատակ ուսու-ցիչներ կը գործածէ երկար: Իրականին մէջ, քանի մը խառնակիչներ պղտորած էին միտքերը, մանաւանդ որ դպրոցը ունի ինքը ուսուցիչ, որոնց եօթը պուլ-կարահպատակ են: Կրթական նախա-րարութիւնը տեղեկանալով գործին, հրամայած է անմիջապէս վերաբանալ դպրոցը: Ա՛յս առթիւ Վառնայէն կը գրեն թէ դաւադիրները դատական հետապնդման պիտի ենթարկուին:

ԿԵԱՆՔԸ ԿԱՐՏԱՆԻ ՄԷՋ

Կարտանի Հայութիւնը մինչեւ այսօր լուռութեամբ անցած է իր կա-տարած հանրային աշխատանքներուն վրայէն: Համբերութենէ աւելի ան-փութութեան վերագրելու է այս իրողութիւնը:

Ցառաջիկայ ձգելով խօսիլ Հայրենակցական եւ այլ ազգային միութեանց մասին, կ'անցնիմ կեան-ցական կեանքին՝ որ մղիչ ուժն է եւ միւս ազգային կազմակերպութիւն-ներուն: Ա՛յստեղ ունինք Հ. Ց. Դաշ-նակցութիւնը որ կազմակերպուած է եւ ունի ենթակայիտէ մը, եւ խումբ մը ռամկավարներ՝ որոնք կը ջանան կազմակերպուիլ:

«Հ. Ց. Դաշնակցութեան Օր»ը իր ժամանակին տօնուեցաւ ստուար բազմութեամբ: Իսկ Յունուար 17ին տեղի ունեցաւ հրապարակային դա-սախօսութիւն մը: Ընկ. Հ. Սէրէնկիւլ-եան ամփոփելով Հայկական հան-րապետութեան պատմութիւնը, շեշ-տեց անկախութեան անհրաժեշտու-թիւնը: Տիկին Քիպրիթեան նկա-րագրելէ վերջ Հայ ժողովուրդին դժբախտ անցեալը եւ նոյնքան դժբախտ ներկան՝ գաղութներուն մէջ, յորդորեց գործել աննկուն հա-ւատքով: Ընկ. Գուլումճեան ժողո-վուրդին հասկնալի լեզուով բացատ-րեց ընկերվարութեան եւ ազգու-թեան յարաբերութիւնները եւ Հ. Ց. Դաշնակցութեան տեսակէտը: Ընկ. Վ. Շուշանեան, ամիսի տեղեկու-թիւններ տուաւ ամբողջ աշխարհի մէջ գտնուած Հայերու թիւին, նիւ-թական եւ քաղաքական վիճակի մասին:

կարտան *Թղթակից*

ԿԵԱՆՔԸ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Երկու տարի առաջ, Վալանսի մէջ Հայերու թիւը մօտ վրայ կարելի էր համրել: Հիմա արդէն կ'անցնի հազար հինգ հարիւրը:

Ունինք Ազգ. Միութիւն մը որ դեռ նոր է եւ որուն վրայ կարելի է յոյսեր դնել:

Որպէս զի Վալանսը ունենայ իր աւելի ուժեղ եւ տոկուն կազմակեր-պութիւն մը, Հ. Ց. Դ. կոմիտէն վերջերս առաջարկեց որ Ազգային Միութիւնը ընդհանուր ժողովի հրաւիրէ բոլոր կազմակերպութիւնները, ինչպէս եւ Հօկը: Ժողովը տեղի ունեցաւ Յունուար 17ին: Ներկայ էին Սերբաստա-ցիներ, Սէօղէդցիներ, Խարբերդցիներ, Մալաթիացիներ, Պրուսացիներ, Պոլ-սեցիներ, Քղեցիներ, Երզնկացիներ, Շապին Գարահիսարցիներ եւ այլն.

Միութեան ատենապետ՝ Պ. Պ. Զոպուքեարեանի հրաւէրով, Հ. Ց. Դ. ներկայացուցիչը, ընկ. Ց. Արապեան յայտարարեց թէ առանց կուսակցա-կան եւ այլ խորութեան, բոլորս պէտք է միանանք, եւ աշակցինք Ազգ. Միութեան, որպէս զի ան կա-րենայ ազատօրէն գործել եւ ուժ տալ գաղութի գործերուն: Մեր մա-նուկները դրկուած են ազգային դաս-տիարակութենէ: Առանց ժամանակ կորնչցնելու համախմբուելով մէկ գետնի վրայ, գանք մեր փոքրիկնե-րուն սիրոյն, բանանք իսկոյն դպրոց մը եւ եկեղեցի մը:

Ս. Պ. Հնչակեանները յայտնեցին թէ կը միանան Ազգ. Միութեան հետ դպրոցի եւ այլ խնդիրներու շուրջ համերաշխ գործելու, պայմա-նաւ որ Ազգ. Միութիւնն ալ իր կար-գին իրենց միանայ, Հօկին օժանդա-կելու համար: Վիճաբանութիւնէ: Իրրեւ արդիւնք, բոլոր կազմակեր-պութիւններու ներկայացուցիչները խոստացան համերաշխ գործել Ազգ. Միութեան հետ, տալով միշտ իրենց բարոյական եւ նիւթական օժան-դակութիւնը: Այսպէս, կարելի պիտի ըլլայ վարձել ընդարձակ շէնք մը 5000 ֆրանքի, որ պիտի դառնայ թէ դպրոց, թէ եկեղեցի եւ թէ ժո-ղովատեղի:

վալանս *Ա. Ա.*

ՆՈՐ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՄԸ — "ԱՆԻ,,

Փարիզի Հայ արուեստագէտները սկզբնական խորհրդակցութենէ մը վերջ, Յունուար 5ին որոշեցին կազմել գործակցական միութիւն մը, որ պիտի կոչուի «Անի»: Միութեան նպատակն է նախ կապ հաստատել Հայ արուես-տագէտներու միջեւ եւ ապա նկա-րահանդէսներով, հրապարակային բանախօսութիւններով, պարբերական-ներով օգտակար ըլլալ թէ իրենց եւ թէ Հայ Հասարակութեան: Մի-ու-թիւնը կազմուած է մանագէտներու սեռմ շրջանակի մը մէջ, գլխաւոր մտահոգութիւնն ըլլալով հիմնական եւ տեւական դարձնել գայն:

Ընտրուեցաւ վարչութիւն մը ո-րուն նախագահն է Պ. Ց. Փուշման, փոխ-նախագահ Կէվրեկ (Ճարտարա-պետ), քարտուղար՝ Ս. Խաչատրեան: Հրապարակագրական մասը պիտի վարէ Պ. Ռ. Շիշմանեան:

Թմբ.— Տեղի անձկութեան պատ-ճառաւ, յաջորդով կը հրատարա-կենք Միութեան ծրագիրը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ ՏՈՒՆԵՐ ՇԻՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Մեզի հաղորդուած նամակէ մը կը քաղենք հետեւեալ կոչը.—

Լսելէ յետոյ Հայաստանի Հօկի եւ կարմիր խաչի պատուիրակները եւ նկատի ունենալով որ Հայաստանի արդի ամենաստիպողական կարիքնե-րէն մէկն է բնակութեան յատուկ շէնքերու կառուցումը, Հ. Բ. Ը. Միու-թիւնը, փարիզի Հ. Ցիկնանց Միու-թիւնը եւ Հօկի Ֆրանսայի կեդր. վարչութիւնը, յետ համաձայնու-թեան, նախաձեռնութիւնը վերցուցին Հանգանակութիւն մը բանալու, որուն արդիւնքովը Երեւանի մէջ պիտի կա-ռուցուի երկու շէնք, մին «Փարիզա-Հայ Տուն», իսկ միւսը «Ֆրանսահայ Տուն» անունով եւ որոնք պիտի յատկացուին ընտանիք կազմող որ-բերու եւ որբուհիներու բնակու-թեան:

Փարիզի Հայ Տիկնանց Միութիւ-նը «Փարիզահայ Տուն»ի կառուցման համար արդէն իսկ ստացած է Հ. Բ. Ը. Միութենէն 50,000 ֆրանքի նուէր մը. իսկ ինքը իր պահեստի գու-մարէն նուիրած է 50,000 ֆրանք եւ կը դիմէ Փարիզի եւ շրջականերու բոլոր Հայերուն որպէս զի իրենց նուէրները հաճին դրկել, հասցնելու համար այդ գումարը առնուազն 250,000 ֆրանքի:

«Փարիզահայ Տուն» համար ըլ-լալիք նուիրատուութիւնները պէտք է դրկուին հետեւեալ հասցէին՝ Tré-sorier de l'Union des Dames Ar-méniennes. 15, Rue Jean Goujon, Paris.

«Ֆրանսահայ Տուն» համար ըլ-լալիք նուիրատուութիւնները պէտք է դրկուին հետեւեալ հասցէին՝ M. Mathew Khan Nersessian, 62, Rue de Maubeuge, Paris (9).

ԿԱԹՈՂ. ՊԱՏ. ԴԻՒՆԷՆ.— Պրիւք-սէլէն Պ. Դաւիթ Աբգրեան եւս ի նպաստ կաթողիկոսական պատուիրա-կութեան պէտքերուն նուիրած է 5000 ֆրանք: Օրհնութեան գրեր դրկուեցան Պլճիքահայ Պ. Պ. Վա-հան Խօրասանճեանին, Ամէն, Գաւիթ, Միքայէլ Աբգրեան եղբարց, Նիւրսէս Զամբէրլէնի, որոնք մեծ գու-մարներով մասնակցած էին հանգա-նակութեան:

*** Հայաստանի կարմիր Խաչին եւ Երեւանի Հիւանդանոցներուն հա-մար կաթողիկոսական պատուիրակը եւ Լենտոնէ Պ. Կ. Տիլվէր երկու մանրադիտակ նուիրած են:

Այս երկու մանրադիտակները, որոնց իրական արժէքն է 9000 ֆրանք, յանձնուեցան Հայաստանի կարմիր Խաչի նախագահ Բժ. Կամ-սարականին:

ԻԶՄԻՐԻ ՆԱԻԱՇԱՆԳԻՍՏԸ

Ընկերութեան առեւտրական գործա-վարութիւնը ծրագրած է Իզմիրի նա-ւահանգիստին տեղը փոխել: Այս նպատակով մարմին մը դրկած էր Իզմիր, որ տեղւոյն վրայ քննութիւն կատարէլէ յետոյ չէ կրցած որոշ եզ-րակացութեան յանգիլ: Գործավարու-թիւնը մտադիր է փունթայի մէջ ամենավերջին կատարելութիւններով նաւահանգիստ մը շինել:

---

8 ԹՈՆՕ ՈՍԿԻ ԵՒ ՓԼԱՔԻՆ

Ռուս կառավարութիւնը «Լիէօթ-նան Սմիթ» շոգենաւով ուղը 8 թոնօ ոսկի եւ փլաթին դրկեց Լընտոն, իբ-րեւ երաշխաւորութիւն Ընկլիոյ հրապարակին վրայ կնքուելիք ռու-սական փոխառութեանց:

«ԼՅԵՒԱՏ» ԳՕՅՔԵՐՈՒՆ ԱԻԱՐԸ

Ռոտոսթոյի մէջ ամբուրգով ծախու հանուած են Շիշման կարապետի ժա-ռանգորդներուն՝ Խրիսթիկի եւ Մաք-րուհիի, Ամէնեան կարապետի կնոջ, թարաքճեան Յակորի եւ Հաճի Յա-կոբեան Պօղոսի, Քիրազեան Գրիգորի կնոջ՝ Սրբուհիի, Ճամճեան Սարգիսի ժառանգորդներուն՝ Պօղոսի, Մարիամի եւ այլոց, Տիրի քուրու կարապետ օղլու Յակորի կնոջ, Յովհաննէսի կնոջ՝ Նազլըի, Կէմիճի Յովհաննէսի, Զօր-լուցի Եղիա՛ի, տօղրամաճի Խաչիկի կնոջ՝ Թագուհիի եւ Պօղոս օղլու կառապան Գալուստի լքած տու-ները:

*** Մահմուտ Փաշա, Թարագճըլար, Մաթէօ խանի մէջ, փախստական Պետ-րոս Գաղանճեանի ապրանքները պի-տի ծախուին Յունուար 24ին, փա-խստական Յակոբ Պահրիի պատկա-նող եւ Բերա Մէճիտիյէ գիւղ գէօ-յիւբտէրէ ճամտէսի գտնուող 29 թիւ տան եւ յարակից մասերուն ա-ճուրդով վաճառումը երկարաձգուած է մինչեւ Յունուար 24:

Դաշնագիր Թուրքիոյ եւ Սերպիոյ միջեւ

«Պէօյիւք Եօլ» կը հրատարակէ պատճէնը դաշնագրի մը զոր կնքած են Թուրքիա եւ Եուկօսլավիա 1925 Հոկտ. 28ին Էնկիւրիւի մէջ։ Ըստ այդ դաշնագրին Թուրք հանրապետութեան եւ Եուկօսլաւ Թագաւորութեան միջեւ տեւական խաղաղութիւն եւ անկեղծ բարեկամութիւն պիտի հաստատուի։ Երկու երկիրներու միջեւ դիւանագիտական յարաբերութիւնները վերահաստատուած են միջազգային իրաւունքի հիման վրայ։ Սերպ կառավարութիւնը այս դաշնագիրը պիտի հաղորդէ Ազգերու Դաշնակցութեան՝ արձանագրուելու համար։

ԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

Հալէպէն առնուած անթել հեռագրի մը համաձայն Թուրքիւսուրիական սահմանագուխին վրայ կեդրոնացած են 4000 դինուած Թուրքեր, որոնք կազմ ու պատրաստ կը սպասեն սահմանագլուխը անցնելու եւ ապստամբներուն միանալու համար։ Անոնց մէջ կան Թրքական բանակի նախկին արաբ սպաներ, ինչպէս Րէյիֆ Քաֆրա, Սալի Սէլամէթ եւ Իսմայիլ Մատրա։ Հալէպի ոստիկանութիւնը բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կատարած է։ Ձերբակալուած է նշանաւոր քօմիտաճի Համիտ Խոնուսի, եղբօրորդի գնդապետ Էհհէմ պէյի։ Բազմաթիւ օտար տարրեր մուտք գործած են քաղաքին մէջ. անոնց մէջ է արաբ ժողովրդական կուսակցութենէն Ալա Համզա։

Դամասկոսէն կը հեռագրեն թէ 60 ապստամբներ յարձակեցան քաղաքին մէջ կառուցուած պատնէշներուն վրայ, բայց հրասայլերով ետ մղուեցան։

Ողողումները կը սպառնան Հալէպ—Իսքէնտէրուն խճուղիին, ինչպէս նաեւ Ամըզի հովտին գիւղերուն։

*** Պոլսոյ ֆրանսական դեսպան Պ. Ալպէր Սառօ, առենէ մը ի վեր Էնկիւրի կը գտնուի։ Դեսպանը կը զբաղի Սուրիոյ եւ Թուրքիոյ միջեւ առեւտրական դաշնագիր մը կնքելու խնդրով։

Սակարանի միջնորդները գործադուլը

Ուրբաթ առտու գործադուլ հռչակեցին սակարանի միջնորդները, ջլատելով օրուան գործառնութիւնները։ Պատճառը՝ տուրքերու նոր յաւելումն է։ Միջնորդները հազարին 60 ռանթիմ տուրք կը վճարեն առուծախի համար։ Կառավարութեան նոր ծրագիրը կ'առաջարկէ հազարին մէկ ֆրանք գանձել այսուհետեւ. իսկ ելմտական յանձնաժողովը կը թելադրէ հազարին 1—2 եւ մինչեւ երեք ֆրանք։ Միջնորդները կը գանգատին թէ անզործութեան պիտի դատապարտուին եթէ ընդունուի այս առաջարկը եւ 10,000 պաշտօնեաներ պիտի արձակուին։ Ելմտական նախարարը հակառակ է նոր յաւելման, զոր ձախակողմը թելադրած է, որովհետեւ կը վախնայ որ ատոր հետեւանքով գործառնութեանց կեդրոնը Լոնտոն, Ամստէրտամ կամ Պրիւսել փոխադրուի։

Ոստիկանական ատուար ուժեր կը հսկէին սակարանին շուրջը։

Ծանր դէպքեր Զինաստանի մէջ

Վերջին հեռագիրներու համաձայն, ծանր դէպքերէ, նոյն իսկ պատերազմէ կը վախցուի Զինաստանի մէջ։ Երկու թշնամի բանակներ, որոնց մէկուն հրամանատարը՝ Ֆէնկ՝ պոլշեւիկներուն կրթուած է եւ միւսը՝ Զանկ-Յօլին՝ Ճափոնցիներուն, Թիէնցինի վրայ կը քալեն։ Միւս կողմէ, յարաբերութիւնները շատ լարուած են Մոսկուայի եւ Փէքինի միջեւ։ Զինացիները ձերբակալեցին Արեւելեան երկաթուղիներու Ընկերութեան ռուս տնօրէնը։ Զինական թերթերը շատ դրգռուած են պոլշեւիկներուն դէմ եւ բուռն լեզու կը գործածեն դեսպան Գարախանի դէմ, որ վերջնագիրներ կուտայ։ «Եթէ ճիշտ է որ Խորհրդային Միութիւնը պիտի կատարէ, պէտք է պատռել պոլշեւիկներուն բարեկամութեան դիմակը եւ երեւան հանել ամբողջ ճշմարտութիւնը»

Բանտարկի քարէր Հայաստանի մէջ

Խորհրդային թերթերը կը գրեն թէ մինչեւ Յունուար 10 երեւանի եւ Սարատաբադատի բամպակագործիչ գործարաններուն մէջ մաքրուած է 500,000 փութ բամպակ, այսինքն ամբողջ բերքին 100ին 60ը։ Մոսկուա ղրկուած է 250 վագոն։

Ջուն ձմեռ եւ գայլեր

Այս տարի սաստիկ ձմեռ կ'իջնէ Կովկասի եւ Հայաստանի գաղտան գաւառներուն մէջ։ Գայլերու վոհմակները երեւցած են շատ մը գիւղերու մէջ, յօշոտելով ոչխարները։ Մսխան գետը սառած է։

Ինֆլուէնզայի դարմանելու գինը

Երկու երեսփոխաններու առաջարկին վրայ, ելմտական յանձնաժողովը որոշեց Խորհրդարանին՝ թելադրել որ 68էն 200 ֆրանքի բարձրացուի ինքնութեան թուղթերու գինը։ Վերջնական որոշումը չէ տրուած տակաւին։ Այս առաջարկին նպատակն է թեթեւցնել օտարականներու պատճառաւ եղած զանազան ծախքերը, — ոստիկանութեան, խնամատարութեան եւլն։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Կատաղած շուները վերջերս շատցած են Երեւանի մէջ։ Զոհերը Թիֆլիս կը ղրկուին բժշկուելու համար։ Հրամայուած է Թունաւորել փողոցի շուները։

— Երեւանի «Շնար» եւ «Հալի կաֆար» բաղնիքները փակուեցան, որովհետեւ հաստատուած է թէ ընդհանուր աւազանները հիւանդութեանց բոյներ են։

— Փարիզի մէջ Հացին քիլօն 1 ֆրանք 75ի պիտի բարձրանայ 2 Փետր.էն սկսեալ։

— Սիթրօէնի գործաւորներէն 300 հոգի ճամբուեցան առջի օր։

— Պոմպէյի մէջ 354 հոգի ձերբակալուեցան մէկ հրամանի վրայ, իբրեւ բամպակի շահադէտ, ինչ որ մեծ յուզում պատճառեց Լոնտոնի հրապարակին վրայ։

— Դրամանենգութեան խնդրին քննութիւնը նոր յայտնութիւններ երեւան կը հանէ։ Կ'ըսուի թէ նամակ մը բռնուած է, որով Հունգարիոյ վարչապետն ալ մեղսակից կը դառնայ։ Իշխան Վինտիշկրայց փէշմայէն գաւառական բանտ մը փոխադրուեցաւ։ Փարիզէն ղրկուած գաղտնի ոստիկանները այժմ քննութիւններ կը կատարեն Վիէննայի մէջ։

ՕՐ. ՆՈՒԱՐԴ ՓԱՆՈՍԵԱՆ
ԵՒ
ՊՐ. ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ
ԹՕՍԵՑԵԱԼՔ

16 Յուն. 1926 Լիմն

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. Ազգն Գաթո խումբի դաստիարական ժողովը տեղի կ'ունենայ այսօր կէս օրէ վերջ ժամը 2·30ին rue Mazarine 66։ Մէթրօ Օտէօն։

Հ. Ց. Դ. ԳԷՈՐԳ—ԶԱՎԻՒՉ խումբին բոլոր ընկերները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին այսօր կէսօրէ յետոյ ժամը 2 ու կէսին «ՌՈՍՏՈՄ»ի սրահը։

Հ. Ց. Դ. «ԽԱՉԱԿ» Թաղային խումբի բոլոր ընկերները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին յառաջիկայ Գ.Լիրկուն 26 Յունվ. ժամը 8·30ին։

Հ. Ց. Դ. ՌՈՍՏՈՄ Թաղային կոմիտէի ընդհանուր ժողովը՝ յառաջիկայ Ուրբաթ 29 Յունուար ժամը 8.30ին սովորական Հաւաքատեղին։ Բանախօս ընկ. X։

ՀԱՑ արհեստագիտական միութեան հրապարակային ժողովը՝ յառաջիկայ Հինգշ. 28 յունուար երեկոյեան ժամը 8.30ին Sociétés Savantes-ի մէջ 28 Serpente. օրակարգ 1.— Համարատուութիւն եւ ընտրութիւն նոր վարչութեան։ 2·— Դասախօսութիւն Պ. Առաքել Չաքրեանի կողմէ։

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ԼԱՄԻՆ, Գործ.— Սառցանք 74 ֆրանք։

ԼԱՆԱԻ, Գործ.— Սառցանք 125 ֆրանք։

ԼՈՆՏՈՆ, Ժ. Մ.— Վնց նոր բաժանորդներուն ղրկելինք Յունուար 15էն։

ՔՐԻՕՉՈ, Գործ.— Ճշդեցինք. ղիրքերը չունինք։ Եթէ ստիպողական չէ, կրնանք Պոլսէն բերել տալ

ՎԱԼԱՆՍ, Ն. Ս.— Կը հրատարակուի. ղրկեցէք։ Տպարանին հաղորդած է, դրամը սառցած են։

ՔՕԿՕԼԻՆ, Մ. Թ.— Կը ղրկուի Յունուար 15էն. չունինք։

ԻՒԺԻՆ, Վ. Գ.— Ղրկուած գիրքին համար պարտական չէք։ Ջունինք, ցուցակը կը ղրկենք։

ՓԱՐԻԶ, Հ. Տ.— Սառցանք բաժնեգինը. կը ղրկուի։

ՄՈՒԼՀՈՒՕ, Ս. Օ.— Սառցանք բաժնեգինը։

ԼԻՈՆ, Յ. Ն.— Կրնանք։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Կը փնտռուի Սերաստացի Յակոբ Քէլէչեան, որ 2—3 տարի առաջ Պաֆրայէն Ֆրանսա եկած է։ Տեղեկացնել Բարսեղ Աւագեանի, 26 պուլվար Վօպան, Վալանս (Տրօմ)

Վարդան Մարգարեան կը փնտռէ Սարգիս Մարգարեանը որ երեք ամիս առաջ պղտատէն Մարսէյլ անցած է. ինչպէս նաեւ Միսաք Յակոբեանը։ Տեղեկացնել Hôtel des Célibataires, chambre 58 (Viviez-Aveyron)

Պարգեւ Տէրոլեան կը փնտռէ մեծ եղբայրը Սմբատ Տէրոլեան որդի, Խաչիկ Տէրոլեանի, պարտիզակի Մանիշակ գիւղէն. կը կարծուի թէ վերջերս Յունաստան կը գտնուէր։ Տեղեկացնել Cartonnerie Papeterie à Etouy (Oise) France.

ԴԵՐՁԱԿՈՒՀԻ
ՏԻԿ. ԵՐԱՆՈՒՀԻ ԱՅՎԱԶԵԱՆ
Ցաճախորդուհիներուն իմդրանքին գոհացում տալու համար վերաբացած է իր աշխատանոցը։
ԴԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼի և ՃՄՇԱԿԱՒՈՐ զգեստ ունենալ փափաքողները դիմեն՝
14, Rue de la Chine XX,
Métro: կամպէթա.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳ

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԵՐԿՍԵՌ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ

14 ՓԵՏՐՈՒԱՐ ԿԻՐԱԿԻ ԳԻՇԵՐ ԺԱՄԸ 8.30ԻՆ

SALLE DE GÉOGRAPHIE-ի մէջ, 184, Boulevard St. Germain
Métro: Saint Germain des Prés

կը յատկի՝ Պ. Ա. Ա.ՀԱՐԱՆԵԱՆ

ԴՈՇՆԱԿ, ՋՈՒՐԱԿ, ՄԵՆԵՐԳ ԵՒԶ. ՇԱՆՕՔ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԻՏՈՒՀԻՆԵՐԸ

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹՈՒԱԾԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro: Gare de l'Est Téléphone: Nord 84-04
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2·30 — 7·30
Կիրակի եւ տօն օրերը 9 — 12
ՈՒՐԻՇ ԱՏԵՆ ԺԱՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ

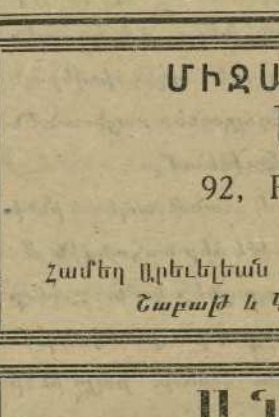
ԲԱՑՈՒԱԾ Է՝ ՄՕՆՄԱՐԹՐԻ ՄԷՋ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՇՔԵՂ ՔԱՊԱՌԷ ՄԸ
«ՄԻՔԱՏՕ»Ի ՆԵՐՔԻՆ ՅԱՐԿԸ
55, Bld. Rochechouart, Métro: Anvers
ԱՄԷՆ ԴԻՇԵՐ ԺԱՄԸ ՅԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՅՍ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԻՆՃԷ ՍԱՋ, ՊԱՐ, ԵՐԳ ԵՒ ԽԱՂԵՐ
Ղեկավարութեամբ՝ Պոլսոյ պարուհիներու աստղին
ՐԷՃԻՆԱ (ՄԱՃԻՏԱ) ՄԻԼՈՎԻՉԻ
Այցելուները պիտի գտնեն իսկական արեւելեան միջավայր մը, իր բոլոր հրապոյրներով եւ գեղեցկութեամբ։

«AU PETIT CARILLON»
50, Av. Jean Jaurès, 50
Téléph. NORD 57-60 Metro: JAURÈS
ՕՆՆԻԿ ՋՈՒԼՖԱԵԱՆ
Քառորդ ժամերը ցոյց տուող սրտի ժամացոյցներ։
Ամէնուն մատչելի։ Վ.Տարման դիւրութիւն։
Զարթուցիչներ (Réveils) 16.20.25.30.33 ֆր.
Գրպանի տոկուն ժամացոյցներ 25.35.48.65.85 ֆր.
» լաւեր marque ELECTION 138 ֆր.
OMEGA 165 ֆր.

1—10 տարեան երաշխագիր։ ՀԱՑ ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
(ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԲԱՑ Է) ՈՐՈՇ ԶԵՂՔ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
ՄԱՎՐՕՍ
92, Rue Rébeval. Métro: Belleville
Հեռաձայն՝ Combat 10-15
Շամեղ Արեւելեան կերակուրներ՝ խոհարարապետ ՀԱՃԻ ԳՐԻԳՈՐ
Շաբաթ և Կիրակի գիշերներ Արեւելեան նուագ

Ա.ՆԱՍԹԱՍԻՈՒ
ԴԵՐՁԱԿ
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐ ԽԻՍՏ ՃԱՇԱԿԱՒՈՐ ԿԱՐՈՒՃԵՒ
34, Avenue de l'Opéra, Paris Tél. Louvre 53-36

ԾԱՆՕԹ ՋՈՒԽԱԿԱՇԱՐ
ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

Կը սանձնէ Արեւելեան եւ Արեւմտեան երաժշտութեան, ջութակի, մանուալինի, պանճոյնի, ուտի եւ քանոնի դասեր։ Մակարկել կարելի չէ։ Մի միայն Հայերու համար երեք դասը 12 ուկէս ֆրանք։ Ամէն տեսակ երաժշտական գործիք պատրաստ է։ Հայ գործաւորներու համար Շաբաթ եւ Կիրակի օրերը արձակուրդ է։
Հասցէ՝ 2 Cour du Commerce, St. André des Arts, Paris: Մուտք՝ 130, Bld. St. Germain: Métro Odéon.

Le Gérant: H. TEURNIER

Impr. MASSIS
208bis, Rue Lafayette Paris(10e)

ՀԱՑ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ
BELLEVILLEի
H. HAROUTIOUNIAN
18 bis, rue Jouye-Rouve, 18 bis
Métro Belleville Paris (20e)
Կը գտնուի միշտ փաստրմա, սուճուք, չէմէն եւ համեմներ, պոլսական լագերտա, աղի ձուկեր եւ գոնսերվաներ։
Նաեւ պուլկուր, չոր պամիա, սալէպ, գաշար եւ ձերմակ պանիրներ, ձիթապտուղ եւ ձիթաիւղ, Թահին, լոգում, հելվա եւ պէքմէզ։ Թարմ սուրճ միշտ։ փէստիլ եւ չոր պտուղներ։

ՏՕՔԹ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ
48, rue Monmartre
(Բ. յարկ. աջ կողմը առաջին դուռը)
Ֆրանսացի կարող մասնագէտներու ընկերակցութեամբ կը դարմանէ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ԵՒ ՄՈՐԹՈՒԱԾԻՆ ՓԻՉԻ, ԱԿԱՆՋԻ ԵՒ ԿՈՂՈՐԴԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԵՐ
Téléph. CENTRAL 73-38
Métro: SENTIER կամ HALLES
Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր
8ԱՕ՝—10եւ 1,30 — 8

ՅԱՌԱՋ

Թմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

որուն անունին պէտք է ուղղել դրամական ամէն առաքում:

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire: SCHAVARCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն՝ 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57-82

Մէթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԴԻՆ	եռամսեայ	վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	16 ֆր.	35 ֆր.	65 ֆր.
Անգլիա և » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	30 ս.	5 ս.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	90 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 1 ֆր. վճարե

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
27
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
1926

27 JANVIER 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 77 — Կը հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 40 ՍԱՆԴԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՄԻՇՏ ՀՐԱԲՈՒԽԻ ՎՐԱՑ

Ուշագրաւ էին Պաղտատի մեր թղթակցին տեղեկութիւնները, որ հրատարակուեցան կիրակի օր:

Լուրերուն աղբիւրը Տիգրանակերտէն հասած Թուրք մըն է, ինչպէս ասկէ ամիսներ առաջ, Թուրք մըն էր որ առանց վերապահութեան կը պարզեր վաստուրականի վիճակը, — ամայութիւնն ու քայքայումը: Այդ լուրերուն համաձայն, Թուրք բանակն ալ ազդուած է վերջին դէպքերէն, եւ փախուստները չաճախադէպ կը դառնան: Նոքն շրջան կ'ընեն մերկութեան եւ անօթութեան պատմութիւնները. մինչդեռ Էնկիւրի շատ բան երեսի վրայ կը ձգէ, գոնէ բանակը կշտացնելու, իրեն կապելու համար: Տարազի եւրոպականացման թափն ալ ճեղքած է հաւատարմութեան քօղը, ինչպէս երեւան եկաւ Էրզրումի, Բլեղէի, Մարաշի վերջին դէպքերուն առեն: Անկախութեան դատարանները շատ բարակը չեն նայիր, իրենց յանձնուած ամբաստանեալները «ասարըմ-քէսէրիմ»ի դրութեամբ ոչնչացնելու համար. բայց յատկապէս կը զգուշանան բանակն ալ խառնել. չլսելու կը զարնեն այս կամ այն զօրամասին սայթաքումը, եւ կը բանականան զանազան «չավուշ»ներ կամ նախկին հրամանատարներ պատժելով: Այս քաղաքականութիւնը կը գործադրուի նաեւ ժողովրդական բազմութիւններու, գիւղերու կամ քաղաքներու հանդէպ:

Յունուար 20ին, Խարբերդի անկախութեան առեանը չնչեց 300է աւելի ամբաստանեալներու ձերբակալման որոշումը, հատուցած չըլլալով անոնց մեղսակցութիւնը քրտական ապստամբութեան մէջ: Անոնք բոլորն ալ կը պատկանին մէկ շրջանի, փէթիւրկեի: Պէտք է շատ միամիտ ըլլալ, բարեխղճութեան, արդարադատութեան վերագրելու համար այս արձակումը: Ցանցառներու բազմութիւնը, համերաշխութիւնն է որ բանական մտածել տուեր է դատաւորներուն. որովհետեւ, Խարբերդն ալ, ինչպէս Տիգրանակերտը կամ Վանն ու Բաղէշը, խոցելի կէտեր են քէմալական իշխանութեան համար:

Մնաց որ, Էնկիւրի-Լոնտոն կը վախնայ քրտական շարժումէն, ինչպէս շատ լաւ կը բացատրէր «Թան»ի Պոլսոյ Թրքասէր թղթակիցն ալ, Պ. Ժանթիգոն: Անկախ Քիւրտիստան մը՝ պիտի վտանգէ «Թուրքիոյ բոլոր դէրքերը հարաւային եւ արեւելեան սահմաններուն վրայ, գայն պիտի բաժնէ Պարսկաստանէն եւ վերջնապէս պիտի դատապարտէ պզտիկնալու»: Պրիւսէլի մէջ նշանակուած սահմանադիծը՝ Մոսուլի հիւսիսային սահմանն է, որ կը հասնի մինչեւ Գեազիը՝ Մոսուլի կեդրոնը, Տիզ գիւղաքաղաքը, ուղիղ գծով դէպի արեւելք, Ուրտու

ՀԱՅՈՑ ՁԱՅՆ

ՄԻԱՑԵԼ ԵՐԿՐՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ԵՎ ԳՅՈՒՂԱՑԻՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐԱԿԱՆ ՄԱՐՄՆԻ ՕՐԳԱՆ

ՈՒՐԱԽ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐ ԵՎ ԳՅՈՒՂԱՑԻՆԵՐ, ՄԻԱՑԵՔ ՄԵՐ ՇՈՒՐՋ

Հրատարակվում է ամեն օր «ՅԱՌԱՋ»-ի տպագրության կեսգիշերին: Գները ըստ տարածության:

Ընդունվում են բոլոր տեսակի հայտարարություններ, որոնք տպագրվում են ըստ պայմանագրի:

Հասցե՝ Երևան, Ալավերդյան 3, «Յառաջ»

Հեռախոսներ՝ Խմբագրության 2-15-60, Տնտեսական 2-15-61

«ՅԱՌԱՋ» Է ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՄ ԾՈՒԼԱԿԻ ՆԱԽՈՐԴԱՅԻՆ ՀԱՏՈՐԸ

Ծրագրի անհրաժեշտ եւ իրագործելի լինելու մասին են վկայում ամբողջ ժողովրդի ոգեւորությունը, ինչպես նաեւ ձեռնարկված միջոցառումները, որոնք ապահովում են ծրագրի հաջող կատարումը:

Ծրագրի իրագործման համար մեծ նշանակություն ունի ամենակարճ ժամանակամիջոցում ոռոգման ցանցի կառուցումը: Ոռոգման ցանցի կառուցումը հնարավորություն կտա ոռոգելի հողերի մեջ ներգրավել նոր հողատարածություններ, ինչպես նաեւ ոռոգելի հողերի վրա ապահովել ավելի բարձր եւ կայուն բերքատվություն:

Ծրագրի իրագործման համար մեծ նշանակություն ունի նաեւ ոռոգման ցանցի կառուցման ընթացքում ոռոգման ցանցի ամբողջական մեքենայացումը, 25%-ից 35%-ի եւ ավելի բարձրացնելը ոռոգման ցանցի օգտակար գործողության գործակիցը, ոռոգման ցանցի ամբողջական ավտոմատացումը:

Ծրագրի նախատեսում է նաեւ ոռոգման ցանցի կառուցման ընթացքում ոռոգելի հողերի մեջ ներգրավել նոր հողատարածություններ, ինչպես նաեւ ոռոգելի հողերի վրա ապահովել ավելի բարձր եւ կայուն բերքատվություն

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅ ՀՈՒՍՏԱՍԱՑ ՎԱՆՔԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԴԱՍԱԿԱՐԳԻՉ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ՕՐԳԱՆ
(Հրատարակուի ամեն օր, բացի տօներէն)
ՓԱՐԻԶ, 10 Յունուար

ՀԱՅ ՀՈՒՍՏԱՍԱՑ ՎԱՆՔԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԴԱՍԱԿԱՐԳԻՉ ԺՈՂՈՎԻ ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՆԻՍՏԸ

Ներկայ նիստը կը գումարուի «Ֆոռ-ֆեր»— ասպետական շքանշանատան դահլիճին մէջ, ժամը 5 ե կէսին։ Ժողովի կը նախագահէ Ա. Ս. Ազգային Ներկայացուցչութեան Նախագահ Գերապատիւ Տ. Գարեգին Արքեպիսկոպոս Յովսէփեան։

Ներկայ են 19 անդամներ։ Ներկայ չեն՝ Գերապատիւ Տ. Գարեգին Եպիսկոպոս Տէր-Յակոբեան, Տ. Տ. Ներսէս Վարդապետ Ղազարեան, Տ. Տ. Ներսէս Վարդապետ Ղազարեան, Տ. Տ. Ներսէս Վարդապետ Ղազար

եանի հրապարակային բանախօսութիւնը։ Ներկայ էին հազարաւոր հայրենակիցներ։ Քանի մը հայ եւ իտալացի վարձկան կարմիրներ ուզեցին խանգարել ժողովը, բայց բուռն դիմադրութեան հանդիպելով, խայտառակուեցան եւ ձերբակալուեցան ոստիկանութեան կողմէ։ Բանախօսութիւնը շարունակուեցաւ աննկարագրելի խանդավառութեամբ եւ վերջացաւ ժամը 11ուկէսին։

Բանախօսութիւն մը Հայաստանի մասին

Փարիզի Հայ-կաթոլիկ հասարակութեան ժողովրդապետ Հ. Պետրոս վրդ. Քէսիճեան անցեալ օր Հայաստանի մասին բանախօսութիւն մը բրաւ Նօթռ-Տամ տը լա Կաոի երիտասարդաց Միութեան շէնքին մէջ։ Ներկայ էին բաւական թիւով Ֆրանսացիներ։ Մոգական լապտերներով ցոյց տրուեցան հայկական զանազան պատկերներ, որոնց մասին բացատրութիւններ տուաւ Պ. Կար. Բասմաջեան։ Բանախօսութենէն վերջ Ֆրանսացի աւագերէցը վեր հանեց հայ ազգին մատուցած ծառայութիւնները լատին քաղաքակրթութեան։ Կիրակի օր Նօթռ-Տամ-տը-լա Կաոի եկեղեցիին մէջ պատարագեց Գրիգոր Ե. պիսկոպոս Պահապանեան։ Քէսիճեան վրդ. եկեղեցիի բեմէն քարոզ մը խօսեցաւ Հայաստանի մասին, զայն բաղդատեց Պելճիքայի հետ եւ վերջացուց ըսելով որ այս փոքր ժողովուրդը միշտ մեծ եղած է իր հերոսական գործերով։

Հոգեհանգիստ աբբայ Տըլարխի համար

Մեզի կը հաղորդեն որ այս կիրակի (31 Յունուար) առաւօտ ժամը 10ուկէսին, 33, բիւ տը Սէվրի (Մէթրօ Սէվրը) եկեղեցիին մէջ Գրիգոր եպիսկ. Պահապանեան հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ Աբբայ Տըլարխի յիշատակին։ Արարողութեանց պիտի նախագահէ Փարիզի արքեպիսկոպոս կարտինալ Տիւպուայի օգնական մօնսէնեօր Շափթալ։ Աբբայ Տըլարխի յիշատակը յարգող բոլոր հայրենակիցները կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ։

Մահ կառտինալ Մէրսիէի

Պելճիքայի կրօնապետ կարտինալ Մէրսիէ մեռաւ։ Հանգուցեալը ծանօթ էր իր իմաստասիրական աշխատութիւններով, իսկ պատերազմի ընթացքին համաշխարհային հռչակ ստացաւ, մաքառելով գերմանական վայրագութեանց դէմ։ Քանի մը անգամ բանտարկուեցաւ, բայց երբեք չծռուեցաւ։ Հանգուցեալը միեւնոյն ատեն բարեկամ էր հայ ժողովուրդին եւ զանազան առիթներով գործնապէս օժանդակած է։ Պելճիքայի համալսարաններուն մէջ հայ ուսանողներ կրթուած են իր ջնորհիւ։ Պելճիքայի Մորհրդարանը որոշեց ազգային յուղարկաւորութիւն կատարել։

Վեց հոգի ևս կախուած

Գլխարկի ղէմ ցոյց կատարողները դեռ կը շարունակեն իրենց մեղքերը քաւել կախաղաններու վրայ։ Էնկիւրիի անկախութեան դատարանը վերջացուց Մարաշի ցոյցին հեղինակներուն դատավարութիւնը։ Պարագրուիներէն վեց հոգի, որոնք Ուլու ճամիի մէջ Ուրբաթի քարոզին ատեն ժողովուրդը կառավարութեան դէմ դրդած և զէնքով կառավարչատան վրայ յարձակելու մղած էին, մահուան դատապարտուեցան։ Անոնք են նոյն մզկիթի քարոզիչ Մօլլա Իպրահիմ, Պայրաքտար Համտի եւ «նալպանտ» Ահմէտ (ի բացակայութեան), Միւէզզին Հաֆըզ Մէհմէտ, Ալի՝ մականուանեալն «ինշալլահ-մաշալլահ», և վէքմէզճի Հաճի Հիւսէյին։ 15 տարուան բանտարկութեան դատապարտուեցան ուրիշ հոգի։ Մարաշի նախկին երեսփոխան Հասիպ պէյ տասը տարուան դատապարտուեցաւ։

Էնկիւրիի դատարանը այժմ կը դատէ Պոլսոյ մէջ ձերբակալուածները, որոնց մէջ են խմբագիր Էօվէր Բիզա, Իսքիլիպցի Աբդի հօճա եւ գրավաճառ Միհրան Էֆէնտի։

Պոլսոյ ոստիկանական տնօրէնն էքրէմ պէյ Էնկիւրիի հրաւիրուած է։ Բիզէէն Պոլիս բերուած են յետադիմական շարժման առթիւ ձերբակալուած քառասուն թուրքեր, որոնք ձեռնակապերով ղրկուած են Էնկիւրի՝ անկախութեան դատարան։

«Լիեալ» գաւեզ մը

Տրապիզոնի մէջ բաղնեպան Ալի աղա «լքեալ» գոյքերու վարչութենէն գնած իր տան փլատակները մաքրել տուած միջոցին գանձ մը գտած է։ Ատեն մը խնդիրը գաղտնի պահուած է, սակայն ի վերջոյ ոստիկանութիւնը իմանալով խուզարկութիւն կատարած է Ալի աղայի տան մէջ եւ գտած է 707 հատ ռուսական արծաթ մանէթ։

Թրխական նոր թղթադրամներ

Էնկիւրի որոշած է հին թղթադրամները հրապարակէն քաշել եւ անոնց փոխարէն նոր թղթադրամ տպել՝ հանրապետական կառավարութեան անունով։ Նոր թղթադրամներու տպագրութեան համար կէս միլիոն ոսկիի բացառիկ վարկ մը յատկացուած է։ Թղթադրամներու տպագրութենէն վերջ վեց ամսուան ընթացքին հին թղթադրամները նորերուն հետ պիտի փոխանակուին. այս պայմանաժամէն յետոյ հին դրամները պիտի չընդունին եւ պիտի այրուին։ Պատերազմէն ի վեր եօթը անգամ թղթադրամ հրապարակ հանուած է. առնցմէ զանազան թուականներով չնչուած են 7,270,100 ոսկի արժէքով. հրապարակի վրայ կայ 153,749,563 ոսկինոց թղթադրամ։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԷՆ-ՇԱՄՕՆԷն կը գրեն մեզի թէ անցած օր Սէնթ-Էթիէնի բանտը տարուած երկու հայ երիտասարդները՝ տասը օր ճեալէ յետոյ ազատ արձակուած են։

— Թուրքիա որոշած ըլլալով մաքս առնել գրքի եւ լրագրի թուղթերէն, կ'ըսուի թէ թերթերու գինը 3էն 5 ղրուշի պիտի բարձրանայ։

— «Լքեալ» գոյքերը պարպելու համար, կը բաւէր որ եւ է պահանոց դիմել։ Որոշուած է այսուհետեւ այդպիսի գործողութիւն չկատարել, առանց ոստիկանական տեսչութեան հրամանին։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՌՈՍՏՈՄ ընդհ. ժողովը՝ Ուրբաթ 29 Յուն. ժամը 8.30ին սովորական Հաւաքատեղին։

Հ. Ց. Դ. «ԲՐԻՏԱՓՈՐ» խումբի ժողովը՝ 2 փետր. Գշ. գիշեր ժամը 8.30ին «Փլօրիա» ճաշարանը։ 61 rue Mr. le Prince։

ՀԱԳ արհեստագիտական միութեան հրապարակային ժողովը՝ վաղը Հինգշ. 8.30ին Société Savantes-ի մէջ։

ՓԱՐԻԶԻ ԱՂԲԱՏԱԽՆԱՄԻ պահանդէսը Յուն. 30ի գիշերը ժամը 10ին, Մաժէսթիքի սրահներուն մէջ (19 Av. Kléber)։ պիտի մասնակցին Փարիզի գլխաւոր արուեստագէտները։ Մուտք՝ 75 ֆր. պիւֆէի իրաւունքով։

ՁԱՓԱՀԱՍ ՈՐԲԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ բոլոր անդամները, - անդամուհիները ու համակիրները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին յառաջիկայ կիրակի 31 Յունուար կէս օրէ յետոյ ժամը 2.30ին 40 Rue de Bellville-ի ճաշարանին ժողովասրահը։ պիտի նախագահէ ու խօսի Պ. Ներսէս Օհանեան։

«ՌՈՍՏՈՄ» լսարանական միութիւնը կազմակերպած ըլլալով Ֆրանսերէնի դասընթացք մը, զոր կը վարէ Պ. Գ. Թէլլալեան, կը հրաւիրուին բոլոր արձանագրուածները ամէն երկուշաբթի ու հինգշաբթի երեկոները ժամը 8—10։ Նոր արձանագրութիւնները ամէն երեկոյ ժամը 8—10 «ՌՈՍՏՈՄ»-ի սրահը։

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ՄԱՐՄԷՅԻ, Լ. Պ.— Սաացանք նոր բաժնեգինը։

ՅԻԼԻՊՔ, Դորժ.— Համաձայն ենք։

ԿՐԱՍ, Ա. Տ. Վ.— Երեք նոր բաժանորդներուն ղրկեցինք Յունուար 15էն։

ՄԱՐՄԷՅԻ Վ. Թ.— Սաացանք նոր բաժնեգինը. յայտարարութեան մասին կը գրենք առանձին։

ՓԱՐԻԶ, Օ. Մ.— Սաացանք բաժնեգինը. կը ղրկուի։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ, Ա. Մ.— Սաացանք 32 ֆրանք, նոր բաժանորդին կը ղրկուի այս թիւէն։ Դրօշակը ամսաթերթ է։

ՄԱՐԹԻԿ, Ե. Գ.— Շանրագիտակ չունինք, Նաւասարդի խմբ. ղրուած է ձեզ բաժանորդագրել. Դրօշակի պակաս թիւերն համար կը կարգադրենք։

ՓԱՐԻԶ, Վ. Սեւունի.— կը խնդրուի խմբագրատուն հանդիպիլ։

ԱՌՆՈՎԻԼ, Գ. Մ.— Սաացանք բաժնեգինը.

ՓԱՐԻԶ, Մ. Գ.— Սաացանք վեցամսեակն։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Կը փնտռուի Սէբաստացի Ցակոբ Քէլլէճեան, որ 2—3 տարի առաջ Պաֆրայէն Ֆրանսա եկած է։ Տեղեկացնել Բարսեղ Ալագեանի, 26 պուլվար Վօլան, Վալանս (Ցոօմ)

Վարդան Մարգարեան կը փնտռէ Սարգիս Մարգարեանը որ երեք ամիս առաջ պատահաբար Մարսէյլ անցած է. ինչպէս նաեւ Միսաք Յակոբեանը։ Տեղեկացնել Hôtel des Célibataires, chambre 58 (Viviez-Aveyron)

Պարգեւ Տէրոլեան կը փնտռէ Մեծ Եղբայրը Սմբատ Տէրոլեան որդի, Խաչիկ Տէրոլեանի, պարտիզակի Մանրշակ գիւղէն. կը կարծուի թէ վերջերս Յունաստան կը գտնուէր։ Տեղեկացնել Cartonnerie Papeterie à Etouy (Oise) France.

ԱՆՈՆՔ ՈՐ ԿԸ ՓԱՓԱՌԻՆ

Լուսանկարուիլ իրենց տան մէջ կամ իրենց պարտէզին մէջ, խմբանկարով կամ անցագրի եւ ինքնութեան թուղթերու համար Թող դիմեն Zgon S. Damadian 14 rue Carle-Hébert, Courbevoie (Seine)։

ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԱՅ ԳԻՆԵՐ

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՏՐԱՄԱԹՈՒԻՒ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ԹԱՏԵՐԱՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍԸ

30 Յունուար Շաբաթ գիշեր

ժամը 8 ուկէսէն մինչեւ առաւօտ

Théâtre Renard-ի մէջ 12 rue Renard

(ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ)

Métro; Hôtel de Ville

պիտի ներկայացուի Ց. ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ գլուխ - գործոցներէն

ՊԱՂՏԱՍԱՐ ԱՂԲԱՐԸ

Թատերակցութեամբ տիկին Նշան. եանի, Օր. Ա. Ավետեանի, Պ. Պ. Տրդատ Նշանեանի, Շ. Սարեանի, Արտաշէս Գմբէթեանի եւայլն։

Գիները՝ 20—10—7.50 ֆր.

Կէս գիշերէն վերջ եկողներուն 20 ֆրանք (տամ-քաւալիէ)

Տոմսերու համար դիմել մի միայն Տրամաթիքի ղեկավար Տ. Նշանեանի 63, rue Mr le Prince Paris(6)

Կը խնդրուի միւս կազմակերպութիւններէն նկատի ունենալ այս երեկոյթը։

ՇԱՆՕԹ.— Այս երեկոյթին համար նշանակուած 20—10 եւ 7ուկէսնոց տոմսերը ունեցողները միեւնոյն ժամանակ իրաւունք ունին պարահանդէսին ալ մնալու. իսկ անոնք որ չունին վերոյիշեալ տոմսերը եւ կէս գիշերէն վերջ կուգան, անոնց համար մուտքը 20 ֆրանք է այր եւ կնոջ համար. իսկ առանձինն 20 ֆրանք։

ԴԵՐԶԱԿՈՒՀԻ

ՏԻԿ. ԵՐԱՆՈՒՀԻ Ա3ՎԱԶԵԱՆ

Յաճախորդուհիներուն հանդրանքին գոհացում տալու համար վերաբացած է իր աշխատանոցը։

ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԱՅԻ և ՃՈՇԱԿԱՒՈՐ զգեստ ունենալ փափաքողները դիմեն՝

14, Rue de la Chine XX,

Métro: կամպէթա.

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Լոյս տեսած է Փանչեանթրի Շոգեւոր Շովիւ Գերապատիւ Տ. Ղեւոնդ եպսկ. Դուրեանի

ՊԱՐԶ ՔՈՐՈՋՆԵՐՈՒ

Բ. հատորը (352 էջ), որ կը պարունակէ ընտիր քարոզներու շարք մը, պատրաստուած աշխարհիկ քարոզիչներու հետեւողութեամբ։

Հանրութեան հոգեւոր զարգացումին նպաստող այս գործը փափաքեան ընտիր տպագրութեամբ յանձնարարելի է ամէն ընթերցասէրներու։

Գինն է 10 ֆրանք, 60 սենթ, 2.6 շիլին, 75 ղրուշ։

Դիմել՝ Պ. ՊԱԼԵՆՑ 8, rue Papillon, Paris (9)։

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS

208bis, Rue Lafayette Paris(10e)

ՀՄԱՅԵՆԱԿ ԽՈՍՐՈՎԵԱՆ

երբեմն փրոֆիէսէօր Կ. Պոլսոյ իրաւաբանական Համալսարանի

Վերջնապէս փարիզ հաստատուած ըլլալով, կը սատնձնէ փոխանորդութիւնը ցամաքային և ծովային ամէն տեսակ առեւտրական գատերու, գրոս անձամբ կը վարէ Փարիզի Առեւտրական Դատարանին առջեւ։

Դիմել անձամբ կամ թղթակցութեամբ, իր բնակարանը, ամէն օր ժամը 9—1.

Rue Louis Philippe 15

Neuilly s/Seine (Métro-Maillot

Tél. Wagram 96-05։

ՎԱՐՁՈՒ ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ

Երկու կահաւորուած սենեակներ կան վարձու, խոհանոցէն օգտուելու իրաւունքով։ Դիմել Տիկ. Շահպազի 5 Rue Gay-Lussac, Paris (5e)։

ՍԵՆԵԱԿ ՓՆՏՌՈՂՆԵՐՈՒՆ

Վարձու սենեակներ պասթիլի եւ Ռթալիւի կողմերը, կահաւորուած կամ ոչ։ Պասթիլի կողմի սենեակները դերձակատան յարմարութիւններ ունին։ Դիմեցէք՝ Մելէիոս ՆԷԱՆԵԱՆի 36 Rue Damesmes Paris (13e). Ք. Հարկը Metro Italie.

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Մեր յարգելի յաճախորդները կնդրկերէն դգուշացնելու համար, կ'ուզանք յայտարարելու որ եղիէ կոչուն

ՄԱՔՈՒՐ ՄԻՈՒՆ

եւ լաւ համեմներով պատրաստուած

ԳԱՅՍԷՐԻԻ ՓԱՍՏՐՄԱՆ ԵՒ ՍՈՒՃՈՒՔ

ճաշակել՝ ուղղակի Թող դիմեն մեզ՝ դեսպրացի մատնագէտներուս՝ H. Khanzadian & Alagueuzian, Chemin de Cauvell par Allauch, Marseille. (B. du Rh.)

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԶՐՈՒՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

Ուղեցոյց առօրեայ խօսակցութեան օրինակներով եւ պիտանի բառերով

Գ Ի Ն 75 Ս Է Ն Թ

Կ'արժէ որ Ֆրանսա բնակող ամէն հայ գրպանը հատ մը ունենայ անկէ։

Դ Ի Մ Է Լ՝

H. Mamasian/ Massis Book Store

137 1/2 East 27th st

New-York City U. S. A.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

20, Rue Rodier, Paris (9e).

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ ԻՆՉՊԻՍ ՆԱԵՒ ՏԻՕՆԷՐ ՔԷՊԱՊ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

Արագ եւ մաքուր սպասարկութիւն — Ցածրագոյն գին

ԲԱՑՈՒԱՄ Է՝ ՄՕՆՄԱՐԹՐԻ ՄԷՋ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՇՔԵՂ ՔԱՊԱՌԷ ՄԸ

«ՄԻՔԱՏՕ»Ի ՆԵՐՔՆԱՅԱՐԸ

55, Bld. Rochechouart, Métro: Anvers

ԱՄԷՆ ԳԻՇԵՐ ԺԱՄԸ 9ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՅՍ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԻՆՃԻ ՍԱՂ, ՊԱՐ, ԵՐԳ ԵՒ ԽԱՂԵՐ

Ղեկավարութեամբ՝ Պոլսոյ պարուհիներու աստղին

ՐԻՃԻՆԱ (ՄԱՃԻՏԱ) ՄԻԼՈՎԻՉԻ

Այցելուները պիտի գտնեն իսկական արեւելեան միջավայր մը իր բոլոր հրապոյրներով եւ գեղեցկութեամբ։

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹՈՒԱԾԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est — Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր — Ամէն օր 2·30 — 7·30

Կիրակի եւ տօն օրերը 9 — 12

ՈՒՐԻՇ ԱՏԵՆ ԺԱՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՀԱՐԱՉԱՋ

Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
որուն անունին պէտք է ուղղել դրամական ամէն առաքում:

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE
Directeur-Propriétaire : SCHAVARCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն՝ 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57-82

Մէթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵՒԻՆ	Եռամսեայ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Թրանսա և գաղութներ	16 ֆր.	35 ֆր.	65 ֆր.
Անգլիա և » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 ս.	5 ս.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	90 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 1 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՈՒՐԲԱԹ
29
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
1926

29 JANVIER 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ Թիւ 78 — Կը հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 40 ՍԱՆԴԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՎԱՐԱԿԻՉ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ

Մերկացումները կը շարունակուին Հունգարիոյ դրամանենգութեան մասին, որ տակաւին շատ մութ կէտեր ունի:

Խարդախութեան առարկան դլխաւորապէս ֆրանսական ֆրանքն ըլլալով, փարիզ մասնաւոր շահագրգռութեամբ կը հետապնդէ գործը եւ կը ճնշէ Հունգարիոյ վրայ: Ինչպէս գրած ենք օրը օրին, ոչ միայն ծրագիրը անմասնութեամբ է, այլ եւ ցանցը անսահման: Իսկ յանցանքի ահռելիութեամբ՝ կը սեւնայ ամբողջ հունգարական կառավարութիւնը: Կասկածի տակ են ինամակալէն մինչեւ վարչապետը, ներքին, դատական եւ պատերազմական նախարարները, ոստիկանական տեսուչը, նախկին իշխաններ, երեսփոխաններ, պաշտօնատարներ եւ բանակին խոստովանահայրը, եպիսկոպոս մը: Ամբաստանեալներուն կարեւոր մէկ մասը ձերբակալուած է արդէն, իսկ վարչապետը արժանապատուութեան խնդիր յարուցանելէ յետոյ, առջի օր համակերպեցաւ հարցաքննութեան ենթարկուիլ, ֆրանսական դեսպանին սպառնալիքներուն վրայ: Մինչեւ այսօր ալ, փարիզէն ղրկուած դաղտնի ոստիկաններ կը գործեն Փեշթայի մէջ, հակառակ հունգարական կառավարութեան բողոքներուն: Եթէ հաւատանք օրուան լուրերուն, բռնուած նիւթերը պիտի բաւէին երեսուն միլիառ արժէքով ֆրանք շինելու. իսկ ամբաստանեալներէն մէկը խոստովանեցաւ թէ արդէն 25 միլիոն կեղծուած էր:

Գործին ծաւալը եւ կազմակերպութիւնը յայտնապէս երեւան կը հանեն անոր քաղաքական հանդամանքը: Եւ այս է որ ամէնէն աւելի մտահոգութիւն կը պատճառէ Դաշնակիցներուն, մանաւանդ Ֆրանսայի: Քննութեանց առեն, յաճախ յիշուեցաւ Լիւտէնտորֆի անունը. մեղսակիցներ մատնանշուեցան Գերմանիոյ, Աւստրիոյ եւ Իտալիոյ մէջ: Վերջին անունը կը կապուի Ֆաշիստներուն հետ, քանի որ հունգարական այս կեղծարարութիւնն ալ՝ թունդ ազգայնական նպատակներ ունի. իսկ առաջին երկուքը աւելի կը պտտուին միտքերը, որովհետեւ, ոչ միայն Գերմանիոյ ազգայնականները միշտ խլրտումի մէջ են, այլ եւ Աւստրիան ալ կ'ուզէն քաշել իրենց ետեւէն: Ուրիշ խօսքով, այս հասարակ, քրէական ձեռնարկը փորձ մըն 1919ի դաշնագիրներուն դէմ, յաղթականներուն լուծը թօթափելու յանդգնութիւն մը: Ահա թէ ինչո՛ւ Հունգարիոյ դրացիները կը պահանջեն Ազգերու Դաշնակցութեան յանձնել խնդիրը, իբրեւ միջազգային-քաղաքական դատարկութիւն:

Ինչպէս ըսինք, աննախընթաց է ծրագիրը, բայց ոչ նոր՝ իր առաջադրած նպատակներով: Պարտեալները չեն հաժակերպած իրենց ճակատագրին, եւ ոտքի կանգնելու փորձեր կը փորձեն պարբերաբար: Այս հակումը կը շեշտուի Մ. Բէմալի յանդուգն խաղին յաջողութենէն ի վեր: Բոլոր պարտեալներուն մէջ, Թուրքիան էր որ իր ուզածին պէս դաշնագիր խմբագրել տուաւ: Ինչո՞ւ չօգտուէին այն վարակիչ օրինակէն, եւրոպայի սրտին վրայ, ճիշտ այն պահուն երբ յաղթականները, թէեւ զէնքերը վար դրած, կը գալարուին ներքին-ընկերային, տնտեսական-ելմտական ահաւոր տագնապներու մէջ: Միւս կողմէ, հրապուրիչ հեռանկար մը կը պարզէ պետութիւնները վերակենդանացնելու, «խուրձ»երու վերածելու քաղաքականութիւնը, որուն հիմը դրաւ Մուսօլինի: Ինչպէս ընկերվարական եւ համայնավարական շարժումները, ֆաշիզմն ալ վարդապետութեան մը ձեւը կ'առնէ աստիճանաբար, եւ կը դառնայ միջազգային ազդակ մը, իր յորձանքներով եւ փորձանքներով:

Դրամանենգութիւնը արկած մըն է, յուսահատական ձեռնարկ մը. բայց երեւոյթը խոր պատճառներ ունի, որ կը տարածուի երկիր երկիր, եւ կը փոխուի համաձայն տեղական պայմաններուն: Մէկ պարագայի մէջ համաձայն են բոլորն ալ — պատրաստուիլ վաղուան համար, զօրացնել արմատները, խտացնել, խստացնել պետական յօրինուածքը: Ներքին հակաճառութիւնները բռնի լուծեան դատապարտելով, կ'ուզեն աւելի բարձր խօսիլ արտաքին աշխարհին, եւ վերահաստատել իրենց իրաւունքները, կամ արժեցնել նոր պահանջներ:

Այս է պատճառը որ, քանի կը զօրանան խուրձերը Իտալիոյ մէջ, այնքան մտահոգութեան կը մատնուին Միջերկրականի պետութիւնները, եւ խարխուլ Թուրքիան: Պարզ հռետորական կայծեր չեն «դէպի Արեւելք», «հոմէական կայսրութիւն» եւ նման կանչերը, որ կ'արձակուին Իտալիոյ մէջ, խղդելով ուրիշ ձայներ:

Հունգարիան գէշ սկսաւ, տառապէս գործադրելով «նպատակը միջոցը կ'արդարացնէ» բանաձեւը: Այս իսկ պատճառով, թերեւս աւելի պրկուին օղակները, յաղթականներուն կողմէ: Բայց առանք բաւական չեն յարաճուն դժգոհութիւնը խափանելու:

Շ.

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 3ԻՆ
"ՅԱՌԱՋ,,Ը
ՄԵԾԿԱԿ ՇԱԻԱՂՈՎ
ԵՒ ՆՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ

ՄԱՄՈՒԼ

ԱԻԱՐԻ ՄԸ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Գրեցինք թէ Մելքոնեան կատակը, որ մօտաւորապէս 600,000 տոլարինի կը հասնի եւ ամբողջութեամբ Հայաստանի յատկացուած էր Հանրապետութեան վերջին օրերուն, փոխանցուած է Բարեգործականին: Տարեկան բաժինները պիտի վճարուին դանազան հաստատութեանց, ըստ կնքուած համաձայնութեան: Այդ հաստատութիւններն են.— Դիպրոսի Մելքոնեան վարժարանը, ուր 500 որբեր պիտի պահուին.— Երուսաղէմի վանքը (տարեկան 1000 տոլարին, ընծայարանի մը համար), Պոլսոյ Պատրիարքարանը (500 ս.) եւ Ազգային Հիւանդանոցը (500 ս.), Հայաստանի համալսարանը (3000 ս.) եւլն.:

Եգիպտոսի թերթերը կը շարունակեն քրքրել այս իննդիրը, զարմանալի պատմութիւններ պատմելով մինչեւ հիմա կատարուած աւարառութեանց մասին: Իրարեկ մը իր ստորագրութեան տակ կ'ամբաստանէ շատ մը ծանօթ անձեր, 25—30,000 տոլարինի մսխում մատնանշելով եւ պատրաստակամութիւն յայտնելով դատարանի մէջ տոմարներով եւ նամակներով ապացուցանելու իր մեղադրանքները: «Արեւ» կը շարունակէ շանթեր տեղալ նախկին արքեպիսկոպոսին, «ընկեր» Մուշեղի դէմ: Իսկ «Հայրենիք»ի Աղեքսանդրիոյ թղթակիցը կը գրէ.

«Պ. Մուշեղ Սերոբեան կը պահանջէ 8 հազար եգ. ոսկի եւս, աքթի թուականէն (1921) սկսեալ, ի վարձ իր ծառայութեան, իբր վերահսկիչ Մելքոնեան Տան, առարկելով որ իրեն ենթակայ մնօքրէը (այսինքն Տիգրան Հաճընեան, Արեւի արտօնատէր) անցեալ տարուան ընթացքին, առացած է 25 հազար եգ. ոսկի շահաբաժին:»

«Հաւատի աղբիւրէ կը տեղեկանամ, որ նոյն անօքրէնը, որ մինչեւ ատեն անձնական ծխախոտի գործարան (ֆապրիք) մը ունի Խարթումի մէջ, Մելքոնեան նուիրատուութենէն 50 հազար ոսկիի վարկ մը բացած է իր գործարանին:»

Իսկ Պէյրութի «Նոր Փիւնիկ»ը դիտել կուտայ.

— «Երէկուան եւ այսօրուան միջեւ տարբերութիւնը այն է որ մինչեւ 1925 Դեկտեմբեր, կատակէն օգտուողները Մուշեղ Սերոբեան եւ իր արբանեակներն էին, իսկ ասկէ վերջ՝ նախկին ռամկավար պետին հետ առժամապէս գժտած Բարեգործական ընկերութեան ուրիշ խումբ մը մարդիկ պիտի ըլլան:

Ռամկավար կեղծապաշտները որ կոկորդ կը պատռեն համոզելու համար, թէ Երեւանի վարիչները ազգասէր անձեր են եւ թէ հայ խորհրդային Հայաստանը անկախ է, ինչո՞ւ չուզեցին Հայաստանի կառավարութեան վստահիլ խնամակալութիւնը այնուիրատուութեան, որու դումարներով կարելի էր իրականացնել Երեւանի մերձակայ հողերու մշակումը եւ Հայաստան տեղաւորումը առնուազն 20 հազար գաղթականութեան:»

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՆՏԻՈՔ ԵՒ ԻՍԿԻՆՏԻՐՈՒՆ ԻՆՔՆԱՎԱՐ ?

Պէյրութէն հասած հեռագիրներու համաձայն, Անտիոքի եւ Իսքէնտերունի նորընտիր պատգամաւորները ուղերձ մը ներկայացնելով մարզպանին, խնդրած են իրենց շրջանը վերածել ինքնավար սանճաքի, ուղղակի ենթակայ Ֆրանսայի հոգատարութեան, եւ անկախ՝ Դամասկոսի սուրիական կառավարութենէն:

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

Պէյրութէն կը հեռագրեն թէ Հոմսի մէջ տասնըմէկ երեւելիներ ձերբակալուած են: Ցիշեալ քաղաքի շուկաները, որ երեքշաբթի առաւօտ վերաբացուած էին, վարչական կարգադրութեամբ կրկին փակուեցան: Պէգայի շրջանին մէջ Արապգալէի հիւսիսակողմը ապստամբներու խումբ մը յարձակում գործեց Ֆրանսական վաշտի մը վրայ: Կարճ ընդհարումէ մը յետոյ ապստամբները հարաւ փախան, 12 դիակներ ձգելով:

**** Պէյրութի մէջ ձերբակալուեցաւ Սուրիոյ պետութեան ոստիկան զօրքերու հրամանատար գնդապետ Վահիտ պէյ, երբ գաղտնաբար կ'ուղէր նաւ նստիլ: Գնդապետը փորձեց ոստիկանութեան ձեռքէն փախչիլ, կարեւոր թղթապանակ մը ձեռքին, ինքզինք ծով նետելով: Ոստիկանները ծովէն դուրս հանեցին զայն եւ գրաւեցին ձեռքի թղթապանակը, որ վտանգաւոր գրութիւններ կը պարունակէր: Անմիջապէս շղթաներ անցուեցան ձեռքերը, արգիլելու համար ինքնասպանութեան ամէն փորձ: Վահիտ պէյ եղբայրն է ապստամբութեան զեկավար Եահեա Հայաթի պէյի եւ իր պաշտօնը չարաչար գործածելով կը պաշտպաներ ապստամբները:*

**** Սուրիոյ մարզպանը որոշած է գրաւել ապստամբներու ինչքերը եւ պատժել այն բոլոր անձերը որոնք ժողովուրդը կը դրդեն չմասնակցիլ քուէարկութեանց:*

**** Պէյրութի «Լա Սիրի» թերթին Հալէպի թղթակիցը «հող եւ բաղուկներ» խորագրով յօդուածի մը մէջ գովեստով կը խօսի Հայերու մասին, իբրեւ քաղաքակրթութեան կարեւոր գործօն մը եւ կ'առաջարկէ անապատներու եղերքի հողերուն վրայ հայ հողագործներ տեղաւորել, երկիրը շէնցնելու նպատակով:*

**** Ազգերու Դաշնակցութեան Հոգատարութեանց Յանձնաժողովը 16 փետրուարին պիտի գումարուի Հռոմի մէջ: Այս նիստին մէջ իկատի պիտի առնուի ֆրանսական տեղեկագիրը Սուրիոյ մասին, զոր պիտի ներկայացնէ Պ. Ռոպէր տը Քէ:*

Վարչապետն ալ կը հարցաքննուի

Ֆրանսական կառավարութեան պահանջումով, Հունգարիոյ վարչապետն ալ, Կոմս Պէթլէն, հարցաքննութեան ենթարկուեցաւ, դրամանենգութեան խնդիրը լուսաբանելու համար: Այս առթիւ չափազանց զայրացած են Հունգարիոյ ազգայնականները եւ կը պահանջեն արտաքսել բոլոր Ֆրանսացիները:

Կոմս Պէթլէն լուսեցաւ խորհրդարանական յանձնախումբին առջեւ: Իր յայտարարութիւնները գաղտնի կը պահուին: Լուսեցաւ նաեւ դատական նախարարը: Կը հաւաստէին թէ ընդդիմադիրները չախչախիչ փաստաթուղթեր ունին ամբողջ հունգարական կառավարութեան դէմ, եւ եթէ մէջտեղ հանեն, քաղաքական ծանր դէպքեր պիտի ծագին: Կ'ըսուի թէ ներքին նախարարը պիտի հարկադրուի հրաժարիլ:

Ի՛նչպէս հաւանձայնեցաւ Իտալիա

Ֆրանսական թերթերը նախանձով դիտել կուտան թէ՝ Իտալիա Ամերիկայի հետ համաձայնելէ յետոյ, յաջողեցաւ Անգլիոյ հետ ալ անուշի կապել պարտքերու խնդիրը: Վերջնական համաձայնութիւնը ստորագրուեցաւ Յունուար 27ին, հետեւեալ պայմաններով.— Իտալիա կը պարտի 610,840,000 տոլարին: Այս պարտքին վրայ պիտի վճարէ, ներկայ ելմտական տարեշրջանին, երկու միլիոն տոլարին. յաջորդ երկու տարին՝ տարեկան 4 միլիոն. միւս չորս տարին՝ տարեկան 4,250,000. յաջորդաբար մինչեւ 1986—1987, այսինքն 55 տարի՝ տարեկան 4,500,000, 1987—1988ին՝ 2,250,000: Ամբողջ պարտքը պիտի հատուցուի 62 տարիէն: Առաջին վճարումը պիտի ըլլայ 1926 Մարտ 15ին: Իտալիոյ կողմէ Լոնտոն աւանդ ձգուած 22,200,000 տոլարինն ալ պիտի հաշուակցին 62 տարուան ընթացքին:

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Գերմանիա ծանր տագնապ մը կ'անցընէ: Վարչապետ Տօքթ. Լութէր իր երկրորդ դահլիճը կազմելէ յետոյ ներկայացաւ Ռայխս-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՄԵՐ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Հայկական հանրապետութիւնը ստեղծուեցաւ 1918 թուականին, երբ հայ ժողովուրդը, ոտքի ելլելով իր ազատագրական պայքարի մղումով, ջարդեց թուրքական զաւթողական զօրքերը եւ ազատեց հայրենի հողերը։ Հայկական հանրապետութիւնը ստեղծուեցաւ հայ ժողովուրդի ազատագրական պայքարի արդիւնքով։ Հայկական հանրապետութիւնը հայ ժողովուրդի ազատագրական պայքարի արդիւնքով։ Հայկական հանրապետութիւնը հայ ժողովուրդի ազատագրական պայքարի արդիւնքով։

Հայկական հանրապետութիւնը

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՄԵՐ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐԸ

Հայկական հանրապետութեան Ֆինանսների նախարարութեան պաշտօնական տեղեկագրի համաձայն, 1919 թուի Մարտ ամսուն Հայաստանի Հանրապետութեան գանձարանը ստացած է հետեւեալ գումարները.

Ընդհանուր հարկերէ եւ տուրքերէ 1,000,000 ռուբլի, Ռուսական գանձարանէն 1,000,000 ռուբլի, Ռուսական գանձարանի ապրանքներու մաքսատուրքերէ 1,000,000 ռուբլի, Ռուսական գանձարանի ապրանքներու ակցիզ հարկերէ 1,000,000 ռուբլի, Ռուսական գանձարանի ապրանքներու յատուկ հարկերէ 1,000,000 ռուբլի, Ռուսական գանձարանի ապրանքներու ներքին մաքսատուրքերէ 1,000,000 ռուբլի, Ռուսական գանձարանի ապրանքներու ներքին ակցիզ հարկերէ 1,000,000 ռուբլի, Ռուսական գանձարանի ապրանքներու ներքին յատուկ հարկերէ 1,000,000 ռուբլի, Ռուսական գանձարանի ապրանքներու ներքին ներքին մաքսատուրքերէ 1,000,000 ռուբլի, Ռուսական գանձարանի ապրանքներու ներքին ներքին ակցիզ հարկերէ 1,000,000 ռուբլի, Ռուսական գանձարանի ապրանքներու ներքին ներքին յատուկ հարկերէ 1,000,000 ռուբլի, Ռուսական գանձարանի ապրանքներու ներքին ներքին ներքին մաքսատուրքերէ 1,000,000 ռուբլի, Ռուսական գանձարանի ապրանքներու ներքին ներքին ներքին ակցիզ հարկերէ 1,000,000 ռուբլի, Ռուսական գանձարանի ապրանքներու ներքին ներքին ներքին յատուկ հարկերէ 1,000,000 ռուբլի, Ռուսական գանձարանի ապրանքներու ներքին ներքին ներքին ներքին մաքսատուրքերէ 1,000,000 ռուբլի, Ռուսական գանձարանի ապրանքներու ներքին ներքին ներքին ներքին ակցիզ հարկերէ 1,000,000 ռուբլի, Ռուսական գանձարանի ապրանքներու ներքին ներքին ներքին ներքին յատուկ հարկերէ 1,000,000 ռուբլի, Ռուսական գանձարանի ապրանքներու ներքին ներքին ներքին ներքին ներքին մաքսատուրքերէ 1,000,000 ռուբլի, Ռուսական գանձարանի ապրանքներու ներքին ներքին ներքին ներքին ներքին ակցիզ հարկերէ 1,000,000 ռուբլի, Ռուսական գանձարանի ապրանքներու ներքին ներքին ներքին ներքին ներքին յատուկ հարկերէ 1,000,000 ռուբլի, Ռուսական գանձարանի ապրանքներու ներքին ներքին ներքին ներքին ներքին ներքին մաքսատուրքերէ 1,000,000 ռուբլի, Ռուսական գանձարանի ապրանքներու ներքին ներքին ներքին ներքին ներքին ներքին ակցիզ հարկերէ 1,000,000 ռուբլի, Ռուսական գանձարանի ապրանքներու ներքին ներքին ներքին ներքին ներքին ներքին յատուկ հարկերէ 1,000,000 ռուբլի, Ռուսական գանձարանի ապրանքներու ներքին ներքին ներքին ներքին ներքին ներքին ներքին մաքսատուրքերէ 1,000,000 ռուբլի, Ռուսական գանձարանի ապրանքներու ներքին ներքին ներքին ներքին ներքին ներքին ներքին ակցիզ հարկերէ 1,000,000 ռուբլի, Ռուսական գանձարանի ապրանքներու ներքին ներքին ներքին ներքին ներքին ներքին ներքին յատուկ հարկերէ 1,000,000 ռուբլի, Ռուսական գանձարանի ապրանքներու ներքին ներքին ներքին ներքին ներքին ներքին ներքին ներքին մաքսատուրքերէ 1,000,000 ռուբլի, Ռուսական գանձարանի ապրանքներու ներքին ներքին ներքին ներքին ներքին ներքին ներքին ներքին ակցիզ հարկերէ 1,000,000 ռուբլի, Ռուսական գանձարանի ապրանքներու ներքին ներքին ներքին ներքին ներքին ներքին ներքին ներքին յատուկ հարկերէ 1,000,000 ռուբլի, Ռուսական գանձարանի ապրանքներու ներքին

թակին, ուր կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ, ջատագովելով Գերմանիոյ Ազգերու Դաշնակցութեան մէջ մտնելը եւ սպառնաց ընդդիմադիր տարրերուն: Ընկերվարականները համամիտ ըլլալով Ազգերու Դաշնակցութեան գաղափարին, ուժ պիտի տան նոր վարչապետին, հակառակորդներն են ազգայնականները, ֆաշիստները եւ համայնավարները, որոնք մէկ ճակատ կազմած են եւ ընդամէնը 170 ձայն կը ներկայացնեն, մինչ կառավարութեան կուսակիցները ունին 171 ձայն, այնպէս որ վճռահութեան քուէի հարցը շատ փափուկ է: Եթէ այս անգամ ալ Տօքթ. Լութէր փոքրամասնութեան մէջ մնայ, հաւանաբար պիտի լուծուի Ռայխսթակը: Ազգայնական թերթերը կ'ըսեն թէ Գերմանիոյ համար անհրաժեշտ է զօրաւոր ձեռք մը' դիկտատոր կամ Քայզէր մը, եւ տարիներէ ի վեր առաջին անգամ ըլլալով սիւնակներ կը նուիրեն Քայզէրին ծննդեան տարեդարձին: Միւս կողմէ ժողովուրդը փողոցներուն մէջ ցոյց կը կատարէ Քայզէրի վերադարձին դէմ: 30,000 այր եւ կին կարմիր դրօշներով եւ ֆահերոյ թափօր կազմած անցան այն պատշգամին տակէն, ուր ատենօք Վիլհելմ սովորութիւն ունէր ժպտելու ժողովուրդին: Պերլինի արուարձաններուն մէջ դիշերը ցոյցեր կատարուեցան. ժողովուրդը «ո'չ մէկ սանթիմ Քայզէրին համար» կը պոռար: Ազգայնականներու եւ համայնավարներու միջեւ փոքրիկ ընդհարումներ տեղի ունեցան:

Իտալիա չորս տարուան մէջ երեք միլիոն կ'ածի

Մուսոլինիի հրամանով ամբողջ Իտալիոյ մէջ մարդահամար մը տեղի ունեցաւ անցեալ ամիս: Մարդահամարի արդիւնքէն կը տեսնուի որ 1925 Դեկտ. 31ին Իտալիոյ բնակչութիւնն էր 42,115,606 հոգի, այսինքն 1921ի մարդահամարին վրայ երեք միլիոն հոգի աւելցած են:

Հանգը՝ Պատրիարքարանի մէջ

Յունուար 20ին տուրքի պաշտօնեաներ ներկայանալով Գումգափուի Պատրիարքարանը, կնքեցին դիւաններէն մէկը, առարկելով թէ մեծ Շուկայի մէջ երեք խանութներ չեն վճարած իրենց տուրքը: Քննութեամբ հաստատուեցաւ թէ այդ երկու խանութները կը վերաբերին Մայր Եկեղեցիին: Տուրքերը վճարելով կարելի եղաւ վերցնել «հանգը»:

Առևտրական տագնապը Թուրքիոյ մէջ

Պոլսոյ թերթերը կը շարունակեն մտահոգութիւն յայտնել առեւտրական տագնապին վրայ: Վերջերս ծանր վիճակի մը մատնուած են երեք մեծ տուներ, մէկը' հայկական, մէկը' Թրքական, միւսը' յունական: Թրքականը, որ ամենէն մեծ տունն է, կրցեր է փրկել իր գոյութիւնը, իսկ միւսներուն ճակատագիրը անստոյգ է:

*** Տագնապի մատնուած են նաեւ, կեսարիոյ մէջ, ափ մը Հայեր, որոնք ապուխտի գործով կը զբաղին: Ապուխտի գինը հետզհետէ կ'իյնայ Պոլսոյ մէջ, ձուկերու առատութեան հետեւանքով: Յառաջիկային աւելի պիտի ծնասուին մեր հայրենակիցները, որովհետեւ չեն կրնար քաղաքէն դուրս գործանոցներ հաստատել: Մնաց որ, այս շահաբեր գործը գրեթէ ամբողջովին անցած է խալաճիներուն ձեռքը, շնորհիւ տիրող քաղաքականութեան:*

*** Պոլսոյ քաղաքապետ Էմին պէյ, որ երկու տարիէ ի վեր տիբարար կը վարէր գործերը, հրաժարեցաւ վերջնապէս: Ուրիշ պաշտօնի պիտի կոչուի նաեւ ոստիկանութեան տեսուչը, Էքրէմ պէյ, իր օգնականին հետ: Պոլսոյ քաղաքապետութենէն 900 պաշտօնեաներ, որոնք արձակուած էին էմին պէյի կողմէ, բողոքագիր տուած են:*

Ազատական կուսակցութեան հաշուեյարդար

Անգլիոյ Ազատական կուսակցութեան կազմակերպումը կը շարունակուի: Լոյտ Ճօրճի նախարարներէն եւ Ազատական կուսակցութեան յայտնի դէմքերէն սըր Ալֆրէտ Մըլնր պաշտօնապէս հրաժարեցաւ եւ անցաւ Պահպանողականներուն կողմը: Այս դէպքը մեծ ազդեցութիւն գործեց Ազատական կուսակցութեան մէջ, որուն կարեւոր անդամներէն ուրիշներ ալ կը պատրաստուին հրաժարիլ, միանակ ձգելով Լոյտ Ճօրճը: Արդէն այս վերջինը իր հմայքը կորսնցուցած է եւ թէ աչերը եւ թէ ձախերը կամաց կամաց կը հեռանան: Սըր Ալֆրէտ Մըլնր «Ցուդա» որակուած է Լոյտ Ճօրճի կողմէ: Լորտ Էսքուիթ եւս զայրացած է յիշեալին դասալքութեան համար:

Մ. ՆՈՒՐԵՐ

Կորնթոսէն Գահիրէ հասած են քսան հայ որբուհիները' 14—17 տարեկան, որոնք Որբապաշտպան Ընկերութեան կողմէ պիտի տեղաւորուին զանազան ընտանիքներու մէջ:

*** Եգիպտական Քրէտի Ֆոնսիէի 15 Յունուարի վիճակահանութեան մէջ 50,000ական ֆրանք շահած են 104,980 (1886ի պարտաթղթերէն) եւ 621,836 (1903ի) թիւերը: 100,000 ֆրանք շահած է 207078 թիւը (1911):*

*** Էնկիւրիի Ազգ. Մեծ ժողովը օրէնք մը քուէարկեց, որով քարիւղն ու շաքարը պետական մենաշնորհ պիտի դառնան: Այսուհետեւ մասնաւորներ չպիտի կրնան քարիւղ եւ շաքար ներածել Թուրքիա:*

*** Վերջերս տարեցոյցի մը մէջ Թուրքիոյ հակառակ յօդուած մը գրուած ըլլալով, Պոլսոյ ոստիկանութիւնը խուզարկեց Զելիչի տպարանը, եւ գրաւեց տարեցոյցները, որ Եւրոպա տպուած եւ ուրիշ գրավաճառներու ալ ղրկուած են:*

*** Համայնավար երիտասարդ երեսփոխան Տօրիօ ութը օր բանտարկութեան եւ 300 ֆրանք տուգանքի դատապարտուեցաւ՝ ոստիկանի մը վրայ յարձակած ըլլալուն համար:*

*** Մօտերս գերմանական Խորհրդարանին կը ներկայացուի օրինագիծ մը, որուն համաձայն զանազան պատիժներու, մինչեւ երեք տարի բանտարկութեան պիտի դատապարտուին անոնք որ գիտնալով հանդերձ թէ գազտնի հիւանդութիւններով վարակուած են, կը շարունակեն սեռական յարաբերութիւններ մշակել:*

*** Թուլօնի մէջ ձերբակալուեցաւ ֆրանսացի պարուհի մը, որ լրտեսութիւն կ'ընէր Անգլիոյ հաշուին, մասնաւորապէս ֆրանսական նաւատորմի մասին:*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. «ԲՐԻՍՏՈՓՈՐ» խումբի ժողովը՝ 2 փետր. Գշ. գիշեր ժամը 8.30ին «Փլօրիա» ճաշարանը: 61 rue Mr. le Prince:

ՀԱՓԱՀԱՍ ՈՐԲԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ բոլոր անդամները, անդամակիները եւ համակիրները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին յառաջիկայ կիրակի 31 Յունուար կէս օրէ յետոյ ժամը 2.30ին 40 Rue de Bellvilleի ճաշարանին ժողովասրահը: պիտի նախագահէ ու խօսի պ. Ղեւոնդ օհանեան:

«ՌՈՍՏՈՄ» լարանական միութիւնը կազմակերպած ըլլալով ֆրանսերէնի դասընթացք մը, զոր կը վարէ պ. Գ. Թէլլալեան, կը հրաւիրուին բոլոր արձանագրուածները ամէն երկուշաբթի ու հինգշաբթի երեկոները ժամը 8—10: Նոր արձանագրութիւնները ամէն երեկոյ ժամը 8—10 «ՌՈՍՏՈՄ»ի սրահը:

Հ. Յ. Դ. Կարտանի Էնթակոմէն սարքած է հրապարակային մեծ բանախօսութիւն մը, Կարտանի քաղաքապետարանի սրահին մէջ պիտի խօսի ընկեր Ա. Ահարոնեան: Մուտքը ազատ է:

ՃՇՏՈՒԻ.— «Յառաջ»ի 34 թիւին մէջ, վիէն—Իզմիր էնթակոմիտէի հանդէսին առթիւ, հրատարակուած նուիրատուութեան գումարը պէտք է ըլլայ 820 ֆրանք. փոխանակ 890 ֆրանքի. իսկ նուիրատու Տիկ. Ալթուն Մուրատեանի (50 ֆր.) փոխարէն Տիկ. Հայկանուշ Տարուխեան:

Շ. Յ. Դ. վիէնի էնթակոմիտէ:

ԼԻՈՆԻ «Մասիս»Միութիւնը իր գործունէութեան նոր գլուխ մը տալու եւ բոլոր Հայրենակիցներու լայնօրէն օգտակար ըլլալու նախանձախնդրութեամբ, ըստ իր վերջին ընդհ. ժողովի որոշման, 36, Rue des Trois Pierresի իր մանուար սրահին մէջ ձեռնարկած է հաստատելու Մատենադարան-Ընթերցարան մը, ազատ մուտքով:

Ասյ առթիւ Միութիւնս ապրուստի պրած է բարեկան թուով կարեւոր գիրքեր, որոնք մօտերս կը հասնին:

Սոյն ձեռնարկը սակայն աւելի լայն շրջանակի մը մէջ օգտակար ըլլալու համար, ամէն տեսակ գիրքերու եւ պարբերականներու դեռ եւս պէտք ունենալով, Միութիւնը կը խնդրէ բոլոր համակիր մարմիններէ եւ հայրենասէր անձերէ աջակցիլ իրեն այս կարեւոր գործին մէջ:

Բոլոր առաքումները խորին շնորհակալութեամբ կը ստացուին հետեւեալ հասցէով. Union Massisse. 36, rue des Trois Pierres. Lyon

(Տես.ք)

ԼԻՈՆԻ ԴՐԱԴԱՐԱՆԻ ՖՈՆՏԻՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂՆԵՐՈՒ ՅԱՆԿԸ

(Շար. 71 թիւէն եւ վերջ:)

Վահրամ Մկրեան 20, Յար. Վանիկեան, Օհանիկ Մարտիրոսեան, Սեդրակ Մովսէսեան, Գրիգոր Կարապետեան 10ական, Օրդ. Մարի Ճերմակեան 5, Այրի տիկին մը (Տեսնէն), Մի անի (Վիէնէն), Ալիքսան Սահակեան 10ական, Յակոբ Խաչերեան 15, Ընկ. Սալլապաշեան, համակիր Գեղամ, Փոն տը Շէբրիէն Գրիգոր, Տիկ. Հայկանուշ Պոյեան 10ական, Յովհ. Քիւրէղեան 25, Սամուէլ Սեբովբեան, Խորէն Փափազեան, Պ. Թովմասեան, Կար. Ժամկոչեան 10ական, Պապա Մխրան 5, Տիկին Զազմազեան, Օրդ. Վերժին Ռափայէլեան, Տիկին Նիկողոսեան 10ական, Տօքթ. Արսլանեան 25, Տիկրան Կէօյիւշեան, Տիկ. Գոհարիկ Յովհաննէսեան, Մխիթար Պօյաճեան, Ուսանող մը 10ական, Գրիգոր Մխճեան 5, Մկրտիչ Մանճիլիկեան 10, Փոքրիկն Երդ. Մարտիրոսեան 5, Արմենուհ Յարութիւնեան 5, Աբրահամ Սալլապաշեան, Բիւզանդ Պըլըդեան 10ական, Օրդ. Անուշ Շալճեան 5, Աշոտ Յարութիւնեան 10, Սրապիոն Ամմիրեան 10, Գառնիկ Թադէոսեան 5, Մարգարիտ Մալանեան 10, Յակոբ Ջախամեան 10, Օրդ. Ջախամեան 5, Յովհ. Քիւրէղեան 5, Գրիգոր Թորոսեան, Արիս Սարգիսեան, Թադեւոս Թադեւոսեան 10ական, Երուանդ Վարդանեան 25 ֆրանք, Պ. Ճանկէօզեան, Եղնիկ Ամբարկումեան, Ներսէս Մուսմեան, Նուարդ Փափազեան, Պաղտասար Թովմասեան, Պ. Հայրունի եւ քոյրը, Հաւտաւցի մը (Բալու), Գէորգ Չէմպերճեան 10ական, Յարութիւն Սիմոնեան 20, Վահան Տէր Յակոբեան, Յարութիւն Նիկողոսեան, Կարապետ Օհանեան, Պ. Անուշաւան 10ական, Եղուարդ Ճանկէօզեան 30, Յակոբ Թայեան 15, Գէորգ Նահապետեան 10, Ուսանող մը 5, Արշաւիր Մարտիրոսեան, Ահարոն Ալիքսանեան, Յովհաննէս Իսկիճեան, Տէր եւ Տիկին Փոսթոլեան, Առաքել Դանիէլեան 10ական, Տիգրան Խաչատուրեան, Աշոտ Փոսթոլեան, Ղեւոնդ Պարսամեան 5ական, Անանուն մը, Յովհաննէս Տօնօեան, Փոքրիկն Ղազարոս Ղազարոսեան, Յովհաննէս Պրօեան, Մելիք Գէորգեան, Յակոբ Էքթինճեան, Յարութիւն Մարգարեան 10ական, Արփիար Ղուկասեան 30 ֆրանք:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԹ

Անվէրս, Ն. Զ.— Մատեանք:

Թոռլուեզ, Խ. Դ.— Մատեանք բաժնեգինը. կը ղրկուի:

Տեմիր, Մ. Ք.— Թիւ 74էն ղրկեցինք նոր հասցէով:

Քրիզօ, Դորթկ.— Ձշտեցինք. գանձեցէք 15 ֆրանք:

Քլէրմոն, Զ. Ք.— Կորուստը խմբագրատունէն չկրնար ըլլալ. փնտռեցէք:

Մարսիլ, Կ. Տ.— Մատեանք վեցամսեան:

Մարսէյ, Ա. Ղ.— Մատեանք բաժնեգինը. կը ղրկուի:

Փարիզ, Ա. Թ.— Մատեանք 20 ֆրանք. ձեր թերթը երբեք դադրեցուցած չենք:

Ժընեվ, Ե. Պ.— Փոստի վարչութենէն մեզ տրուած հրահանգին համեմատ շարժած ենք:

Փարիզ, Մ. Եաթօեան.— Մատեանք նոր բաժնեգինը:

Մարսէյ, Յ. Մ.— Մատեանք մանուափոսար: Ա. Եուսմեան կ'ուարտի փետր. 5ին

Լիոն, Ա. Վ. Է. Մատեանք բաժնեգինը. փետր. 14ն կը ղրկուի:

Մարսէյ, Խ. Դ.— Մատեանք 65 ֆրանք:

Հալէպ, Գործ.— Մատեանք չէքը: Գանակը բարձրացուցինք:

Մարսէյ, Կ. Մ.— Մատեանք կը ղրկուի:

ՍԵՆԵԱԿ ՓՆՏՌՈՂՆԵՐՈՒՆ

Վարձու սենեակներ պասթիլի եւ Թիւիլիի կողմերը, կահաւորուած կամ ոչ: Պասթիլի կողմի սենեակները դերձակատան յարմարութիւններ ունին: Դիմեցէք՝ ՄԵԼՔԻՍ ՆՇԱՆԵԱՆի 36 Rue Damesmes Paris (13e). Բ. Հարկը Metro Italie.

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS
208bis, Rue Lafayette Paris(10e)

ՎԱՂԸ ԳԻՇԵՐ

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅԿ ՏՐԱՄԱԹԻՒ

Ժամը 8 ուկէսէն մինչեւ առաւօտ Theâtre Renardի մէջ 12 rue Renard (ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ)

Métro; Hôtel de Ville

Պետի ներկայացուի Յ. ՊԱՐՈՆԵԱՆի գլուխ-գործոցներէն

ՊԱՂՏԱՍԱՐ ԱՂԲԱՐԸ

Գիները՝ 20—10—7.50 ֆր.

Տոմսերու համար դիմել մի միայն Տրամաթիքի ղեկավար Տ. Նշանեանի 63, rue Mr le Prince Paris(6)

ՇԱՆՕԹ.— Այս երեկոյթին համար նշանակուած 20—10 եւ 7ուկէմոց տոմսերը ունեցողները միեւնոյն ժամանակ իրաւունք ունին պարտադիրաբար ալ մնալու. իսկ անոնք որ չունին վերոյիշեալ տոմսերը եւ կէս գիշերէն վերջ կուգան, անոնց համար մուտքը 20 ֆրանք է այր եւ կնոջ համար. իսկ առանձինն 20 ֆրանք:

ԿԱՇԱԻՈՐՈՒԱԾ ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ

ԸՆՏԱՆԻՔԻ ՀԱՄԱՐ

Թոհանոց, կազ, ելեկտր., կեդր. ջերմութիւն

40, rue Eichenberger, Puteaux.

Porte Maillotէն առնել թիւ 38 Թրամուէյը: կայարանի մօտ. սէն Լազարէն 15 վայրկեան:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Մեր յարգելի յաճախորդները կնզծերէն զգուշացնելու համար, կ'ուզանք յայտարարելու որ եթէ կուգան

ՄԱՔՈՒՐ ՄԻՍԷ

եւ լաւ յատկութիւններով պատրաստուած

ԳԱՅՍԷՐԻԻ ՓԱՍՏՐՄԱՆ ԵՒ ՍՈՒՖՖՈՒՐ.

ճաշակէ՛ ուղղակի թող դիմեն մեզ՝ կեսարացի մատակարարուած H. Khanzadian & Alagueuzian, Chemin de Cauvell par Allauch, Marseille. (B. du Rh.)

ՀԱՅ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ

BELLEVILLEի

H. HAROUTIOUNIAN

18 bis, rue Jouye-Rouve, 18 bis

Métro Belleville Paris (20e)

Կը գտնուի միշտ փաստրմա, սուճուք, էմմէն եւ յատկութիւններ, պոլսական լագերտա, աղի ձուկեր եւ գոնսերվաներ:

Նաեւ պուլկուր, չոր պամիա, սալեպ, գաշար եւ ճերմակ պանիրներ, ձիթապտուղ եւ ձիթիւղ, խունկ, լոգում, հելվա եւ պէքմէզ: Գնում սուրճ միշտ: Փէտիլ եւ չոր պտուղներ:

ՍԱԿԱՐԱՆ

28 Յունուար 1926

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.	
Սթերլին,	L. St.	129	40
Տոլար,	Dollar	26	60
Մարք (ոսկի)	Mark	6	30
Թրքական Ղպ.	L. Trq.	14	25
Թրք. ոսկի	» or	117	—
Մէճիտիէ	Médjidié	9	—
Լէվա 100 ֆասր	Léva	17	50
Տրախմի »	Drachme	34	—
Լիր » »	Lire	106	80
Պելճ. ֆրանք »	Frc. Belge	120	50
Ֆրանք. »	Frc. Suisse	515	—
Ջերվոնեց	(10 Roubles or)	128	90
ԱՐԺԵԹԻՊԵՐ			
Եգ. Քր. Ֆոնսիէ I	Cr. Foncier Eg.	2600	—
» II	»	1800	—
» III	»	1700	—
Թուրքի երկաղ.	Lots turcs	135	—

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

ԲԱՑՈՒԱԾ Է՝ ՄՕՆՄԱՐԹՐԻ ՄԷՋ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՇՔԵՂ ՔԱՊԱՌԷ ՄԸ
«ՄԻՔԱՑՕ»Ի ՆԵՐՔՆԱՅԱՐԿԸ
55, Bld. Rochechouart, Métro: Anvers
ԱՄԷՆ ԴԻՇԵՐ ԺԱՄԸ ՅԻՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՅՍ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԻՆՃԷ ՍԱՂ, ՊԱՐ, ԵՐԳ ԵՒ ԽԱՂԵՐ
Ղեկավարութեամբ՝ Պոլսոյ պարուհիներու աստղին
ՐԻՃԻՆԱ (ՄԱՃԻՏԱ) ՄԻԼՈՎԻՉԻ
Այցելուները պիտի գտնեն իսկական արեւելեան միջավայր մը, իր բոլոր հրապոյրներով եւ գեղեցկութեամբ:

ՅԱՌԱՋ

ԹՄԲԱԳԻԲ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

որուն անունին պէտք է ուղղել դրամական ամէն առաքում:

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire: SCHAVARCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն — 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57-82

Մէթրօ.— Louis Blanc կամ Jaurès

ԲԱԺԱՆԵՒԻՆ	Եռամսեայ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	16 ֆր.	35 ֆր.	65 ֆր.
Անգլիա և » Եգիպտոս, Իրան	10 շ.	20 շ.	
Ամերիկա	—	3 ա.	5 ա.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	90 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 1 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ԿԻՐԱԿԻ
31
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
1926

31 JANVIER 1926

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ Թիւ 79 — Կը հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 40 ՍԱՆԴԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

NEC PLUS ULTRA!

Խօսքի տակ չմնալու համար, շարք մը չիմար - իմաստուն խօսքեր շարած է, նորէն, մեր «անկուսակցական» պաշտօնակիցը:

Նորութիւն մը չկայ նոր խմբագրականին մէջ, — նոյն ճամարտակութիւնները, անմիտ եւ անարժան՝ պատասխանատու օրկանի մը համար: Բայց կայ թանկագին խոստովանութիւն մը, որ հանդիսաւորապէս կը կրկնուի շաբաթէ մը ի վեր, ճիշտ այն պահուն երբ ղանդալից «ռէքլամ»ներ կ'ըլլան բեմերու վրայ, համոզելու համար թէ Սորհրդային Հայաստանը «անկախ» է, «ազատ» է, կատարելութեան ալֆան եւ օմեգան է: Nec plus ultra!

Ի՞նչ է այդ խոստովանութիւնը, — այն որ եթէ ռուսական բանակը Հայաստանէն հեռանայ, ոչ միայն խաղաղութիւնը կը խանգարուի, այլ եւ «անպաշտպան» կը մնայ հարաւային սահմանը: Նախորդով արտատպեր էինք իրենց բառերը: Յիշենք եւ նոր բացատրութիւնը. «Ռուսական կարմիր բանակի ներկայութիւնը Հայաստանում նոյն իսկ այսօրուայ նեղ սահմանների ուժեղ ապահովութիւնն է եւ երկրի ներսը խաղաղ եւ ստեղծագործ աշխատանքի պաշտպանութիւնը («Երեւան» թիւ 34):

Ո՛րքան ճիշտ: Բայց, ի՞նչ կ'ապացուցանէ այս իրականութիւնը: Աւելէ չի՞ հետեւիր թէ, ինչ որ կ'ըսեն Հայաստանի անկախութեան եւ ազատութեան մասին՝ պարզ հէքեաթ է, բազմութիւնները հրապուրելու միջոց մը: Այդ իրականութիւնը չի՞ հաստատեր մեր պնդումը՝ թէ այսօրուան Հայաստանը ռուսական նահանգ մըն է, ենթակայ՝ Մոսկուայի հրամաններուն եւ անոր նշանակած մարզպաններուն, այո՛, որոշ ինքնավարութեամբ, բայց միշտ հարկատու: Ան աստիճան որ, հայրենիքի զաւակ մը ստիպուած է Մոսկուայի հրամանին սպասել ոչ միայն Հայաստան երթալու, անցագրի մը «վիզէ»ն առնելու, այլ եւ անկէ դուրս ելլելու համար: (Եւ երկու գործօնութիւններն ամիսներ կը տեւեն, եթէ երբեք յաջողին): Բաղքենի թէ վայրենի, ո՞ր երկրին մէջ տեսած էք այսպիսի «ազատութիւն». Ի՞նչ անուն կուտան քաղաքացիները ստրկացնելու, դառնացնելու, տարրական իրաւունքէ մը զրկելու այս քաղաքականութեան:

Բայց աւելի կարեւոր յայտնութիւն մը, — Ան քան զեհիկ ստիպողութիւններէ և պոռոտախօսութիւններէ յետոյ, ահաւասիկ երեւանը «երեւան»ով, եւ հրապարակա՛ւ կը խոստովանի, թէ իրենք բան մը չեն արժեր, առանց ռուսական կարմիր բանակին. թէ անոր հեռացումը՝ յառաջ պիտի բերէ «հայկական սահմանի մերկացումը», մանաւանդ «անպաշտպան» պիտի թողու «հարաւային սահմանը»: Մի՞թէ: Ուրեմն, ձեր իմաստութեան շնորհը չէ այսօրուան խաղաղութիւնը, այլ ռուսական թնդանօթին եւ սաղաւարտին: Ուրեմն, այդ խաղաղութիւնը եւ բարի դրացնութիւնը այնքան խախուտ բաներ են, որ եթէ ռուսական բանակը հեռանայ, քսանըչորս ժամէն պիտի ճեղքուի «հարաւային սահմանը», եւ Երեւան պիտի արշաւէ «եղբայրական» ջէմալը, ինչպէս ըրաւ 1920ին: Բայց, ինչո՞ւ կը գրէք այս հասարակ ճշմարտութիւնները. մե՞զ, թէ ձեր շարքերը լուսաբանելու համար: Մենք շատոնց գիտենք այդ բոլորը, եւ դեռ աւելի ծանր պարագաներ, որոնց մասին ի զո՛ւր ձեր ուշադրութիւնը հրաւիրած ենք, գանազան առիթներով: Յղճի խա՞յթ ունիք, թէ նոր բան մը լսեր էք: Դժբախտաբար շատ ուշ է: Այդ բոլորի մասին պիտի խորհէիք դեռ 1918ին, երբ ձեր վարպետներն ու ընկերները գաղտնապէս կը դաշնակցէին փախստական Թալէաթներու եւ Էնվէրներու հետ, (նոյն իսկ ապահովելով անոնց Թանկագի՛ն կեանքը), զինակցելու եւ ջախջախուած Թուրքիան ոտքի հանելու համար: Պիտի խորհէիք 1919ին, երբ Թուրքեւռուս դաշնագրի հիմքերը կը դրուէին Սամսունի մէջ. 1920ին, երբ «Արեւելեան ժողովուրդներու» խեղկատակ, անպատիւ համագումարը կը սարքուէր Բագուի մէջ, Զինովիեվի նախագահութեամբ եւ ձեր — 150 հայ պոլշեւիկներու մասնակցութեամբ, կողք կողքի Էնվէրներու եւ ուրիշ ջարդարարներու հետ: Պիտի խորհէիք այն ատեն, երբ այս բոլոր դիւային, իսկապէս հակայեղափոխական ձեռնարկները կը յանդէին իրենց տրամաբանական վախճանին եւ միլլին Թուրքիան, թեւ առած ձեր յայտնի եւ անյայտ աջակցութիւններէն, հինգ թեւով կը քալէր Հայաստանի վրայ, «Դաշնակ»ներու բռնապետութիւնը տապալելու համար...:

Իրականին մէջ, հայ ժողովուրդի անկախութիւնն էր որ տապալեցաւ: Բայց կը մնայ Դատը: Զեզի համար՝ ներկան է եղած-չեղածը. nec plus ultra. իսկ այս ժողովուրդը գիտէ որ այդ վիճակը չի համապատասխաներ իր գերագոյն շահերուն: Ան կը հաւատայ իր ապագային:

Քաւթիւններով չի լուծուիր այս հարցը, ոչ ալ սուտ - խենդ ձեւանալով:

Շ.

ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

Գաւառներէն բազմաթիւ գանգատներ կը ստանանք, նորէն, ինքնութեան թուղթերու արձանագրութեան մասին: կարգ մը գաւառներու մէջ կը շարունակեն գրել de nationalité turque, *փոխանակ* d'Origine Arménienne*ի, կամ, երկուքը միասին: Գանգատողներուն դիւրութիւն մը տալու համար, առաջ կը հրատարակենք «ծագումով հայ» գրելու համար տրուած հրահանգները, ֆրանսերէն բնագրով,— որպէս զի ի հարկին ցոյց տան.—*

Ոստիկանական Ցեսչութեան օտարականներու բաժնին վարիչը, պ. Փիքար, յատկապէս կը շեշտէր «Ցառաջ»ի տուած տեսակցութեան մը մէջ (1925 նոյեմբեր 6).—

Déclarations de Mr. Picart, *du Service des Etrangers, à la Préfecture de Police de Paris, en date du 4 Novembre 1925.*

«...Le Ministère des Affaires Etrangères par une deuxième circulaire en date du 31 Juillet 1925, adressée au Ministère de l'Intérieur, recommande d'adopter la formule «d'origine Arménienne» sur les cartes d'identité et passeports délivrés aux Arméniens de la Turquie».

Հ. Հ. Պատուիրակութեան դիմումին պատասխանը, արտաքին նախարարութենէն.—

Le 20 Août 1925

...Le Ministère des Affaires Etrangères a donné sur la demande qui lui en a été faite, les instructions nécessaires pour que les mentions inscrites en France sur les certificats (Nansen) indiquent l'origine Arménienne du porteur».

Նոյնը՝ ուղղուած Գաղթ. կեդր. Յանձնաժողովին.

Paris, le 9 Décembre 1925

Le Ministère des Affaires Etrangères a l'honneur de faire connaitre à M. le Secrétaire Général du Comité Central des Réfugiés Arméniens, en réponse à sa communication du 3 Novembre dernier, que les instructions nécessaires ont été données par le Ministre de l'Intérieur en vue de faire adopter la formule «d'origine arménienne» sur les cartes d'identité d'étrangers délivrés aux originaires des provinces arméniennes.

Ասկէ զատ, փարիզի ոստիկանութեան պաշտօնատան պատերուն վրայ փակցուած է յայտարարութիւն մը, որ միեւնոյն հրահանգը կուտայ պաշտօնեաներուն:

Սկզբի կը հաղորդեն թէ Հ. Հ. պատուիրակութիւնը նորէն դիմումը ըրած է այս մասին:

ԿԱՐԴԱԼ Գ. Է.Ջ.

ՔՐՏԱԿԱՆ ՍԱՐՍԱՓՆԵՐԸ

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԴԷՊԻ ԹՐՔԱՁՈՒՄ

Պոլսոյ ոչ-իսլամ վարժարաններու Թուրք ուսուցիչներու հարցը գարձեալ օրակարգի վրայ է: Կրթական Տնօրէնութիւնը նոր շրջաբերականով մը՝ մանաւանդ եւ ազգային դպրոցներու տնօրէնութեանց կը ծանուցանէ թէ Թուրքերէնի, Թուրք պատմութեան եւ Թուրք աշխարհագրութեան ուսուցիչներուն իւրաքանչիւր ժամի համար նախակրթարանի մէջ 75, երկրորդական վարժարանի մէջ 150 ղրուշ պէտք է տրուի: «Այս գինները կարելի չէ զեղչել, որովհետեւ շատ մը դպրոցներ հասարակութեան եւ եկեղեցիին կապուած եկամուտներ ունին, բարեսէր անձերէ նուէրներ կը ստանան, Թուրքերէնի դասի համար աշակերտներու Թոշակին վրայ մասնաւոր յաւելում բրած են, ուրիշ դպրոցներ ալ ներկայացուցիչներ սարքելով առանձին հաստիք կ'ապահովեն: Թուրք ուսուցիչները շատ մը ծախքերու կ'ենթարկուին իրենց պաշտօնին բերումով, ուստի պէտք չէ զանոնք դժգոհ ձգել, ամսականները ամբողջ եւ կանոնաւոր չվճարելով»: Կրթական տնօրէնը վերջացնելով կ'ըսէ. «Վճռապէս կը յայտարարուի Թէ, հակառակ պարագային վարժարանին նկատմամբ հարկ եղած օրինական գործողութիւնը կատարելու հարկին տակ պիտի գտնուինք»: Պարզ լեզուով, այս կարգի վարժարանները պիտի փակուին: Անցեալ տարի ոչ-իսլամ դպրոցի տնօրէնները Թուրքերէնի քննութիւն անցուցին եւ չյաջողածներուն մէկ տարի պայմանաժամ տրուեցաւ, երկրորդ քննութեան պատրաստուելու համար: Կրթական տնօրէնը նոր շրջաբերականով մը կը ծանուցանէ Թէ այս տարուան արձակուրդի ամիսներուն վերջին անգամ ըլլալով բոլոր դպրոցներու տնօրէնները Թուրքերէնի քննութիւն պիտի անցընեն, չյաջողածները իրենց պաշտօններէն պիտի արձակուին: Պետական վարժարաններու շրջանաւարտները քննութեան ենթակայ չեն: Նոյնպէս ոչ-իսլամ դպրոցներէն կը պահանջուի ցուցակ մը ներկայացնել Թէ ո՛ր ուսուցիչը ի՞նչ դաս կ'աւանդէ եւ ո՛ր դասարանին մէջ:

Իտալիա եւ Գերմանիա դէմ դիմաց

Գրեցինք Թէ իտալական կառավարութիւնը հրամանագիր մը հանած է, որուն համաձայն պէտք է զուտ իտալականի վերածուին օտար դպրոցները, նոյն իսկ անունները՝ Թիրօլի նահանգին մէջ: Այս որոշումը բուռն դժգոհութիւն պատճառած է Գերմանիոյ մէջ, քանի որ յատկապէս ուղղուած է Թիրօլի գերման բնակչութեան դէմ: Բրուսիոյ Սորհրդարանին մէջ, ազգայնականները առաջարկեցին փակել իտալական դպրոցները եւ հրաման չտալ նոր դպրոց բանալու, մինչեւ որ Թիրօլի Գերմանացիները նորէն իրաւունք չունենան մայրենի լեզուով վարժարան պահելու: Թերթերն ալ բուռն լեզու կը գործածեն:

Միւս կողմէ, Իտալիոյ մէջ կը շարունակուին ցոյցերը՝ Գերմանացիներուն դիմ: Հռոմի համալսարանին ուսանողները ցոյց մը կազմակերպելով, հրապարակաւ վառեցին գերմանական Թերթերը: Նմանօրինակ ցոյցեր տեղի ունեցան ուրիշ քաղաքներու մէջ:

«Տէյլի Թելէկրաֆ»ի կարծիքով, այս վէճը ուրիշ պատճառներ ալ ունի, եւ կրնայ աւելի ծանր հանգամանք առնել: Երկու երկիրներու շահերը իրարու կ'ընդհարին Արեւելքի, մանաւանդ Իտալիոյ եւ Պուլկարիոյ մէջ: Իտալիա, շնորհիւ իր բնական հարստութեանց եւ Միացեալ Նահանգներու դրամական աջակցութեան, կը սպառնայ գերմանական վաճառականութեան տեղը անցնիլ ոչ միայն Թուրքիոյ եւ Պուլկարիոյ, այլ եւ հարաւային Ռուսիոյ մէջ: Գերմանիա կը վախնայ որ Իտալիա գերակշիռ դեր մը կատարէ Սեւ Ծովու եւ հարաւային Անատոլուի մէջ:

Նոր յարձակում Դամասկոսի վրայ

Պէյրութէն կը հեռագրեն Թէ ապստամբները կրկին յարձակում գործած են Դամասկոսի Պապը Մուսալլայի պահականոցին վրայ եւ ետ մղուած են: Քունէյթրա գացող ֆրանսական զինուորներուն վրայ յարձակող ապստամբները 75 սպանեալ ունեցած են:

∴ Ապստամբութեան ղեկավարներէն Բամատան Շալլաշ Հինգշաբթի օր Պէյրութ գնաց եւ հպատակութիւն յայտնեց: Շալլաշ Թուրք բանակի նախկին սպայ մըն է եւ իր հրոսախումբը ամենէն լաւ կազմակերպուածն էր:

∴ Հալէպի վերջին դէպքերուն հետեւանքով ձերբակալուած են 80 հոգի որոնց 12ը Պէյրութ ղրկուած են:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ

Ի՞ՆՉՈՒ ՄՏԱՀՈԳ ԵՆ

Նախորդ յօդուածով ըսինք թէ Ֆրանսայի համար պահանջ մըն է օտարականներու ներգաղթը, իսկ ա-նոր կազմակերպումն ու հսկողութիւնը՝ անհրաժեշտութիւն մը ազգա-յին, քաղաքական, առողջապահա-կան եւ տնտեսական տեսակէտով, մա-նաւանդ եթէ ներգաղթը շարունա-կուի վերջին տարիներու համեմա-տութեամբ։

Այդ համեմատութեան մասին մօտաւոր գաղափար մը կարելի է կազ-մել, ակնարկ մը նետելով երկրագոր-ծական եւ Աշխատանքի նախարարու-թիւններու կազմած վիճակագրու-թիւններու վրայ, որոնք կուտան հե-տեւեալ թիւերը, միմիայն պայմա-նագրութեամբ Ֆրանսա եկած բան-ուորներու համար.—

	ՄՈՒՏՔ	ԵԼՔ
Յուլ. 1916–1918 Դեկտ.	81,987	—
1919	26,692	26,000
1920	148,881	12,000
1921	32,886	63,000
1922	180,429	30,000
1923	245,035	—
1924	239,365	47,752

Այսպէս ուրեմն, վերջին երկ-տարուայ ընթացքին Ֆրանսա մտած եւ հաստատուած են տարեկան միջին հաշուով 200,000 օտարականներ, միայն բանուորներ։ Եւ դեռ վերո-յիշեալ թիւերը իրականէն շատ նուազ են։ Արդարեւ Երկրագործական նա-խարարութիւնը նշանակած է հո-ղագործական աշխատանքի համար բերուած բոլոր բանուորները, իսկ աշխատանքի նախարարութիւնը միայն աշխատանքի պայմանագրութիւն ստորագրողները, առանց վիճակագրու-թեան մէջ անցնելու անոնց պարա-գաները։ Չեն նշանակուած նաեւ այն օտարականները որոնք ճամբորդի անցագրով եկած, եւ յետոյ գործա-բան մնած են բանուորութիւն ընե-լու (ինչպէս Հայերու կարեւոր մասը)։ Առեղմէ դուրս վաճառականները, մտաւորականները եւ ո եւ է ղեա-դուժով հոս հաստատուած օտարա-կանները կը կազմեն կարեւոր թիւ մը։ 1913ին Ֆրանսայի մէջ ապրող օտա-րականներու ընդհանուր թիւն էր 1,132,696, 1921ին (վերջին մար-դահամար) 1,550,449։ Անկէ ի վեր օտարականներու մարդահամար չէ եղած։ Ինքնութեան թուղթերու փո-փոխումը դեռ լրացած չըլլալով, ճշգրիտ թիւեր չունինք, սակայն կը հաշուուի մօտ 2,750,000, ինչ որ իրականութենէն շատ հեռու չէ։

Կը տեսնենք որ պատերազմէն վերջ օտարականներու թիւը աւելի քան կրկնապատկուած է եւ անոնց մեծամասնութիւնը երիտասարդներ են։ Լեհաստանի, Չեխոսլովաքիոյ, Ի-տալիոյ եւ Պաղեստինոյ մէջ Ֆրանսա-կան յատուկ գրասենեակներու միջո-ցով կ'արձանագրուին Ֆրանսայի մէջ աշխատելու տրամադրութիւն ունե-ցող բանուորները, առանց ո եւ է ա-ռողջապահական քննութեան կատա-րուի սահմաններու վրայ եւ Ֆրանսա-կան գործատէրերու պարտադրուի առողջապահական աւելի լաւ պայ-մաններու մէջ ապրեցնել իրենց վար-ձած օտար բանուորները։

* * *

Ներգաղթը աշխատանքի հակա-կշռի տեսակէտէն՝ բազդատաբար ա-ւելի լաւ կազմակերպուած է, մա-նաւանդ 1925էն ի վեր։ Ֆրանսա կ'ընդունի աշխատանքի պահանջ ճիւղերու համար այնքան օտար բանուորներ որքան գործատէրերը պէտք դգան, նկատի առնելով սակայն Ֆրանսայի աշխատաւորութեան շա-հերը։ Այսուհանդերձ պայմանագր-եալ աշխատաւորներու պարագանե-րը, եւ առանց պայմանագրութեան եկողները կարեւոր չափով մը կը խանգարեն այս հակակշիռը։ Միւս կողմէ, կարեւոր թիւ մը կը կազմեն անոնք որոնք երկրագործական աշ-խատանքներու համար պայմա-նագրութիւն ստորագրած ըլլալով հանդերձ, կը լքեն ագարակները եւ կը դիմեն ճարտարարուեստական կեդ-րոնները։ Այս տեսակէտէն Հայերն ալ բացառութիւն չեն կազմած։ Շա-բաթ մը առաջ «Հայ Գաղթակա-նութեան» մասին բանախօսութեան մը ընթացքին, պ. Տէքան ցաւով կը յայտնէր թէ հակառակ եղած յոյ-սերուն եւ թափուած ջանքերուն, կա-րելի չէ եղած հայ գաղթականը հողին կապել։ Իրականին մէջ այդ ուղղութեամբ արդիւնաւոր ջանք չէ թափուած։ Հողին կապուած են մի-այն այն օտարականները որոնք ա-նոր տիրացած են։ Իսկ միւսներուն կենցաղն եւ վիճակը միշտ ալ ան-տանելի են եղած։ Օտար գիւղացի բանուորները քաղաքակրթական նոյն աստիճանին վրայ կը գտնուին որքան Ֆրանսացիները. այն պարագաները որոնք կը ստիպեն Ֆրանսացին լքելու իր գիւղն ու հողը, նոյն ուժգնու-թեամբ եւ աւելի կ'ազդեն օտարա-կանին վրայ։ Հետեւաբար բանուորը հողին կապելու համար, հարկ է ոչ թէ անատնական պայմաններու մէջ ապ-րեցնել եւ նոյնիսկ զայն շարունակ պարտքի տակ պահել ցոփուհիներու նման, ինչպէս կը ծրագրեն ընել կարգ մը հողատէրեր, այլ անհրա-ժեշտ է լայն չափով բարելաւել անոր ֆիզիքական եւ բարոյական, առող-ջապահական եւ ընկերային կեն-ցաղը։ Այս ուղղութեամբ թափուած ջանքերը միայն կրնան արդիւնաւոր ըլլալ, իսկ այդ մասին շատ բան չէ եղած։

ՏՕՔԹ. Լ. ԴՐԻԳՈՐԵԱՆ

ԼՈՒՐԵՐ ԹՈՒՐՔԻԱՅԷՆ

Մուսթաֆա Քէմալ շուտով ճամ-բայ կ'ելլէ դէպի Սիլիկիա։ Նախ պիտի այցելէ Ատանա, յետոյ Ճիհան, Տէօրթ-եօլ, Օսմանիէ, ուսկից պիտի անցնի Մերսին եւ Սկէնտէրէ, ուր պիտի մնայ մէկ ամիս։ Ատանա գտնուած միջոցին մտադիր է վակօնի մը մէջ պիտի բնակի։

** Իտալական ընկերութիւն մը պայմանագրեր է Պրազիլիոյ, Փերնամպուքի եւ Պրէնամպուքի միջեւ ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրելու համար։ Ընկերութիւնը պիտի ունենայ 4 նաւեր, որոնցմէ երկուքը 15 հազար տոննա տարողութեամբ։ Նաւերը պիտի մեկնին Նէապոլիէն։

** Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու մէջ ներգաղթի տարեկան թիւը 300 հազարէն վար իջած է։ Ներգաղթի նոր օրէնքը ուժի մէջ դրուելէն ի վեր, ամերիկացի հիւպատոսները Եւրոպայի մէջ ներգաղթի թոյլտուութիւն չեն տար։ Ներգաղթի նոր օրէնքը ուժի մէջ դրուելէն ի վեր, ամերիկացի հիւպատոսները Եւրոպայի մէջ ներգաղթի թոյլտուութիւն չեն տար։

ՏԵՐԵՒԱՔԱՂԸ

Երգեցէ՛ք, երգեցէ՛ք, աղո՛ր, շերամապահ աղջիկներ. քաղը կը սիրէ երգերը։ Գեղեցիկ են շերամները իրենց երջոյդ կերպարանափոխմանը մէջ. Թթաստաններըը լիքն են երիտա-սարդ աղջիկներով, որոնք մաքուր օդէն գարձեր են զուարթ եւ աշխոյժ։ Դման են անոնք խարտեաշ մեղուներ երամին, որ կը հաւաքեն իրենց մեղրը քարուտ դաշտերու խնկունի ծաղիկներէն։

Թարմ ճիւղերուն տերեւները հաւաքելով, երգեցէ՛ք, երգեցէ՛ք, աղուո՛ր շերամապահ աղջիկներ։ Մի-բէլ տերեւաքաղի է ելեր մայիս-եան գեղեցիկ առաւօտ մը։ Այդ օրը, պէրուհին, օղի տեղ ականջներուն է անցուցեր զոյգ մը կարմիր կեռասներ... Վէնսան, նոյն վայրկեանին մօտիկէն կ'անցնէր։

Իր շիկակարմիր գլխարկին վրայ, ինչպէս սովոր են լատինական ծովե-զերքներու բնակիչները, անցուցեր է սիրուն ալքոլի փետուր մը։ Ու անց-նելով երկա՛ր կածաններէն, կը փախ-ցընէ Թափառական օձերը անթիւ, ու, հնչուն քարակոյտներէն գաւազանով կայծքարերը կը փշրէ։

— Օ՜, Վէնսա՛ն, կը կանչէ Մի-բէլ, կանաչ ծառուղիներէն ինչո՞ւ կ'անցնիս այդքան արագ։

Վէնսան, ետ դառնալով, կը տեսնէ Թթենիի մը վրայ աղջիկը Թառած, նման աբեղուկ Թռչունին, ու դէպի անոր կը Թռչի խնդագին։

— Ըսէ՛, Միրէ՛յլ, ինչպէ՞ս ես. շատ տերեւ կը քաղե՞ս։

— Այ՛, եթէ այսպէս չարու-նակեմ, ճիւղերը պիտի մերկանան իրենց տերեւներէն։

— կուզե՞ս որ գամ օգնեմ քեզի...

— Այ՛։

Մինչ աղջիկը կը ծիծաղէր ծառին վրայ ուրախութեան կանչեր բարձ-րացնելով, Վէնսան գարնելով ոտքերը գետին, առնէտի մը նման ծառին վրայ կը մագլցի։

— Միրէ՛յլ մէկ հատիկ զաւակն ես ծերունի Հօրդ, վարպետ Ռամոնի, ցա՛ծ Թո՛ղ ճիւղերը, ես մինչեւ անոնց գագաթը պիտի բարձրանամ։

Միրէյլ, իր Թկթեւ մատները Թող տալով տերեւալից ճիւղերէն՝

— Արդէ՛ն ձանձրանար, երբ ընկերով է, երբ առանձին կ'ըլլամ, Թուլութիւն մը կուգայ վրաս։

— Նոյն բանը եւ ինձ համար, պատասխանեց երիտասարդը, ըսածդ շատ շիտակ է։ Երբ հոն մեր խրճիթը կ'ըլլանք, բացի սաստկահոս գետի մռնչիւններէն ոչինչ կը լսենք։ Օ՜, երբեմն, ի՜նչ ձանձրոյթի ժամեր կ'ու-նենամ։ Սակայն ո՛չ այնքան ամառը, որովհետեւ ամառ ատեն օրս հետ մեր գործին համար կ'երթանք ագա-րակ ագարակ։

Բայց երբ այն Թփիկը վայրկ, Թուխ կարմրագոյնի փոխուի, երբոր ձմեռը գայ, կ'երկարին գիշերներն ա՛լ կիսավառ օջախին շուրջը. ու երբոր այն ատեն լսուի չարաճճիի մը սու-լիչին ձայնը կամ մլաւիւնները, ի՞նչ հաճոյքով պիտի ուզէի անուշ քունին մօտենալ, գրկելու զայն միս մինակս...

Երիտասարդ աղջիկը Հարցուց այն ժամանակ։

— Բայց քու մայրդ ո՞ւր է։

— Մայրս մեռած է...

Ցզան հոս լուեց վայրկեան մը եւ իսկոյն վերսկսաւ։

— Երբ սիրուն Վէնսանուհին, իմ փոքրիկ քոյրս, տունն էր տակա-ւին, ի՞նչ հաճոյքով կ'անցնէինք իմ օրերս!

— Բայց, ի՞նչ կ'ըսես, Վէնսան, ջո՞ւր ալ ունիս դուն։

— Այո, երիտասարդ Վէնսանու-հին խելացի ու աշխատասէր էր։ Ին-գամ մը «Թագաւորի Աղիւսը» գիւղը գնաց հնձուորներու մօտ. հոն իր սի-րուհութենէն աւելի սիրուեցաւ իր աշխատասիրութեամբը, եւ այդ օրէն մինչեւ այսօր այնտեղ կ'աշխատի իբրեւ ծառայ։

— Երիտասարդ քրոջդ նման ես դուն ալ։

— Ո՛վ, ե՜ս, երանի՛ Թէ. Վէնսա-նուհին խարտիշահեր էր, մինչ ես, կը տեսնես, բոլորովին Թուխ... Բայց կե-ցի՛ր, գիտե՞ս Թէ ան ով կը յիշեցնէ ինծի։ Քեզի՛։ Դուն ունիս անոր բարձր գլուխը, նման մրտենիի տերեւներուն, քու առատահոս վարսերդ ճիւղ ան-րիներն են, ձեզ երկուքդ տեսնողը պի-տի կարծէր երկուորեակներ։

Բայց դուն գլխարկիդ տպիտակ Թեվը կապելու համար անօրմէ աւելի վարպետորդի ես...

Քոյրս փգնդ չէ բնաւ, ո՛չ ալ տգէտ, բայց դուն, դուն որքա՜ն ա-ւելի գեղեցիկ ես։

Հոս, Միրէյլին ոտը հազիւ կ'ես քաղուած՝ կ'էջնայ ձեռքէն վար։

— Օ՜, ըսաւ, սա Վէնսա՜նը, սա Վէնսա՜նը, ի՜նչ տղա՛յ է...

Թարգմ. Ա. Ա.

ՏԵՂԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Կաթող. պատուիրակութեան դի-ւանէն կը հաղորդեն մեզի.—

ՔԱՆ ՕՏՏՕՆ ԿԸ ՊԱՐՊՈՒԻ։— Մարսէյլի գաղթականական կայանը, քան Օտտոն, ուր աւելի քան 1800 գաղթական Հայութիւն մը շուկէս տարիէ իվեր կը պատսպարուի, ունենա-լով իրեն յատուկ մատուռը եւ վար-ժարան մը, պատկանեալ պետական վարչութեան կողմէ զեկոյց ստացած է գրուելուս.

Թեմական խորհուրդը որոշեց խնդրել պատկանեալ պաշտօնատունէն, մինչեւ Զատիկ ժամանակ տալու, որ-պէսզի գաղթականները ժամանակ ունենան իրենց ընտանիքներով մօ-տակայ Հայաշատ կեդրոններ տեղա-ւորուելու, իսկ միացեալ կարօտ գաղ-թական ընտանիքներուն համար եւս վարձուելիք յարմար Հողի մը վրայ դիւրութիւններ պիտի տրուին ընա-կութիւններ հաստատելու եւ ուրոյն վարչութիւն մը կազմելու, համանման քան Օտտոյի։

ՏՕՔԹ. ԼԻՓՍԻՈՒՍ, Հայկական դատին անկեղծ բարեկամը, Մէրանի մէջ (Իտալիա) ծանր հիւանդ ըլլա-լով, հեռագրով օգնութիւն ուզուած է Հ. Բ. Ը. Միութենէն։

ԼԻՈՆԻ Հոգեւոր Հովիւ Ընանիա Ա. Վ. Աբէլեան պաշտօն ստացած է կազմակերպելու Լիոնի եւ շրջակա-ներու Հայութիւնը, ընդհանուր մար-դահամար կատարելու եւ մատուռ-ներ ու նախակրթարաններ բանալու։

ՄԱՐՍԻԼԻՈՑ Հոգեւոր Հովիւը կը տեղեկացնէ Թէ ամէն ուր որ պետա-կան պաշտօնական անձերու այցելած է, շատ ազնիւ եւ սիրալիր ընդունե-լութիւն ցոյց տուած են, գոված են Հայ ժողովուրդին աշխատասիրու-թիւնն ու գինեասէր չյաճախելը, եւ խոստացած են ամէն դիւրութիւն ըն-ծայել։

ԲՐՏԱԿԱՆ ՆՈՐ ԱՊՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

«ԱՍՏՈՒԱԾ ՄԵԶՄԷ Կ'ԱՌՆԷ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ՎՐԷԺԸ,,

ՄՈՍԿՎԱՅԻ ԿՈՑՈՒԱԾՆԵՐ.— ԾԾԿԵՐ ՓԻՒՐՑ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՆ ԱՆ-
ԳԱՄ ԿՈՑՈՒՈՒԱԾ.— ԲՐՏԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀԱՒԱՔ-
ԾԱՆՈՒԹ ԵՒ ՓԱՓՈՒԱՑ։

(ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ)

ՊԱՂՏԱՏ, 18 յունուար

Եւրոպական Նահանգի հիւսիսային մասերուն գաւառները ապաստանած են Տաճկաստանէն մաղապուծ փախած հազարաւոր քիւրտեր, որոնք սոսկալի պատմութիւններ կը պատմեն թուրքերու կողմէ գործադրուած վայրագութեանց մասին։

Այդ փախստական քիւրտերէն կը քաղեմ հետեւեալ տեղեկութիւնները վերջին մէկ ամսուայ ընթացքին պատահած դէպքերու մասին.—

«Ինչպէս գիտէք, 1925ի սկիզբի քրտական մեծ ապստամբութիւնը շատ ոգեալի վախճան ունեցաւ։ Մեր բոլոր զինակարները ձերբակալուեցան եւ անխտիր կախուեցան Տիգրանակերտի եւ այլ կարեւոր վայրերու մէջ։ Զինակարները բնաջնջելէ յետոյ, Ընկիւրիի կառավարութիւնը, իր «Արտակարգ Դատարան»ներու միջոցով եւ զինուորական ու ոստիկանական հետաքննութիւններով յաջողեցաւ հաւաքել քիւրտ տղամարդիկը՝ 12—70 տարեկան։ Ա.քսորելու անուան տակ բոլորն ալ անխտիր կոտորուեցան ցաճիկներու ձեռքով, ձորերու մէջ կամ ամայի վայրեր։

Գտնուեցան շատ թուլամորթներ, վատոգիներ եւ դաւաճաններ, որոնք միացան թուրքերու եւ պատճառ դարձան իրենց հարազատներուն բնաջնջման։

Այս ընդհանուր կոտորածներէն չազատեցան մեր կիներն ու մանուկները, որոնք կամ բռնաբարուեցան եւ կամ կողոպտուեցան անխնայ։ Այն բոլոր փոքրիկ եւ ծծկեր մանուկները, որոնք անտէր մնացեր էին, սուիններու ծոյ գացին։

Մեր ապստամբութեան վախճանէն յետոյ, ապաստանեցանք լեռները, 1925ի գարնան եւ ամբան։ Ամայի հովիտներու մէջ եւ բարձրադիր լեռներու լանջերու վրայ, կերպով մը, շատ գառնութեամբ, ապրուածներս կրցանք քարշ տալ մեր գոյութիւնը, մեր ոչխարներու հօտերուն շնորհիւ։ Բայց երբ աշնան եւ մանաւանդ ձմրան ցուրտերը սկսան, այլ եւս չկրցանք լեռներու վրայ ապրիլ։ Թողուցինք ամայի վայրերը եւ կամաց կամաց վախով ու սարսափով ապաստանեցանք Վանի Հարաւակողմի (Մուսուլի սահմանամերձ) գաւառները, այն յոյսով, որ եթէ Անգլիացիները Մուսուլը գրաւեն, մենք յաջողինք անցնիլ անոնց պաշտպանութեան տակ։

Սոսկալի բնակութիւն հաստատեցինք ամայի գիւղերու մէջ, ձիշտ այն օրերուն երբ բազմաթիւ թուրք զօրքեր կը շարժէին դէպի Մուսուլի սահմանագլուխը։

Բանակները մեր գիւղերէն անցած ատեն, թալանեցին մեր ունեցածը եւ բռնաբարեցին մեր կիները։ Այդ բոլորին ճարահատ համակերպեցանք։

Եւ ահա յանկարծ պետութիւնը ամայի սկիզբները, լսեցինք թէ Եւրոպայի կառավարութիւնները Մուսուլը յանձներ են Անգլիային եւ թրքական բանակները պիտի վերադառնան նախկին Մուսուլի ճակատէն։ Այս պարագան մեծ սարսափ ձգեց քիւրտերուս մէջ։ Այլ եւս ուրիշ ճար չէր մնացած, եթէ ոչ դիմել ինքնապաշտպանութեան, որ արշաւող բանակները մեզ չկոտորէին։ Մեր ենթադրութեանց մէջ սխալած չէինք։

Երբ լսեցինք թէ տաճկական զօրքերը արդէն կը վերադառնան Մուսուլի ճակատէն, մենք, քիւրտ տղամարդիկս պինուեցանք դիմադրելու։

Թուրք զօրքերը երբ մեր գիւղերուն մօտեցան, ամէն տեսակ բարբարոսութիւններ կատարեցին։ Ցարին մեր գեղեցիկ կիներն ու աղջիկները, թալանեցին մեր ոչխարները։

Եւ երբ կը պատրաստուէին յարձակիլ զինուած տղամարդոց վրայ, մենք դիմադրեցինք, աւելի քան 15 օր հրոսակային կռիւներ մղեցինք։ Թէեւ շատ կորուստներ տուինք, բայց թուրքերուն ալ ծանր հարուածներ հասցուցինք։ Մեր ռազմամթերքը սպառեցաւ, պաշարէն եւ խիստ ցուրտէն նեղուեցանք եւ ստիպուեցանք գերազանց ուժերու առջեւ պարսկական սահմանագլուխը ապաստանիլ։

Որոշ չգիտենք թէ ինչ վիճակի մէջ են թուրքիա մնացած քիւրտերը։ Միայն մ'ևզ մօտ կուգային մասսափոխած զապուրծ փախած քիւրտեր, որոնք կը պատմէին թէ Ցաճկաստանի մէջ, ուր որ քիւրտեր կան, անխնայ կը կոտորուին եւ կը հալածուին։ Թուրք կառավարութիւնը ՈՐՈՇԱԾ Է ՊԱՇՏՕՆԱՊԷՍ ՈՉՆՉԱՑՆԵԼ ԵՒ ՀԻՄՆՈՎԻՆ ԲՆԱՋՆՋԵԼ ՑԱՃԿԱՑՍՏԱՆԻ ՄԷՋ ԱՊՐՈՂ ՔԻՒՐՑ ՑԵՂԸՐԸ եւ այդպիսով վերջ տալ «Ընկախ քիւրտիստանի» գաղափարին, որ այժմ մեզի համար սրբութիւն է։

Այս բոլորէն յետոյ, ըսեմ, որ ներկայիս քիւրտ ցեղերուն մէջ այն ջամոզումը գոյացած է որ այս մէկ տարուայ քրտական դիմադրութիւնները, կոտորածները եւ սարսափները, երկնային վրէժխնդրութիւն է, որ կատուած մզզմէ, կ'առնէ, քանի որ ասկէ տասը տարի առաջ, թուրքիոյ մէջ ապրող բոլոր քրտական ցեղերը շատ մեծ չափով մասնակից եղան իրենց դրացի բախտակից հայ ժողովուրդի սարսափելի կոտորածներուն։

Քիւրտ շէյխեր եւ հասակաւոր խելացիները գիրքերուն նայելով կ'ըսեն որ քիւրտերու սուրով ու գնդակով ինկած հայ նահատակներու (շէյիիտ) արիւնը բռներ է քիւրտերը, որովհետեւ անմեղ արիւնը կը պատժէ մարդասպանները։

Ա՛խ, մենք որքա՜ն կը ղջնանք, որ պատճառ դարձանք հայերու կոտորման։ Այժմ ա՜խ, փոխադարձաբար մենք կը պատժուինք։

Ցանցառները պիտի պատժուի, մենք պատժուեցանք թուրքիոյ ձեռքով, ցաճիկները ալ պիտի պատժուին թէ մեր եւ թէ քրիստոնեաներու ձեռքով։»

Ականատես քիւրտը լալահառաչ հեռացաւ, ընկճուած՝ հայերէնէ կոտորածներու եւ իր ցեղի բնաջնջման խոշի խայթէն։

ՆԱՐՐԻԹ

ՄԱՐՍԻԼԵԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ, 26 յունուար

Գրած էինք թէ գաղթ. ընդհ. ժողովը վերջապէս գումարուեցաւ, երկար տատանումներէ յետոյ, յունվ. 10-ին, ի ներկայութեան 42 անպաճներու։

Մարսիլիոյ մէջ, երկար ատենէ ի վեր առաջին անգամ էրոնման ժողով մը տեղի կ'ունենար օրինաւորութեամբ եւ խաղաղութիւնով։ «Ցառաջ»ի ընթերցողները գիտեն որ նոյն այդ ժողովին մէջ, ընտրուեցաւ 11 հոգինոց հոգաբարձութիւն մը։ Այդ առիթով մեր ուրախութիւնն ալ յայտնած էինք, քանի որ հին ու նոր գաղութ, եկեղեցասէրն ու պղծոցասէրը ձուլուեցան։

Այդ ընտրութենէն այսօր ճիշտ 16 օր անցեր է, եւ սակայն ընտրեալներէն եւ ո՛չ մէկը հրաւիրագիր ստացած է։ Ընդհակառակը՝ գաղթ. ընդհ. ժողովի ատենապետը եւ քիչ մըն ալ քարտուղարը, դռնէ դուռ կը շրջին, հեռաձայնով թէ գրով հրաւիրատարական կը մուրան, հին ու նորի խնդիր կը յարուցանեն, եկեղեցին դպրոցէն բաժնելու մասին կը մտածեն։ Մէկ խօսքով՝ օրէնքէ եւ իրաւունքէ դուրս ամէն միջոցներով կ'ուզեն վիժեցնել օրինաւոր ընտրութիւնը։

Այս իրողութիւնը արդար զայրոյթ պատճառած է ժողովուրդին, եւ զանազան հիմնարկութիւններ կը խորհրդակցին եղք մը գտնելու։ Աւելի համարձակ սկսած են դառնալ հայրենակցական միութիւնները։ Մանաւանդ իրենց կեդր. վարչութիւնը կազմելէ յետոյ, անոնք պիտի դառնան ներքնօրեական ազդակ, եւ ո՛չ թէ եկամուտի աղբիւրներ, «փող է հարկաւոր» ըսուած ժամանակ շարժելու։

Պ. Ատենապետը 25—30 տարիէ ի վեր այստեղ հաստատուած է, բայց երեւի մոռցեր է մեր սահմանադրական բարքերը։

Ցակաւին կը յուսանք թէ պիտի սթափի, փոխանակ ընտանիքի մը քմահաճոյքին զոհելու հանրային շահերը։ Այս առթիւ, մեր խորունկ ցաւը կը յայտնենք որ պ. Յակոբ Սէլեանի պէս հայրենասէրը եւ պ. Հայկազուն պէս պատուական Հայ մը, ակամայ հրաժարած են հոգաբարձութեան նոր կազմէն։

ՇԱՀԱՐՈՒՆԻ

ՀՈՂԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌՆԵՐԷՆ

ԹԱՏՐՈՆ ԼԱ ՍԷՅՆԻ ՄԷՋ

Յունուար 24ին տեղի ունեցաւ «Ցրկլբի»ի ներկայացումը «Cercle des Travailleurs»ի մէջ, խումբ մը հայ սիրողներու կողմէ։

Պ. Պ. Սարաֆեան, Լաթիֆեան ու Շուլճեան եւ Օր. Ազնիւ յայտնեցան տպաւորութիւն գործել։ Գնահատելի են այս ափ մը երիտասարդները, որոնք ամէն զոհողութիւններով կ'աշխատին որ Լա Սէյն եւս ունենայ իր ձեայան «թատերասիրացը»։ Գեղարուեստասէր հասարակութեան կը ձեայ նիւթապէս եւ բարոյապէս քաջալերել զանոնք։ Ցանկալի էր որ մեր դերասանները աւելի շատ հայկական կեանք առնուած կտորներ հրամցնէին հասարակութեան։ «Ա՛յ սարեր»ու ինքնաբուխ եւ խուսափուկ մթնոլորտը միայն՝ կրցաւ իսկոյն Թովել բազմութեան սիրտը։

Քրքիչի ու ծափերու մէջ անցաւ «Վերի ճաշարանին Պատասուորը» զուարճախաղը, ուր պ. Լաթիֆեան իր քօմիք յայտնի ընդունակութիւն ցոյց տուաւ։

Հ. Ց. Դ. Ենթակոմիտէի կողմէ քաղաքս հրաւիրուած է պ. Ա. Ա. Ահարոնեան՝ հրապարակային բանախօսութեան մը համար։ Ակնկալութեան կը սպասուի փետրուար 7ի կիրակի օր։

Ե. Ա.

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԵԾ ՄՐՑՈՒՄ ՄԸ

Հ. Մ. Ը. Մ. (Ա.)—ՁԵԽԱԿԱՆ (Ա.)

Այսօր Stade Pershing հայկական մարզարանին մէջ տեղի կ'ունենայ կարեւոր մրցում մը Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ Չեխական առաջին եւ պահեստի խումբերուն միջեւ։ Երկու խումբերն ալ միեւնոյն մեթօտով կը խաղան —կորուկ բասեր— որով խաղը խիստ հետաքրքրական պիտի ըլլայ։

Մրցումը կը սկսի ճիշտ 2ուկէսին եւ ժամը 1ին ալ պահեստի խումբերը կը մրցին։

Առնել Porte Vincennesի մեթրօի քովէն 108, 109 թիւ հանրակառքերը, որոնք կ'իջնեն Stade Pershingի առջեւ։ Մուտքի գինն է 3 ֆրանք։

*** Հ. Մ. Ը. Մ.ի խումբերուն հանդիպակայքն է Porte Vincennes, ժամը 1ին Ուաջինը, 12ին պահեստին։

*** Բ. խումբը կը մրցի U. S. Asnièresի դէմ։ Հանդիպակայքը Porte de Clichy· ժամը 12ին։ Հ. Թ.

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԱՌԺԱՄԵԱՅ ԿԵԴՐՈՆԸ

Ֆիլիպպէէն կը գրեն մեզի.—

1925 Նոյեմբ. 21ին Ռուանոքի մէջ գումարուեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ շրջանային վարչութեանց խորհրդաժողովը, ուր միութիւնը շահագրգռող շատ մը հարցերու կարգին, նկատի առնուեցաւ, նաեւ, կեդրոն մը ստեղծելու անհրաժեշտութիւնը։ Որպէսզի աւելի վերջ հնարաւոր ըլլայ օրինաւոր կեդր. մարմնի մը կազմութիւնը, խորհրդաժողովը որոշեց երկու շրջանային վարչութեանց կողմէ ընտրել չորս անձեր, որոնք հաւաքաբար պիտի կազմեն Հ. Մ. Ը. Մ.ի Առաջ. կեդր. Յանձնախումբը։

Երկու շրջաններու Շրջ. վարչութիւնները արդէն իսկ ընտրած են իրենց ներկայացուցիչները։ Մարմինը կազմուած է հետեւեալ կերպով.—

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՇՐՋԱՆԷՆ.— Պ. Պ. Թագւոր Ց. Թագւորեան (փարիզաբնակ), Տօքթ. Թ. Թովմասեան եւ կարօ Ղազարոսեան։ Փոխ անդամներ՝ Պ. Մ. Մկքայէլեան եւ Հ. Աստուածատուրեան։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ՇՐՋԱՆԷՆ.— Պ. Պ. Տօքթ. Ա. Սալբի, Գրիգոր Ցակոբեան եւ Ց. Ճ. Սիրունի։ Փոխ անդամներ՝ Պ. Պ. Ս. Պապիկեան եւ Ց. Նշանեան։

Առաջ. կեդր. Յանձնախումբը իր աշխատանքները բաժնած է երկու բի՝ Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ, որոնց առաջինին գործավարութիւնը յանձնուած է Պ. Ց. Ճ. Սիրունիի, իսկ երկրորդինը՝ Պ. կարօ Ղազարոսեանի։ Խորհրդաժողովի որոշումով միացուած են նաեւ «Ալբի» (Պուքրէշ) եւ «Մարդիկ» (Ֆիլիպէ) թերթերը եւ այժմէն կը հրատարակուի՝ «Հ. Մ. Ը. Մ.»ի իբր օրկան Հայ Մարմն. Ընդհ. Միութեան։ «Հ. Մ. Ը. Մ.»ի Յունուար—Փետրուար (5—6) միացեալ թիւին մէջ, որ լոյս տեսած է արդէն, կ'երեւան Խորհրդաժողովի որոշումները։

Յաջորդ թիւը լոյս կը տեսնէ Մարտ 21ին։

ԿՈՉ ԽԱՐԲԵՐԴՑԻՆԵՐՈՒՆ

Կը փութանք յայտնել մեր թափառական հայրենակիցներուն թէ Ֆրանսայի վալանս քաղաքին մէջ, խումբ մը երիտասարդներու ջանքերով, տարս ամիսէ ի վեր կազմուած է Խարբերդի եւ յարակից գիւղերու հայրենակցական միութիւն մը, անկուսակցական հողի վրայ։ Նպատակն է. Ա.— Օգնել իր տարաբախտ եւ կարօտ հայրենակիցներուն իր նիւթական եւ բարոյական հնարաւոր սահմաններու մէջ, գաստիարակել երիտասարդութիւնը, ուսում տալ փոքրիկներու։ 2.— Հայրենակիցները հեռու պահել զանազան մոլութիւններէ, եւ վառ պահել հայրենիքի սէրն ու ազգային ոգին։

Կը սիրենք յուսալ թէ մեր բոլոր հայրենակիցները չպիտի խնայեն իրենց նիւթական եւ բարոյական աջակցութիւնը սոյն ազգօգուտ ձեռնարկին յաջողութեան համար։

Ատենապետ՝ Պ. ՓԱՇՈԵԱՆ

Նամակ եւ այլն ղրկել Հետեւեալ Հասցէով.— Ն. Սարգիսեան Nigoghos Sarkissian, Hôtel de Russie, Ch. N° 6 Valence, Drôme, France.

ԿՈՉ ՀԱՅ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

Մերձաւոր Արեւելքի Նպաստամատոյցի (Near East Relief) Փարիզի գրասենեակը իր ընդհ. քարտուղարէն եւ Սուրիոյ մասնաճիւղի ցնօրէնէն հրահանգ ստացած էր հայերէն գրքեր կամ հրատարակութիւններ հաւաքելով ղրկել զանոնք Հալէպի գաղթականական կայաններուն։

Ասոր համար ուղեւորի Հալէպ Պ. Ա. Ա. Ահարոնեան, որ Հալէպէն պիտի շարունակէ իր ճամբորդութիւնը դէպի Պաղեստին։

Ուստի կը խնդրենք ամէն անձերէ որ ունին հայերէն գրքեր կամ հրատարակութիւններ, զանոնք ղրկել Հետեւեալ հասցէով.— Mr. A. Aharonian, Near East Relief, 1 rue Auber, Paris (9).

ԼՔԵԱԼ ԳՈՑՔԵՐՈՒ ԱՒԱՐԸ

Փախստական Նորատունկեանէ Լքեալ Բերա, Մեծ պողոտայ Հիւսէին աղա թաղ 181 եւ 197 թիւ, տակը երկու խանութ, 9 սենեակով քարաշէն տունը որուն գնահատեալ արժէքն է 84000 ոսկի, փոխարժէքը 8 տարուան մէջ 8 մանաւանդով տրուելու եւ առաջին մանաւանդը կանխիկ ըլլալու պայմանով աճուրդի հանուած է։ Ցանձնման օր որոշուած է 9 փետրուար։

*** Պոլսէն հեռացող անձերէ Պերպէնեանի եւ ոսկերիչ Սերովբէ եւ Քերովբէի եւ թաղէոսի սեփական Բերա Բանկալթի Նիզամիէ թաղ, 9, 11-13 թիւ, տակը 2 խանութ եւ երկրորդ յարկը մեքենայի սրահ եւ 3 սենեակ 3 տէքօ, 10,000 ոսկի գնահատեալ արժէքաւոր ադամանդի գործարան անունով ծանօթ քարուկիր շէնքը ծախու հանուած է, փոխարժէքը 8 տարուան մէջ 8 մանաւանդով վճարելու պայմանով։ Ցանձնումը տեղի պիտի ունենայ 10 փետրուարին։

Կառվիրներէն Յունաստանի մէջ

Սելանիկէն կը հեռագրեն թէ քսանըչորս համայնավարներ ձերբակալուեցան եւ պիտի դատուին պատերազմ. ատեանին առջեւ։

240 հոգի մեղադիր դրամանենգութեան

Փէշթա ղրկուած ֆրանսական գործակալները 240 հոգիի ցանկ մը պատրաստած են, եւ անոնց հարցաքննութիւնը կամ ձերբակալութիւնը կը պահանջեն։ Անոնց մէջ են Հունգարիոյ խնամակալին որդին, ընդհ. սպայակոյտին մէկ անդամը եւ շատ մը ականաւոր անձեր։ Ազգայնական թերթերը կը շարունակեն կրակ տեղալ Ֆրանսացիներուն դէմ։ Փարիզէն ղրկուած գործակալները սպառնական նամակներ կը ստանան։

Ընդդիմադիրները նորէն պահանջեցին որ գահլիճը հրաժարի, իբրեւ մեղադիր դրամանենգութեան։

Հալածանք ոչ-իսլամ պաշտօնեաներուն դէմ

Թուրքերը երեք տարիէ ի վեր կը հալածեն օտար ընկերութեանց ոչ-իսլամ պաշտօնեաները եւ տակաւին չեն կրցած «մաքրագործում» կատարել։ Ընկերութեան քօմիսէր Րէմզի պէյի մանաւանդ պաշտօն յանձնուած է հետապնդելու այս գործը։ Րէմզի պէյ իր կատարած քննութեամբ հաստատած է որ շատ մը ընկերութիւններու պաշտօնեաներէն 100ին 1ը կամ 2ը հազիւ ծագումով եւ ցեղով Թուրք են։ Օրինակ, «Թղթավաճառութեան եւ տպագրութեան անանուն ընկ.»ը գրեթէ Թուրք պաշտօնեայ չունի, եւ իր գործառնութիւնները ֆրանսերէնով կը կատարէ։ Այս ընկերութեան շաբաթ մը պայմանաժամ տրուած է պաշտօնեաները փոխելու եւ գործառնութիւնները Թուրքերէնի վերածելու համար։ Կացութիւնը նոյն է «Թուրք դեղագործներու անանուն ընկ.»եան մէջ։ «Վագըթ» կ'ըսէ թէ այդ հայ, յոյն եւ հրեայ պաշտօնեաները թէեւ հիմնական օրէնքին համաձայն Թուրք կը նկատուին, սակայն անոնց Թուրքերէն չխօսիլն ալ կը հաստատէ թէ ասոնք ցեղով եւ ծագումով ո՛րքան հեռու են Թուրքերէն։ «Եթէ այս կարգի ընկերութիւնները դեռ յամառին Թուրք պաշտօնեայ չգործածել, կ'ըսէ, Թուրք հաստատութիւնները պիտի դադրեցնեն իրենց գործառնութիւնները անոնց հետ»։

Դատարաններն կը գործեն

Լինկիւրիի անկախութեան դատարանը կը շարունակէ Պոլսոյ մէջ ձերբակալուածներուն դատավարութիւնը։ Վերջին օրերս հարցաքննուեցան Հաֆըզ Նաֆըզ, «Թէվհիտ»ի խմբագիր Եգիպտացի Էօմէր Րիզա, «Ենի Կավկասիա» թերթին արտօնատէր Տաղիստանցի Սէյիտ Մահիր, քարոզիչ Հաճի Սիւլէյման, Պոլսոյ իմամներէն Ազիզ Մահմուտ եւ ֆէթվահանէէն Հասան։

Խարբերդի դատարանը կը քննէ փէթիւրկէցիներու խնդիրը եւ Շիւքրի աղայի դէպքը։ Մալաթիոյ զանազան վայրերուն մէջ այս մարդուն հրամանով հարստահարութիւններ կատարուած եւ գիւղեր այրուած են։ 28 հոգի վկայութեան կանչուած են։

Հայ աղջիկ մը ապաւինուած

Յունահայ թերթերու մէջ կը կարդանք.— երկու հայ երիտասարդներ՝ Եղիա Ղազարեան, 23 տարեկան եւ Վարդան Ճէրրահեան՝ 22 տարեկան, Ազիզնքէն Սելանիկ գացած ատեն ճամբուն վրայ վայրագօրէն կը խողխողեն Համասփիւռ Տէրտէրեան անուն 20 տարեկան հայ աղջիկ մը, որ նախապէս ծառայած էր Ամերիկեան կարմիր Խաչին։ Մարդասպաններուն նպատակը եղած է իւրացնել Համասփիւռի 15-18 հազար տրախմին։ Ճէրրահեան Ազիզնքի մէջ առաջարկած է Համասփիւռին Սելանիկ երթալ եւ հոն անմիջապէս ամուսնանալ եւ երեքը մէկ ճամբայ ելած են դէպի Սելանիկ։ Երբ էքթէրբինա կը հասնին, վար կ'իջնեն եւ ամայի ճամբայ մը կը բռնեն։ Ճէրրահեան եա կը մեայ, Ղազարեան աղջիկը աւելի առաջ կը տանի, կը հանէ անոր ճերմակ շալը, զոր գլխուն կ'անցընէ զեռին կը պառկեցնէ եւ կուրծքին վրայ նստելով, ածելիով գլուխը կը կտրէ։ Վարդան կը հանի եւ տրախմներուն տրցակը կը յափշտակէ։

Երկու հայ մարդասպանները Սելանիկի պատերազմական ատեանին առջեւ դատուելով, Եղիա Ղազարեան մահուան դատապարտուած եւ զնդակահարուած է, իսկ Ճէրրահեան՝ ցկեանս բանտարկութեան։

Ո՞վ ապաւինեց Սայիտ Հալիմ փաշայի

Ֆիօրէնցայէն կը հեռագրեն.— Տօրա Սթօնզել անուն կնոջ մը ապանութեամբ կը դատուէին Պէրքօվիչ կլուբ եւ Ֆէտոր անուն երկու անձեր։ Ամբաստանեալներէն Պէրքօվիչ վերջին պահուն յայտնեց թէ իր իսկական անունն է Նիքօլա Ճիլաճի եւ իր մայրն է Ռումանիոյ Թագուհիին պատուոյ տիկին Վիլմա Էրքօսէր։ Յետոյ աւելցուց թէ իր ընկերը Ֆէտորն էր որ 1921ին Հռոմի մէջ սպաննեց Թուրքիոյ նախկին վարչապետ Սայիտ Հալիմ փաշան։

Թոգաթլեան պանդոկը

Պոլսոյ Թոգաթլեան պանդոկի նոր պայմանագրութեան համաձայն, վարձակալը տարեկան վարձք պիտի վճարէ 3500 հնչուն ոսկի, պիտի շինէ 120 լոգարաններ, որոնց համար ծախք կը գնահատուի 150,000 ոսկի, որուն կէսը պիտի վճարէ Բերայի կալուածոցը, վարձքերուն հաշուակցելով։ Տասը տարի վերջ բոլոր լոգարաններն ու միւս կարասիները ազգին պիտի Թողուին։

Կարուած գլուխ օտարականներու վրայ քացառիկ տուրք

1925 Դեկտ. 4ի օրէնքով հարիւրին 20 բացառիկ տուրք մը նշանակուած էր Ֆրանսայի մէջ անշարժ կալուածներ գնող օտարականներուն վրայ։ Հակառակ ելմտական նախարարին բողոքին, երեսփոխանները որոշեց պահել գայն, որով 100ին 20 բացառիկ տուրքը պիտի գանձուի օտարներէն։

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԲԱՐՈՒՆԱԿ ԳՈՒՄԲՈՒԵԱՆ ԽՈՐԻՆ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ազգականներուն եւ բարեկամներուն՝ մաիը իրենց եղբօրորդուհւոյն՝

ՆԵՐՍԷՍ ԳՈՒՄՐՈՒԵԱՆԻ

որ մեռաւ ուրբաթ օր, երիտասարդ հասակի մէջ, երկարատեւ հիւանդութենէ մը յետոյ։

Հ. Յ. Դ. ԵՐՈՒԱՅԻ ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷՆ ԵՒ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ ԽՈՐ կսկիծով կը հաղորդեն մաիը՝

ԸՆԿ. ՆԵՐՍԷՍ ԳՈՒՄՐՈՒԵԱՆԻ

որ շիջեցաւ երկարատեւ եւ տաժանելի հիւանդութենէ մը յետոյ։

Տարաբախտ ընկերոջ յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր, կիրակի, ժամը 3ուկէսին, Cimetière Parisienի մէջ, Bagneux. ԾԱՆՕԹ.— Métro: Porte d'Orléans

ուրկէ պէտք է առնել գերեզմանատան գծին թրամուէյը կամ օթոպիւսը։

Մասնաւոր մահազդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի իբր այն նկատել ներկայս։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. «ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ» խումբի ժողովը՝ 2 փետր. Գշ. գիշեր ժամը 8.30ին «Գլօրիա» ճաշարանը։

ՀԱՅՐԱՊԱՏ ՈՐԲԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ժողովը այսօր կէս օրէ յետոյ ժամը 2.30ին 40 Rue de Bellvilleի ճաշարանին ժողովասրահը։ Պիտի նախագահէ ու խօսի Պ. Ներսէս Օհանեան։

«ՌՈՍՏՈՄ» լսարանական միութիւնը կազմակերպած ըլլալով ֆրանսերէնի դասընթացք մը, զոր կը վարէ Պ. Գ. Թէլլալեան, կը հրաւիրուին բոլոր արձանագրուածները ամէն երկուշաբթի ու հինգշաբթի երեկոները ժամը 8—10։ Նոր արձանագրութիւնները ամէն երեկոյ ժամը 8—10 «ՌՈՍՏՈՄ»ի սրահը։

«ՌՈՍՏՈՄ» լսարանական միութեան վիճաբ. ժողովը՝ շաբաթ, 6 փետր. ժամը 8.45ին Ռոստոմի սրահը։

ԲԱՐՁՐ ՀԱՅՃԻ Հայրենակցականի ժողովը՝ յառաջիկայ կիրակի 7 փետր. ժամը 3ին խիստ կարեւոր օրակարգ. 131 Fbg. Temple. Ռոստոմի սրահը։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ միութեան ժողովը՝ փետր. 4 Հինգշ. ժամը 8.30 Musée Pédagogique 41 rue Gay Lussac։ Ներկաներուն թիւը մեծամասնութիւն պիտի նկատուի։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Կը փնտռուի Սեբաստացի Ցակոբ Քէլլէճեան, որ 2—3 տարի առաջ Պաֆրայէն Ֆրանսա եկած է։ Յանձնել Խարսէղ Ալագեանի, 29 պուլվար Վօլան, Վալանս (Տրօմ)

Պարգեւ Տէրտէրեան կը փնտռէ մեծ եղբայրը Սմբատ Տէրտէրեան որդի, Խաչիկ Տէրտէրեանի, պարտիզակի մանրշակ գիւղէն. կը կարծուի թէ վերջերս Ցունաստան կը գտնուէր։ Յանձնել Cartonnerie Papeterie à Etouy (Oise) France.

ՍԵՆԵԱԿ ՓՆՏՌՈՂՆԵՐՈՒՆ

Վարձու սենեակներ պասթիլլի եւ Խթալիի կողմերը, կահաւորուած կամ ոչ։ Պասթիլլի կողմի սենեակները գերազանցօրէն յարմարութիւններ ունին։ Դիմեցէք՝ ՄԵԼՔԻՒ ՆՇԱՆԵԱՆԻ 36 Rue Damesmes Paris (13e). Ք. Հարկը Metro Italie.

Le Gérant: H. TEURNIER

Impr. MASSIS
208bis, Rue Lafayette Paris(10e)

ՕՐ. ՇՆՈՐՀԻՒ ՍԷՕՓՒՆԵԱՆ
ԵՒ
ԸՆԿ. ՅԱԿՈԲ ՀԱՅՏԱԳՈՐԾԵԱՆ
ՆՇԱՆՈՒԱԾ
30 Յունուար 1926 — ՓԱՐԻԶ

ՄԱՆՕԹ ՋՈՒՔԱԿԱՀԱՐ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

կը ստանձնէ Արեւելեան եւ Արեւմտեան երաժշտութեան, ջութակի, մանտոլինի, պանճոյնի, ուտի եւ քանոնի դասեր։ Սակարկել կարելի չէ։ Մի միայն Հայերու համար երեք դասը 12 ուկէս ֆրանք։ Ամէն տեսակ երաժշտական գործիք պատրաստ է։ Հայ գործատուներու համար Շաբաթ եւ կիրակի օրերը արամադրելի է։

Հասցէ՝ 2 Cour du Commerce, St. André des Arts, Paris: *Մուտք՝* 130, *Bld.* St. Germain: *Métro* Odéon.

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Մեր յարգելի յաճախորդները կեղծերէն զգուշացնելու համար, կ'ուզենք յայտարարել որ եթէ կուզեն

ՄԱՔՈՒՐ ՄԻՍԷ

եւ լաւ համեմներով պատրաստուած

ԴԱՅՍԷրիի ՓԱՍՏՐՄԱՆ ԵՒ ՍՈՒՃՈՒԳԸ

ճաշակել՝ ուղղակի Թոզ դիմեն մեզ՝ կեսարացի Մանագեաններուս՝ H. Khanzadian & Alagueuzian, Chemin de Cauvell par Allauch, Marseille. (B. du Rh.)

ՀԱՅ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ

BELLEVILLEի
H. HAROUTIOUNIAN
18 bis, rue Jouye-Rouve, 18 bis
Métro Belleville Paris (20e)

Կը գտնուի միշտ փաստրմա, սուճուք, չէմէն եւ համեմներ, պոլսական լագերտա, աղի ձուկեր եւ գոնսերվաներ։

Նաեւ պուլկուր, չոր պաստիրմա, սալեպ, գաշար եւ ձերմակ պանիրներ, ձիթապտուղ եւ ձիթաիւղ, թահիւն, լոգում, հելվա եւ պէքմէզ։ Թարմ սուրճ միշտ։ փէստիլ եւ չոր պտուղներ։

ՀԱՄԱՅԵԱԿ ԽՈՍՐՈՎԵՄՆ

երբեմն փրօֆէսէօր կ. Փոլսոյ Իրաւաբանական Համալսարանի

Վերջնապէս փարիզ հաստատուած ըլլալով, կը ստանձնէ փոխանորդութիւնը ցամաքային եւ ծովային ամէն տեսակ առեւտրական դատերու, զոր անձամբ կը վարէ փարիզի Առեւտրական Դատարանին առջեւ։

Դիմել անձամբ կամ թղթակցութեամբ, իր բնակարանը, ամէն օր ժամը 9—1,

Rue Louis Philippe 15
Neuilly s/Seine (métro-Maillot
Tél. Wagram 96-05:

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

123 Bld. Sébastopol, 123
(Métro: St Denis եւ Réaumur)

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

Ջերմամիզութեան, ֆրանկատի, արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց։

Բժշկական տաբրալուծումներ

Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—8, կիրակի՝ 9—12։

Ժողովրդական գիներ

ՎԱՐՁՈՒ ՅԱՐԿԱԲԱԺԻՆՆԵՐ

Փարիզէն 20 վայրկեան հեռաւորութեամբ St. Cloudի *մէջ, երկու կայարաններու եւ թրամուէյի գիծին շատ մօտ, երեք սենեակով, խոհանոց եւ բաղնիք միասին, ոչ-կահաւորուած, յարկաբաժին մը կայ վարձու, և. յարկի վրայ, նպաստաւոր պայմաններով։*

Դիմել պր. Girodի, 8, Rue Tronchet, St. Lazare *կայարանին դէմը։ Բացի կիրակիէ ամէն օր ժամը 10—12 եւ 2—5։*

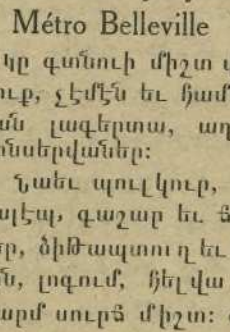
ՏՕԲԹ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

48, rue Monmartre
(Բ. յարկ. աջ կողմը առաջին դուռ)
Ֆրանսացի կարող մանագէտներու ընկերակցութեամբ կը դարմանէ
ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ
ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ԵՒ ՄՈՐԹԱՅԻՆ
ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ԵՒ ԿՈԿՈՐԴԻ
հիւանդութիւններ
Téléph. CENTRAL 73-38
Métro: SENTIER կամ HALLES
Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 8ԷՕ՝—10եւ 1,30—8

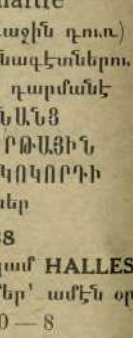
ՏՕԲԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro: Gare de l'Est — Téléphone: Nord 84-04
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2·30 — 7·30
Կիրակի եւ տօն օրերը 9 — 12
ՈՒՐԻՇ ԱՏԵՆ ԹԱՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ

«AU PETIT CARILLON»

50, Av. Jean Jaurès, 50
Téléph. NORD 57-60 — Metro: JAURÈS
ՕՆՆԻԿ ՋՈՒԼՖԱԵԱՆ
Քառորդ ժամերը հնչող պատի ժամացոյցներ։ Ամէնուն մասուելի։ Վճարման դիւրութիւն։
Զարթուցիչներ (Réveils) 16.20.25.30.33 ֆր.
Գրպանի տուկուն ժամացոյցներ 25.35.48.65.85 ֆր.
» ընտիր marque ELECTION 138 ֆր.
OMEGA 165 ֆր.

1—10 տարուան երաշխագիր։
(ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐՔ ԲԱՑ Է։)
ՀԱՅ ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՈՐՈՇ ԶԵՂՔ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

ՄԱՎՐՕՍ

92, Rue Rébeval. Métro: Belleville
Հեռաձայն՝ Combat 10-15
Շամեղ Արեւելեան կերակուրներ՝ խոհարարապետ ՀԱՅԻ ԳՐԻԳՈՐ
Շաբաթ և կիրակի գիշերներ Արեւելեան նուագ